

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ראשון

היכל
שמיני

ספר המאמרים ה'תש"ו

הועתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ט

מכבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן
מליובאוויטש

הוצאה חמישית

יוצא לאור על ידי מערכת
„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושש לבריאה

מפתח כ"ל 55:

iii	פתח דבר
v	מפתח למאמרי תש"ז
1	ספר המאמרים — ה'תש"ו
125	ספר המאמרים — ה'תש"ז
	הוספה:
261	מכתב כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע
266	הוספה לד"ה פדה בשלום, תש"ז
267	הערות למאמרי תש"ז

ב"ה.

פתח דבר — להוצאה הראשונה —

על פי הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א ועל פי האמור בהקדמות שלו
לספרי המאמרים של כ"ק אדמו"ר ר' יוסף יצחק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע
שנדפסו כבר¹ ובהמשך אליהם,

הננו מו"ל בזה „ספר המאמרים — ה'תש"ו" והוא כולל מאמרי
חסידות של כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע של שנות ה'תש"ו.

* * *

בסוף הספר הוספנו: א) מכתב כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע — מטו"ב
אלול, תש"ו.² ב) הוספה לד"ה פדה בשלום, תש"ו.³ ג) הערות אחדות למאמרי
תש"ו⁴ מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א.

מערכת „אוצר החסידים”

ימי הגאולה, תמוז ה'תשכ"ז, ברוקלין, נ. י.

(1) והם: ה'תרצ"ט — תשי"ג; ה'תשי"ח — ה'תשי"א.
(2) נדפס כאן בקשר עם ד"ה אתם נצבים, תש"ו.
(3) ובה: הפרקים כפי שנחלקו ע"י כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע והקיצורים —
בפעם הראשונה. ראה לקמן ע' 201 בהערה שם.
(4) נעתקו מרשימת מאמרי אדמו"ר מהוריי"צ (נמצאת בדפוס).

מפתח

ת ש"ו

1	א	ליל ב' דר"ה	הוי' יחתו מריביו
9	ב	יום ב' דר"ה	תקעו בחודש
15	ג	ש"ת	שובה ישראל
21	ד	מוציוהכ"פ	אתה הבדלת
24	ה	י"ג תשרי	אמר ריה"ו י"ב שעות הוי היום
29	ו	חה"ס	בסכות תשבו
34	ז	שמע"צ	ביום השמיני עצרת
40	ח	שמח"ת	להבין ענין שמחת תורה
47	ט	בראשית	בראשית
54	א	י"ט כסלו	זה היום תחלת מעשיך
59	ב	וישב, ש' חנוכה	מאי מברך, מברך אקב"ו
64	ב'	ניסן	ומעין מבית הוי'
69	ליל ב'	דחה"פ	ועבר הוי' לנגוף
77		שחזהמ"פ	ששת ימים תאכל מצות
86		שש"פ	ויט משה את ידו
94	א	ליל א' דחה"ש	וכל העם רואים
101	ב	ליל ב' דחה"ש	לריח שמניך
108	ג	יום ב' דחה"ש	בשעה שעלה משה למרום
114		י"ב תמוז	מי יתן מציון

ת ש"ז

125	א	ליל ב' דר"ה	תקעו
135	ב	יום ב' דר"ה	עלה אלקים
143	ג	ש"ת	שיר המעלות ממעמקים
149	ד	מוציוהכ"פ	יחינו מיומים
153	ה	י"ג תשרי	יהי הוי' אלקינו עמנו

[הוי' יחתו : ראה המשך ר"ה תרפ"ט].

זה היום : מאמר זה והבא אחריו הם מרי"ט כסלו תרצ"א.

וסעין מבית : מאמר זה הוא ד"ה זה דשנת תר"ץ.

ועבר הוי' : ראה ד"ה זה דשנת תרע"ח [ודשנת תרנ"ה, ור"ה ועברתי באמ"צ, המשל ופתח תש"ה].

ששת ימים : ראה ד"ה זה דשנת תרע"ח [וראה ד"ה ואני תפילתי תשי"ד, וד"ה וטהר לבנו תרפ"ח].

ויט משה : ראה ד"ה זה דשנת תרע"ח [ודשנת תר"צ ותש"ה.

תקעו — ואברהם זקן : לפרק א' ואילך ראה ד"ה שופטים תער"ב (המשך בששה"ק

תער"ב כרך א' ע' צד ואילך). לפרק ז' ראה המשך הג"ל כרך ג' בתחלתו. לפרק ח' ואילך ראה המשך הג"ל כרך א' ע' ריא ואילך. לפרק טו ואילך ראה ד"ה ולקחתם, ביום השמע"צ

159	ו	חה"ס	ולקחתם לכם
168	ז	שמע"צ	ביום השמע"צ
174	ח	שמח"ת	ביום השמע"צ
181	ט	נח	צהר תעשה
188	י	וירא	כי ידעתיו
196	יא	כי מ"ח	ואברהם זקן
201		י"ט כסלו	פדה בשלום
208		י"ג שבט, יא"צ	אנכי הווי אלקיך
214		גשלה לאירופא	מים רבים
225		גשלה לאירופא	אריב"ל כו' נמוכי הרוח
235		חה"פ	מצה זו
245		שש"פ	אז ישיר
256		נצבים. רשימה	אתם נצבים

תרס"ה (סה"מ תרס"ה ע' לי ואילך). לפרק כב ואילך ראה ד"ה כי תצא עזרת (המשך בששה"ק תעריב כרך א' ע' תרח ואילך). לפרק כו ראה המשך הגיל כרך ב' ע' תססו ואילך. לפרק כח ואילך ראה ד"ה ועשית ציץ עת"ר (סה"מ עת"ר ע' קנט ואילך). פדה בשלום: ראה ד"ה זה דשנת תרע"ח נודשנת תרצ"ט. וראה ד"ה וירא ישראל שבסי תרכ"ז ובאוה"ת פי בשלה.

אנכי הווי אלקיך: והוא מש"פ יתרו תר"ץ.

מים רבים — אריב"ל: והם מש"פ נח תרפ"ד, ומש"פ ויחי תרפ"ה.

מצה זו: ראה ד"ה זה דשנת עזר"ת.

אז ישיר: ראה ד"ה זה דשנת עזר"ת.

ספר המאמרים

ה'תש"ו

בס"ד, ליל ב' דר"ה תש"ו

הו"י יחתו מריבו (כתיב מריביו קרי) עלו (כתי' עליו קרי) בשמים ירעם, הו"י ידון אשכי ארץ, ויתן עז למלכו וירם קרן משיחו. וצ"ל מהרע קשרי הענינים זע"ז, דלכאורה הם ענינים גבדלים, ואינם מתקשרים זבי"ז, דהו"י יחתו מריביו הוא ענין לעצמו והוא מה שהוא ית' שובר ודוחה את הרע הגמור המריב נגד הו"י שהוא גילוי אור, והוא ית' משפיל ומכניע את כל הקמים נגדו ית' וכנוסח שובר אויבים שהוא רע גמור שהם אויבי ה' ומכניע זדים, ואופן השבירה וההכנעה הוא דעליו בשמים ירעם, ויתן עז למלכו שהרע התוקף דקדושה ועובדי ה' הוא ענין בפ"ע, ומה שירים קרן משיחו הרע בפ"ע, והיינו דכל א' כהענינים האלו הוא ענין בפ"ע ומהו שכוללם יחד: דמסמע שהם שייכים וקשורים זבי"ז, עצ"ל מהו דהכתיב הוא מריבו ל' יחיד והקרי מריבו ל' רבים, עליו בשמים ירעם פי' רש"י עלו כתי' אפי' עלו בשמים מרעים עליהם ומורידם, וצ"ל מהרע העלי' בשמים ובאיוה כח יש להם למריבי ה' לעלות בשמים, ועוד דמריביו הוא ל' פועל יוצא דהמריבים הגה לבד זאת שהם בעצמם מריבים נגד ה' הם עוד פועלים המריבה נגד ה' גם בזולתם, וצ"ל מי הן המה אלה אשר מריבי ה' פועלים עליהם אשר גם המה יריבו נגד הו"י, והנה הכתר ה' יחתו מריביו הוא בל' עתיד יחתו ירעם ידון ויתן וירם דהם בל' עתיד וכן בל' הוה וכמו ככה יעשה איוב כל הימים דמירושו אשר תמיד הוא עושה כן, וצ"ל מהו ענינו שהוא בעתיד ובהוה, והנה הו"י של הש' דה' יחתו מריביו הוא ש' הו"י הח' מן התשעה אזכרות שהזכירה חנה בתפלתה דתשעה סדרי התקיעות (שהם ל' קולות) ותשע ברכות במוסף ר"ה הם כנגד התשעה אזכרות דתפלת חנה, ושם הו"י דפסוק הו"י יחתו הוא שם הו"י הח' דתשעה אזכרות, והנה גבי שם הו"י מצינו דכתיב ל' מלחמה כמ"ש הו"י איש מלחמה הו"י שמו וכתי' מלחמה לה' ואיך הוא נמשך משם להיות הו"י יחתו מריביו, וביותר אינו מוכן דמל' מריביו מסמע דעיקר המריבה הוא נגד ש' הו"י דוקא ואיך משם נמשך להיות הו"י יחתו מריביו.

ב) אך הענין הוא, דהנה הו"י יחתו מריביו הוא שם הו"י דלעילא שהוא שם הו"י הח', דמ"ש הו"י איש מלחמה וכן מלחמה להו"י כו' הוא שם הו"י דלתתא שהוא שם הו"י דד"א, ולכן כתיב בו הל' איש שהוא בבחי' ז"א, ושם שייך ענין המלחמה מה שישנם מריבים נגד הו"י שהרע גילוי אור, אבל בשם הו"י דלעילא שם אינו שייך ענין המלחמה כלל, אלא אדרבא משם נמשך להכרית את האויב וכמ"ש כל אויבך יכרתוך, דכתר שהוא למע' מהשתל' הוא אותי' כרת שמכרית ומאבד כל אויבי ה', וזהו ה' יחתו מריביו שהוא שם

הוא הדין עם ה"ר דלעילא אחר ששם הוא שנמשך להיות יחתו מריביו. ולפי ציל דזה מה שה"ר יחתו מריביו הגה העיקר יהי זה לעתיד. והלא גילוי עם ה"ר דלעילא הוא לעתיד. ולעתיד דוקא יאברו ליצחק כי אתה אבינו דיצחק ח"ס ה"ר. לפי שלעתיד יהי הגילוי דשם ה"ר דלעילא שהוא עם ה"ר ה"ר. וזהו הארדיל (ערכין י"ג ע"ב) כגור של מקדש של שבועת ניסין ה"ר שג"ר טובע שמחות את ענין כ"ר ושל ימות המשיח שמונה דהנה כגור הוא כ"ר נ"ר. כ"ר הוא מספר עם ה"ר ונ"ר הוא הגילוי. והבטור דמקדש של ד' ניסין שהוא הגילוי דשם ה"ר גי"ב יעקב. ולכן אמר יש ה"ר במקום הזה דבמקום המקדש ה"ר הגילוי דשם ה"ר. דבמהותה הקולומית כתיב בראשית ברא אלקים. אלקים בגי"ב הטבע והבן אלקי הוא כוסתר ונגעלם והיש מסתיר ומעלים על דבר ה"ר המהות איתו ומקיימה. אבל במקום המקדש האיר הגילוי דש"ר ה"ר. וזהו ס"א מה גורא המקום הזה ותרנגם ליה דין אתר הדיוטה. והעולם בכלל נקי אתר הדיוטה שנברא בע"פ סנקי סלון והדיוטה לגבי ית'. אבל מקום המקדש לית דין אתר הדיוטה לפי ששם האיר הגילוי דשם ה"ר והיש ה"ר כתיקונו ולכן לא הסתיר על האיר האלקי. וזהו הטעם הנשים שהיו במקדש שה"ר גילוי לפי' מהטבע בטבע שהוא כפי האמת דטבע הוא גי"ב אלקי. ולכן ה"ר כל עניני המקדש היו בהתגבלה דופן ומקום ההקרבנות שהיוסותן בצדק כ"ר ובמספר הכלום בדיוק דוקא וכן מקום הקדש קדשים הוא מוגבל ומ"פ מקום הארון אינו כן המדה. עומדים צמחים ומסתחחים רחיים. וכ"ר הוא הגילוי דשם ה"ר דלתתא שהוא עם ה"ר ה"ר. ובטור של ימות"ש של שמונה ניסין שהוא הגילוי דשם ה"ר דלעילא שהוא שם ה"ר ה"ר. וזהו חתו ה' יחתו מריביו ל' עתיד. העיקר הגילוי יהי לעתיד שאו יאיר הגילוי דשם ה"ר דלעילא.

קיצור. יקשה א) שייכות וקשרי הענינים בה"ר יתנו. ויהן עו וירם קרן משיח. ב) מריבו יחיד ומריביו רביב. ג) מריביו ל' טועל יוצא. ד) יחתו וכ"ר ל' עתיד והנה. ה) גבי עם ה"ר נ"ר ל' מלחמה אך הוא דמסם יהי יחתו מריביו. ויאיר דה"ר יתנו הוא עם ה"ר דלעילא. דבמהותו הגם דלית דין אתר הדיוטה כ"פ הבטור של מקדש ד' ניסין ושם הוא יחתו מריביו חתו ל' עתיד דאו יהי עיקר הגילוי.

ג) והנה ב"רה מאיר גי"ב הגילוי דשם ה"ר דלעילא חתו ענין סליחת העונות שבר"ה שהוא ההסכנה מלפני פהסתל' עד רום הפעולות שמשכינים ב"רה דנ"ר בו זה היום תהלת מעשיך וזרון ליום ראשון. שאור שנברא ביום הראשון הגה ברום הפעולות הוא האור העצמי בהעלם העצמי. ור"ה הוא זכרון ליום ראשון. וכמו ע"פ גי"ב ע"פ איהו זכרון על דבר בחקיקה שאין או בשאר דבר של מעשה פתקים בנצחית הנבראים סנקי זכרון נצחית. הגה כפ"ר ר"ה הוא זכרון ליום ראשון. להאיר דיום ראשון שנצנו ויאיר בגילוי לעיל. וה"ר דבר"ה משיכים כ"ר והמסכה עצמי שאור חדש כפ"ר ע"פ וצמח א"ס ב"ה חתו הקני בח"ר שו"ר כ"ר דע"י העבודה דהקני"ה שו"ר והקני"ה שו"ר משיכים אור חדש. ולהיות דבר"ה מאיר הגילוי דש'

הוי' דלעילא הנה אז הוא הוי' יחתו מריביו דשובר דוחה ומשפיל כל הקמים נגד הגילוי דשם הוי', וזהו מה שלי הפסוק הוא לי עתיד והוה, דעיקר הגילוי דשם הוי' דלעילא הוא לעיל, אבל גם עכשו הנה הארה מזה מאיר ומתגלה בריה שהוא זכרון ממש ליום ראשון, ולכן הנה יחתו מריביו ירעם וכי לי הוה דגם עתה הוי' יחתו מריביו, אמנם הוא ע"ד דכתי' כי מזה אמחה את זכר עמלק, הרי כתי' אמחה דאמחה בעצמותי ומ"מ כתי' מזה תמחה את זכר עמלק, והיינו דע"י עבודת האדם במחית עמלק הנה ע"י כמשיכים בחי' כי מזה אמחה בעצמותי, הנה כמ"כ בכדי שיהי' בחי' הוי' יחתו מריביו הוא ע"י עבודת האדם בעבודה דריה, שע"י עבודת האדם בריה בעבודה אמיתית הנה ע"י כמשיכים להיות הוי' יחתו מריביו כר וירם קרן משיחו.

ד) דהנה העבודה דריה ה"ע החשובה, שהתשובה דריה אינה רק על חטא ועון ח"ו כ"א הענין דתשובה בעצם, ולכן גם הצדיקים הרי עבודתם בריה הוא ג"כ בענין התשובה לפי שמצות היום הוא בתשובה דוקא, וכללות ענין התשובה בא על החטא, והוא ע"ד המבואר במ"א דכללות ענין העבודה גם עבודה אמיתית במוח ולב כדבעי למהוי כחטא ח"ו יחשב מפני העדר תפיסת מקום של הנבראים גם מדרי' היותר עליונה בכלל, והור"ע התשובה של צדיקים בכלל ומצות תשובה באר"ט, דתשובה היא מצוה ובענינה היא למע' מכל המצות שהרי בה וע"י נעשה סליחת עונות, והגם דכתי' ארח חיים סן תפלט נעו מעגלותי לא תדע, ואי' בילקוט (במקומו) א"ר אבא ב"כ שלא תהא יושב ומשקל מצותי של תורה ורואה איזה מצוה שכרה מרובה ועושה אותה דבאמת הלא כולם שוים הם, והיינו דמצד המצוה הרי באמת כולם שוים הם, וזה מה שיש קלות וחמורות כהא דא' רשב"י שתי מצות בתורה גלה הקביה מתן שכרן ואלו הם קלה שבקלות וחמורה שבחמורות היינו בהאור והגילוי שבמצות, דמצות הם רצוה"ע וכוה יש קלות וחמורות בהרטי הרצונות שבמצות כיש בזה חילוקי מדרי' כפי פרטי רצונו ית', וכמ"א נח"ר לפני שאמרת ונעשה רצוני דכל רצון הוא או נח"ר דכאשר נעשה בדיוק דוקא כמו שהי' הציווי, וזהו ענין דתרי"ג מצות הם תרי"ג ארחין דגלגלתא שנא' כל ארחות הוי' כר ארחות לי' רבים וכמ"ש באר"ר דמצות נקי ארחות הוי' שהם כמשיכים הגילוי דשם הוי' בעולם, וכידוע דכל המצות הם בשם הוי' ובהם וע"י כמשיכים הגילוי דשם הוי' בעולם, דעולם הוא העולם האור והגילוי ובראשית ברא אלקים שה"ע הצמצום שהאור אינו מאיר בגילוי וכניל דהיש כסתיר על האור האלקי, וע"י המצות כמשיכים גילוי שם הוי' בעולם, וכמ"ש וכסרו דרך הוי' לעשות צדקה ומשפט דע"י הצדקה ומשפט כמו שהם ע"פ התר היינו כמקיימים לפי שהוא ציווי הוי' הם הדרך שע"י מאיר גילוי שם הוי', וזה"ע ארחות הוי' לי' רבים, אמנם כ"ו הוא דוקא כמו שהוא בבחי' דא וכמ"ש באר"ר שם, אבל כמו שהן בכתר הן בבחי' חד ארחא בחי' רצון א' וכמ"ש במ"א דמצד המצוה דהיינו מצד עצמו אור"ט כולם שוין, ולכן אל תהי יושב ומשקל מצותי של תר איזה קלה ואיזה חמורה משום שמצד

המצוה הוי כולם שוים, ואחר כ"ז מי"ם הגה מצות תשובה דמאחר שבה וע"י הוא מתקן כל הנשמים וממשיך כל הגילוי רצונות גם לאחר שנסתלקו, הגה מזה גופא מוכן דעם היות דתכ"ו היא מצוה ככל המצות שבת"ו ומי"ם גדלה מעלתה על שארי המצות, דהרי ענין הסליחה הוא שיהי' מרוצה כמו קודם החטא ועוד יותר, והיינו שגם הרצון שנסתלק חוזר ונמשך והמסתכו הוא משרשו ומקורו מבחי' אי"ס בעל הרצון ממדרי' גבוה יותר מהמסתכו בתחלה, דהנה המצות הם רצון העליון וכל מצוה היא רצון פרטי באופן עשייתה של המצוה ההיא, דרצון הוא גילוי פרטי, וכסם ע"י המקיים את המצוה היה מתחבר באוי"ס ב"ה, שה"ע מצוה ל' צוותא חיבור, דע"י שהאדם מקיים ציווי הוי' מתחבר עם האוי"ס, כן הוא להיטך מזה דכאשר האדם ח"ו עובר על רצונו ית' נקי עבירה, והוא ע"ד העובר כמקום למקום כן העושה עבירה ח"ו הוא יוצא מרשות הקב"ה כבי' לרשות הס"א, אמנם ע"י התשובה היה נעשה מרוצה עוד יותר ככמו קודם החטא והיינו דלכד זאת דע"י התשובה היה ממשיך את הגילוי רצונות שנסתלקו, הגה עוד זאת שהמסתכן הוא ממדרי' גבוה יותר מאשר בתחלה, וזהו דכתי' מפעמקי קראתיך הוי' דכאשר הקריאה הוא בתשובה הוא כפעמקים מבחי' עומק לעומק.

קיצור. יבאר דבריה הוא הגילוי דכס הוי' דלעילא, דריה הוא זכרון ממש ליום ראשון ההעלם העצמי, ולכן בריה עשיית ויוכ"פ זמן סליחת עוונות והוא זמן התכ"ו שהוא הכלי לגילוי המשכה שנימית ועצמית זו, ויבאר דההפך דמצות תשובה על כל המצות, דכל המצות נוסל לומר בהם קלות ומטורות מצד פרטי גילוי הרצונות דמצות הם רצה"ע וגקראים ארחות הוי' ל' רבים הגילוי דכס הוי' בעולם, מצוה עבירה, אבל ע"י התשובה ממשיכים גם הרצון שנסתלק.

ה) והנה להבין זה דע"י התשובה נעשה מרוצה כמו קודם החטא ועוד יותר לפי שבה וע"י הגה ממשיכים גם הרצון שנסתלק ממקור ושרש נעלה יותר, הוא ע"פ משל הידוע מחשירת מעין דבכדי להתחזיר המים שנחסרו צריכים לחפור בעומק המעין ביותר, דהנה כל נהר הרי יש לו מעיינות שהם בעומק הנהר והם הנובעים תמיד ומהם הוא מוצא המים בהתפשטות והתרחבות גדולה בהנהר עד שכל תוקף מרוצה המים והתפשטותם לאורך ורוחב הנהר שמתמלא על כל גדותיו והמסתכו לרחוק וגם זה מה דנהרא מכשי' מברך הוא בא מזה שהמעיינות הנמצאים בעומק הנהר הם נובעים בנביעה טובה ומשפיעים שפעת מים רבים בהנהר הגדול הרחב, אבל כאשר מי הנהר הולכים ומחזירים ומתמעטים בזמן לזמן צריכים לחפור בעומק המים ואינו מספיק חשייה קלה כ"א בעומק דוקא, ועם היות שהמעין הוא עומק הנהר וע"י הניקוי המעין מתחיל לנבוע, אמנם זהו רק שלא יחסר, אבל בכדי שיחזרו שפעת המים לאיתנם הראשון ובתגבורת הראשון יותר הוא דוקא ע"י החשייה בעומק המעין עצמו ואז דוקא החרים ונשכים המים בתגבורת גדולה כאשר בתחלה וכי"ר עז בברוצה גדולה ובהתפשטות התרחבות עצומה, וכמ"כ הגה בכדי להמשיך ולהחזיר הרצון צריכים להמשיך מבחי' העומק דוקא וכמ"כ

כי עמך הסליחה שוהרע כי עמך מקור חיים, דמקוה"ח הוא הרצון דמצות וכאשר ע"י חטא ועון נסתלק צריכים להמשיכו מחדש מעומק יותר מאשר הי' בתחלה, וזהו כי עמך מקור חיים שע"י התשובה צריכים להמשיך בחי' הרצון כמו שהוא עמך והיינו כמו שהוא כלול בעצמך אי"ס והמטכה זו הוא ע"י התשובה מעומק דלבא, הרי בהכרח שהתשו' מגיע למע' מהרצון דמצות, והנה לפי' דע"י התשובה ממשיכים הרצון ממקורו ושרשו יותר באו"ס מכמו שהי' תחלה וכנ"ל בהמשל דמעין ונהר כו' אשר משרו מוכרח הדבר דמצות תשר' היא במעלה ומדרג' עליונה יותר מכל המצות, צ"ל מהו המעלה במצות תשר' על כל המצות שהרי מ"מ מצד כה"ר הרי כולם שוים, ועם היות שע"י תשובה ממשיכים מבחי' עומק הרצון הרי כ"ז הוא בחי' העומק של הרצון אבל מצד בעל הרצון הרי כל הרצונות שוים הם, וז"ש כי עמך הסליחה שהוא רק בבחי' עמך סגל ובטל, וא"כ במה הוא היתרון בתשר' על כל המצות.

ו) אך הענין הוא דהנה כל המצות הרי המשכתן וגילויין למטה הוא מבחי' גילוי הרצון ומה שיש בזה כח המצוה הי' בהעלם, וזהו שבמצות צ"ל קבעומ"ש וכדא"י במדר' משל למלך שנכנס למדינה (נצח את המדינה וכבשה) אמרו לו עבדיו גזור עליהם גזירות אמר להם לכשיקבלו מלכותי אגזור עליהם גזירות שאם מלכותי אין מקבלי' גזרתי האיך מקיימים כך אמר הקב"ה לישראל אנכי הוי' אלקיך כו', לא יהי' לך כו', כשם שקבלתם מלכותי כך קבלו גזרותי וכמא' למה קדמה שמע' להא"ש בכדי שיקבל עליו עומ"ש תחלה ואח"כ יקבל עליו עומ"צ הרי דמצד כח המצוה שבמצות צ"ל קבעומ"ש תחלה וכמא' המלך שאם מלכותי אין מקבלי' גזרתי היאך מקיימין, הרי דאצל המלך גזור הגזירות הקבלת מלכות קודם לקבלת הציווי מ"מ הנה עיקר המצוה הוא בחי' גילוי הרצון וכמא' כבודו את המצות שהם שלוחי דשליח הוא רק גילוי בלבד, אלא דבשליחות דמצוה הוא שלוחו של אדם כמותו שהוא בחי' האור הדבוק בהעצם, אבל מ"מ הרי הן כמו שלוחים שהוא בחי' גילוי לבד, וע"כ בקיום המצות נא' אשר יעשה אותם האדם וחי בהם וכתוב יראת הוי' לחיים והיינו דעשיית המצות הוא בבחי' האור וחיות שבא בגילוי בנפש, ומה שיש בזה כח המצוה זהו בהקב"ע שבהמצוה וכמ"ס בס"ב פמ"א דבכל מצוה צ"ל ב' כוונות, ונודע דבקבלת עומ"ש דכל השנה אינו דומה לקבעומ"ש דר"ה, דעיקר ענין קבעומ"ש היא בר"ה והוא בפנימ' נפשו ממש שנותן א"ע בכל עצמותו בהתגלות ממש לאלקות, ער לייגס זיך איועק לגמרי מכל וכל היינו ער גייס ארויס סון אלע זיינע הגדרות און זיינע הגבלות און גיט זיך איועק צו אלקות, דהעבודה דר"ה הוא היציאה מגדר הגדרת הכח והיינו שכופה א"ע בכל מיני כפי' לצאת מהגדרת הכחות והחוסים שלו ולפשוט א"ע מצוירו דהוה משארדיל (ר"ה כ"ז ע"ב) מר סבר בר"ה כמה דכיון אינש דעת' טפי מעליא, ומר סבר בר"ה כמה דמשיט אינש דעת' טפי מעליא, דבאמת הנה בהעבודה דר"ה ישנם ב' המדרג' הא' הוא הכפי' בכל העניני' באכרס ושינה ודיבור והב' הוא ההפשטה מצוירו ומוסר ונותן א"ע בהתגלות לאלקות כל ענין מוכרחי שעושה בר"ה באכרס הוא רק משני ההכרח ולחיות

מהכח האלקי שבהם, זהו דכתיב אכלו משמנים ושתו ממתיקים כו' כי קדוש היום לאדונינו, דלכאורה הוא דבר והיפוכו המאחר דקדוש היום איך יאכלו בכלל, ובשרם משמנים כו', אלא ידוע דמשמנים וממתיקים שבהגשמי הוא החיות האלקי והכוונה האלקי שבדברים הגשמי' וזהו האכילה ושתוי' דריה לפי שהקבלת עומ"ש שבר"ה הוא בשנימי' ועומק נששו ואס ער גיט זיך אין גאנצין אידעק לאלקות והר"ע א' עם ענין התשר, אכל בכל השנה גם בהכוונה דמצות אינו בבחי' פנימי' כיכ דקבעומ"ש דכל היום היזו בהעלם כגודע, אך גם הקבעומ"ש שצ"ל קודם כל מצוה כמ"ש בפס"ב שם אינה בבחי' פנימי' כמו בר"ה.

קיצור. יבאר דזה מה שע"י התשובה פמשיכים גם גילוי הרצון שנסתלק הוא מעומק יותר וכמ"שיל שע"י החסירה בעומק המעין דוקא או נמשכים המים בהנהר בתוקף גדול ביותר, ויבאר כי במצות הנה כח המצוה הוא בהעלם, כי עיקר המצוה הוא הגילוי, ומשריז כולם שוים ונקראים שלוחים גילוי, ולכן במצות צ"ל קבלת עומ"ש הוא כח המצוה, והעבודה בר"ה הוא קבעמ"ש בפנימי' נששו במסירה ונתינה לאלקות בהתגלות, כ"ף הכפ"י בשועל באכר"ס ושינה, וששום היציאה וההפסטה מהגדרת הכחות והציור.

ז) והנה מצות תשובה הנה המשכחה לפסה הוא מבחי' עצמות א"ס ממש שלמע"י מבחי' גילוי וכמ"ש כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוה כו', ונודע דהיינו בחי' אנכי הנרי המשכחה למטה הוא מבחי' אנכי מי שאנכי כו', וע"כ כל ענין התשר הוא דוקא מבחי' פנימי' הנפש דוקא וכמ"ש לך אמר לבי בקשו פני וכת"י פמעמקים קראתיך, דכן הוא גם במדר"י דתשר תתאה שהוא החרטה על העבר וקבלה על להבא שזהו עיקר התשר ע"פ פשוט וכמ"ש הרמב"ם ה"י תשובה פ"ב ה"י ב' ומה היא התשובה שיעזוב התוטא חסאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא יעשה עוד שגאי יעזוב רשע דרכו וגו' וכן יתנחם על שעבר שגאי כי אחרי שובי נחמתי הרי צ"ל הדבר נוגע בפנימי' לבו ויתחרט באמת, כמ"ש הרמב"ם שם ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לכפלה עוד, וזהו כאשר מתחרט באמת ועוקר רצונו מזה או לא ישוב עוד והחרטה באמת הוא כאשר הענין נוגע לו בפנימי' נששו או היה מתחרט באמת ועוקר רצונו, וזהו תשר תתאה וכ"ס תשר עילאה שהוא בבחי' פנימי' הלב, והיינו דמצות תשובה הוא המשכח בחי' עצמות בעל הרצון וע"כ בנפש הוא ג"כ בפנימי' ועצמות הנפש וע"יז פמשיכים בחי' העצמות דא"ס ב"ה, וזהו שע"י התשר חחרים ונמשכים גם הרצונות שנסתלקו מפני שנמשך בחי' העצם וע"יז נמשכים פמילא כל הגילויים וזהו מה שע"י התשר נעשה כרצוה עוד יותר מהקודם מפני שגילוי הרצונות הם או ע"י המשכח העצם.

ח) וזהו העבודה דריה פמשיכים א"ר חרש מפנימי' ועצמו אוא"ס ב"ה דלהיות יודע דעצמות אוא"ס הוא פשוט בתכלית והוא לפעלה מגדר השתל' ששובב ומקיף כללי ההשתל' מרכיך עד סוכיך דהיינו מראשית

פרצוף דא"ק עד רגלי העשוי' בהשוואה ממש, וכמ"ס ומתחת זרועות עולם כולם שוים ממש, והתהוות ההשתל' הוא ע"י צמצום שהי' באוא"ס ב"ה שנתעלם בחי' כח הא"ס ובל"ג ואחר הצמצום נמשך גילוי הקו שממנו כל ההשתל' כנודע, ואיתא בע"ח שהקו הוא כעין צנור הנמשך מאוא"ס והי' עדי"מ כמו צינור המקלח מים מנהר גדול שבו וע"י נמשך המים לכלים רבים ואם הי' נמשכים מן הנהר עצמו הי' שוטף את הכלי לגמרי דענין השטיפה הוא בג' פנים שונים, הא' דמפני גודל קלוח המים דמי הנהר הגדול וגודל תקיפתם יכולים המה לשבור הכלים לגמרי, והב' שאפשר שהכלי' לא ישברו אבל יבטלו מתורת כלי, דכל כלי היא כלי לקבלה בתוכו דוקא וכאן הנה מפני גודל הקילוח של המים, הנה המים הנכנסים יוצאים חזרה ומים אחרים נכנסים וגם המה הם בלתי מתעכבים רק חולפי' ועוברים וכאלו לא הי' בכלי כלל והג' דמפני גודל הקילוח של המים וקוטן הכלי הנה המים שוטפים את דופני הכלי מבחוץ ואינם נכנסים כלל בהכלי אפי' בדרך מעביר ג"כ, ורק כאשר המים נמשכים ע"י הצנור שבו מתצמצם מי הנהר ובעברו בשטח הארץ נמשכים ממנו המים לכלים רבים הנמצאים סביבו עד שיתמלאו תמיד מן הצנור הזה, ובהכרח שיש צנורים פרטים המסתעפים ממנו כדי שתעבור השפע ע"י לכל כלי וכלי בפרט וגם הכלים היותר קטנים יכולים המה לקבל את השעת המים.

קיצור. יבאר כי ע"י בצות תשובה הוא המשכת העצמות למטה אשר אנכי מי שאנכי מצוך ולכן החזרת הגילוי רצונות שנשתלקו שנעשה ע"י התשובה הוא שע"י המשכת העצם נמשכים הגילויים בדרך ממילא, וזהו העבודה דר"ה להמשיך אור חרש משנימי' ועצמר' אוא"ס השטוט שלמע' מכל ההשתל' דהתהוות העולמות הוא ע"י הצמצום ואח"כ נמשך אור הקו, ויבאר המשל דצנור שע"י נמשכים המים מתנהר הגדול.

ט) והנה הדוגמא מזה יובן בבחי' הקו שהר"ע עדי"מ צנור הגדול הנמשך מאוא"ס שלשה"צ ונתצמצם בבחי' קו להיות לפ"ע העולמות והיינו ע"י המשכתו דרך הצמצום ורשימו שזהו בחי' כח הגבול שבא"ס שנתגלה ע"י הצמצום וע"י בא האוא"ס הבבע"ג בבחי' כח גבולי להיות בבחי' מדידה לפ"ע העולמות וע"י נמשך האור בכל הע"ס שבכל עולם ועולם, וכנודע דקו הזה בוקע את הצמצום ונמשך בכל העולמות דבעולמות הא"ס שלפני האצי' מאיר בחי' עצמר' הקו ובעולם האצי' מאיר הארת הקו, ועם היות שהקו כסתיים באצי' שהרי הפרסא מפסקת בין אצי' לבי"ע עד שהאור דבי"ע הר"ע אחר לגמרי מענין האצי', ומ"מ הנה בוקע אור הקו את המסך ומאיר גם בבי"ע וכמ"ס באגה"ק ד"ה איהו וחייהו חד והארת הקו שהי' מאיר בכלי' דייס דמל' בקע הפרסא עמהם ומאיר בהם בבי"ע כמו באצי' ממש, והיינו דבחי' אור הקו נמשך בכל העולמ' עד רגלי העש"י, ויש בזה הרבה חילוקי מדרי' באופן המשכת האור בכל ספי' וכפי' בפרט והן הצנורי' פרטים המסתעפים מן הקו והיינו בחי' צמצום ומיעוט האור לפ"ע הספי' היא, וכמו תחלת ההמשכה בבחי' הכתר שמאיר בגילוי יותר ומן הכתר נמשך בחרי"ב (וגם

בת"ת כמי"ש בפרדס) וע"י חר"ב נמשכים הצנורות בדי"מ דדא והר"ע ל"ב נת"ח שהן צנורי ההמשכה מהחכ" אל הבינה. דתחלת המשכת הקו מהכתר הוא בחכ" וזהו גילוי דסדר השתל' וידוע דבחי' מאיר אוא"ס בקירוב מקום והיינו בגילוי אור רב ואזי נמשכים ל"ב נת"ח ומאירים בבינה. ואחי"ב מבינה נמשך גר"ן שערי בינה המאירים בז' מדות ח"ש שבעה ושבעה מצוקות לנרות אשר עלי' ופרש"י והרד"ק שבעה פעמים שבעה והיינו שלכל נר באים שבעה צנורות קטנים שהשטן זב פן הגולה דרך אותן הצנורות והו' גר"ן הן ד' המדות ולהם בא ההמשכה פן מי"ט שע"ב שבהם נמשך ששע החכ" שהר"ע השכן. נמצא הם צנורות שבהם מאיר פן החכ" אל המדות שבחכ" מלוכ"ב אוא"ס מהקו דהקו הוא הצנור הגדול הנמשך מאוא"ס הבל"ג. והנה הכלים דרו"ן נעש"י נשמה לבי"ע ירד כלים פנימי' בברי' כ"ו. ובהם מלוכ"ב הארת הקו נגיל. הרי שנמשך ע"י הצנורות המשכת אוא"ס גם בבי"ע ובהו יש צנורות פרטים רבים מאד בההמשכה לכל כס"י וכס"י בפרט. וגם יש חילוקים בכל כס"י באופן ההמשכה אל הספ"י ההוא וכמי"ש הפרד"ס שער הצנורות פ"ה שהצנורות ישתנו לפי הבחי' לאלפים כ"ו. לפעמים יאירו בדרך בחי' הכתר שבכל הספ"י ולפעמים מבחי' החכ" ומאיר מבחי' חכ" שבכתר שיש מעלות זו למע' מזו בבחי' הארת הצנורות ומביא בפרדס שם בשם ספר הצנורות (ספר כ"י נמצא בפא"ש) דיש מספר ת"ר אלף צנורות ובס"י קה"י א"י דהמספר ת"ר אלף צנורות היא בכל הע"ס. ואי"כ הרי כל ההמשכות הוא ע"י הצנורות המסתעפים פן הקו עד רגלי עש"י. וכמרכ הוא גם בהמשכות שבעולמות הא"ס שלפני האצ"י הוא ע"י צנורות פרטים הנמשכים פן הקו רק שלמע' מאצ"י המשכת הצנורות הן מהקו עצמו ובאצ"י הוא מהארת הקו. ובמארא אית צ"י כע"ף ל' כ"י צנור הוא יסוד וצנור איתיות רצון דיסוד הוא בחי' רצון וחשק המשפיע להשפיע. והר"ע התקשרות דיסוד. וכמי"ש באגה"ק ס"י ט"ו והקו שנק' צנור שרשו מבחי' יסוד הנעלם. ח"ע צדיק הו"י בכל דרכיו. דצדיק הוא בחי' יסוד. וכת"י אמרו צדיק כי טוב וכת"י וצדיק יסוד עולם. והם הו"י הוא בחי' המשכת האורות וצדיק הו"י היא בחי' ההמשכה מבחי' יסוד הנעלם באוא"ס שלפני האצ"י שנמשך בהדרכים הן בחי' הצנורות הנמשכים מהקו שהוא הדרך והצנור הגדול הנמשך מאוא"ס הבל"ג.

קיצור. יבאר כי צנור הקו הוא המשכה מאוא"ס הבל"ג רק דכאשר המשכתו הוא דרך הצמצום והרסימו הנה ע"י"ו בא במדידה לפי אופן העולמות ויבאר דהקו נמשך בכל העולמות. דבעולמות הא"ס שלפני האצ"י הוא עצם הקו ובאצ"י הארת הקו. אבל בוקע גם הבסך שבין אצ"י לבי"ע ומאיר גם בבי"ע. באופן דכל ההמשכות הן בעולמות הא"ס שלפני האצ"י והן בבי"ע הם פרטי הצנורות המסתעפים פן הקו. ובע"ס ת"ר אלף צנורות פרטים.

בס"ד, יום ב' דר"ה תש"ז

תקעו בחדש שופר בכסה ליום חגנו, וארזיל איוה חג שהחדש מתכסה בו הוי אומר זה ר"ה, והנה בכסה הוא כס ה', דה' קאי על ספי' המל', וכס ענינו כיסוי ור"ה נק' כסה לפי שבר"ה הנה ספי' המל' מתכסה ומתעלם בהעלם העצמי דאוא"ס ב"ה, דהנה בר"ה הוא עליית המל' בתכלית העילוי בההעלם העצמי, דלכן הנה עיקר עבודת ר"ה הוא בבנין ספי' המל' כמא' אמרו לפני מלכיות כדי שתמליכוני עליכם להמשיך בחי' המלוכה שלמעלה שהוא עיי עבודת נש"י בקבועמ"ש דר"ה שמכתירין אותו ית' בכתר מל' וצועקים מעומקא דליבא המלך היושב על כסא רם, המלך הקדוש ומתחננים באמרם ותמלוך כר הנה מטשיכים בחי' המלוכה שלמעלה, דהנה אנו רואים במחש בענין המלוכה למטה, דמלך בר"ד כאשר אנשי המדינה מכתירים אותו בכתר מל' הרי ענין ההכתרה הוא שמעוררים אותו ברצון שירצה ויחפץ במלוכה זו, וההתעוררות היא עיי הביטול שהכל מתבטלים לפניו במסירת נפשם ורצונם אליו לגמרי מכל וכל לעשות ככל אשר יצוה בקבלת עול מלכות בלי שום מניעה ועיכוב כי אין דבר נמנע בקיום צווי דבר מלך וכמא' אמר מלכא עקר טורא, שכ"ז הוא משני גודל ביטול העם בקבלת עול מלכותו עליהם ועיי ביטול כזה מתעורר ברצון למלוך, אמנם התעוררות זו למלוך עליהם היא רק הקדמה למלוכה בפועל, דמלוכה בפועל היא ההשתררות שמשתתר ומטל עליהם כרצונו שוהו אח"כ כאשר יושב על כסא מלכותו ומנהיג את המדינה ולא בעת ההכתרה, אלא שבעת ההכתרה שמתעורר ברצון למלוך זהו הקדמה שתהיי' ההשתררות, וכבר נק' מלך בעת ההכתרה שנתעורר ברצון למלוכה.

וביאור הענין יש להקדים מה שנת"ל דבחי' הקו הוא עדי"מ צנור הגדול הנמשך מאוא"ס שלשה"צ ועיי נמשך האור בכל העולמות עד רגלי העי"י.

י) והנה צנור ודרך הרע"א' דהנה הדרך עשוי לעבור בו מעיר לעיר בהליכה וחזרה, וכל דרך הוא דרך גדול ורחב שיכולים לעבור בו בעיירות הרבה מסביב עיי דרכי' קטני' שעוברי' ומסתעפים מהדרך הזה ומגיעים עיי להרבה מקומות, דאמיתית ענין הדרך הוא דרך המלך הנמשכת והולכת מעיר המלוכה מקום מושב המלך בכל מרחבי המדינה מקפת את העיירות הגדולות וממנה מסתעפי' דרכים רחבים להעיירות הבינוניות והקטנים עד מבלי השאר גם מושב היותר קטן בכל מרחבי המדינה מן הקצה עד הקצה אשר לא יחובר אל הדרך המלך הנמשכת מעיר המלוכה מקום מושב המלך, ונמצא בענין הדרך הוא ההולכה וההבאה לכמה עיירות שעיי הדרך מתחברים ומתקשרים כולה אל הבירה מקום מוצא כל דבר הדרוש להמדינה כולה, וכן הוא בענין הצנור שבו ועיי הוא המשכת המים גם לכלים הקטנים ביותר, והנה הדרך הוא רק המקום להילוך האדם והעיקר הוא האדם הנותן בהדרך

והמוביל כל דבר הדרוש לכל המדינה כולה. וכן הצנור הוא רק מה שהמים מתמצצמים בו אבל העיקר הוא המים הנמשכים ע"י הצנורות אבל המים בעצם הם מי הנהר הגדול החרוב הבלתי מצומצמים. וכמ"כ הוא בהמשכת הקו דמה שהוא בחי' קו הוא בחי' צמצום מה שנמדד לע"ע העולמות. אבל בעצם הוא המשכה דבחי' אוא"ס הבל"ג. וכנודע דהקו יש בו ב' ענינים השנים והוא מה שהוא בבחי' קו המדה שנותן מדה וקצבה באופן המשכת האורות והכלים. והר"ע הצנורות המסתעפים מהקו דהיינו כמדירה באיזה אופן יהי' ספ"י החכ' בחי' האור והכלי שלה (שהכל נמשך ונתהווה מן הקו) ובאיוה אופן יהי' ספ"י הבינה באור וכלי שלה. ובכללות המשכת הקו הוא המדידה באיזה אופן יהי' העולמות וההשתל' בכלל. דהרי מצד אוא"ס ביה הרי הי' יכול להיות כללות ההשתל' באופן אחר לגמרי. ונמדד להיות באופן כך וכך שזהו המשכת הקו בכלל והצנורו' פרטי' הוא המדידה פרטית. הרי שהמדידה וההגבלה הוא מן הקו והוא הענין הא' שבבחי' הקו שהוא גם המודד. והענין הב' שבהקו הוא להיפך מזה לגמרי והוא דכל בחי' יחוד והתכללות שבע"ס ויחודם במקורם הוא ע"י הקו וכמ"א ואנת הוא דקשיר לון ומיוחד לון שזהו התקשרות הספ"י באוא"ס המאציל וגם התקשרותם של הספ"י והתיחדותן זב"ו הוא ג"כ ע"י הקו וכמ"ס אח"ו ובגין דאנת פלגאו כל כאן דאפרש כ"ו. הרי שהקו פועל ב' ענינים השני', והיינו לפי שהקו בעצם הי' מהאוא"ס שלשה"צ דהיינו מבחי' האור הבל"ג רק שבא בבחי' כח גבולי ע"י הצמצום ורשימו. ומשרו' יש בו ב' הענינים שנותן מדה וגבול וגם מקשר ומחבר משני שהאור בעצם הוא בבחי' בל"ג. וזהו צנור בניכס"י שבו הר"ע הי' הוא רשמו בלבד שזהו בבחי' האוא"ס שלמני הצמצום שנמשך ע"י צנור ודרך הקו.

ק"צור. יבאר דצנור ודרך ענינם אחד לקשר ולחבר המושבות היותר קטנות ורחוקות לעיר המלוכה ע"י דרך המלך. או הכלים היותר קטנים והי' מקושרים אל המקור אשר ממנו מקלח הצנור הגדול. אבל המים בעצם הם מי הנהר הבלתי מצומצמים. כן הקו יש בו ב' ענינים. הא' שהוא קו המודד מדידת האורות וכלים. והמדידה בהשתל' בכלל. והב' שמקשרם ומאחדם עם מקורם המאציל ביה והתחברותן וע"ו. והוא לפי שהוא עצמו המשכה מאוא"ס הבל"ג רק שבא במדה וגבול ע"י הצמצום ורשימו.

יא) והנה בהמשכות הצנורות ובעשיית הדרכים הרי יש בזה חכ' גדולה ועמוקה איך יהי' אופן המשכת הצנורות בכלל וכן בהצנורות פרטים באופן שיגיעו המים לכל כלי בפי' גם לכלי היוצא קטנה וטלא ילך בדרך עקלתון ומקום סאי'צ אלא רק למקום הדרוש וגם שיהי' חיבור וקישור בהילוך זה עד כי גם מהות היותר אחרון יהי' מקשר אל המקור הראשון שממנו מקלח הצנור. וכן בהליכות הדרכים בכל העיירות. לא מבעי העיירות הגדולות שעומדים בקירוב אל דרך המלך המחבר עם עיר המלוכה. אלא גם העיירות הקטנות והבינונית עד אפי' המושב היותר קטן הנמצא בקצה המדינה יהי' מקשר ומחבר אל עיר המלוכה רשיוהו הדרכים עשויים באופן כך שלא יטעה ההולך בהם ללכת בדרך עקלתון הנה כמ"כ יובן בבחי' המשכת

הקו באופן המשכתו בכל ספי' וספי' בפרט ולקשר ולחבר כולם עד שגם ספי' אחרונה דהיינו ספי' המל' סוכ"ד דאצי' יהי' ג"כ בבחי' קשר וחבור כר, דעם היות שהיא בחי' שרש ומקור דבי"ע שבאצי' ומ"מ היא בבחי' קישור וחבור אם אוא"ס המאציל, ואדרכא יש בה כח גדול יותר מאוא"ס ב"ה להוות מאין ליט שוי"ע נתחב"ס, וזהו שכתב הרמב"ן ז"ל דהיא עמהם באחדות ולא באצי' ומבר' בלקרית ד"ה שחורה אני דקאי על בחי' המל' כשנעשית עתיק לברי' שאינה עמהם באצי' ומ"מ היא בבחי' אחדו' עמהם שהרי הקו מאוא"ס בקע עמהם הפרסא ומלושב בהם בבי"ע כמו באצי' ממש, ונמצא דהקו הוא המקשר ומיוחד בחי' המל' עם אוא"ס ב"ה גם כמו שהוא בבחי' עתיק דברי', וכמ"כ הנה זה שלא תלך השפע בדרך עקלתון ח"ו למקום שאינו ראוי כ"א במקום הראוי דהיינו בבחי' ס"ד דקרושה הנה זהו לפי שההמשכה הוא בבחי' אר"ס בבחי' גבול ומדה עי"ז נמשך דוקא למקום הראוי דבספי' הוא ספי' המל' דוקא, וזהו מ"ש מלכותך מכ"ע, דכל עולם הרי התהוותו עי' ספי' המל' דמל' דאצי' נעשית כתר ועתיק לעולם הברי' דבוה בא האור במדה וגבול דוקא לפי דשרש המל' היא בבחי' מל' דא"ס, וכידוע בפירוש הכתוב מלכותך מלכות כ"ע דכל עיקר ומקור התהוות כל העולמות והחיות שלהם הוא מבחי' מלכותך דוקא והוא בחי' מל' דא"ס עצמו שנק' מלכותך ממש בחי' המל' בעצמו אוא"ס וכמו עד שלא נבה"ע הי' הוא וסמו בלבד דסמו הוא בחי' מל' (בפרט"ו) יש בזה מדרג' אך בכללות הוא בחי' מל' דא"ס) והוא מקור דמל' כל העולמים שבהשתל' דאבי"ע כמל' דא"ק ומל' דעי' וארא ח"א עד מל' דאצי' ומל' דברי' עד מל' דעשי' שהוא מדרג' היותר תחתונה להיות עולם השפל שלנו, וזהו פי' מלך מלכי המלכים דאבי"ע שהכל נמשך מבחי' מלכותך והיינו מה שעלה במח' העצמי אנא אמלוך שזהו בחי' מל' דא"ס.

קיצור. יבאר דכשם שבעשיית הדרכים שיתקשרו כל המושבות לעיר המלוכה וכן בהמשכת צנורות תהי' גם הכלי היותר קטנה קשורה במקור הצנור הראשון, כן דוגמתו בהקו שמחבר גם מדרג' היותר אחרונה שהיא בחי' מל' סוסא דכ"ד דאצי' באוא"ס המאציל גם כמו שבחי' מל' נעשית כתר ועתיק לברי' דזהו היא עמהם באחדות ולא באצי', ויבאר דמצד נעיצת התחלה שבבחי' מל' יש בה הכח להוות מאין ליט, בשרשה מבחי' מל' דא"ס, וזהו מלכותך דוקא הוא הכח בכל בחי' המל' דכל עולם, וזהו מלך מה"מ בחי' מל' דא"ס.

יב) וביאור הענין הוא. דהנה ידוע דהתהוות עולמות בי"ע הוא מבחי' מל' דוקא ולא משארי המדות דמהמדות העליונות לא הי' אפ"ל התהוות העולמות לפי שהן בבחי' קירוב, וכמא' אנת הוא דאפיקת עשר תיקונין וקרינין לון עשר ספירן, וכמו עדי"מ בכחות הנפש שהן גילויים מהנפש וכמו מדת החסד הוא בחי' גילוי מהנפש שהנפש מתגלה במדה זו וכמ"כ במדת הגבר' והת"ת, וכן הוא בכח השכל שכולם הם גילויים ממש מהנפש והנפש מתגלה בכחות אלו בכל כח וכח לפי ענינו שמשכיל בכח השכל ומתחסד בכח החסד, ולכן נק' בשם תקונין שהנפש מתקנת בהן היינו שמתקשטת ומתייפה

בהם שהרע הגילוי, אבל מדת המלוכה וההתנשאות אין זה גילוי מהנפש כיא בא בבחי' כח נבדל מהנפש דגם התנשאות עצמי הוא בחי' כח נבדל, ולכן כל הכחות הם עילוי בנפש והיינו דהתשטות הכח ופעולתו גורם עילוי ורוממות בהנפש וכמו שרואים במחשד דמי שהוא מרבה במדת הטוב והחסד נעשה מזה עילוי ורוממות בנפש או מי שהוא עוסק הרבה במשכלות פתרום ומתעלה נפשו בזה, מה שמדת המלוכה אינה ניכרת בה עילוי זה, וטעם הדבר הוא לפי שכל הכחות הן התגלות מן הנפש לכן הגה התשטות הכחות פועל וגורם עילוי משאיכ במדת המלוכה, אך זהו הגילויים מן הנפש אבל בעצם הנפש הגה מדת המלוכה מורשת בעצם הנפש יותר מכל הכחות דכל הכחות הרי ישנם גם בהעלם הסייך אל הגילוי שהוא העלם שיכנו במציאות משאיכ במדת המלוכה וכח ההתנשאות ישנם בהעלם הוא עמוק יותר, היינו העלם שאינו בהמציאות דמציאות הגלוי, חוהו דמדת המלוכה הוא מצד עילוי הנפש בעצם שהוא במע' מדרי' טובדלה בעצם ולכן יש בו מדת הממשלה וההתנשאות, וכמו האדם דוקא יש בו מדת המלוכה וכח ההתנשאות נוסף על טבע הממשלה שיש בו וכמיש ורדו בדגת הים וגו' דגם טבע הממשלה הוא בטבע האדם דוקא ולא נמצא טבע זאת בכעיה דהכעיה הוא רק מה שיש בהם ענין הגבר והטורף ודורס, שבוה מטילים אימתם ופחדם על לחלשים מהם אבל אינו ענין של ממשלה ורדי' משאיכ האדם שיש בו טבע הרדי' וחכי של ממשלה וענוף לזה יש בו הענין דמדת המלוכה וכח ההתנשאות דזהו מפני עצם מעלת האדם דבו דוקא הרי יש מדה וכח זה, אמנם זהו בהנפש בעצם מפני מעלתה יש בה מדת וכח המלוכה וההתנשאות אבל יכול להיות אשר לעולם לא תתגלה בו, והיינו דלהיות דמדת המלוכה הוא בהעלם עמוק כגיל הרי יכול להיות שלא תתגלה, וכאשר הוא מתגלה הוא מצד מעלת הנפש שהוא מרומם בעצם ומשרה יש בו הוקף הממשלה וההתנשאות, ומימ הוא בא בבחי' כח נבדל מהנפש, (דכן הוא בכל דבר שבא מן העצמי היו בא בבחי' כח נבדל דוקא) ולכן המדות שהן בבחי' גילוי מהנפש הרי התגלות שלהם הוא גיכ בבחי' קירוב ובבחי' גילוי ארש, ומדת המל' שהוא בחי' כח נבדל היו בא בבחי' ריחוק שבבחי' סקיף לבד, ולכן גקי המל' בשם עטרה דעיקר ענין המלוכה הוא הכתר מל' והיינו כעטרה המקפת על הראש בבחי' סקיף לבד, ולכן הגה בהתשטות המדות יש גיכ הארש בין מדת המל' לשארי המדות דכל המדות הגה התשטותן הוא דוקא על הקרוב יותר דכל שהוא קרוב יותר הגה יותר מתשטט עליו וכמו מדת החסד דאינה דומה התשטותה על הרחוק כמנה או על הקרוב אליו כמו בנו דכן הוא בהשפעה גשמיות והשפעה רוחניות בדברי אהבה וחבה וכן בהשפעת השכל דכל הקרוב אליו תתשטט יותר משאיכ מדת המלוכה שהוא על עבדי' ורחוקים דוקא ועל הקרובים גם אם יהי' במספר כרובה אינו שייך ענין המלוכה, והדוגמא מזה יובן למע' דהתהוות העולמות לא הרי אשיל מהמדות עליונות שהן בבחי' גילוי ובבחי' קירוב כיא מבחי' מל' שבא בבחי' נבדל, גם בחי' התנשאות שהרע המלך הכרום לבדו, היו גיכ בבחי' כח נבדל מן העצמו ככר' ובא בבחי' ריחוק בבחי' סקיף לבד ולכן התהוות העולמות היא מבחי' מל' דוקא.

קיצור. יבאר דהתהוות בי"ע הוא מבחי' מל' ולא משארי מדות עליונות שהם בקירוב ובגילוי, וע"ד כחות הנפש שהם גילויים מהנפש, אבל כח ההתנשאות ומדת המלוכה הוא כח נבדל בנפש ולכן הם חלוקים א) בהעלם שלהם, העלם שישנו במציאות ואינו במציאות, ב) בהתגלות שלהם דהכחות גילויים, ומדת המלוכה כח נבדל, ג) בהתפשטות שלהם על קרובים ורחוקים ונבדלים, ולכן ההתהוות ע"י בחי' מל'.

יג) אמנם צ"ל והלא כתי' בראשית ברא אלקים וראשית הוא בחי' חכ' הרי דההתהוות היא מבחי' חכ' וכמו שת"י בראשית בחוכמתא ברא כר וכת"י כולם בחכ' עשית וגו' ובתי"א אי' בראשית בקדימין הרי ההתהוות הוא בבחי' כתר שנק' קדם ואיך הוא ההתהוות מבחי' מל' דוקא, אך הענין הוא, דהנה ידוע דאצי' הוא בחי' ממוצע בין או"ס המאציל אל הנבראים, דתכלית הכוונה דאו"ס הוא התהוות בי"ע, שהרי הכוונה בהתהוות העולמות הוא להיות לו ית' דירה בתחתונים, דתנאי התנה הקב"ה במע"ב אם יקיימו ישראל את תורתו כר ושיהי' גילוי אלקות בעולם ע"י עבודה דוקא דכוונה זו נשלם בעולמות בי"ע דוקא, והגם דכתר דאצי' הוא רצון פרטי להתהוות האצי' מ"ם עיקר הכוונה בזה הוא שיהי' התהוות בי"ע, וכמ"ש בסעי"ב פל"ו והנה תכלית השתל' העולמות וירידתן ממדרי' למדרי' אינו בשביל עולמות העליונים אלא התכלית הוא עוה"ז התחתון אשר כך עלה ברצונו ית' להיות נחיר לפניו ית' כד אתכפיא סט"א ואתהפך חסוכא לנהורא שיאיר אור ד' אי"ס ב"ה במקום החשך והסט"א של כל עוה"ז כולו ביתר שאת ויתר עז ויתרון אור מן החשך מהארתו בעולמות עליונים, ח"ש כל אשר חפץ ה' עשה דבחי' עשי' והתהוות היש זהו מבחי' חפץ ורצון ה', כי הרצון דאו"ס ב"ה הוא בהתהוות היש דוקא, רק בכדי שיהי' הרצון בערך להיות בבחי' מקור לי"ש, והיינו שיהי' בחי' רצון גלוי על מציאות יש ויהי' בערך להיות בחי' מקור לי"ש ע"ז הוא האמצעי דאצי', דהנה בחי' הכתר הוא למע' מבחי' הגילוי עדיין, דעם היות שהוא בחי' רצון להתהוות ה"ז בתכלית ההעלם עדיין ונק' סדכ"ס שסתום גם מבחי' חר"ב וכ"ש שהוא סתום לגמרי לגבי בי"ע ואינו בגדר רצון גלוי להתהוות היש, וכ"ש שאינו בגדר ערך להיות מקור לי"ש, והגם דבחי' כתר נק' ראשון לנאצלים הנה הכוונה הוא שהוא מובדל מהם וכ"ש מבי"ע, וע"י הע"ס דאצי' בא הרצון ממדרי' למדרי' עד בחי' מל' דאצי' שהוא בחי' רצון גלוי להתהוות בי"ע ובערך להיות בבחי' מקור להם, וראשית התגלות הרצון הוא בבחי' חכ' שנק' ראשית שהוא בחי' מקבל כראשון, והיינו בשני שהחכ' מאין תמצא מבחי' אין דכתר והוא ראשית הגילוי מעצבות העלם הכתר, וזהו בראשית ברא דבחי' חכ' הוא בחי' התגלות הרצון מבחי' הכתר, דכמו שבא בבחי' חכ' ה"ז בחי' ראשית שיש לו שייכות לבחי' אחרית שהוא בחי' מל', ומ"מ בחכ' הוא בבחי' פשיטות עדין ומצטייר יותר בבחי' בינה שז"ע כלם בחכ' עשית בבינה.

יד) והנה במלה"ר ש"ג מ"ב הביא בשם הזהר בראשית גלופי אנליף ההוא סתימאה קדישא (כתר) גו מעוי בחד טמירא (דעת שבחכ') דנקיד

בנקודה דנעיץ נר, והיינו דמבאר אוסן דהמשכה מהכתר אל החכ, וכי
 חכ' נק' נקודה דנעיץ להיותה דבוק בהמדרי' דאחרי', משאיכ כתר נק'
 נקודה דלא נעיץ משני שהוא מובדל, ומן החכ' מצטייר בכינה שבא יותר
 בבחי' התגלות, ובהקדמת הוהר רב א' ע"פ הוי' אדונינו מה אדיר שמך בכל
 הארץ אי' מלה סתימאה הוה קמ' קוביה וגלי במתיבתא עילאה ודא הוא
 בשעתא דסדכ'ס (דע כי אירא סתומים גו זרן, אריך גו אירא, עתיק גו אריך,
 אדם קדמון גו עתיק וארס ב"ה נגנו תוך ארץ והוא הנק' סדכ'ס, מקי"ס) בעא
 לאתגליא (פ' רצה לגלות מלכות) עבד ברישא נקודה חדא (אבא) ודא סליק
 למהוי מחשבה צייר בה כל ציורי' (ע"י ציור אימא חרנ) חקק בה כל גליסין
 כר דחקיקה הוא יותר מציוור וכמ"ס השרד"ס בענין רשימה חקיקה כר הובא
 בלקרת בתוספתא ד"ה להבין מ"ש באוצ"ה, וכ"ש הוא בבחי' המשכת האור
 דכתר ממדרי' למדרי' עד בחי' מלי, אבל ההתהוות הוא בבחי' מלי, חוה
 דאמר אומרנו בראשית ברא אלקי' את השמים כר דמרומו מוה כל העי"ס דאצי'
 וכמ"ס בתוספתא דהור בראשית דליא ע"ב, נא אח"כ והארץ היתה תהו,
 שלא הי' עדיין התהוות העולמות עד ויאמר אלקי' יהי אור דמבחי' דבור
 העליון דבחי' מלי נתהווה האור, וכן כל הנבראים, והנה בחי' מלי כלולה
 גיכ מעי"ס בחי' כתר מלי, הוא בחי' הרצון למלוכה, וכמו ע"ד"ס המלך שמכתירים
 אותו בכתר מלי, הוא שמצוררים בו הרצון למלוכה, ועם היות שי"ס בו ענין
 ההתנשאות מצד' היז בהעלם בעצמו וההכתרה היא בהתגלות ההתנשאות שבא
 בבחי' רצון למלוך, ואין זה עדיין בבחי' התנשאות על עם מסה, ובאמת
 הוא ההתגלות בהתנשאות עצמי שהי' תחלה בהעלם בעצמו וע"י ההכתרה
 היז יוצא ובא בהתגלות, ויש כזה גיכ הרצון למלוך, ובסרטי' הוא בי' ענינים
 שנעשה ע"י ההכתרה הי' התגלות בחי' התנשאות עצמי שנעשה מוגבה ומרוכס
 בעצמו בהתגלות, והבי' הרצון למלוך בהתנשאות על עם, וגם הרצון הזה אינו
 עדיין התנשאות על עם להנהיגם ולהדריכם כוה בא דוקא אח"כ שהוא מושל
 השולט, רק שהוא רצון גלוי להיות מתנשא על עם, והדוגמא מוה יוכן במלכותא
 דרקיץ בחי' מלי דאצי' דכתר מלי, הוא בחי' רצון גלוי למלוכה, ואין זה עדיין
 בבחי' התנשאות על עולמות נבראים ונפרדים, והיינו דמבחי' זו אינו נמשך
 עדיין להיות התהוות העולמות כסר"ם כוהו מבחי' מלי שבמלי כוהו בחי'
 ההתנשאות על עולמות בבחי' סקיף להיות ההתהוות העולמות, אבל בחי'
 הרצון למלוכה הוא רק הרצון להיות מתנשא כבי', וחר"ע הכתר שממשיכים
 ברי"ה שהוא הרצון למלוכה כנודע זהו בחי' המלך הקדוש, וגם כוהו התגלות
 בחי' התנשאות עצמי, חוהו הבקשה מלוך על העולם כולו סעי"ז הוא המשכת
 החיים על כל השנה שהר"ע גילוי אור שני מלך חיים.

קיצור, יקשה דכתי' בראשית בחיכתא, ותרגם בקדמין, איכ ההתהוות מצד
 הכתר חכ', ויבאר שתכלית כוונת ההתהוות הוא בי"ע שבהם דוקא
 נשלם הכוונה העליונה להיות לו ית' דירה בתחתונים, והבמצע הוא אצי'
 דתחלת הגילוי הוא בכתר והוא נק' ראשון אבל הוא נבדל עדיין, וראשית
 הגילוי הוא בחי' שמקבל בראשון אבל הוא בחי' פסיטות עדיין, ומצטייר בבחי'

בינה. יבאר לשוני זהר גלוסי אנליף ההוא סתימא קדישא, בשעתא דסתימא דכל סתימין בעא לאתגליא. דבכללותן היא סדר ואופן המשכת הרצון בהתהוות מהכתר לחריב ומדות עד ספי' המלי', אבל ההתהוות בסועל הוא עיי ספי' המלי' דוקא, ויבאר דספי' המלי' גיכ כלולה מעי'ס והרצון למלוכה הוא בחי' כתר מלי' וממשיכים עיי ההכתרה א' התגלות התנשאות עצמי, ב' הרצון למלוך, וזהו בקשתינו ברי'ה למלוך על העולם כולו להיות גילוי אור פני מלך חיים בחיים טובים על כל השנה.

בס"ד, ש"ת, תש"ו

שובה ישראל עד ה' אלקיך כי כשלת בעוניך, והנה שם ישראל מתאר המעלה היותר נעלה ואיך שייך במדרגה זו ענין העון שיהי' צריך לתשובה, אך הענין הוא דהנה רבינו ני'ע פי' שובה ישראל דשיעור התשובה מה שהמדרי' דישראל צריך לשוב אל ה' הנה שיעורה עד כי הוי' יהי' אלקיך ואז תדע ותכיר כי כשלת בעוניך, וצי'ל מהרע התשובה אשר הוי' יהי' אלקיך, ועוד זאת איך הוא בכח עבודת האדם להגיע למדרי' רמה ונשאה כזו עד שהוי' יהי' אלקיך. וצלהקית מאי דכתיב עלה אלקים בתרועה והוי' בקול שופר, והנה אלקים הוא מדהי'ד והצמצום, והוי' הוא רחמים דצמצום הוא העלם והסתלקות ורחמים הוא התפשטות וגילוי, דהעלם וגילוי הסתלקות והתפשטות הן הפכים זמ'ז אשר כן הוא עד רום המעלות הן במדרי' העליונות שאחר הצמצום הרי אלקים הוא העלם והסתר והוי' הוא גילוי, והן בהענינים שלפני הצמצום ואיכ הרי השמות אלקי' והוי' הם חלוקים בענינם, וצי'ל מהו אומרו עלה אלקים בתרועה הוי' בקול שופר דמשמע דעי' התרועה שהרע תקיעת שופר הנה עייז נכללים כ"א בעלה אלקים בתרועה והוי' בקול שופר, ועוצ'ל מפני מה תקיעת שופר בכלל נק' בשם תרועה דוקא דזהו מה שבשופרות מסיים בברכות שומע קול תרועת עמו ישראל ברחמים תרועה דוקא, ועוד מהו קול תרועת כר', דמשמע השועל יוצא של התרועה שזהו קול התרועה.

טו והנה עבודה דרי'ה הוא בקבעומי'ס בפנימי' ועצמו' נפשו שמוסר ונותן ארע במסירה ונתינה פנימי' בהתגלות לאלקות שהרע מסירות נפש שמוסר ונותן ארע לגמרי מכל וכל, דעי'ז ממשיכים בחי' המשכה פנימי' ועצמי' בפנימי' ועצמר אואי'ס ב"ה כבי' שהרע המשכת אור חדש ממש, וזהו זכרון ליום ראשון דעי' עבודה האמיתי' דרי'ה ממשיכים אור חדש מפנימי' ועצמר אואי'ס ב"ה כמו שהוא לפה"צ, וזהו זכרון ליום ראשון דזהו זכרון ממש לבחי' יום ראשון, הגילוי הראשון כמו שהוא לפה"צ, והענין הוא דהנה

כתיב אתה הוא הוי' לבדך. אתה הוא עצמך איש ביה דהוה מה שיש שמים שגור בפי כל הדגל אמרים אתה שהוא עצמך איש ביה ושגור בפי כל בהסוואה גמורה בעלי תורה ויודעי נסתרות ואנשים שסוטים כמו עמי הארץ נשים וקטנים דכולם שוים כמש ולית כח' תפיסא כך כלל דגם הפחד הקדומה דאיך שהוא הפרצוף הראשון אחריצ גיכ אינו תופס בעצמותו ית'. והוה אתה שהוא בחי' העצמות הרי אינו שייך בו ית' הענין ההעלם וגילוי. והוא היינו בחי' אור איש דשייך בו העלם וגילוי. אך בחי' הוא אינו ההעלם של הגילוי אלא הוא בחי' העלם בעצם והיינו בחי' עצם האור שאינו בבחי' גילוי כלל והיינו דאין ענינו ענין הגילוי. והוא רק בהסתכה בעצמותו ית' וכמו עדים הכחות היוולדים העצמיים עם היותם במדר' כחות שהרי אינם עצם הנפש ואינם אלא כחות בלבד. ומ"ם היה כחות עצמי' הכלולים בעצם הנפש והיה כמו העצם. דכמו שהעצם אינו בגדר גילוי בעצם כמרכיב הכחות עצמי' אינם בגדר גילוי בעצם. וכמרכיב הוא בעצם האור שאינו בגדר גילוי בעצם. והגם דאור הוא גילוי. אבל אין ענינו ענין הגילוי וכמכריב בפ"א בענין ה' הוא רשמו. דהוא גילוי אבל אינו גם גילוי לעצמו. והוא רק מה שהוא בהסתכה בעצמו. וע"ד הכחות העצמי' היוולדים כמו שהם כלולים בעצם הנפש שהם כמו העצם. ואינם ענין הכחות ומה שהם בהגדרה דכחות הטובה מה שאינם עצם הנפש. כמרכיב הוא בעצם ההעלם דהוא. אבל הוי' הוא בחי' גילוי האור דאיס רק שזה הגילוי בעצמותו. והיש לבדך כמו שהוא לבדו הוא בבחי' או"א"ס שלשה חוה בחי' אצ"י דכללות. והנה בשם הוי' יש ד' אותי' דיש בזה ב' מדר' והן בחי' י"ה ובחי' ר"ה והיינו הגילוי לעצמו והגילוי לוולתו. וכמו באצ"י הפרטי' הרי יש ב' מדר' חריב שהם ב' אותי' י"ה דשם הוי' דיריד בחי' ה' בנינה חורן הם ר"ה וכת'י הנסתרות להוי' אלקינו והנגלות לנו ולבנינו. דחריב הם נסתרות עדיין אבל ורן הן נגלות. הנה כמרכיב באצ"י הכללות הן ב' המדר' בחי' אור המאיר לעצמו ומה שמאיר לעצמו אור השייך אל העולמות והוא בחי' עצם האור (כמו ההעלם של הגילוי) סבחי' התפשטות האור. וידוע שבא"א"ס שלשה יצ' הנה ב' מדר' אלו הן מקור ורש דב' המדר' דמכ"צ וסוכ"צ כמו שהן אחר הצמצום והנה בחי' התפשטות האור בזה ה' עליית הרצון על ההסתלי' וכמריב כע"ח כשעלה ברצונו הששום להתאזיל ולברוא כו' שזוהו מקור ורש דבחי' מכ"צ שהרי בעליית הרצון שם הוא ההשערה על ע"ס ועצם האור שהוא למצ' פעולת הרצון דאינו שייך שם ע"ס כיא ספי' עד אין קץ היו מקור ורש דבחי' סוכ"צ.

קיצור. יבאר דע"י הקבועים דריה שהרע ההנהגה בהתגלות לאלקות ע"ז ממשיכים אור חדש וזכרון ליום ראשון. וזכרון משם לגילוי ראשון כמו שהוא לשני הצמצום אצ"י דכללות.

סו' והנה עולם האצ"י הוא כפוצע בין או"א"ס המאזיל ביה אל הנבראים. וטעם הדבר הוא לפי דאצ"י הפרטי' ענינה הוא בחי' הגילוי והוא לצורך העולמות והנבראים וכדאי' בזה דאצ"י ע"ס הוא בגין דישתדעין

בני כור, ובסרדיס שער שם בין ב' פ"א אי דענין האצי' הוא בכדי שידעו או"אס והיינו דבכדי שהנבראים יהי' בהם ענין הידיעה והסגה באו"אס ביה הוא ע"י האמצעי' דעולם האצי' שהוא ממוצע, כי עולמות הא"ס שלמע' מאצי' הוא בחי' העלם וסתימות ואצי' הוא בחי' הגילוי, ולהיות דאצי' הוא בחי' גילוי הנה גם בחי' חריב דאצי' שנק' נסתרות היה ג"כ בחי' גילוי מה שלצורך העולמות וכידוע דחכ' הוא ראשית הגילוי וכמ"ש ויהי אור כו', ואי' בזה דא חכ', דחכ' הוא אור וגילוי, ועם היות דעיקר ראשית ההשתל' הוא בינה, מ"מ הרי חכ' היא ראשית הגילוי וכמ"ש הו"י קנני ראשית דרכו, דהגילוי דשם הו"י בבחי' הקו הנה דרכו בעולם האצי' הוא בבחי' ראשית שהרע החכ' וכידוע דבענין המציאות בחי' בינה הוא הראשית, ובענין הגילוי בחי' חכ' היא הראשית, איכ' ה"ו גילוי שלצורך העולמות להיות בעולמות גילוי או"אס וכנ"ל בההפך שבין ראשון וראשית דראשון הוא בחי' כתר דגם היא נקודה, אבל דלא נעץ שאין לה שייכות להמדרי' שלמטה ממנו שזהרע ראשון שהוא מובדל, משאיכ' ראשית היא בחי' חכ' דעם היותה ג"כ בבחי' נקודה עדין שהיא בבחי' פשיטות עדין אבל מ"מ הוא נקודה דנעץ ומתאי טעמא נקראת ראשית דיש לה שייכות אל האחרות שהוא בחי' מל' ולכן הנה כל העלאת מ"ן מגיע עד בחי' חכ' כנודע, והוא מפני שחכ' הוא גילוי שלצורך העולמות והנבראים לכן מגיע עם העלאת מ"ן שלהם, ובדוגמא כזאת הוא ג"כ בבחי' אצי' דכללות שזהו ג"כ בחי' הגילוי דאו"אס וכנ"ל דהוא היינו בחי' העלם האור, ושמו הוא בחי' גילוי דגם האור כמו שהוא לעצמו הוא בחי' הגילוי דאו"אס, וכל גילוי הוא לצורך ההשתל' שהרי לעצמו כבי' הרי אינו צריך להגילוי רק הגילוי הוא לצורך ההשתל' שיהי' אחי', ועם היות דהגילוי להאיר את העולמות הוא רק מבחי' התפשטות האור ועצם האור הוא רק לגלות עצמותו ואינו שייך אל העולמות דזהו מה שהוא שייך אל העולמות הוא מבחי' התפשטות האור, אבל מ"מ הרי הכל הוא בחי' הגילוי ולהיות שהוא גילוי הגם דהוא לגלות עצמותו אמנם מאחר שהוא גילוי הוא לצורך ההשתל', וגדולה מזו ידענו שגם הבחי' מה שבידיעת עצמו כבי' יודע את עצמותו, דבשמות הרע' הדי' אותי' י"ה דשם הו"י שבצעמר ביה הוא ג"כ לצורך ההשתל', והיינו שיהי' בנבראים הידיעה דאין קדוש כהו"י, דכללות ענין הידיעה באלקות הוא ע"י האמצעי' דאצי' דלולא התהוות עולם האצי' לא היו הנבראים יכולים לידע הענין דאו"אס וע"י התהוות האצי' יש בנבראים ידיעה והסגה באו"אס ביה, והנה קדוש ענינו שהוא מובדל ואי' בזה כמה קדישין ולית קדוש כהו"י, דקדוש דס' השתל' הוא שהמדרי' העליונה מובדלת מהמדרי' התחתונה, אבל קדוש הו"י שהוא קדוש ומובדל ולית אתר סנוי מיני', וידיעה והסגה זו בנבראים הוא לפי שכבי' בידיעת עצמו יודע את עצמותו איכ' הרי גם זה הוא לצורך ההשתל' ומאחר שכ"ז הוא לצורך ההשתל' הרי שייך לוטר דההשתל' הוא שם בבחי' התכללות והעלם, והעלאת מ"ן דס' השתל' מגיע לסם, שהרי בבחי' התפשטות האור הי' השערה על כללות ההשתל' שיהי' אחי'צ וגם בבחי' עצם האור הוא שההשתל' שם בבחי' התכללות והעלם וכמ"ש במ"א דשרשי האורות שזהו בחי' אר"ם הוא

מה שאוא"ס הבל"ג שיער בעצמו להאיר במדה וגבול, דלכן אור הקו הוא מין כנף, שהוא גילוי אוא"ס הבל"ג.

קיצור. יבאר דאצי' ממוצע בין המאציל ב"ה להנבראים והיינו בכדי שבנבראים יהי' בהם ענין הידיעה באלקות וגם חויב דאצי' שהם נסתרות הן לצורך ההשתל' וגם זה מה שבידיעת עצמו יודע את עצמותו הוא בשביל ההשתל'.

יז) והענין הוא, דהנה בהשתל' הע"ס הרי ידוע דהמדרי' התחתונה נמצאת כלולה תחלה במדרי' העליונה ויוצאת מההעלם אל הגילוי, וכמו עד"מ שכל ומדות באדם שהמדות שבלב נולדים מן השכל, וליתם הוא בדרך עו"ע שהעלול הוא כלול בעילתו רק שבהיות העלול כלול בעילתו הוא בדקות ורוחניות יותר מכמו שבא בהתגלות דכן הוא בשכל ומדות שאין כל חדש בעיקר מציאותם של המדות בהתפעלות שבלב כי כבר הי' כלולים בשכל שבמחו רק שהי' מתאחדים שם ונחשבים שם כטפל לגבי עיקר שהעיקר הוא גילוי השכל וממילא המדות אינם במורגש ומתאחדים עם השכל, וכאשר אנו רואים במוחש בעבודה דקודם שנתפעל באהוי"ר במורגש בלב ה"ה מתפעל באהבה ויראה בשכלו, דלהיותו מכיר ומשיג בוראו שנתפעל במוחו בחדוה אלקית או ביראה אלקית והן בחי' חו"ג המכוסים בשכל שאינם במורגש וכן הוא בהתכללות אותי' המח' בלב וכאשר מתפעל בלב שנק' הרהורי ליבא הרי אין כל חדש בהרהור אותיות המח' כי כבר היו כלולים בהבל הלב אלא שבהיותם כלולים בהבל הלב לא הי' ניכרים, וכאשר מתפעל בלבו או נעשים ניכרים, וכן הבל הדבור הי' כלול תחלה בהבל הלב כי הרכבה גשמי' באמ"ר שבהבל קול הדבור במורגש לזולתו הוא אותו ההבל שבלב בהרכבה באמ"ר רוחני' רק שהי' בהעלם ויצא לגילוי, וכידוע שזהו"ע ז' הבלים עילאין וז' הבלין תתאין מהבל הדבור עד רום המעלות דכמו שז' הבלים שבמדות שבלב שנק' ז' הבלים עילאין לגבי ז' הבלים בדבור שנק' ז' הבלים תתאין כך ז' הבלים דמדות נק' ז' הבלים תתאי' לגבי ז' הבלים דבינה, וכמו"כ גם ז' הבלים דבינה נק' תתאין לגבי חכ', עד שגם ז' הבלים דחכ' נק' ז' הבלים תתאין לגבי ז' הבלים דמדות שבכתר וכן עד רום המעלוי' וכידוע בענין הבלים דא"ק, והנה כמו שהמדות כלולים בהעלם בשכל הנה כמו כן יש התכללות דשכל בלמע' מן השכל והיינו בהכחות רצון ותענוג ועם היות דהכחות רצון ותענוג הם נבדלים בערך מן השכל דשכל הוא אוי"פ המתיישב בכלי, משא"כ רצון ותענוג הם כחות מקיפים והם נבדלים בערך מן השכל מכל מקום הרי יש שם ההתכללות דשכל וכמו שאנו רואים בעבודה שבלב בנקודת הרצון שלמע' מהטעם דמ"מ יש בזה טעם לרצון ועם היות דטעם זה הוא בהעלם מאד אבל מ"מ הי' יוצא לגילוי מהעלמו אח"כ כשאומר טעם לרצון זה, דזה גופא הוא הוראה דבלמע' מן השכל נמצא שכל בהתכללות, וכשם שהשכל הוא כלול בהעלם בלמעלה מן השכל, הנה כמו"כ יש התכללות של הכחות רצון ותענוג במקור הרצון והתענוג והיינו במדרי' יחידה שבנפש דמשם ימצא כל רצון וכל ענג בדבר

מה, אמנם דעת לנבון נקל להבין דהגם שכל הכחות מתכללים זב"ז תחתון בעליון, ומ"מ הרי ההתכללות אינו דומה בכל המדרי' והיינו דאינו דומה התכללות המדות בשכל להתכללות השכל בלמע' מן השכל, דהמדות גם בהתכללותן בשכל הן במציאות מדות ממש שהי"ע התפעלות רק שהוא שכלי משא"כ השכל בהתכללותו בלמע' מן השכל אינו במציאות שכל ממש וכנודע בענין ח"ס שהוא הטעם שבהרצון שהוא למע' מן השכל לגבי שכל שז"ע שתוק כך עלה במח', וע"ד כח המשכיל שאינו מציאות שכל כלל והוא רק ענין שכלי וכן הרצון בלמע' מן הרצון הוא יותר בהעדר המציאות, ומ"מ ה"ה כלול בהמקור לרצון.

קיצור. יבאר דבהשתל' הע"ס המדרי' התחתונה כלולה בהמדרי' העליונה, דבור במח', מדות בשכל, שכל בלמע' מן השכל, רצון ותענוג ביחידה ויבאר שהם חלוקים באופן התכללותם.

(יח) והנה ככל המשל הזה דכחות הנפש שהמדרי' התחתונה היא כלולה בהמדרי' העליונה, מדות בשכל ושכל בלמע' מן השכל שהם רצון ועונג, ורצון ועונג ביחידה שבנפש, הנה כמו"כ יובן הדוגמא מזה למע' בספי' העליונות דבחי' מדות עליונות דז"א דאצי' כלולים בבחי' הבינה שז"ע הגילוי דשם ס"ג וכידוע דשם ע"ב בחכ' ושם ס"ג בבינה, והמילוי דשם ס"ג הם המדות הכלולים בבינה וידוע במ"א דבספי' הבינה הוא אות ה' ראשונה דשם הוי' דרגל הקצר שבה' ראשונה זהו התכללות המדות בבינה כמ"ש בבה"ז פ' בלק ע"פ כי מראש צורים ובלק"ת ד"ה אלה מסעי ה', וכמו"כ כלולים המדות דחכ' שז"ע כי מראש צורים כמ"ש בבה"ז שם, רק שהן בבחי' העלם ביותר והז"ע ו"ק דאבא, וכן הבינה כלולה בחכ' וכמ"ש באד"ז האי חכמתא אתפשט ואפיק מיני' בינה, וכן חכ' כלולה בכתר וכמ"ש והחכ' מאין תמצא בחי' אין דכתר והוא בחי' ח"ס חכ' שבכתר עד גם בחי' הכתר שהוא בחי' ע"י וא"א (שנק' רצון ועונג למע' מהשכל וחכ' כנודע) גם הם היו בבחי' העלם בעצמות המאציל שלמעלה מבחי' כתר דאצי' עד התכללות הראשונה דבחי' א"ק שנק' אדם הראשון פרצוף הראשון דאחז"צ שכולל כללות ההשתל' שאחז"צ וכמו"כ באוא"ס שלפה"צ הנה בחי' היותר אחרונה שבאוא"ס כמ"ש בע"ח כאלו נא' מל' דמל' שבא"ס ה' כלול בעצמות אוא"ס ובא לידי גילוי בעצמותו כשבא במחשבתו ורצונו הפשוט להאציל כו', וממילא מובן שיכול להיות עלי' והתכללות בבחי' העלאת מ"ן מתחתון לעליון עד רום המעלות במדרי' היותר עליונה שהוא שם בבחי' התכללות בתכלית ההעלם עכ"פ, אך כ"ז הוא בחי' הגילוי דאוא"ס גם באוא"ס שלפני הצמצום, אבל בחי' העלם האור שאינו בגדר גילוי כלל ואינו בגדר מקור כלל אין מקום לומר שיהי' שייך לומר שנמצא כלול שם גם בהעלם ביותר, דהנה כל שהוא בבחי' גילוי אור הגם שהגילוי הוא לעצמו יבא לידי גילוי לזולתו ג"כ, והיינו דמאחר שהוא בבחי' גילוי בעצם יש לו שייכות אל הגילוי הזולת (דבכללות הוא רק ההעלם של הגילוי) וממילא שייך לומר שהגילוי אל הזולת נמצא כלול בהעלם ולזאת הנה

ההמשכה הוא רק גילוי מההעלם לא דבר חדש, דכמו"כ הוא לפה"צ בבחי' עצם האור דהיינו בחי' אוא"ס שקודם עלות הרצון מאחר שהוא בחי' גילוי לעצמו כבי' יש לו שייכות אל בחי' התפשטות האור שבעצמותו, ולכן גם בעצם האור יש בחי' ספי' רק שהן ספי' עד אין קץ, אבל בחי' העלם האור שלמע' מגדר גילוי לגמרי הרי מצד מדרי' זו יכול להיות שלא יהי' בחי' גילוי כלל לא לעצמו ולא לזולתו וממילא בבחי' זו אינו שייך התכללות, וממילא הי' למע' מהעלאת מ"ן וההמשכה משם הוא בחי' אור חדש והמשכה זו ממשיכים ע"י עבודה דר"ה דעיקר העבודה דר"ה הוא בתשובה וקבעומ"ש במס"נ שמוסר ונותן א"ע בהתגלות לאלקות לכן עי"ז ממשיכים בחי' אור חדש.

קיצור. יבאר דמדות ז"א כלולים בבינה, מילוי דשם ס"ג, בינה בחכ', חכ' בכתר, וכתר במאציל העליון, וכן בלפני הצמצום בחי' התחתונה שבעצמות כלולה בהעצמות, ובכולם שייך העלאת מ"ן, אבל העלם האור שאינו בגדר גילוי הוא המשכה חדשה ממש.

(ט) והנה ב' אופני עבודה הם בעבודת הוי' עבודה דעקב ועבודה דישראל, ושני אופני העבודה ענינם וכוונתם הוא ביחוד השני שמות הוי' ואלקים אך חלוקים באופני עבודתם, אופן עבודת יעקב הוא בעבודת הבירורים שהניצוצות מתבררים ועולים למע' וזוהו נעשה יחוד הוי' ואלקים דמדת הדין דשם אלקים עולה ונכלל בשם הוי' ונמשך בגילוי דשם הוי', ואופן עבודת ישראל הוא בהמשכת אור ושפע שלמע' דעי"ז נעשה היחוד דאלקים והוי' מה שאור הרחמים דשם הוי' נמשך בשם אלקים דבכללות הוא ההפרש בין העבודה דבעלי עסקים שהיא עבודת יעקב והיחוד דהוי' ואלקים הוא שבהטבע נרגש למעלה מהטבע, ועבודת יושבי אהל עבודת ישראל והיחוד דאלקים והוי' הוא שהלמעלה מהטבע הוא הטבע שלהם כמאמר מורגל בנסים שהנסים שלהם למע' מהטבע הוא הרגילות שלהם, וזהו שובה ישראל עד הוי' אלקיך דשיעור התשובה דמדרי' ישראל הוא אשר הוי' יהי' אלקיך, ואו דוקא הנה הוא בא לידי הכרה זו דכשלת בעוניך, דענין העון אינו ענין הפשיעה אלא שהוא עיוות ועיקום מדרך הישר דכתי' והאלקים עשה את האדם ישר ועם היות דכ"ז הוא בדרכי התורה והמצוה אבל עם זה הנה בדקות דדקות יש בזה עניני העיוות והעיקום מה שרק מי שהוא עבודתו בהעבודה דמדרי' ישראל הנה רק הוא יכול להכיר זאת ולהישיר את העיוות והעיקום בדקות דדקות, וזהו שובה ישראל דשיעור התשובה דבחי' ומדרי' ישראל הוא עד שהוי' יהי' אלקיך ואו הנה בא לידי הכרה פנימי' הלוז להישיר גם את העיוות הדק בדרכי עבודת הוי' הרוחנית.

בס"ד, מוצאי יוהכ"פ, תש"ו

אתה הבדלת אנוש מראש ותכירהו לעמוד לפניך, והנה בקריאת שם מין המדבר הרי יש ד' שמות אדם איש גבר אנוש, דכל אחד מהשמות הללו הם תואר מיוחד במעלת ומדריגת מין המדבר, דתואר אדם הוא מורה על המעלה היותר עליונה שהוא מעלת ההשכלה וההשגה, תואר איש הוא כינוי למדות וכמ"ש כאיש גבורתו והגם שאינו אותה המעלה דמדריגת אדם שהוא בעיקרו שכלי, ומדות ישנם בבע"ח ג"כ דזהו ההפרש כללי בין אדם ובהמה, דבהמה הם מדות ואדם שכל ומ"מ הלא גם איש שהו"ע המדות הרי גם בהם יש איזה מעלה להיותם מדות בני אדם שהם מדות שבאים עפ"י השכל, וגבר ואנוש הרי אינם כלל במעלת אדם ואיש, ויש מעלה בגבר על אנוש, דאנוש מורה על החלישות וכמ"ש עקוב הלב מכל ואנוש הוא דאנוש פירושו חלוש, והוא היותר גמון מכולם, ואדם הוא למעלה מכולם, וכתיב אדם אתם ואמרז"ל (יבמות דס"א ע"א) אתם קרוים אדם, ולכאור' א"מ דלאחר העבודה דיוהכ"פ הנה בתפלת נעילה כשבא להזכיר במעלת ישראל למה מכנה אותם בשם אנוש שהוא חלוש ביותר והוא גמשך אחרי עניני הגוף.

כ) והנה ר"ה הוא יום הדין ומשפט וכת"י ויהי היום ויבאו בני האלקים להתיצב על הוי' ויבא גם השטן בתוכם להתיצב על הוי', ותרגם והוה יום דינא רבא יום שבוק סרחוניא, דר"ה הוא יום שבוק סרחוניא, דסרחוניא הם ענינים החומרים, דיש מצ"ע הוא מות ורע ונק' סרחוניא, ור"ה הוא יום שבוק סרחוניא שהו"ע עזיבת החומריות והישות וכנ"ל דעבודת ר"ה דגם בגשמיות האכוש"ש כו' העיקר הוא אצלו הכת האלקי והכוונה אלקית שבהם, ובר"ה באים בני האלקים להתיצב על הוי' והיינו דכח מדת הדין מתיצב נגד מדת הרחמים והוא לפי שבר"ה הנה כל הספי' הם בעלי' והסתלקות למע' ובחי' בינה מסתלקת מהמדות ומזה מתעורר בחי' הדין, וכידוע דבר"ה הנה או מסתלקים בחי' המוחין דז"א שז"ע בחי' דורמיטא דז"א כנודע, וכדאי' בזח"ג דצ"ט ע"א כד ההוא שופר עילאה דנהירו דכולא בי' אסתלק ולא נהיר לבנין וכדין דינא אתער וידוע דשופר עילאה הוא בחי' יסוד אימא דנהירו דכולא בי' התגלות עתיק שבבינה דוקא, אסתלק ולא נהיר לבנין וכדין דינא אתער והיינו דע"י הסתלקות המוחין באים בני האלקים שמכח הדין שמתיצבים לנגד שם הוי' בחי' החסד והרחמים לתבוע דין ג"כ ואו יבא גם השטן בתוכם שהוא בחי' גבורות קשות, דהנה בני אלקים הן מבחי' גבורות דקדושה עדיין וזהו שנק' בני אלקים, עד"מ הבן שמדקדק ביותר על כבוד האב כמור"כ בני האלקים הוא שמדקדקים ביותר על העדר העבודה והמשכת האורות ע"י המצות, דבר"ה כתי' כי חוק לישראל הוא משפט לאלקי יעקב, דיש דין ומשפט על האלקות שימשיכו בני' בעבודתם וזה תלוי באופן העבודה בשנה העברה, ובזה הוא הדקדוק של בני האלקים שמדקדקים בהעדר העבודה ח"ו דשנה העברה שמחמת הדין שלהם שמדקדקים ביותר מסתעפים בחי' גבורות קשות

כי כל המוסיף גורע, וע"כ מהדקדוק שלהם ביותר מסתעפים גבורו' קשות וזהו הנק' שטן שבגימט' נחש ע"ה, והוא יבא גם השטן בתוכם להתיצב על הוי', דהשטן היא קלי' ואינו בערך כלל שיבא להתיצב על הוי' שהוא מדת הרחמים אבל כאשר בני האלקים שהם גבורות דקדושה באים להתיצב על הוי' נגד שם הוי' שהוא רחמים וחסד הנה זה נותן כח ח"ו גם בהשטן ר"ל גם הוא בא להתיצב נגד החסד והרחמים, ולזאת הנה ברה"ה הוא הוי' יחתו מריביו הן בני האלקים גבו' דקדושה שהם המריבים עם שם הוי' בחי' רחמים ולזה א' יחתו מריביו שיפלו וישברו ויהי' בהכנעה גדולה, ונק' מיתוק הגבורו' וכאשר הגבו' נמתקים אז אין מהם שום יניקה ח"ו לגבורו' קשות ואדרבא הנה יתן עז למלכו וירם קרן משיחו.

קיצור. יבאר דר"ה הוא יום הדין ומשפט ונק' יום שבוק טרחוניהם הענינים הגשמי' ואז יבאו בני האלקים גבו' דקדושה שמדקדקים ביותר על העדר העבודה שמזה מסתעף גבו' קשות ולזאת הוי' יחתו מריביו ואדרבה וירם קרן משיחו.

כא) וביאור הענין הוא, דהנה גבורו' קשות ר"ל מסתעפים מגבו' דקדושה, והגם בדקדושה הנה מדת הגבורה היא קדושה ממש ומ"מ הנה בסופא בריבוי השתל' הרי דינין דגבורו' קשות ר"ל מתערין מינה, וכדאי' בזה רישא דעשו בעטפוי דיצחק, דרישא דעשו הוא כתר דקלי' דעשו הנה רישא דעשו בעטפוי דיצחק דשרשו דעשו הוא בחיצוניות דחיצוני' דגבו' דקדושה דיצחק שנק' פחד יצחק ונק' סוספיתא דדהבא פסולת דפסולת דגבו' עליונות דקדושה, והנה בעשו כתי' ועל חרבך תחי' שהחיות של עשו הוא מן החרב שזהו גבו' קשות ר"ל כמו חרב לה' מלאה דם כו', ויובן זה למעלה במה שאנו רואים למטה בטבעי בני אדם שיש בהם רע גמור כרציחה וכחיות הטורפות ממש כשם שהחי' רעה הרי כל ענינה לטרוף ולדרוס, דאין זה לפי שרוצה לאכול כ"א טבעה הוא לטרוף ולדרוס ולשפוך דם כי זה מה שהיא טורפת ודורסת הוא החיות שלה, והיינו דמזה מה שהיא דורסת את זולתה ושופכת את דמה הנה מזה עצמה היא מקבלת חיות ועונג רב, אשר כמ"כ יש ר"ל בטבעי בני אדם שיש בהם רע גמור ר"ל, והיינו מי שטבעו רע לבריות הנק' בל' העולם א' שלעכטער מענטש, הרי נמצא בו הרע בפועל והוא שיפעול תמיד כל מיני רע לבריות גם לאוהביו וב"ב הגם שאוהבם אהבת נפש ומתעלס עמהם מ"מ הוא מיצר ומעיק להם בכל מה שביכולתו, כי תמיד פניו זעומות, און איז כסדר ניט צופרידין, און ווי מי טוט איז אלץ ניט גוט פון קיין זאך איז ער ניט צופרידין, אדרבא וואס מי טוט איז אים אלץ ניט גיפעלין, און האט כסדר טענות צו דעם אנדערין אפילו זיינע גוטע פריינט, און זיינע אייגענע בני בית און מאכט זיי אלע מאהל איינג און שלעכט אין וואס ער קען ובכל מה שימצא איזה תואנה ובפרט כאשר ימצא איזה שגיאה שעשו ב"ב אז הוא מגדיל זאת פי מאה ומרחיב את הדבור בזה, איך כי בזה גרמו היקיות רבות ושופך את דמם ממש, ומכ"ש אם עשו איזה דבר נגד

רצונו אז יתכעס ויקצוף במאד דאין מעצור לרוחו הקשה ומדותיו הרעים לקללם ח"ו בקללות נמרצות ואף גם להכותם מכות רצח וכנוקם ממש כחי רעה שאינה מן הישוב כלל, וטעם הדבר הוא לפי שהוא איש רע בעצם והו חיותו בעצם מה שיצר וירע לוולתו אט וואס ער מאכט דעם אנדערין איינג און שלעכט דאס איז זיין לעבין און חיות וזה מה שמתעלס עם אוהביו וב"ב הוא רק מצד טוב שלו שמתענג בזה, אבל אינו רוצה בטוב שלהם ער טוט נאר דאס וואס עם איז גוט און וואס ער וויל, וויילע בא אים איז דער עיקר ער און זיינע רצונות, דער זולת איז בא אים גאר ניט תופס מקום כלל אויף רעכענען זיך מיט אים, דער גאנצער גוט זיינער איז מאכען דעם אנדערין גיט גוט, און פון דעם איז ער מקבל חיות, וואס דאס איז פארקערט כמו באיש הטוב בעצם, דאיש הטוב בעצם הרי ישמח ויחי, ער פרייט זיך און לעבט פון דעם שהטיב לוולתו כן הוא להיפך באיש הרע בעצם דחיותו הוא ממה שמיצר ומעיק לוולתו, וכ"כ הגיע הדבר של רע בנפשו עד שגם אם יכשלו אנשים ויוקו יקבל חיות בנפשו ושמח ומתענג מאד כעל כל הון גם שאינו שונאו כלל רק מפני עצם טבעו הרע יגל וישמח מאד בתקלת חבריו ולהיפך כאשר יתעלה חבריו באיזה עושר או כבוד ובהצלחה במע"י או בחי' בניו כו, יצר לו מאד ויעצב לו ע"ז (בל"א ער פערגינט ניט) ונק' צר עין דעינו רעה בשל אחרים וכ"ז מצד עצם טבע הרע שבו, ויש בזה כמה מדרי' זו למע' מזו בעומק רע ר"ל, ויש בחי' רע שהוא דק יותר והוא כמו שאדם מתפעל בשמעו איזה דבר לא טוב שעשה חבריו, שמדבר בזה ומגדיל זאת ומרחיב הדבורים בזה ואין זה שהוא אומר דבר שקר או הגומה, דהאמת הוא כן שחברו עשה דבר לא טוב, אבל הוא מרחיב זה במאד, ומסביר גודל הלא טוב דכאשר פלוני עשה דבר כזה, ואם איש כזה עשה דבר כזה ה"ז ח"ו חילול השם וצריכים ח"ו לענוש אותו יותר מכמו איש פשוט, והוא טוען בזה שצריכים לענוש ומגודל חפצו בעונש חבריו ח"ו הנה הוא עצמו נעשה שליח לעשות בו דין קשה בעצמו, והנה מלבד שהעונש שעושה הוא יותר על המדה הנה עושה זאת באכזריות גדולה ובפרסום רב לבזות את חברו להורידו ולהשפילו (היפך אמיתית הענין בהוכיח תוכיח כו, המבו' בד"ה אם רוח המושל כו' רפ"ד) ולהתנגם בו, והנה אע"פ שבדבר המעשה שלו לחברו הרי מלובש בזה מה שהוא שונא לעושי רע, מ"מ האכזריות שעושה בעצמו זהו מטבע הרע שבו, וע"כ הוא דוקא מתפעל בזה ביותר מזולתו ולא מצד יראת שמים ואינו אלא מה שהוא מטעה א"ע בזה שהוא חושב עצמו לירא אלקי', ואשר עשייתו הרע הוא מצד היראת שמים שבו, והראי' שהרי יש יראים ושלמים גדולים הרבה יותר ממנו ואינם מתפעלים כ"כ לעשות עונש קשה דהלא העיקר הוא התיקון היינו התשובה וחרטה על העבר וקבלה על להבא ולא העונש ח"ו, ותקון נעשה באופן אחר לגמרי, וכמבו' בד"ה הנ"ל בארוכה והנה יש עוד רע דק מזה והוא מה ששכלו ולבו נוטה הכל לדין לראות ולעיין היטב רק ברעת חברו ולחייבו בכל דבר ולא יראה בו טוב כלל וידין זולתו לחוב תמיד וכמו חכמים המה להרע ולהיטיב לא ידע כלל, דזהו עוד דינים קשים שבפנימיות יותר והן שרש להרע שבפועל הנ"ל.

קיצור. יבאר דגבוי קשות מסתעפים מגבורות דקדושה ויבאר ג' סוגים בטבע
בנ"א א) איש רע וקשה א' שלעכטער, ב) טבעו להתפעל מהלא טוב
שעושה חבירו וחפץ בענשו, ג) שמביט ברע עין על חברו ודן אותו לכף חוב.

כב) **אמנם** בעשיית דאו הנה חשף ה' את זרוע קדשו קירוב המאור אל הניצוץ
שהוא המשכת הכח והגילוי ההתעוררות מלמעלה שיוכלו לעשות
תשובה ולכן הנה אז הוא זמן התשובה לתקן כל הפגמים והחסרונות. וזהו אתה
הבדלת אנוש מראש, דהנה ביום הכפורים כל ישראל הם במעלה ומדריגה
נפלאה דלפני הוי' תטהרו, דבזה כל ישראל שוים להיות עצומו של יום מכפר
וכמ"ש כי ביום הזה יכפר עליכם, ומ"מ הרי בהעבודה דיוהכ"פ יש בזה ג"כ
סדר והדרגה דההתחלה הוא בתפלת מנחה דעיוהכ"פ ואח"כ בהודוי הכללי שקודם
התחלת העבודה דעצומו של יום, וכל התפלות עד תפלת נעילה שהוא גילוי
בחי' ימין העליון לקבל שבים, הנה אז הוא ההתעוררות גם מצד הגוף שהוא
החיים בשרים וכמאמר למען נחדל מעשק ידינו דהתעוררות זו הוא גם מה
שהנה"ט מתפעל בהתפעלות גדולה, ואדרבא מצד כללות ענין ההתפעלות הרי
בהנה"ט הוא ביותר דוהו הפרש בין אדם לבהמה דאדם הוא שכלי ותחלה
הוא מבין ואח"כ מתפעל על זה שהבין, ובבהמה הרי תחלה היא ההתפעלות,
וכן הוא בהנה"ט שההתפעלות היא ביותר, וזהו דאנוש שהוא חלוש ביותר
והוא נמשך אחרי עניני הגוף ומ"מ ה"ה עלול להתעורר לטוב והוא ע"י העבודה
בהתבוננו' בסדר והדרגה דוקא, וזהו אתה הבדלת אנוש מראש דגם מדרי'
אנוש הוא נבדל ובלתי מקושר בהענינים הלא טובים והוא ע"י השמירה
שלמעלה ולא זו בלבד אלא עוד ותכירהו לעמוד לפניך דע"י העבודה בהתבוננות
בסדר והדרגה הוא העלי' בסולם ההתקשרות דתפלה עד כי גם הנה"ט יכיר
את האמת כי העיקר הוא האור וחיות אלקי ובא לכלל רצון לחפוף שיהי'
גילוי אלקות בעולם.

בס"ד, י"ג תשרי, תש"ו

אמר ריה"ו א"ר י"ב שעות הוי היום ג"ש ראשונות הקב"ה יושב ועוסק
בתורה, וצ"ל לשון יושב ועוסק בתורה מהו ענין הישיבה ומאי
נ"מ אם יושב אם לא ומה שייך ענין הישיבה לעסק התורה.

כג) **והנה** נת"ל ג' סוגים בטבעי בנ"א הרעים, והדוגמא מכ"ז יובן בגבוי'
קשות שנק' שלוחי הדין והן מלאכים רעים דק"ג שכל עיקר
חיותם הוא זה שנשתלחו להזיק לאדם בבחוי"מ ר"ל דהיינו ע"ד הנ"ל
בטבע בנ"א רעים בגשמיות כך ברוחניות יש מלאכים רעים שנק' שבט
אנשים ונגעי בנ"א שפועלי' כל רע להזיק לאדם בעונש דין קשה ר"ל

והן הנק' רצועה לאלקאה, ויש בזה אלפים ורבבות מדרי' ושרשם הכללי הוא השטן המקטרג כמא' עולה ומשטין ויורד ומקטרג שזהו כל עיקר חיותו ובלעדי זאת אין לו חיות (כעלוקה שמושכת את הדם) ומה שעולה ומשטין זהו כמו איש רע בטבעו ששונא לחברו מפני שעשה לו דבר רע ולפי שכל מגמתו רק להרע לו ע"כ מוצא בו כל חוב לקטרג עליו כדי לענשו ואח"כ יורד ומקטרג כדי להוציא את הרע בפועל, והדק מרע זה הוא אשר שכלו ולבו נוטה לחוב הוא גבו' ודינים קשים עליונים יותר ומסתעף מזה ענין נתן עיניו במקדש ראשון והחריבו לפי שיצר לו מהטוב של ישראל, וזה שיוורד משתל' גבורות הקשות מעליון לתחתון מפנימי' לחיצוני' ברבבות מדרי' עד שבא העונש בפו"מ וכולם מהדינים דכתר דקלי' שנק' רישא דעשו שמקבל יניקה מעטפוי דיצחק, דלכאורה א"מ איך יכולים המה הגבו' הקשות ר"ל לקבל איזה יניקה מהקדושה שהן גבו' ממותקות שהן היפך מגבו' קשות ונק' גבו' שבחסד, בהיות שאנו רואים באיש הטוב בטבעו היפך ממש שכל חיותו העצמי הוא רק להיטיב ולא להרע כלל, ואמנם אם הוא איש קר בטבעו הנק' בל"א א' קאלטער מענטש, קאלטע בלוט, הרי יכלה כח טובו וחסדו מיד, וכל שהוא איש החסד בתגבורת גדולה זהו מצד שהוא איש חם ברתחת הדמים בכל עניניו הנק' בלי' העולם א' היסער מענטש זודיק בלוט, הנה או גם בעגג שלו בשפע חסדו וטובו בא ברשפי אש החמימות ביותר, ע"כ יאיר אור חסדו בתגבורת גדולה בלי הפסק כלל ולא יכלה כחו לעולם ולא ינוח וישקוט עד שיעשה את הטוב בפו"מ, ויעמוד לכל מנגד להשפעה כי יש לו בזה חיות רב, ועצום כחו. מאד עד שכל עיקר קיום החסד וסבת עמדתו ותקפו אינו רק מצד הגבו' רשפי אש התשוקה שבו ונק' גבו' שבחסד, וכמו שאנו רואים גם באור האהבה שבלב (שזה בחי' האור והפנימי' של החסד) אם הוא בקרירות כמים הנמשכים כו' הנה תכלה אורה במעט זמן כי יתקרב הלב במעט מעט עד שיבוטל לגמרי, ומש"א זכור אב נמשך אחריו כמים שזהו אה' דאברהם אוהבי היינו בחי' אה' בתענוגים שהוא אה' פנימי' שאין לה הפסק כלל כנודע, אבל כאשר כלולה מרשפי אש התלהבות האהבה הנק' בזהר שלהובא דרחימותא כמ"ש רשפי' רשפי אש כו', יש בזה חיות רב וכח עצום בלי יופסק אור האה' לעולם וכמ"ש כי עזה כמות אה' כו', ומים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה וכמו"כ הוא בבחי' החסד העיקר בחי' הגבו' שבה, וזה שכל עיקר השפע בא מבחי' הגבו' דוקא, וכמו שלחן בצפון והרוצה להעשיר יצפין כו', אשר ע"כ אע"פ שהוא ית' זן את העולם בחסד וכן עולם חסד יבנה כו', אבל הוא בבחי' גבו' שבחסד וכמו שאנו אומרים אתה גבור כו', ע"כ מכלכל חיים בחסד כו', לפי שכל עיקר הגבו' היא התגבורת החסד כמ"ש כי גבר עלינו חסדו, וזהו הנק' גבו' ממותקות.

קיצור. יבאר הדוגמא מהג' סוגים בטבעי בנ"א בהמלאכים הרעים, שלוחי הדין, עולה ומשטין ויורד ומקטרג, ויקשה איך יכולים גבו' קשות לקבל יניקה מן הקדושה, ויבאר הענין דגבו' שבחסד.

(כ) ובוה יובן מ"ש ויקח לו יעקב מקל לבנה לח ולח וערמון ויפצל בהם כו', שהן לובן ואודם חו"ג כו', להיות שיש עוד מעלה בגבוי שבחסד שזה מעורר האה' והתשוקה בהמקבל וכמ"ש שמאלו תחת לראשי וימינו תחבכני, דבכדי שיהי' וימינו תחבכני הקירוב בבחי' ימין מקרבת הוא ע"י בחי' שמאל דוחה דוקא, וכמו דברים היוצאים מן הלב ברשפי אש הגבו' ה"ז מעורר את לב השומע, ויובן כמו"כ בכנס"י שזה שמתעורר רוח תשובה בתשוקה שבלב להוי' אחד לפרקים ועתים ידועים זהו כאשר יערה עלינו רוח ממרום ברוח המעורר אה' ותשוקה בלב המקבל וכמא' שלש משמרות הוי' הלילה ועל כל משמר ומשמר שאג ישאג כארי', והיינו רוח האה' עליונה המשפיע מבחי' הגבו' שבחסד עליון, ומה יבא רוח התעוררות בכל נשמה דבי"ע לעלות למעלה ברשפי אש התשוקה והיינו לעלות מבי"ע לאצ"י אע"פ שלא הי' בכח ערכם לפשוט מגדר הגבול והצמצום שלהם בהשגה ומדות אהוי"ר שלהם, וכן בר"ה ועשי"ת דכתיב ארי' שאג כו', וידוע דארי' ר"ת אלול ר"ה יוכ"פ כו', דהתעוררות תשובה בכאו"א מישראל באלול ור"ה ועשי"ת הוא ע"י הגילוי מלמעלה בבחי' קירוב המאור אל הניצוץ שזהו מפני תוקף האה' עליונה לנש"י ובא בבחי' גבו' דוקא וכמו חשף הוי' את זרוע קדשו שזהו בחי' גבו' וכמו גשבע הוי' בימינו וזרוע כו' והיינו בחי' תגבורת האה' ותגבורת הגילוי, והו' שפיצל את המקלות מחשוף הלבן שכלול מב' גוונים אדום ולבן בחי' חסד שכלול מגבו' כדי לחמם הצאן שהן הנשמות לעורר בהם האה' והתשוקה להעלות ולהתיחד ולהיות בהם ההולדה וההשפעה שו"ע הצאן המקושרות וכמ"ש במ"א בענין והקשורים ליעקב, דכ"ז הוא בחי' גבו' ממותקות, אך לפ"ז דגבו' שבחסד שנק' גבו' ממותקות ה"ה נבדל ונעלה בהיפך גמור מבחי' גבורות דרע דק"ג שנק' גבו' קשות, א"כ איך אפשר שמבחי' גבו' דקדושה דיצחק נמשך לרישא דעשו, וא"כ יוקשה אומרו דרישא דעשו בעטפוי דיצחק, אך הענין הוא דהכל בא מסבה א' והוא מבחי' חום הטבע שברתיחת הדמים איך שכלול מדבר והיפוכו והא בהא תליא דחום הבא באה' וחסד ה"ה תכלית שפע תגבורת החסד בחיות רב וכח עצום שבו כנ"ל והוא עצמו כשבא לידי כעס ברתחת חום גדול ירצח או יפול בתאוה רעה כמעשה בהמה כו', ובדוגמא לזה הוא היק שגורם חום, שהטוב שבחום שבו יעורר רב חסד וטוב ביותר מכפי המדה, וכמו שאנו רואין במוחש דאז מקרב לכל אפילו לשונאו, ומגלה כל עומק לבבו ויתן כל אשר לו באה' וחבה יתרה בדברי אה' והרע שבו יעורר הרציחה וכמו כעס של ת"ח שנק' חויה דרבנן כו', וכמו נתן עיניו בו ונעשה גל כו', שהוא בחי' גבו' קשות רק שמלוכש בקדושה להיות מאד בחרון על העובר רצון הוי' וכוונתו לש"ש שנוגע לו הדבר מאד כהא דרב ששת עם הצדוקי שלגלג על דברי חכמים והנהגתם ונתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות, ומ"מ הוא בחי' גבו' ממש עד שפועל בקללתו או בנתינת עיניו בו, אך שרשו מבחי' גבו' שבחסד דוקא וכמו שאנו רואים שכל מי שעבודתו בקדש בתפלה בהתלהבות אה' ברשפי אש יותר הלא אז יכעס יותר על העושה לא טוב וכמו משלהובא דרחימותא יבא יותר הכעס על המונע, ומכ"ז יובן איך שגבו' קשות באים ומשתל' מבחי' גבו' דקדושה.

קיצור. יבאר דגבוי שבחסד מעורר התשוקה והקירוב בהמקבל וזהו ענין המקלות דיעקב, ויבאר כי הכל תלוי בהחום הטבעי, ומי שעבודתו באה דרשפי אש יכעוס יותר על המנגד לאור.

כה) וזהו הוי' יחתו מריביו, דהנה בני האלקים הן בחי' גבוי דקדושה (המשתל' מהקו השמאל) ועומדים לנגד בחי' שם הוי' דחסד, אך מפני מה מתעורר בני האלקים למדה"ד ה"ו בא מהעלאת הכחות הדינים הקשים מהמקטרגים רעים שעולה ומקטרג כנ"ל שהן המעוררים לבחי' הגבוי עליונות דקו השמאל, וישנם שיש להם הסתעפות ואחיוה בבחי' הגבוי דקדושה כנ"ל דרישא דעשו בעטפוי דיצחק כו' דמאה' ברשפי אש דוקא משתל' הכעס על עוברי רצונו עד שגם בחי' גבוי דקדושה מעוררים דין כענין שטענה מדה"ד בקרי"ס מה נשתנו אלו מאלו, וזה פי' מריביו לי' פועל יוצא שפועלים וגורמים מריבה עליונה דקו השמאל בקו הימין, והנה בכדי שיתגבר כח החסד על כח הדין צ"ל ע"י שיומשך בחי' עוז וכח עצום בחסד שזהו מבחי' הגבוי שבחסד דוקא, שזה כל ענין הישועה שהוא מבחי' הימין ומבחי' הגבוי שבו שהוא תגבורת הכח והחיות וכמ"ש במ"א בענין הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו אך זהו דוקא ע"י עליית והגבהת מדת החסד שעולה למעלה ממקור תולדות הקוין דימין ושמאל, והגם דמבחי' הגבוי שבחסד יכול להיות הסתעפות בחי' גבוי קשות ואיך יהי' משם הישועה בימין, אך באמת הנה מה שהגבורות קשות מסתעפים מבחי' גבוי שבחסד זה כשהגבורות הוא בהתגברות על החסד והיינו שהנטי' יותר אל קו השמאל וכמו שאנו רואים באיש הטוב בעצם בהתגברות החסד ויש בו ג"כ מבחי' הגבוי בתגבורת החיות ולעמוד נגד הדבר המונע מ"מ לא יכעס על הדבר המנגד ולא יענשו בעונש קשה רק או יתקנו שלא יהי' מונעו או ידחו באופן שיהי' תיקון לנפשו (וכהא דאמרו רז"ל (שבת ל"ג ע"ב) כל היכא דהוה מחי ר"א הוי מסי ר"ש שהו"ע התקון) והוא בעצמו יעמוד על חברו בתוקף ולא יתפעל משום מונע ומנגד, דזהו ההפרש בין טוב וחסד דחסד הוא להשפיע להראוי וטוב הוא להשפיע גם לשאינו ראוי, והכוונה בזה הוא שע"י ההשפעה ה"ה מתתקן, וזהו לפי שבחי' טוב למעלה מבחי' הקוין דחוי'ג וכענין לית שמאלא בהאי עתיקא דהיינו שלא יש גם בחי' ימין כי הוא למעלה מבחי' הקוין דימין ושמאל, ומשם הוא שיהי' השפעה ובבחי' תגבורת דוקא, ומבחי' גבוי' זו אין שום הסתעפות דין ח"ו רק בבחי' טוב לבד וכמו באור פני מלך חיים, וזהו דבכדי להתגבר על מדה"ד צ"ל העלי' וההגבהה בבחי' פנימי' הכתר שלמע' מהתחלקות הקוין דחוי'ג דההמשכה משם הוא בבחי' תגבורת העצמות, ועי"ז יחתו מריביו שהן בחי' הדינין קשים שלמטה ויכעו לבלתי יתעוררו עוד בשום קטרוג כלל.

קיצור. יבאר דבני האלקים הם גבוי דקדושה, ומתעוררים לדין ע"י ההעלאה מגבוי קשות ולזאת בכדי שיתגבר כח החסד על כח הדין הוא ע"י הגבהת החסד במדרי' שלמעלה מבחי' קוין, ויבאר ההפרש בין חסד לטוב.

(כו) ובזה יובן מ"ש נצב לריב הוי' ועומד לדין עמים, וכן אנו או' ואתה
 עמדת להם בעת צרתם, דריב ודין הוא בעמידה דוקא, והענין הוא
 דהנה ידוע ההפרש בין עמידה לישיבה דבישיבה ראשו נשפל למטה מקומתו
 ורגליו מוגבהים מן הארץ (דהישוב על כסא רגליו הן ע"ג שרפרף), בעמידה
 הוא להיפך שראשו הגבה למע' בזקיפת הראש ורגליו עומדים בארץ בהשפלה
 יותר מבישיבה, והדוגמא מזה למע' הוא משארז"ל (ע"ז ג' ב') י"ב שעות
 היום, שלש שעות ראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה, שניות יושב ודן
 כו', שלישית יושב וזן כו', עד"מ למלך בישובו על כסאו לדין אנשי מדינתו
 הרי המוחין הם בהשפלה, שהרי המדות חו"ג נמשכים מן השכל שבראש,
 וכאשר יצטרך לדין איזה דבר בין אדם לחברו יורד אור השכל במדותיו
 שבלב אם לזכות או לחוב והיו שפלות וירידה לעצם השכל שבמוח לגבי זה
 כמו שהוא יושב לעצמו ולומד לעצמו, כך ג"ש הראשונות הקב"ה יושב
 ועוסק בתורה לעצמו כבי' שניות יושב ודן וזהו שירוד ונמשך במדות
 עליונות דאצי' לדון העולמות כמ"ש וישב ה' מלך לעולם, וכמשל היושב
 על כסא שראשו מושפל כך הו"ע השפלת המוחין במדות שזהו בחי' חיצוני'
 המוחין שבאים בבחי' ירידה בהמדות אך רגליו מוגבהין, הענין הוא כידוע
 דרגלים הוא הילוך אור השפע לנבראים דבי"ע כמ"ש והארץ הדום רגלי,
 והוא בחי' נה"י דו"א שהן כלי השפעה כנודע, ובשעה שיושב לדון בבחי'
 ירידת חיצוני' המוחין במדות חג"ת, אז הרגלים שהן בחי' נה"י מוגבהים
 מן הארץ, והיינו שאותה ההמשכה אינה יורדת בבחי' השפעה לבי"ע רק אח"כ
 יושב וזן שזהו ההמשכה דבי"ע ה"ז המשכה בפ"ע דאותו האור שנמשך
 בבחי' חג"ת אינו נמשך בבחי' השפעה למטה, דכן הוא אופן ההמשכה
 בס' והדרגה בהשתל' שאינו נמשך האור העליון כמו שהוא אל התחתון
 רק בחי' חיצוני' לבד, והיינו דרך חיצוני' שבעליון נעשה פנימי' אל
 התחתון, אך בעמידה נזקף הראש שהוא בחי' המוחין שבראש שעולים לבחי'
 עצמותם בלתי ירידה והשפלה לדון דבר מה, והיינו גילוי בחי' מוחין העצמים
 שלמע' מבחי' המדות, ורגליו עומדים על הארץ היינו שאותו האור עצמו
 נמשך למטה בבי"ע, וכידוע דבהמשכת אור עצמי לא יש בחי' התחלקות
 במע' ומטה ונמשך עד למטה מטה, וזהו נצב לריב הוי' ועומד לדין עמים
 דהנה בעמידה לריב יש יתרון מעלה גם מלימוד החכ' לעצמו בשכל
 העצמי שלו שלמע' מישיבה למשפט שהרי גם בישיבתו בלימודו הוא קם
 מישיבתו לריב עם מנגדו שזה מורה הגבה יתירה על עצם כח שכלו לעצמו,
 ולמע' היינו בחי' פנימי' ועצמי' המוחין דחו"ב שמבחי' פנימי' הכתר
 ונמשך למטה בבי"ע עד למטה מטה לנצח להמנגד להכניעו ולהשפילו לגמרי
 וזה ג"כ ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם עמידה דוקא דהיינו גילוי בחי'
 פנימי' המוחין שזהו בחי' הגבהת הראש ורגליו עומדים על הארץ ונמשך
 האור גם למטה, שזה המשיכו ע"י המס"ג שלהם, דהמלחמה ההיא היתה
 מלחמה רוחני' להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצוניך, דבעניני התורה
 ומצות שמובנים ומושגים גם בשכל אנושי לא לחמו בזה, ועיקר מלחמתם
 היתה להשכיח את ישראל כי הוא תורתך והם חוקי רצונך וכאשר ישראל

עמדו בכל תוקף עוז המס"נ שלהם הנה עי"ז המשיכו בחי' הרחמים רבים העצמי' וזהו ואתה ברחמיך הרבים עמדת להם בעת צרתם דצרתם של ישראל היא צרתו ית' וכמא' כל הנוגע בהם כאלו נוגע בבבת עינו לזאת בעבודתם במס"נ המשיכו המשכה עצמי' אשר מזה הוא כי נמסרו גבורים ביד חלשים וזדים ביד העוסקי' בתורה (וכמ"ש במ"א בענין עסק התורה, ההתעסקות בתורה שהוא למע' מלימוד התורה ובפרט ההתעסקות במס"נ כו') והנה תקיעת שופר הוא הקריאה והצעקה מעומק הלב אבא אבא הנה ע"י הקריאה זו הוא עלה אלקים בתרועה והוי' בקול שופר, דכל התקיעות נקראים בשם תרועה שהוא ל' שבירה ול' רעות דע"י השבירת לב שכל ישראל שוברי' את לבם דזהו"ע מצות תק"ש, וכמבואר ברמב"ם הל' תשובה פ"ג ה"ד אע"פ שתק"ש ברה"ג גזרת הכתוב רמו יש בו כלומר עורו ישנים משנתכם ונרדמים הקיצו מתרדמתכם וחפשו במעשיכם וחזרו בתשובה, וזכרו בוראכם אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושונים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל הביטו לנפשותיכם והטיבו דרכיכם ומעלליכם ויעזוב כל אחד מכם דרכו הרעה ומחשבתו אשר לא טובה, דבעת תק"ש הוא החלטת התשובה בכאו"א מישראל וזהו תרועה ל' רעות ואהבה דכל ישראל כולם כא' מבקשים אור פניו ית' שאז לא לבד שהוסרו כל ההעלמות והפרסאות אלא עוד זאת כי עלה אלקים בתרועה זו, והיינו דע"י תרועה זו נעשה עלי' בשם אלקים ונמשך הרחמים רבים בהוי' וזהו הוי' יחתו מריבו כו', דברה"ה הוא הגילוי דשם הוי' דלעילא, ועי"ז יחתו מריבו שהם נגד האור והגילוי שיהי' וכל אויביך יכרתון דעי"ז ויתן עז למלכו וירם קרן משיחו שהו"ע התוספת כח ועזו בהעבודה דכל השנה בקיום התומ"צ מתוך הרחבה, דאך טוב וחסד ירדפוני.

קיצור. יבאר ההפרש בין עמידה לישיבה, יושב ועוסק בתורה מוחין עצמי' יושב ודן המשכת המוחין במדות וישועה בעמידה דוקא, ואתה ברחמיך עמדת להם דע"י מס"נ ממשיכים העצמי', דעי"ז וכל אויביך יכרתון וירם קרן לעמו דאך טוב וחסד ירדפוני.

בס"ד, חגה"ס, תש"ו

בסוכות תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישבו בסוכות, למען ידעו דורותיכם וגו'. הרי דמצות סוכה היא מצוה בידיעה והשגה שאמר ע"ז למען ידעו דורותיכם וארז"ל (סוכה ד"ב ע"א) עד עשרים אמה אדם יודע שהוא דר בסוכה, למעלה מעשרים אמה אין אדם יודע שהוא דר בסוכה, משום דלא שלטא בי' עינא, ולכאורה א"מ דהלא ישיבה והתיישבות שייך רק באור פנימי' שהוא אור בהכלי דהכלי הוא לפ"ע האור והאור לפי

אופן הכלי הרי שייך בזה התיישבות, אבל באו"מ איך שייך ענין התיישבות וסוכה הוא מקיף וא"כ איך הוא בסכות תשבו, ומהו המספר דשבעת ימים, ומה בא להוסיף כל האורח בישראל ישבו בסכות, ומשמע דהעיקר הוא למען ידעו דורותיכם כו', וא"מ כלל דהלא דאחר זה דכל ישראל יושבים בסכות והתורה היא נצחית הלא ממילא ידעו כל הדורות ומה בא להשמיענו למען ידעו דורותיכם דמשמע שהוא עוד דבר נוסף על מה שאמר תחלה בסכות תשבו.

כז) אך הענין הוא דכל המצות מתיחסים אל העצמות וכמא' נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני, מצות הם רצה"ע והרצה"ע הוא בעשי' בפו"מ אשר דבר זה הוא רק בעולם הזה במצות הגשמיים כלומר המלוכשים בעניני' הגשמי' דדוקא בעוה"ז התחתון הוא חידוש זה שיכולים לקיים רצוני ית' בפועל וכמא' היום לעשותם ובוה דוקא ממשכים את העצמות ב"ה שע"ז הו"ע ירידת הנשמה בגוף שהוא ירידה גדולה ועצומה במאד, דהנשמה בהיותה למע' קודם ירידתה להתלבש בגוף היא עומדת באהוי"ר ובטלה באלקות, ובירידתה למטה להתלבש בגוף ונה"ט הנה לבד זאת דכל הדרכים בחזקת סכנה הנה עוד זאת דגוף ועצם הירידה הוא מאיגרא רמה לבירא עמיקתא, דהנשמה בהיותה למע' היא תמיד באהוי"ר וכשיורדת למטה צריכה עבודה ויגיעה רבה לבא לידי אהוי"ר דבהיותה למע' הרי אהוי"ר הוא בלי שום יגיעה כלל ובירידתה למטה ומתלבשת בגוף ונה"ט צריכה עבודה ויגיעה עצומה לבוא לאהוי"ר וכאשר באה לידי איהו אהוי"ר הרי אין זה בערך ובדוגמא כלל לעומת אהוי"ר כמו שהוא למע', וטעם הדבר הוא לפי שהמטה כלומר עולם התחתון הוא להיפך היפך עולמות העליונים הרוחניים, דבעולמות העליונים הרי הפשיטות הוא אלקות וההתחדשות הוא מציאות, ענין פון למעלה איו אָן דאָס וואָס עס דערהערט זיך גילוי דפשיטות איו אלקות, און דער ענין פון מציאות (מציאות רוחני') הוא בהתחדשות (וכמ"ש במ"א בההפרש שבין עדאתכ"ס ועדאת"ג דעדאתכ"ס הוא בלתי מציאות ועדאת"ג הוא מציאות, דהמציאות הוא התשוקה להכלל באו"מ ועדאתכ"ס הוא בלתי מציאות שהוא בבחי' ביטול בתכלית ומ"מ הנה למע' הרי מציאות זו הוא בהתחדשות והפשיטות הוא אלקות) אבל למטה הוא היפך מזה לגמרי דהפשיטות הוא מציאות וההתחדשות הוא אלקות, אין עולם התחתון וואָס עס זעהט זיך אָן בפשיטות זעט ער דאָך אָן די ישות און מציאות פון דעם עולם און דער אלקות וואָס אין עולם איו דאָך בהתחדשות, וא"כ הרי ירידה זו הוא ירידה גדולה ועצומה במאד, וא"כ למה היתה כזאת מלפניו ית' לסכן את הנשמה בירידתה זו בכלל, ובפרט בירידה עצומה כזו לירד לעולם התחתון הזה דוקא.

קיצור. יקשה א) איך שייך התיישבות בסוכה שהיא או"מ, ב) מהו המספר דשבעת ימים דוקא, ג) מהו למען ידעו דורותיכם, כיון שבכל דור ישבו בסכות, ויבאר גודל ירידת הנשמה, מלבד זה דכל הדרכים בחזקת סכנה, שלמעלה אלקות בפשיטות ומציאות (רוחנית) בהתחדשות, ולמטה בהיפך.

כח) אך הענין הוא דהנה ידוע דירידה זו היא לצורך עלי' דעי"ז דהנשמה יורדת למטה ומתלבשת בגוף ונה"ט ועוסקת בקיום התורה והמצוות למטה דוקא כמו שהם מלובשים בענינים גשמיים שבזה הוא משלים הכוונה העליונה שבעצמות א"ס ב"ה דאיוה למושב לו, וכמא' נתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים ע"י העבודה ביגיעה דוקא הנה עי"ז נעשה עלי' בהנשמה במדר' עליונה יותר מכמו מצב ומעמד הנשמה שהיתה קודם ירידתה למטה, וכידוע דדוקא למטה נעשה הנשמה בבחי' מהלך וכמ"ש ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה, דהנשמות כמו שהן למע' ה"ה במדר' עומדים, וכמו המלאכים שנק' עומדים וכמ"ש שרפים עומדים ממעל לו ויעמידם לעד לעולם והיינו שעומדים תמיד במדר' א', וכמא' מיכאל באה' וגבריאל ביראה דהמלאכים מיכאל וגבריאל עומדים משי"ב תמיד במדר' א' זה באהבה וזה ביראה עליהם לא יוסיף ומהם לא יגרע שהם תמיד במדר' א' ובלי שום יגיעה כלל, וזה מה שמחנה מיכאל הוא קפ"ו אלף מחנות וכן מחנה גבריאל במספר גדול, הם הפרטי מדר' והריבוי חלוקות בהאהוי"ר שלהם, אבל כל א' מהם הוא רק במדריגתו אשר כמ"כ הוא גם בנשמות בהיותם למעלה הן בבחי' עומדים וכמ"ש גבי אליהו חי הוי' אלקי ישראל אשר עמדתי לפניו בבחי' עמידה, ובוהר אי' כל נשמתא הוה קיימא בדיוקנאה קמי' מלכא קדישא, דמלכא קדישא הוא בחי' ז"א דאצי' והיינו הן נשמות דב"ן והן נשמות דמ"ה ה"ה למעלה בבחי' עומדים, וכאשר הנשמה יורדת למטה ועוסקת בקיום התומ"צ כמו שהם מלובשים בענינים גשמי' הנה עי"ז נעשה בבחי' מהלך.

קיצור. יבאר דירידה זו היא בכדי שתעשה הנשמה בבחי' מהלך כי מלאכים ונשמות למעלה ה"ה במדר' עומדים.

כט) והנה לכאורה אינו מובן מפני מה המלאכים ונשמות כמו שהן למע' הן נק' עומדים, שהרי עבודתם שם היא באהוי"ר שז"ע העמידה שהרי אין ישיבה למעלה ומהו"ע העמידה אלא זהו שעומדים באהוי"ר ואהוי"ר הו"ע רצו"ש וכמ"ש והחיות רצו"ש כמראה הבזק, כמו להב היוצא מבין החרסים, וענין הרצוא הרי ענינו ידוע שזהו תוקף הכוסף והתשוקה והצמאון להכלל באו"ס ב"ה וכמו הניצוץ שעולה וניכלל בהאבוקה, וידוע דעיקר ענין רצו"ש הוא בבחי' סוכ"ע שהרצוא הוא בבחי' יציאה לגמרי מגדר הכלים ומגדר ההגבלה דממכ"ע היא או"פ והוא בבחי' התיישבות אבל בסוכ"ע שהוא או"מ הרי הרצוא הוא היציאה מגדר ההגבלה, וכמו בעבודת הצדיקים למטה שהרצוא הוא בתוקף הצמאון בבחי' כליון הנפש ממש וכמו נכספה וגם כלתה נפשי, כלה שארי ולבבי, וכמו השמן שבנר שהוא עולה ונכלה בהפתילה הנה כמ"כ הנה גופו ובשרו ממש נזדכך באור וזיו עבודתו לפי דעיקר עבודתם הוא בכלות הנפש ומעין זה הוא גם בעבודת המלאכים בעת שאומרים שירה דאו ה"ה בבחי' כליון ממש באו"ס ב"ה, ואח"כ הם בבחי' שוב ע"י הגילוי אור מלמעלה שמאיר עליהם שע"ז הם בבחי' יראד וביטול עוד יותר מבהרצוא, וכמו במ"ת כתיב וירא העם וינועו ויעמדו

מרחוק דוירא העם הוא הקירוב הגדול ברצוא הנה אח"כ הוא וינעו ויעמדו מרחוק שהשוב הוא הביטול מצד הגילוי אור וכתוב בעמדם תרפינה כנפיהם שזה ביטול עוד עליון והוא שא"א להיות כלל בבחי' רצוא.

ל) והנה עיקר ענין הרצוא בעבודה הוא בעבודת הצדיקים בשמו"ע שהוא כעומד לפני המלך שאין בכחו כלל להיות רצוא דהנה צדיק מדריגתו שהוא למטה כפי אמית' הענין כמו שהוא למע' וידוע דתפלה הוא חבל המקשר את עולם התחתון עם עולמות עליונים וכמ"ש והנה סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, דכל העליות מלמטה למע' וכל ההתעוררות בבקשת רחמים וכל ההמשכות ברפואה ופרנסה הכל הוא ע"י הסולם דתפלה, ולזאת הרי הצדיק בעבודתו בתפלה הוא עולה מהיכל אל היכל ויש לו געגועים גדולים לבא בהיכל המלך פנימה דבאור פני מלך ואז יתמלא כל בקשתו במילוי, אמנם בהגיעו לפנימיות ההיכל שהו"ע שמו"ע אז הנה עוד יתבטל בביטול גדול יותר דאין בכחו לדבר כלל וזהו"ע אדני שפתי תפתח כו', אשר מעין זה הוא בעבודת החיות של מעלה דבעמדם תרפינה כנפיהם, דענין הפריחה שהו"ע הרצוא הוא ע"י הנענוע בכנפיהם אבל בהשוב הנה תרפינה כנפיהם מפני עוצם גודל הביטול.

קיצור. יקשה למה נק' המלאכים ונשמות למעלה עומדים כיון שעבודתם ברצו"ש, ויבאר דהרצוא בצדיקים ומלאכים הוא בבחי' כליון באוא"ס ב"ה, והשוב הוא ביטול עוד עליון יותר, עבודה דשמו"ע, תרפינה כנפיהם.

לא) וכמו שהוא במלאכים העליונים הנה כן ועוד יותר מכן הוא בהנשמות כמו שהן למע', דנשמות הרי הן למעלה במעלה ומדרי' מהמלאכים כנודע דמלאכים הנה הטהוותם הוא מבחי' חיצוני' הכלים ונשמות הנה המשכתם הוא מבחי' פנימי' הכלים, והיינו דהטהוות המלאכים הוא מבחי' דיבור דבדיבור כתיב עת לדבר ועת לחשות מלדבר, דהמלאכים נתהוו כשנתחדש ענין הזמן, אבל הנשמות הרי המשכתן הוא דרך המח' וכמא' ישראל עלו במח' בהטהוותם הוא הגבה למע' יותר ורק דהמשכתן הוא דרך המח' ומ"מ הנה כל זה נק' עמידה, ורק דכאשר הנשמה יורדת למטה ומתלבשת בגוף ונה"ט ועוסקת בלימוד התורה ובקיום המצות מעשיות דוקא אז הרי היא נעשית בבחי' מהלך דלכאורה א"מ כלל מפני מה היא כן בכל המדרי' שלמע' גם המדרי' היותר עליונות נקראי' עמידה ורק ע"י קיום המצות מעשיות הנה עי"ז דוקא נעשה הנשמה בבחי' מהלך.

לב) אך הענין הוא, דהנה כל המדרי' שלמע' הכל נמדד ע"פ מאמר קו המדה והוא בחי' הקו הנמשך מאוא"ס שהוא מקור האורות ומקור הכלים הוא ג"כ מהקו וכידוע דבהקו יש ב' פעולות הפכים, הא' שהוא קו המדה המודד מדידת האורות והכלים והב' דיחוד והתכללות הספירות במאצילן ב"ה וכן התכללותן והתחברותן זע"ז הן בחי' יחוד פנימי' שלצורך הנשמות והן בחי' יחוד חיצוני' שלצורך המלאכים הכל כאשר לכל נמדד ע"פ מאמר קו המדה היינו בחי' הקו, וכל האורות דבחי' ממכ"ע וסוכ"ע

הכל הוא בבחי' מדה ושיעור דבחי' סוכ"ע עם היותו שהוא בבחי' טובב ומקיף ה"ה מ"מ בערך העולם, וכמו השמים שהוא טובב ומקיף על הארץ ושמים לרום ומ"מ יש מדה ושיעור בריחוק השמים מן הארץ דהריחוק הוא באופן כזה שתהי' מ"מ ההשפעה מהשמים אל הארץ וכמ"ש אני אענה את השמים והם יענו את הארץ, וכמו"כ בחי' סוכ"ע הוא מ"מ בערך העולם, א"כ ה"ו ג"כ בבחי' מדידה ושיעור.

קיצור. יבאר דבנשמות למעלה הוא עוד יותר מבמלאכים, כי המלאכים התהוותם מחיצוניות הכלים, דבור, ונשמות המשכתם מפנימי' הכלים, דרך המח', ובכ"ז נק' הנשמות עומדים, כי כל מדרי' אלו הם במדה ושיעור.

לג) וזהנה להיות כן הנה כל העליות בכל המדרי' היותר עליונות לא מבעי ממכ"ע אלא אפילו סוכ"ע הנה הכל הוא בבחי' עמידה מפני שהכל הוא בבחי' מדה ושיעור, אבל מהלך הוא ההילוך בבחי' א"ס ממש שלא ע"פ קו כלל וזה דוקא בבחי' עצמות א"ס שלמע' מכל הגילויים ולכן הנה הנשמה בירידתה למטה ומתלבשת בגוף ונה"ט ועוסקת בלימוד התורה וקיום המצות מעשיות המלוכבים בענינים הגשמיים הנה בזה הוא המשכת העצמות דעצמות א"ס ב"ה שלמעלה מכל הגילויים, וע"ז הו"ע ירידת הנשמה למטה, דהנה אנו אומרים בסיום ברכות יוצר נורא תהלות אדון הנפלאות המחודש בטובו בכל יום תמיד מע"ב דמחודש בטובו הוא בחי' ממכ"ע ובחי' התהוות העולמות דעלמין דאתגלין שזוהו בבחי' התחדשות כו', ואדון הנפלאות הוא בבחי' סוכ"ע שנתהוו מזה עולמות שבבחי' פלא והן עלמין סתימין דלא אתגלין, וגם זה הוא בחי' עשי' לגבי עצמות א"ס שעז"א נורא תהלות שיראים להללו, אבל זהו ממדת טובו וחסדו ית' דנורא תהלות הוא אדון הנפלאות שעושה פלא שהם התהוות העולמות דבחי' סוכ"ע ובשרשו הוא מה שעלה ברצונו ית' לגלות עצמותו כבי' בעצם האור והגילוי להיות המחודש בטובו שיהי' התהוות העולמות בבחי' התחדשות דוקא ע"י הצמצום וגילוי אור הקו בכדי שהנבראים יוכלו לקבל את האור והגילוי ויהי' שייך ענין העבודה דזהו מה שאמרת' ונעשה רצוני דרצונו ית' יהי' נעשה בקיום מצות מעשיות, וזהו עד עשרים אמה אדם יודע שהוא דר בסוכה דעשרים אמה הם ע"ס דיושר וע"ס דעיגולים, דבסוכה צ"ל ב' הענינים דפנות הסוכה (ממכ"ע) וסכך הסוכה (סוכ"ע) והישיבה בסוכה צ"ל בצל הסכך ולא בצל הדפנות ועד עשרים אמה אדם כו', לפי שגם בסוכ"ע שייך השגה במקצת עכ"פ ידיעת השלילה, אמנם איך אפ"ל ישיבה במקיף היינו המשכת העצמות בדברי' גשמי' לעשות את הגשמי' כלי לאלקות הנה ע"ז אמר כי בסכות הושבתי, הושבתי בעצמותו לפי שכך עלה ברצונו ית' להיות נח"ר לפניו ית' כד אתכפיי' סט"א ואתהפך חשול"ג שיאיר אור ה' א"ס ב"ה במקום החשך והסט"א של כל עוה"ז כולו, ולהיות כי בסכות הושבתי לכן יש בכך נש"י לישוב בסוכה, והישיבה בסוכה הוא שבעת ימים להמשיך האור במדות דוקא דע"ז הוא מה שהגשמיות נעשה כלי לאלקות והיינו

ידעו דורתכם דזהו תכלית ועיקר הכלי והיינו שבירת המדות תקיפים להיות כי גם כל האזרח בישראל בהגילוי דלעתיד ישבו בסכות שהוא ע"י העבודה דעכשיו. והנה בחגה"ס הוא זמן שמחנתנו דזהו אחר העבודה דר"ה עשיית ויוה"כ הנה בחגה"ס הוא הגילוי דימין העליון ית' דידן נצח להאיר אור לעשות את הגשמי כלי לאלקות והוא המשכת השמחה על כל השנה.

קיצור. יבאר כי מהלך הוא ההילוך בבחי' א"ס. וע"ז הו"ע ירידת הנשמות. כי מטובו וחסדו ית' שיהי' שייך ענין העבודה. יתרחק הקושיות שהקשה.

בס"ד, שחמ"צ, תש"ו

ביום השמיני עצרת תהי' לכם. והנה כל החגים והמועדים נתנו לישראל, ולמה בהחג דשמע"צ אמר לכם דוקא דשמע דבשמע"צ יש חידוש דבר ולכן אמר לכם, וצ"ל מהו החדוש דשמע"צ על כל החגים ומועדים. והענין הוא, דהנה אי' במדרש שה"ש (פ"ז ד') אמר ריב"ל ראוי' היתה העצרת של חג שתהא רחוקה חמשים יום כנגד העצרת של פסח, אלא עצרת של חג ע"י שהן יוצאין מן הקיץ לחורף לית ביומיהו דזולון וייתון, משל למה"ד למלך שהי' לו בנות הרבה, מהן נשואות במקום קרוב ומהן נשואות במקום רחוק, יום אחד באו כלן לשאול שלום המלך אביהם, אמר המלך אלו שנשואות במקום קרוב אית בעונתן למיזל ולמיתי, ואילין שנשואות במקום רחוק לית בעונתן למיזל ולמיתי, עד דאינון כלן אצלי הכא נעביד כלן חד יו"ט ונחדי עמן, כך עצרת של פסח עד דאינון נפקין מחורף לקיץ אמר הקב"ה אית ביומא למיזל ולמיתי, אבל עצרת של חג ע"י שהן יוצאין מהקיץ לחורף כו' אמר הקב"ה לית ביומא למיזל ולמיתי אלא עד דאינון הכא נעבד כלן חד יו"ט ונחדי לפיכך משה מזהיר את ישראל ביום השמיני עצרת תהי' לכם, וצ"ל מהו"ע דראוי' היתה עצרת של חג להיות רחוקה נו"ן יום ומ"מ אינה רחוקה הלא ראוי' היתה להיות רחוקה נו"ן יום ומפני מה אינה רחוקה ועוד מהו המשל דבנות הרבה וכולן נשואות רק אלו במקום קרוב ואלו במקום רחוק מהו קרוב ורחוק, מהו ההפרש בין היציאה מחורף לקיץ או מקיץ לחורף, דכאשר יוצאים מחורף לקיץ אית ביומא למיזל ולמיתי משא"כ ביציאה מקיץ לחורף לית ביומא למיזל ולמיתי. והנה בשמע"צ עושים שמח"ת דלכאורה הי' צ"ל בשבועות דחגה"ש הוא זמן שניתנה התורה לישראל, ולמה עושין שמח"ת בשמע"צ, אך הענין, דאיתא במשנה דסוף תענית ע"פ צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה (במלך שהשלוש שלו רש"י) בעטרה שעטרה לו אמו (כנס"י רש"י) ביום חתונתו

וביום שמחת לבו, ביום חתונתו זה מתן תורה (יום הכפורים שנתנו בו לוחות האחרונות רש"י) והן הלוחות שניות, וזהו שעושינן שמח"ת בשמע"צ והוא ע"י הלוחות שניות וכמ"ש ביום חתונתו וביום שמחת לבו שהשמחה היא על התורה שניתנה ביוהכ"פ, ולזאת עושינן שמח"ת בשמע"צ, אמנם לפ"ז היו צריכים לעשות שמח"ת ביום מחרת יוהכ"פ, דביום הכפורים ניתנו לוחות שניות, ומחרת יוהכ"פ היו עושינן שמח"ת, ולמה קבעו שמח"ת בשמע"צ דוקא.

קיצור. יקשה א) למה בשמע"צ אומר לכם, ב) אם ראוי להיות רחוקה גו"ן יום מפני מה אינו כן, ג) מהו המשל דבנות נשואות למקום קרוב או רחוק, ד) שמח"ת הי' צ"ל בשבועות או עכ"פ למחרת יוהכ"פ שאז ניתנו לוחות שניות.

לד) והנה להבין זה י"ל תחלה ההפרש בין לוחות ראשונות ללוחות שניות דאנו מוצאים הרבה חילוקים בין לוחות ראשונות לשניות שבהם יש מעלות בראשונות על שניות, דהנה כתיב והלוחות מעשה אלקים המה והמכתב מכתב אלקים הוא חרות על הלוחות, וארז"ל (עירובין דנ"ד ע"א) אלמלא לא נשתברו לוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל, ופרש"י חרות משמע חקוק ואינו נמחק לעולם ע"י הלוחות היתה תורה חקוקה לישראל מהשתכח מהן עולמית דכתיב לחות כתובים משני עבריהם מזה ומזה הם כתובים, והיינו שהי' כולו פנים, דשכחה היא מבחי' אחוריים וחיצוני' והלוחות מפני שהיו כולו פנים ע"כ לא הי' שכחה, ואמרו (שם) אלמלא נשתברו הלחות לא הי' אומה ולשון שולטת בהם שנאמר חרות א"ת חרות אלא חירות, ופרש"י על הלוחות, בשביל הלוחות היו בני בני חורין, והלוחות שניות היו מעשי ידי משה דכתיב פסל לך כו' וכתבתי כו' שהמכתב בלוחות שניות הי' מכתב אלקים מ"מ לא נאמר בהם חרות, וצ"ל שזה הי' בבחי' התלבשות והיינו שגם לוחות שניות הי' בבחי' חרות שהרי ארז"ל אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה שזהו התורה שניתנה בלוח"ש, רק שזהו בהם בבחי' התלבשות דבלוחה"ר הי' בהתגלות, ולכן לא הי' בהם שכחה מפני שהאור הי' בהם בגילוי ובלוח"ש בא בהתלבשות, והרי התלבשות היא ג"כ ירידה במעלה ומדריגה, וזהו שאמר רבינו נ"ע באגה"ק ד"ה דוד זמירות קרית להו, שגם לחה"א לא הי' בהם פנים ואחור, וצריכים לומר דאם לא נשתברו הלוחות לא הי' בחי' אחורים כלל בכל התורה, אבל בלוחה"א רק בהם לבד לא הי' בחי' אחור אבל בכללות התורה כתיב והיא כתובה פנים ואחור דיכול להיות איזה יניקה גם לבלתי ראויים, ולכן הנה החירות הוא ג"כ דוקא למי שעוסק בתורה ולא לכל ישראל, וא"כ הרי חלוקים הלוחה"ר מהלוחה"ש בכ' ענינים, הא' דלוה"ר הם מעשי ידי אלקים ולוה"ש מעשי ידי משה, והב' בהמכתב דעם היות שהמכתב הנה בשניהם מכתב אלקים הוא מ"מ בלוה"ר הי' בגילוי ובלוה"ש הוא בהעלם, וכן הן חלוקים במעלת ומדרי' נש"י, דבעת נתינת הלוה"ר הי' ישראל במדרי' צדיקים דכתיב ויחן ישראל כו' כלם כאיש אחד והקדימו נעשה

לנשמע, וישראל שעמדו בהר סיני פסקה זוהמתן, ובלוה"ש היו בני" במדרי' בע"ת, ומ"מ הנה הוהמא שחזרה ע"י חטא העגל לא פסקה ע"י התשובה שלהם בלו"ש, וכן חלוקים במעלת מדרי' משה, דהנה במ"ת ניתן למשה אלף אורות במתנה ואי' בכהאר"י ז"ל דע"י חטא העגל נתמעטה השגתו ונשארה רק חלק א' מאלף והוא סוד ויקרא א' זעירא והו"ע לך רד, רד מגדולתך כלום נתתי לך גדולה בשביל ישראל וכמ"ש שש מאות אלף רגלי העם אשר אנכי בקרב, דישראל היו במדרי' רגל דמשה ומ"מ הנה על ידם דוקא ניתוסף לו האורות שניתנו לו במתנה בשביל ישראל וזהו אשר אנכי בקרב, דהנה מדרי' משה הוא בחי' חכמה וכמ"ש מן המים משיתיהו דמים הוא בחי' חכ' וזהו מדרי' משה שהוא בחי' חכ' (ולכן הי' ענו מכל האדם כמעלת הראש שמרגיש גם הצפורן שברגל, וענותנותו של משה הי' מכל האדם אשר הי' ואשר יהי' ע"פ האדמה עד משיח יבב"א כמ"ש במ"א) ואנכי הוא בחי' כתר והגילוי דבחי' אנכי בקרב של משה הוא ע"י רגלי העם כמעלת הרגל דוקא שמעמיד את הראש ומוליכים למקום גבוה, שהראש בעצמו אינו יכול להגיע לשם, והיינו שזכה לאורות העליונות, ואותן האורות ניטלו ממנו בחטא העגל, ובלוחות שניות לא החזירו לו, רק בשבת נותנים לו במתנה שז"ש ישמח משה במתנת חלקו, כמ"ש בפע"ה.

קיצור. יבאר הפרש דלוחות ראשונות ולוחות שניות, (א) בלוחות: הראשונות מעשה ידי אלקים ומכתב אלקים בגילוי, השניות מעשה ידי משה ומכתב אלקים בהעלם, (ב) בישראל: צדיקים, בעלי תשובה, (ג) במשה: יתנו לו אלף אורות ובשניות ניטלו ממנו.

(ה) והנה בגמ' (נדרים דכ"ב ע"ב) אי' אלמלא לא חטאו ישראל לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד, ומד"ר (שמות פמ"ו) אי' כיון שפנה חטי"י (החטא שלהם) אמר משה הרי הי' לישראל מי שיבקש עליהם, אני מי יבקש עלי, התחיל מצטער על שבור הלוחות א"ל הקב"ה אל תצטער בלוה"ר שלא היו אלא עשה"ד לבד, ובלוחות השניים אני נותן לך הלכות מדרש ואגדות הה"ד ויגד לך תעלומות חכמה כי כפלים לתושי, והיינו דבלוה"ש ניתן ספרא ספרי וב' תלמודים בבלי וירושלמי, וכן במעלת משה הרי קירון עור פניו הי' בלוה"ש דוקא לא בלוה"ר, דבלוה"ר ניתן לו אלף אורות וניטלו ממנו בחטא העגל ומ"מ בלוה"ש לא החזירו לו ואינו רק מה שבשבת נותנים לו במתנה ובלוה"ש קרן עור פניו, והתחדשות הכללי בלוה"ש לגבי לחה"ר שניתן תורה הרבה, והענין הוא דהנה כללות התורה שניתנה לישראל הוא בכדי לתקן את הנה"ב עפ"י העבודה והיגיעה בתורה דוקא, והראי' דכאשר המלאכים בקשו שינתן להם התורה וכמארז"ל ע"פ אשר תנה הודך על השמים השיב להם משה כלום יצה"ר יש ביניכם, דענין התורה הוא לתקן את היצה"ר והנה"ב וזהו ויגד לך תעלומות חכמה כו' דע"י העבודה ויגיעה בתורה מגיעים לבחי' תעלומות חכמה, דוהו"ע ויגד שתו"ע המשכה וכמאמר דנגיד ונפיק שהו"ע

ההמשכה שע"י היגיעה בתורה ממשיכים תעלומות חכמה ולא זו בלבד אלא עוד כי כפלים לתושיה שהוא עוד יותר מבחי' תעלומות חכמה וכ"ז ניתן בלוחה"ש דוקא וצ"ל מהו"ע כפלים לתושיה שהוא עוד למעלה מתעלומות חכמה, וזה ניתן דוקא בלוחה"ש בלימוד הגמרא ספרא וספרי, אך הענין הוא, דהנה אי' בוח"א דק"ל ע"ב ע"פ עין לא ראתה כו' יעשה למחכה לו מאי למחכה לו כמד"א (איוב ל"ב) ואל"י חיכה את איוב בדברים, ואילין אינון דדחקין למלה דחוכמתא ודייקין ל"י ומחכאן ל"י למנדע ברירא דמלה כו' מפרש מחכה ל' המתנה ועכוב וכמו ואל"י חכה כו' דפרש"י המתין וכמו אם יתמהמה חכה לו שהוא ל' תקוה וגם ל' המתנה והוא שממתין על איזה דבר, והיינו דכאשר ברור לו שיש איזה דבר הטמון ונעלם והדבר ההוא עתיד לבא ה"ה מצפה וממתין מתי יבא הדבר הטמון וצפון ההוא וכמ"ש ואביו שמר את הדבר ופרש"י הי' ממתין ומצפה מתי יבא, וכמו"כ הוא בעסק התורה ההמתנה והעיכוב והיינו עיון התורה, דעיון הנה ענינו הוא הסתכלות חזקה מה שמעיין ומסתכל בההשכלה ההיא וכמו בענין הראיה הרי בכללות אינו דומה לשמיעה שהוא בפרטי הדבר וכאשר שומע כל הפרטים או מצטייר הענין בכללותו במוח שכלו דיכול לטעות בזה שלא יהי' ציורו הנעשה ע"פ הבנתו כפי שהוא באמת, אבל בראיה הרי רואה הוא את העצם הדבר כמו שהוא דבזה לא יכול ליפול עניני הטעות כמו בשמיעה, ומ"מ הרי גם בראי' דכשרואה את הדבר בהשקפה ראשונה הנה הראי' שלו הוא רק בשטחיות הדבר בלבד ובמשך זמן קצר ישכח על זה אמנם ענין ההסתכלות הוא שנכנס בעומק הדבר ההוא הנק' טביעת עין דעינו נטבע בזה ונקלט אצלו היטב על זמן ארוך וכן הוא בעיון התורה. קיצור. בלוחות שניות קרן עור פני משה וניתנה תורה הרבה, תעלומות חכמה, ועוד יותר כפלים לתושיה, ויבאר מעלת העיון.

לו) וביאור הענין הוא דהנה עיקר ענין העיון וההגיון בתורה הוא רק העיכוב וההעמדה על הדבר עד שבא להשגת אמיתתה, וכמו שאנו רואים בחוש בכל דבר שכלי בכדי שיבא אל עומק החכמה לאמיתתה כמו על אמיתת הדין באיזה דבר מדיני התורה שבא מעמקי הפלפול הוא דוקא ע"י היגיעה רבה במוחו שמייגע כלי מוחו בעיון גדול בכל פרט כמו שהוא נמשך מהכלל ובהעמקה גדולה במתינות דוקא, ואז יגיע לאמיתי' הדבר וענין היגיעה הוא מה שאינו מסתפק בהשגת הדבר בהשקפה ראשונה, דהידיעה הבאה מהשקפה ראשונה היא ידיעה שטחיות בלבד, ודבר מוסכם ומוחלט הוא שבידיעה שטחיות הרי אינו יודע פנימי' הדברים כלל כ"א כאשר לומד פעם ושתים עד כמה פעמים, ואז הנה ג"כ עוד לא יבין עדיין את הענין כלל היינו שאינו יודע עדיין פנימי' ענינו של ההשכלה ההיא כלל אלא אדרבא בכל פעם ופעם שהוא לומד יוקשה לו הרבה בזה עד אשר הוא גותן כל כח שכלו והשגתו בזה בעיון גדול ומעמיק דעתו לידע אמיתי' הדבר איך הוא, וכל מה שהוא מעמיק א"ע יותר ויותר בהענין הרי הענין יפלא ממנו יותר וכאלו מתרחק ממנו עד אשר סוף

כל סוף הנה לאחר יגיעה גדולה ועצומה הוא בא אל עומק פנימי' הכוונה ואמיתית' הענין שמושג אצלו הענין שהוא באופן כך וכך וזהו מעלה יתירה בעיון שע"ז דוקא בא לעומק אמיתית' הדברים יותר מכמו שהי' מבינו בהשקפה ראשונה מי ששכלו חריף ביותר הנק' בל' העולם א' בליציקע פלינקע קאפ מיט א' שארפין שכל, שהוא ביכולתו להבין כל דבר עמוק בהשקפה ראשונה הנה מ"מ לא יבוא לעומק אמיתית' ההשכלה כמו זה מי שמייגע כלי שכלו וכלי מוחו בריבוי יגיעה ועיון שע"ז דוקא באים לעומק השכל ואמיתית' כוונתו ואז הרי הוא ממציא כמה שכלים חדשים בהענין שלולי העיון לא הי' בא על ענינים אלו כ"א ע"י העיון והיגיעה דוקא וכמו"כ בכחו או להרחיב הענין ביותר בריבוי פרטים וריבוי הסתעפות וכל ענין פרטי להסבירו בפנים מסבירות ביותר, וכמ"ש במ"א ההפרש בין למוד משניות ללימוד התלמוד, דמלימוד וגירסת המשניות לא נעשה הולדה חדשה רק מה שמבואר בהמשניות, אבל בלימוד התלמוד שהו"ע העיון והפולפול בההלכות שבמשניות הי"ז נק' עשב מזריע זרע עץ פרי שמוצאים בפולפול דין חדש, וכמו נפיק מלתא מביניהו שע"י העיון מולידים דין חדש, מה שהי' בהעלם דבר קודם העיון, וכמו מי שחופר בעומק הארץ ע"ז הוא מוציא מי מעין שהוא נביעה חדשה מן המקור דמי שאינו חופר בעומק כ"כ הי"ה ג"כ מוציא מים רק שהם מים מכונסים או מי נהרות שאינם מים חיים, אבל ע"י חפירה בעומק דוקא הי"ה מוצא נביעה חדשה מן המקור הנק' מים חיים, וכל מה שחופר בעומק יותר תהי' הנביעה ביותר, אשר ע"י חפירה בעומק יותר הנה לבד זאת מה שגוף ועצם הנביעה היא ביותר הנה עוד זאת דאז דוקא תהי' התפשטות המים ביותר, וכמו כל התפשטות הנהר הוא מהמעין דוקא ונהרא מכיפי' מבריך ממקורו ושרשו מהמעין וכמו"כ הוא בעסק התורה כשמיגע ביותר לעיין בכל ענין ע"ז דוקא הי"ה בא אל עומק הענין וימציא שכלים חדשים עמוקים מאד, וממילא יתפשט ויתרחב כל ענין ביותר.

קיצור. עיון ענינו עיכוב על הדבר זרק ע"ז יבא לעומק החכמה לאמיתתה, ימציא שכליים חדשים, ירחיב ויסביר הענין, וכמו שע"י חפירה בעומק תהי' הנביעה וגם התפשטות המים ביותר.

לו) והענין בהו הוא דהנה ידוע דבשני כחות הנפש חכמה ובינה הרי אפשר להיות חכמה בלא בינה ובינה בלא חכמה דאפשר להיות בעל הבנה ואינו בעל השגה וכן אפשר להיות בעל השגה ואינו בעל הבנה, וכמו שאנו רואין במוחש בחושי בני"א דיש מי שהוא בעל הבנה להמציא המצאות וסברות חדשות ואינו בעל השגה להשיג ולהבין דבר ולברר כל דבר, וזה מה שאינו בעל השגה אין הכוונה שהוא אינו בעל השגה לפי ערך מה שהוא בעל הבנה, היינו דבהשגתו אינו לפי ערך גודל מעלתו בהבנה, אלא שאינו בעל השגה כלל, דיכול להיות שהוא בעצמו אינו משיג את זה שהוא בעצמו השכיל, ומכש"כ שאין לו החוש לברר וללבן את דבר ההשכלה היא ויש שהוא בעל השגה ואינו בעל הבנה וכמו"כ הנה אפילו

מי שיש בו ב' הכחות יש שעקרו בכח ההבנה ויש שעקרו בכח ההשגה, והיינו שכחו רב להשיג כל דבר וללבן כל ענין איך ומה הוא וכידוע דמקום הברור הוא בבינה דוקא, והיינו דוקא כאשר מעיין בהענין לידע איך הוא שזוהו השגה אמיתית שמעיין בכל דבר לידע איך הוא דבהשגה הבאה ע"י העיון הרי יש בזה סדר והדרגה וכאשר יקרב אל ההשגה הרי לא ימלט מא' מהג' ענינים האלו, הא' שמתהווה אצלו קושיות וכנ"ל דבכל פעם ופעם שהוא לומד הרי מוקשה לו הענין יותר, והב' שבאים לו סתירות על הענין ממקומות אחרים, היינו משכלים אחרים, והג' הוא מה דלא סבירא לי', היינו שאינו ניחא לי', עס לייגט זעך בא עם ניט, עס קלעפט אים ניט דער ענין, וה"ה מייגע לעיין יותר ומוצא בזה עומק, דע"י העומק ההוא הוא מסיר הקושיא והסתירה או שהונח יותר, ואח"כ מעיין עוד להבין הענין יותר, וכל מה שמעיין יותר ה"ה בא אל עומק הענין יותר ומתברר ומתלבן הענין יותר, וזהו בינה יתירה ניתנה באשה שע"י כח הבינה דוקא מתברר ומתלבן נקודת החכ' שבא אל עומק ומקור החכמה, ומאיר משם נקודת החכ' כמו שהיא לעומקה ולאמיתתה וגם יהי' משם גילויים חדשים בעומק השכל והחכמה בענין הזה בנביעה רבה ביותר.

קיצור. יבאר דבכחות הנפש חכמה ובינה אפשר להיות חכ' בלא בינה ובינה בלא חכ', אבל ע"י כח הבינה דוקא מתבררת נקודת החכמה.

(לח) והנה טעם הדבר דע"י היגיעה ועיון מגיע לעומק ופנימי' החכ' דוקא לפי שמעורר עצם כח החכמה, דהנה בכח החכמה הבא בבחי' או"י מלמעלמ"ט היינו אור החכ' הבא שלא ע"י יגיעה ועיון וכמ"ש והחכ' מאין תמצא הנה בחכמה זו הרי יש בה שיעור ומדה וגבול עד כמה יכול להשכיל ולהשיג והיינו שהוא רק לפי כח מקורו בכח המשכיל שלו ואח"כ יכלה כחו שאינו יכול להשכיל ולהשיג יותר, וטעם הדבר הוא לפי דגם כח המשכיל יש בו ג"כ ציור באיזה אופן ישכיל ועד כמה ישכיל להיות דגם כח המשכיל הוא כח שבא בהמשכה מהנפש, רק שהוא בא בהמשכה געלמת ומאחר שהוא בא בהמשכה בהכרח שיש בו ציור באיזה אופן נמשך, ולכן אנו רואים שיש כמה חכמים שמסוגלים לחכ' אחת ואינם מסוגלים כלל לחכ' אחרת זה מסוגל לחכ' זו וזה לחכ' זו, והיינו מצד ציור דכח המשכיל שלו שנגטייר באופן כזה דכח חכ' זו כמו כח חכמת התכונה או כח חכמת החשבון וכה"ג הוא אצלו בהתגלות יותר, ומאחר שיש ציור באופן המשכתו בפרטי מדרי' החכמות ממילא יש בו ג"כ ציור והגבלה באיזה אופן ישכיל וכמה שיכול לימשך ולהתפשט, והיינו כמה שבכחו להשכיל בכל חכמה בפרט, וכמו שיש הרבה דרגות בחכמים שזה משכיל באופן כזה וזה באופן אחר, וזה משכיל יותר מזולתו, ועם היות שזה תלוי ג"כ בכלי המוח אם המה כלים רחבים וראויים לקבל אור החכ', מ"מ ה"ה רק כלים לבד והעיקר תלוי בטיב כח המשכיל שלו אם נמשך בטוב יכול להשכיל יותר, וכמו שאנו רואים שיש מי שכח שכלו גדול וכלי מוחו קטנים ונראה בו גילוי אור השכל להשכיל הרבה אלא שאינו בא בהרחבה ובתפיסא

והתיישבות כ"כ, אבל עצם ההשכלה היא בטוב בעצם מצד טיב כח שכלו לפי שעיקר הכל תלוי בההמשכה של כח המשכיל, ומ"מ ה"ה מוגבל כמה שיש בכחו להשכיל דמאחר שיש בזה חילוקים דריבוי ומיעוט מה שנמשך בטוב ומה כו' וממילא גם הטוב והריבוי הוא בהגבלה, אבל ע"י העיון ויגיעה ה"ה ממשיך מהעלם עצמות כח החכ' שמשם יכול להיות גילויים בל"ג ממש, וכמו שאנו רואים בחוש שיש כמה בנ"א שכלי מוחם זכח שכלם הם קטנים וע"י יגיעה שמייגעים ביותר ללמוד ולהבין ולעיין דוקא בכל ענין ה"ה מגיעים ביגיעתם העצומה למדרי' נעלות מאד בחכ' יותר מאותן שהם חכמים מצד טיב כח שכלם, וטעם וסבת הדבר הוא לפי שע"י היגיעה מגיעים להעלם עצם כח החכ' ומשם נמשכים גילויים באופן אחר לגמרי.

קיצור. יבאר הטעם דע"י עיון ויגיעה מגיע לעומק החכ', לפי שמעורר עצם כח החכמה שאינו מוגבל אבל בלא יגיעה הרי אפילו כח המשכיל יש בו ציור שהרי בא בהמשכה נעלמת עכ"פ.

— ● —

בס"ד, שמח"ת, תש"ו

להבין ענין שמח"ת הוא מה שמשמחים את התורה, ומי המשמחים אותה ישראל, ובמה משמחים אותה בזה שלוקחים הס"ת ומסבבים אותה סביבות שלחן הקריאה אשר שם קוראים בכל השנה באותיות התורה, ואחר שמסבבין את שלחן הקריאה מרקדין עם התורה ושמחים בה בשמחה גדולה ועצומה וזהו שמחת תורה שהיא השמחה של התורה, מה שישראל שמחים באותיות התורה, ומחזיקים בעץ החיים שבה ומשמחין את התורה. ולהבין כ"ו ילה"ק משנת"ל במעלת העיון והיגיעה, שע"י דוקא בא אל עומק השכל ומרחיבו ומסבירו ביותר, וכמו שע"י כח הבינה מברר נקודת החכמה, והטעם בזה כי אפילו כח המשכיל הוא בציור והגבלה, אבל ע"י היגיעה מגיע להעלם עצם כח החכמה.

קיצור. יקשה מהו"ע שמח"ת ומה שמשמחים באותיות התורה ומחזיקים בעץ חיים ויקדים משנת"ל במעלת העיון והיגיעה.

(ט) **אמנם** צ"ל והלא כח החכ' דאו"י הוא ג"כ נמשך מכח הנעלם דחכמה והו"ע כח המשכיל שבנפש שגק' שכל הנעלם מכל רעיון וידוע דכל כח נעלם הוא למעלה מהגבלה, דדוקא כאשר האור בא בגילוי ה"ה בא בבחי' גבול, וכמו כל שכל פרטי שהוא מוגבל בעצם ויש גבול ושיעור להתפשטותו, אבל כמו שהוא בעלם אינו בבחי' גבול ושיעור עדיין לפי שלא נמשך ונתגלה עדיין, א"כ הכח דחכ' שבא באו"י הוא ג"כ נמשך מכח הנעלם, אך הענין הוא

דהנה יש ב' בחי' העולם, הא' בחי' העולם שישנו במציאות, דההעלם שישנו במציאות הרי במילא יש בו הגבלה גם כמו שהוא בהעלם עדין אלא שאינו כמו ההגבלה שבהגילוי, אבל מ"מ גם הוא מוגבל אחרי שישנו במציאות, והב' הוא ההעלם וכח היולי העצמי שאינו מדרי' מציאות, ולזאת הוא בל"ג באמת ויובן זה עד"מ באש הגשמי שיש בו ב' עניני העלם אלו, וכמו עד"מ בצור החלמיש (הגק' קרעמין) שמוציאין ממנו אש הרי הצור עצמו אע"פ שיש בו כח החמימות מיסוד האש דמשו"ז הוא מוציא אש מ"מ הרי אין בו אש במציאות כלל וגם החמימות שבו הוא בהעלם ודקות גדול מאד עד שאינו חם במורגש כלל, והיינו שאין בו מציאות חמימות ממש, רק ע"י הכאה בברזל יוצא כח האש הרוחני שבו שיש בו בהעלם, משא"כ השלהבת הקשורה בגחלת הנה גם בהיותו בתוך הגחלת ולא נראה ונגלה לחוץ ה' בו מציאות האש ממש רק שלא ה' נראה ואח"כ יוצא לירי גילוי, וההפרש ביניהם באופן הגילוי הוא בב' דברים הא' שצור החלמיש א"א להוציא ממנו האש כ"א ע"י יגיעה והכאה שמכין אותו בברזל, משא"כ השלהבת הקשורה בגחלת שבלי עמל ויגיעה יוצא מהעלמו ע"י שנופח בפיו, אך יש קץ וגבול לגילוי השלהבת דבכללות כחו במקורו כמו שהוא בתוך הגחלת כאשר מתעמם ונכבה וכה"ג נפסק הגילוי ג"כ, משא"כ בצור החלמיש שאינו נפסק ונכבה עד כי תמיד כל זמן שישנו מציאותו מוציאין ממנו ניצוצי אש, וזהו ההפרש הב' דהשלהבת יש לו גבול, משא"כ האש שבתוך הצור הוא בל"ג, וכ"ז תלוי בהפרש הנ"ל הא' היינו באופן עצם מציאת האש במקורם, דהשלהבת להיות כי גם במקורו בתוך הגחלת הוא במציאת אש ממש ובא רק מהעלם אל הגילוי בהשלהבת ה"ז כמו יש מיש, דמה שיש במקור ממילא בא לידי גילוי בלי טורח ויגיעה רבה, אבל הצור הרי אין בו מציאות אש כלל והוא רק כמו כח היולי, וכמו אש היסודי שהוא כח היולי על כל מציאות אש, והוא בעצמו אינו אש כלל, והמשכת אש ממנו הוא כמו מאין ליש, לזאת אופן הגילוי הוא בטורח ויגיעה דוקא ע"י הכאה אבל אינו נפסק, ונמשך תמיד, וזהו ההפרש בין העלם שישנו במציאות להעלם העצמי דההעלם שישנו במציאות יש קץ וגבול להגילויים שלו דמאחר שישנו במציאות ה"ה בכחי' מדה וגבול בעצמו, ובכלונו כחו ממילא יכלו הגילויים ממנו אבל העלם העצמי שאינו מציאות כלל והוא העלם גם לעצמו, ולא כמו אש השלהבת דגם כמו שהוא בתוך הגחלת ה"ה נעלם רק לגבי הזולת אבל לגבי עצמו ה"ה בגילוי במציאות אש ולכן הוא במדה וגבול, אבל אש שבצור הוא העלם העצמי, שגם לעצמו הוא בהעלם, דהיינו שאינו במציאות גם לעצמו, וממילא אינו גבולי, ומשו"ז אין שיעור להגילויים הנמשכים ממנו ולא יכלה כחו לעולם, אך אופן הגילוי הוא ע"י הכאה דוקא, כי להיותו לא מציאות, לזאת בכדי שיבא למציאות זהו ע"י יגיעה דוקא.

קיצור. יקשה הלא גם חכ' דאו"י נמשכת מכח נעלם, ויתרץ דיש ב' בחי' העלם, א) שישנו במציאות ולכן נתגלה שלא ע"י יגיעה אך יש לו גבול ב) שאינו במציאות ולכן בא ע"י יגיעה דוקא אבל הוא בל"ג, ודוגמא שלהבת הקשורה בגחלת, אש מצור החלמיש.

מ) ועפ"ז יובן ההפרש בין בחי' החכ' הבא בדרך או"י להבא בדרך או"ח דחכ' הבא בבחי' או"י הגם שמקורו הוא בחי' כח נעלם ה"ה בחי' העלם שישנו במציאות והוא בבחי' גילוי במקורו רק שלא האיר עדיין בגילוי ממש אל הזולת, וגילוי החכ' שהוא הברק המבריק הוא גילוי אל הזולת ג"כ, אמנם גילוי זה הגם שאינו גילוי אל הזולת, אבל במקורו הוא גילוי ממש, דהנה ידוע דכל כח מכחות הנפש כלול מעשר, וכמו"כ הוא בבחי' החכ' שכלולה ג"כ מעשר כחות מן הרצון דהיינו בחי' הכתר שבה עד סוף הגילוי שלה שזהו בחי' המל' שבה, וענין בחי' הכתר שבה הוא בחי' האין של הגילוי יש דחכ', והיינו מה שבא לידי שכל גלוי והוא הברק המבריק שזהו בחי' היש דחכ' (והוא בחי' חכמה שבחכמה) והכתר הוא בחי' האין של היש שז"ע מ"ש והחכמה מאין תמצא, דמ"ש תמצא היינו כמו שהחכ' היא בבחי' מציאות בבחי' יש, ויש בזה בחי' חכ' שבחכ' ובינה שבחכ' זהו עצם נקודת ההשכלה, ובחי' בינה שבה הו"ע הבן בחכ', דוהו מה שיש בהנקודה דחכ' הכח לבא לידי השגה דבינה זהו מהבינה הכלולה בפרצוף החכ', דבינה הכלולה בחכ' הוא מה שהבינה משלים פרצוף החכ' לבא לידי השגה דבינה ומה שהחכ' מאין תמצא בחי' האין זהו בחי' כתר שבחכ', והנה כשם שבעולמות וספירות הרי ספירת הכתר הוא מקור פרטי להעולם ההוא או להע"ס, וכמו כתר דאצ"י הוא מקור ורצון פרטי להאציל עולם האצ"י הנה כמו"כ הוא בחי' כתר שבחכ'. הוא מקור פרטי להוציא גילוי אור איזה מושכל בפרט, וזהו ההפרש בין כתר שבחכ' לחכ' שבכתר, דחכ' שבכתר הוא כח היולי דשכל קודם שנמשך עדיין להיות בחי' מושכל פרטי אלא שממנו נמשכים כל המושכלות, והוא כח המשכיל שהוא כח היולי על שכל טרם שנובע ממנו מקור אור מושכל, ובחי' כתר שבחכ' זהו כמו שכבר נובע האור מושכל מן כח המשכיל, אלא שלא בא לגילוי עדיין בבחי' אור שכל גלוי במציאות שכל ממש, אבל הוא מוכן ועומד להתגלות.

קיצור יבאר דחכ' הבאה באו"י מקורה העלם שישנו במציאות, ויסביר ענין כח"ב דחכ' וההפרש שבין כתר שבחכמה לחכמה שבכתר.

מא) והנה בבחי' ומדרי' זו, היינו בחי' כתר שבחכ', הרי ודאי ישנה ממש למציאות אור ההשכלה, שה"ה כח פרטי לאיזה מושכל בפרט, ולא שיש שם שכל ממש כמו שהוא אח"כ בגילוי שהרי זהו במקור עדיין, אבל מ"מ יש שם מציאות אור שכל, והיינו שהוא באופן אותה המציאות של השכל ולא שהוא מציאות זו ממש, אבל הוא באופן של אותה המציאות עד שאי אפשר לומר שאינו מציאות שכל, וכמו כח המשכיל שהוא כח היולי על שכל גלוי, אבל הוא בעצמו אינו שכל עדיין, אבל כאן הוא אור אותה ההשכלה ממש הבאה לגילוי אח"כ מאחר שהוא מקורו הפרטי, ויובן זה עד"מ מי שמייגע באיזה דבר מושכל, וכמו באיזה דבר הלכה שאינו מבין ומייגע א"ע להבין אותה, הרי אנו רואין במוחש אשר קודם שמאיר לו האור בגילוי ממש ה"ה מרגיש כבר בשכלו את אור השכל קודם שבא לגילוי ממש והיינו מה שמתחיל להתאיר לו שהרי כשאנו מבין את הענין עדיין ה"ה בחשך והעדר האור ואח"כ מתחיל

להאיר לו, עם ווערט עם ליכטיג, וואָס מיט דער ליכטיקייט הרי אין זה שיועד את אור המושכל כלל, אבל כבר יצא מן החשך, און עם הערט זעך בא עם די רעכטקייט פון דעם ענין ועדיין אינו יודע איך ומה הוא, ואח"כ בא אור השכל בגילוי ממש, והנה טעם וסבת הדבר שמרגיש את האור קודם שנתגלה הוא מפני שאור המושכל הוא כבר נובע מהעלם אל הגילוי מכח המשכיל, אלא שהוא בבחי' האין דחכ' עדיין והוא בחי' כתר שבחכ' ולהיות דבכתר שבחכ' הרי המושכל הוא במציאות אור שכל לכן כבר נרגש אצלו האור והרעכטקייט קודם שנתגלה היינו כמו שהוא בהעלם עדיין, ובא אח"כ בגילוי ממש, בשכל גלוי, והוא הנק' פלא דחכ' שמפלא נעשה אלף שהוא גילוי החכ' וכמו אאלפך חכמה וכידוע דאלף הוא ל' לימוד והיינו כמו שבאה החכמה לגילוי ממש, ואאלפך חכ' היינו כמו שהחכ' באה לגילוי ממקורה בחי' פלא שהוא האין דחכ', דהחכ' כמו שהיא בבחי' פלא נק' סוד הבא לידי גילוי, והיינו עם שהוא עתה סוד וסתום עדיין והוא בבחי' מקיף על החכ' מ"מ הרי הוא עתיד לבא לידי גילוי, וכמו כשאדם לומד איזה שכל עמוק שמבין קצת ממנו ולא כולו, א"כ מה שמופלא ממנו הוא בבחי' מקיף על מוחו, אבל בודאי יבא לידי גילוי שיש בכח שכלו להבין הדבר ויבא לידי גילוי, וא"כ הפליאות מה שמופלא ממנו כעת ונעלם מאתו עדיין אין זה פליאה והעלם אמיתי, דמה שמופלא לגמרי אינו יודע כלל אפילו אפס קצוה ממנו ג"כ, וכמו כשלומד איזה ענין ורואה שיש איזה עמקות בהענין הזה ואינו יודע עדיין מה הוא, (ולא שאינו מבין אותו כ"א אינו יודע עדיין מהו העמקות שבזה) אבל הוא יודע עכ"פ שיש בזה עמקות, שהרי יש עומק כזה שאינו נרגש כלל, והיינו שאינו יודע כלל שיש כאן איזה עמקות אבל כאן הרי יודע שיש איזה עמקות בהענין והוא לפי שזהו בחי' פלא דחכ' שהוא בבחי' אור שכל, ולכן ה"ה מרגיש עכ"פ שיש בזה עמקות, וכמו"כ מה שמבין מקצת ממנו והשאר מופלא עדיין בבחי' מקיף (וג"כ בבחי' מקיף המורגש) הנה יבא לידי גילוי לפי שכתר שבחכ' הוא מקור פרטי אל המושכל.

קיצור. יבאר דבכתר שבחכ' ישנה למציאות אור ההשכלה, וכמו מי שמייגע א"ע באיזה דבר מושכל מתחיל להרגיש את השכל קודם שבא לגילוי ממש וזהו פלא לחכ' שמפלא נעשה אלף לשון לימוד.

(מב) והנה בעומק הענין יותר, הנה אפילו בחי' חכ' שבכתר שיש בזה כמה מדרי' דלפעמים נק' תעלומות חכ' ולפעמים נק' חכ' סתימאה, או שכל הנעלם מכל רעיון, ובל' הגאונים נק' שכל מופלא, ובנפש הוא כח המשכיל, והוא כח היולי על כל מיני שכליים והוא בעצמו מושלל עדיין מבחי' שכל, וכידוע דכל היולי מושלל מהגילויים הנמשכים ממנו, הנה באמת דזהו מה שכל המשכיל מושלל משכל הנה זהו רק מה שכל המשכיל הוא מושלל מאור שכל גלוי דאור שכל גלוי הרי אינו שייך בו בהכח המשכיל כלל, אבל מ"מ גם הוא שכל שהרי נק' שכל נעלם או שכל מופלא ה"ה שכל עכ"פ והיינו לפי דגם כח המשכיל הוא מה שכבר נמשך מעצם הנפש להיות מקור לשכל דהרי גם כח המשכיל אינו כח עצמי ממש ואינו אלא רק מה שכבר

נמשך, ולזאת הנה כשם דכתר שבחכ' שוהו מה שכבר נובע מכח המשכיל להיות מקור אור מושכל פרטי ה"ה אור שכל שמורגש אף גם בכלי השכל גם קודם שמתגלה, דעם היות דהשכל שבכתר שבחכמה הרי אינו כמו אור השכל הגלוי ממש, מ"מ ה"ה מציאות שכל כמו אותו האור שכל שבא אח"כ בגילוי, הנה כמו"כ הוא גם בכח המשכיל דאחרי שכבר נמשך מהנפש להיות מקור לשכל, ה"ה ג"כ שכל אלא שהוא שכל נעלם, ולכן אנו רואים שיש שינויים בכח המשכיל דלפעמים יתרבה אורו בעצמו ואז ישכיל יותר, ולפעמים מתמעט אור שכלו בעצמו ולא ישכיל כ"כ, וכמו בימי הגדלות שהוא חזק וגדול בכח המשכיל שלו ביותר אשר אז ירבה להתחכם יותר בכל דבר חכ', משא"כ בהיותו קטן בכח שכלו בימי הקטנות ימעט להתחכם, וכמ"ש ימים ידברו ורוב שנים יודיעו חכמה, היינו שידיעו חכ' יותר מהעלם כח המשכיל, ונק' זקן שקנה חכ' בכח עצם שכלו וע"כ ישכיל יותר בכל מיני התחכמות, וכמו זקני ת"ח כ"ז שמזקינים דעתם מתיישבת עליהם דסבא דעתוהי סתים כחמר טב דשקית כו' והוא שמתחזק עצם כח שכלו בתוקף ביותר לאחד ולחבר כמה שכלים הפכים גם בענינים עמוקים ביותר ולא יתבלבל בהם כלל ובכחו להביא כל ענין עמוק ביותר אל הגילוי וכל רז לא אניס לי', וזה מה שבעת הזקנה מתחלש כח השכל זה רק חלישות כלי המוח, אבל אין זה נוגע לעצם כח השכל שאדרבה מתחזק יותר, ונמצא אנו רואין דגם כח המשכיל הרי יש לו מקור המוסיף בו כח, או יגרע בו בהעדר אורו ושפעו ממנו כמו השינוי שבין קטנות לגדלות, וכמו וה' נתן חכ' לשלמה. וכן יהיב חכמתא לחכימין דחכימין הוא כח המשכיל העצמי שמקבל מקור השפעתו מלמעלה מהחכמה וכן וה' נתן חכמה לשלמה הוא שניתן לו תוקף בעצם כח חכמתו דוקא להיות כח המשכיל ההיולי שלו בתכלית ההתגברות להשכיל בכל דבר בריבוי התחכמות מאד.

קיצור. יבאר דבעומק הענין הרי אפילו בחי' חכמה שבכתר, ובנפש הוא כח המשכיל ה"ה ג"כ שכל אלא שהוא שכל נעלם, ולכן יש שינויים בכח המשכיל שמתמעט או מתגדל.

(ג) **והנה** כל זה הוא בכח המשכיל, דגם הוא כח הנפש הבא בהמשכה מן הנפש, ולכן שייך בו הגדלה וריבוי ותוספ' כח, וה"ה מציאות שכל וחכ', והיינו שאינו שכל ממש, אבל כח ההיולי העצמי דשכל כמו שהוא בעצם הנפש, הרי אינו בא בהמשכה מן הנפש כלל, ואינו בגדר מקור לשכל כלל דעם היות שכל המשכיל ה"ה נמשך מכח ההיולי העצמי דשכל, האמת הוא כן דכח המשכיל הוא נמשך מן כח ההיולי העצמי דשכל, אבל זהו רק מה שכל המשכיל נמצא ממנו אבל לא שכל ההיולי העצמי דשכל הוא מקור לכח המשכיל, מאחר דכח ההיולי העצמי דשכל אינו בא בהמשכה כלל, וכמו התהום שכל המעיינות נמשכים ממנו הרי אין זה שהתהום הוא מקור למעינות שהרי התהום אינו בשום המשכה כלל להיות נופל עליו שם מקור, אלא שהמעיינות נמצאים ממנו ממילא, וכמו"כ הוא גם בכח ההיולי העצמי דשכל,

דכל השכלים נמצאים ממנו, אבל הוא עצמו אינו בגדר מקור לשכלים לפי שאינו בגדר המשכה כלל, ואינו גם מציאות שכל כלל וכלל, דכח המשכיל הגם שהוא מושלל משכל גלוי, ומ"מ ה"ה מציאות שכלי עכ"פ, משא"כ הכח ההיולי העצמי דשכל דאינו גם מציאות שכלי כלל, והגם שהוא הכח ההיולי העצמי על שכל מ"מ להיותו כח עצמי ממש ואינו בהמשכה כלל, ממילא אינו במציאות שכל כלל, (וכמו צור החלמיש הנ"ל שהחום והאש הנמצא ממנו, אינו במציאות דחום ואש כלל) ולכן משם דוקא נמשכים שכלים נעלים ונפלאים ביותר להיות שהוא בעצמו אינו בבחי' מציאות שכל כלל, ואינו דומה לכח המשכיל מאחר שכבר נמשך מהנפש וכנ"ל דמאחר שהוא בא בהמשכה הרי מוכרח שיהי' בו ציור באיזה אופן הוא נמשך, והכח המשכיל הוא מציאות שכלי, א"כ הוא בא בציור שכלי עכ"פ ולזאת הנה הגילויים בחו"ב הנמשכים ממנו הן כפי אופן מקורם, זאינם יכולים להיות בהפלאה יותר מכפי אופן מקורם, ולכן הנה אף גם מי אשר כח המשכיל שלו בטוב ביותר הנה אז ממילא גם השכלים שלו הבאים בשכל גלוי בנקודת החכ' וההשגה דבינה ג"כ עמוקים ונעלים יותר אבל מ"מ בהכרח הוא אשר מוגבלים המה בעצם מציאותם והפלאתם כפי אופן הגבלת מקורם הוא הכח המשכיל, להיות הוא עצמו מוגבל ומצויר במדה ושיעור כפי אופן המשכתו מן הנפש, אבל כח ההיולי העצמי דשכל שאינו מוגבל בעצמו בציור שכלי כלל, ואינו בא בהמשכה מן הנפש כלל, והוא רק ההיולי העצמי של כל ההשכלות, אשר כל ההשכלות נמצאים ממנו כדוגמת מציאתם של כל המעינות מן התהום, א"כ ממילא הנה משם נמצאים שכלים נעלים ונפלאים ביותר, והיינו העדר הגבלתם בעצם מציאותם, וכמ"כ מה שאין שיעור והגבלה כלל להגילויים, ויכול להיות גילויים עד אין שיעור, דכח המשכיל מאחר שהוא בא בהמשכה ה"ה מוגבל בעצם באופן המשכתו כנ"ל, ולזאת יש הגבלה להגילויים שלו דכאשר יכלה כחו יכלה הארת הגילויים, ולזאת גם בהיותם הם מוגבלים הן בעצמם כלומר בסברתם והן בהפלאתם שהם סברות ושכלים פרטים, אבל הכח ההיולי העצמי אינו בא בהמשכה כלל והוא בלתי מוגבל בעצמו וממילא לא יכלה כחו כלל, ולזאת הגילויים הבאים ממנו בלתי מוגבלים בעצם מציאותם שהם סברות שכלים עמוקים מאד דלאחר שבא לעומק הסברא היא ה"ה נראה בה עוד עומק יותר, וע"ד ענין החריות דכל עומק בסופו מביא עוד עומק, והו"ע כח המחלק שבהשכלה, מה שמבדיל ומחלק בין עמקה ויסודה של סברא זו להעומק של הסברא הבא אחרי', והוא כעין בל"ג שבא לידי הפשטה והו"ע שכל מופשט שיכול להתאחד עם הנפש עד כלותה בגודל עוצם העונג השכלי, ועוד זאת כי כל סברא ושכלי הוא כללי אשר כל סברא ושכל מוליד עוד השכלה בחיוב ושלילה עד אין שיעור.

קיצור. יבאר דכח ההיולי העצמי דשכל אינו בהמשכה ואינו מקור לשכל כלל, וכח המשכיל רק נמצא ממנו ולא שהוא מקור לו, וכמו המעינות שנמצאים מן התהום, ולכן הגילויים מכח היולי העצמי א) אינם מוגבלים בעצמם ב) אין להם שיעור.

מד) והנה בכדי להגיע לכח ההיולי העצמי דשכל זהו ע"י העיון והיגיעה דוקא, וע"י הסדר והדרגה ביגיעת השכל בכלל, ובעיון ההשכלה בפרט, דכל דבר השכלה בא ביגיעה דוקא, גם בעניני השכל שהם מובנים גם בהשקפה ראשונה הנה זאת היא עבודת ההשכלה ליגיע עצמו על זה להבינו היטב, והיינו שיהי' זה אצלו ענין שכלי ולא הסכמי בלבד, דהן אמת הדבר שיש הנחות שכלים, והן הנק' מושכלות ראשונות שהן מוסכמים ומחולטים בעצם, וכל משכיל על דבר שכל הרי אי אפשר לו בלעדים, אבל מ"מ מצד עצם ענין עבודת ההשכלה צריך לבאר ולהסביר לעצמו את ההנחות הללו ג"כ, אשר בזה הוא מכשיר כלי מוחו לעשותם לכלים טובים לגוף ועצם ענין הקבלה (ווערין א כלי טובה אויף צו נעמען א ענין שכלי מיט שכל, ניט מיט א הסכם בלבד), והוא דוקא כאשר מייגע כלי מוחו על כל דבר מושכל לבוא לעומק אמתתו דוקא, דע"י יגיעה זה הנה מעורר כלי שכלו דכלי המוח וכלי השכל הם ב' ענינים, דכלי המוח הם הדקות והרוחני' שבחומר המוח והיינו הקר ולח דמוח החכ' והחם ויבש דחומר מוח הבינה וכלי השכל הם מה שהכח דחכ' הוא נקודה ודביקות, וכת הבינה התרחבות והתפשטות, וע"י ההתעוררות דכלי שכלו ביגיעה עצומה הנה או דוקא יגיע להעלם העצמי, דהנה כח המשכיל ה"ה ג"כ נמשך מכח ההיולי העצמי אלא שזהו רק מה שנמשך ונמצא, אבל לא מה שהוא עצמו נמשך, אבל בכדי להיות התגלות הכח ההיולי העצמי זהו ע"י העמל ויגיעה דוקא, וכמו הוצאת האש מצור החלמיש שזהו ע"י הכאה דוקא, כמו"כ ע"י העמל ויגיעה דוקא ע"יז הוא ממשיך מכח ההיולי העצמי, והו"ע עמלא דאורייתא שע"י העמל ויגיעה בתורה ע"יז דוקא יגיע לבחי' עצמו החכ' כמו שהוא בעצמו' או"ס ממש, וכמ"ש בזהר בעמלא דאורייתא דלעילא מן שמשא, וזהו ויגיד לך תעלומות חכ' כפליים לתושי', דע"י היגיעה ועיון בעסק התורה מגיעים להכח ההיולי העצמי דשכל שהוא למעלה מתעלומות חכ' שהוא רק כח המשכיל שכל הנעלם מכל רעיון בלבד, ועל זה אנו עושין שמחת תורה שמשמחים את התורה, ובמה משמחים אותה במה שמסבבים עם התורה ומקיפים את שלחן הקריאה אשר שם בכל השנה קוראין באותיות שבתו' שהם שמותיו של הקב"ה, ובוה הוא השמחה שמרקדים בשמחה גלוי' ובהתלהבות עצומה להיות כל א' וא' מישראל יש לו אות בתורה ולכן כאו"א יש לו חיות בתורה, ועלול למסור נפשו ממש על התורה, ואות זה נותן לו כח ועזו לעמוד נגד כל מונע ומעכב מלימוד התורה, ואשר לבד זאת כי היא מגינה עליו עוד זאת היא הכלי אשר בה ועל ידה מגיע לו הברכה העליונה בכל הטוב אשר הוקצב לו בהשפעה מרובה בר"ה ויוהכ"פ. והנה זהו טעם הדבר מה דשמח"ת הוקבע בשמע"צ דוקא, דעצרת הוא ל' קליטה, דאו הוא זמן קליטת האור כי טוב מכל המשכות כלליות שנמשכים בר"ה יוהכ"פ וחג הסוכות שהוא זמן שמחתנו, ואז עושין שמח"ת שהיא הכלי לכל המיני אור טוב והשמחה היא באותיות התורה שבה כל ישראל שוין, וכשם שבגשמיות הרי בשמח"ת הוא שאוחזים בעץ החיים של הס"ת ומרקדים בשמחה גדולה, כל ישראל אפי' פשוטים ביותר ולפעמים גם רחוקים מקיום התומ"צ ר"ל, והיינו

דבשמח"ת גם הם מתעוררים להתקרב, הנה כמו"כ ישנו בעבודה האלקית שיש בזה דרגות שונות, הבד"כ בהגיע ימי אלול שאז שערי רחמים נפתחים הנה זה פועל התעוררות כללי, התעוררות זו היא מזכירו על כללות הטבעתו בעניני עולם וריחוקו מעניני תורה מצות ואלקות, כמאמר העולם, עס איז אלול אויף דער וועלט, דאס איז עם מעורר אויף זיין כללותדיגע פארהאועטקייט און פאָרטרונקענקייט אין וועלטיקע ענינים און זיין כללותדיקע אפגיטראגינקייט פון א גישמאק אין לערנען תורה, מקיים זיין א מצוה, און פון א דעהער אין השגחה פרטית און געטליכקייט, ואח"כ ימי הסליחות מעוררים יותר, וכן הוא יוצא מעט מעניניו הגשמי' ומתנער מהאבק שנתקבץ עליו במשך השנה ומתעורר בר"ה בקבעומ"ש, ואח"כ בעש"ת, וכן הוא הולך ועולה מדרגא לדרגא ביוהכ"פ וכן בחגה"ס, וישנם כאלו שבשמח"ת מתעוררים בהתעוררות תשובה, וזהו משל למה"ד למלך שהיו לו בנות הרבה, הם הנשמות המתלבשים בגוף, מהם נשואות במקום קרוב הם הצדיקים העוסקים בתו"מ, ומהם נשואות למקום רחוק הם הבע"ת שהיו רחוקים ונתקרבו ראוי' היתה עצרת של חג שתהא רחוקה נ' יום כנגד עצרת של פסח, דבפסח הוא יצי"מ היציאה מהרע וסופרים מ"ט יום בהבירור דמדות ואח"כ הוא העצרת מ"ת, וכן הי' ראוי להיות גם בעצרת של חג, אמנם בעצרת ש"פ יוצאים מחורף לקיץ בעבודה בסדר והדרגה במעלת הצדיקים, אבל בעצרת של חג שיוצאים מקיץ (פון דעם ברען פון תשובה דיוהכ"פ) לחורף בהעבודה דבע"ת אינו שייך העבודה בסדר והדרגה, ולכן אמר המלך עד דאינון כולן הכא נעביד כולן חד יו"ט דיום א' באו כולן לדרוש בשלום המלך אביהם הוא היום דיוהכ"פ דכל ישראל שוין, ולכן מקדים המלך לאביהם דע"י הצעקה אבא אבא בר"ה וצעקת אבינו מלכנו ביוהכ"פ ממשיכים המלך הקדוש, נעביד חד יו"ט ונחדי הוא שמחת תורה דאז מתעוררים כל ישראל בקירוב להוי' להיות היא הכלי האמיתי' הנצחית לאור וברכה, ועושין זה בשמע"צ שהוא זמן השמחה להיות השמחה היא כלי להמשכת הטוב בטוב הנראה ונגלה, והוא המשכת השמחה על כל השנה בקיום התומ"צ.

קיצור. יבאר דלהגיע לכת ההיולי העצמי ושהוא עצמו יהי' נמשך זהו דוקא ע"י העיון והיגיעה, יתרץ הקושיות שהקשה.

בס"ד, ש"פ בראשית, תש"ו

בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, ואופן הבריאה הוא אשר בכל יום תמיד מחדש בטובו מע"ב היינו שהתהוות העולמות הוא בבחי' התחדשות ואינו כמו השתל' עו"ע, דבהשתל' עו"ע הרי העלול הי' כולל תחלה

בעילתו ובא מהעולם אל הגילוי שאינו בכחי' התחדשות כלל לגבי העלול, והגם דהעלול כמו שהוא בא בהתגלות אינו בערך לכמו שהי' תחלה בעת התכללותו בהעילה, וכמו אותיות הדבור ה"ה כלולים תחלה במח' דאותיות הדבור הנה לבד שהם גילוי במורגש ממש אל הזולת הנה הם פועלים במעשה ממש וכמ"ש באשר דבר מלך שלטון וכמא' אמר מלכא כו', הרי ע"י הדבור נעשה עשי' ממש ואותי' אלו בהיותם כלולים בעילתן במח' הרי אינם נרגשים ונכרים כלל, וכן במדות הכלולים בשכל דבמדות שבלב ההרגש הוא דלו טוב הדבר, ובמדות הכלולים בשכל הנה ההרגש הוא בטוב הדבר בעצמו, דזה מה שלו טוב הדבר הוא אינו בערך כלל למה שהדבר בעצמו הוא טוב, והם כעין הפכים דלו טוב הדבר הוא הרגש עצמו וטוב הדבר בעצם היציאה מכל הרגש עצמו, וא"כ זה מה שהעלול בא בהתגלות הרי אינו בערך לכמו שהי' כלול בעילתו, ומ"מ הרי אינו התחדשות דזהו עצמו מה שהי' כלול תחלה בהעילה הוא בא לידי גילוי, א"כ הרי הגילוי הוא רק גילוי מההעלם אבל בהתהוות העולמות אינו כן שהרי אא"ל שהיש הי' כלול בהאין ובא בהתחדשות ממש, וע"ד משל הארי' שלמטה ששרשו מפני ארי' שבמרכבה ושרש שרשו מבחי' חסד דאצי' שג"כ בחי' ארי' וכן בחי' החכ' דאצי' נק' ארי' ולמעלה יותר בחי' כתר שנק' ג"כ בשם ארי' כמ"ש ארי' שאג, הרי גוף חומר גשם הארי' ודאי שהוא התחדשות ממש שלא הי' מקודם כלל ונתחדש מאין ליש אך גם נפש הארי' שהוא בדרך השתל' משרשו ומקורו הוא ג"כ באין ערוך לגבי מקורו, דהנה מקורו היא פני ארי' שבמרכבה שהוא בבחי' גבורה והוא רשפי אש התשוקה וצמאון לאלקות שע"ז נושא את הכסא, והוא מגושא מהכסא, ומזה נשתל' נפש הארי' שלמטה שהוא בבחי' גבורות הרי הארי' שלמטה הוא שטורף ודורס שזהו גשמי ממש באין ערוך כלל לגבי בחי' הגבורות שבמקורו, ועם היות שזהו מפני שהוא בנפילה ושכירה דלכן הוא חי' טמאה הרי באמת כל ההתהוות הוא ע"י ע"ס דב"ן דעם היות דהתהוות הוא מע"ס דמ"ה מ"מ ה"ז ע"י ע"ס דב"ן דמשו"ז הן בבחי' יש וכמ"ש בלקו"ת בהביאור בדרושי המטות, וגם לבד זאת שהוא טורף ודורס הרי נפשו הוא גשמי ממש שבאין ערוך גם לגבי שרשו בעולם העשי', וכ"ש לגבי בחי' פני ארי' שבמרכבה דיצי' וברי', וכמו"כ הוא בכל נברא שלמטה גם החיות שלהם שהוא בבחי' השתל' א"ז בבחי' ערך ממש, דהחיות שלמטה הוא באין ערוך גם לגבי עשי' הרוחני' וכן בבי"ע הרוחני' גבוה מעל גבוה כל מדרי' שלמטה הוא באין ערוך לגבי המדרי' שבעולם העליון, ולכן כל המדרי' הן כמשל זה לגבי זה והיינו שהן באין ערוך, וכ"ש לגבי שרשם באצי' שהוא באין ערוך לגמרי, והיינו מפני ששרש התהוותם הוא מבחי' מל' דאצי' ע"י ריבוי גבורות וצמצומים שהוא בחי' העלם והסתר הבורא מהנברא.

קיצור. התהוות העולמות אינו כמו עו"ע, אותי' הדבור ומח', מדות ושכל, משא"כ עד"מ ארי' דלמטה התחדשות ממש הן גופו הן נפשו.

מה) והנה זהו הטעם מה שהחיות שבנבראים הוא מוסתר ונעלם מהם, והיינו שיודעים ומשיגים רק מציאותו של החיות ולא מהותו, וכמו האדם שמרגיש

שיש בו חיות המחיי' אותו ואשר החיות הזוה הוא המשכיל ומתחכם בכל דבר חכ' ושכל והוא המבין ומשיג ומרגיש בכל דבר ענין והוא החושב מחשבות והוא הרואה והשומע וכה"ג בכל הכחות עד גם כי הכחות היותר אחרונות כמו עשי' והילוך וכה"ג הכל הוא מהנפש שהרי בצאת הנפש מהגוף אינו משכיל ואינו רואה ואינו שומע ואינו משיג ושב והי' לעפר, א"כ הרי בלתי ספק הוא שיש בו גפש המחיי' והוא מרגיש את החיות ומ"מ הרי מהות הנפש אינו יודע כלל, וגם הכחות הרי אין אנו יודעים מהותם וכ"ש עצם מהות הנפש שאינו יודע כלל, שהרי בעצם הנפש אינו שייך התחלקות כחות דעצם אינו מתחלק ולכן במ"ת שעכוד"ד פרחו נשמתן והיינו שהי' התגלות עצם הנשמה הי' רואים את הנשמע ושומעים את הנראה, והיינו מפני שהעצם היא למע' מהגבלת ראי' ושמיעה ולכן כח הראי' עשה פעולת כח השמיעה וכח השמיעה פעולת כח הראי', והגם שמוה עצמו יש מקום לומר דמ"מ יש בחי' הכחות דראי' ושמיעה גם בעצם הנפש דאל"כ בהתגלות עצם הנפש לא הי' צ"ל ראי' ושמיעה כלל אך האמת הוא דהכחות ראי' ושמיעה לא יש בעצם הנפש ומ"ש רואים את הנשמע כו', זהו בהכחות גלויים ומפני שהאיר בהם עצם הנפש החליפו פעולתם מצד פשיטות הנפש ודבר זה למדנו מהא דמבוא' בביאור הענין דמי שאמר לשמן וידליק יאמר לחומץ וידליק, שמן וחומץ הם הצירופי אותי' של הנבראים דשמן וחומץ המהווים ומחי' אותם והם האותי' דעש"מ שבהם מתלבש הכח האלקי להוותם ולהחיותם דכ"ז כמו שהאין האלקי הוא בהתלבשות, אבל מפני פשיטות האין האלקי הוא חילוף הצירופים וכמו"כ מפני פשיטות הנפש שהאיר בכחות החליפו פעולתם, דהאמת הוא שהכחות כלולים בעצם הנפש רק ששם הם לא בבחי' מציאות כלל ולא בבחי' התחלקות כלל, הרי דעצם הנפש לא נודע לנו כלל איך ומה הוא, וגם הכחות שנודע לנו איך ומה הם ה"ז רק שנודע מציאותם ולא מהותם, דהנה יש ב' ענינים מהות ומציאות, ובכ"א מהם יש ב' ענינים אלו מהות המהות ומציאות המהות מהות המציאות ומציאות המציאות, והנה ידיעתנו בהנפש הוא רק ידיעת מציאות המציאות כלומר שאנחנו יודעים איזה מציאות (הם הכחות) שמהמציאות ההוא אנו יודעים שיש עוד איזה מציאות והוא הנפש הרי ידיעתנו דהנפש הוא רק מציאות המציאות בלבד דלואת הנה מה שאנו יודעים בהנפש הוא רק ענין הכחות בלבד שבאמת הנה בהנפש ישנם עוד ענינים ואין אתנו יודע עד מה, מה שהנפש מכיל בקרבו, והוא לפי שידיעתנו בהנפש הוא בהמציאות דמציאות בלבד וידיעתנו בהכחות הוא במהות המציאות, ואינו ידיעה במהותם ממש, כ"א בהמהות של המציאות, והיינו דהנפש אין אנו יודעים אותו כלל ורק שאנו יודעים מציאותו ע"י מציאות הכחות דכשיש כחות ולא שכאן נמצאו כאן הי' זהו הוראה שיש מקום שהוא מקור מוציא לכחות הללו וא"כ הוא רק ידיעת מציאות המציאות והכחות שאנו יודעים אותם בעצמם היינו ידיעה במהות המציאות, והנה העולם הוא גוף גדול וכמ"ש באדר"ג שהאדם הוא עולם קטן והעולם הוא גוף גדול ואנו רואים שהעולם חי הרי אנו יודעים שיש בו חיות אלקי' המחיי' אותו, אבל זהו שאנו יודעים רק המציאות ולא המהות כלל, וכן מלאכים

משיגים רק מציאות האלקי וכמ"ש וצדקתך ירננו צדק מלכותא קדישא היינו רק הארה מבחי' מל' וכמ"ש מלך שמו בחי' שם והארה לבד, וגם הארה זו הוא שמשיגים רק בחי' מציאות האור לא מהות האור, וכ"ז הוא מפני שההתהוות הוא בדרך העלם והסתר הבורא מהנברא, ולכן ההשגה הוא רק בבחי' המציאות לבד, ומשו"ז גם בהמדרי' המשתל' זמ"ז איז בבחי' ערך זל"ז, וזהו המחדש בטובו כו' מע"ב דהתהוות העולמות הוא בבחי' התחדשות ולא רק התהוות היש כ"א גם החיות של הנבראי' הוא בבחי' התחדשות.

קיצור. יבאר אשר לכן הנבראים משיגים רק המציאות של חיותם, עצם הנפש וכחותיה, ידיעתנו בהנפש במציאות המציאות, בכחות הנפש במהות המציאות.

(מו) **והנה** בעומק יותר המחדש בטובו בכי"ת מע"ב קאי על בחי' ממכ"ע, דכללות האור דבחי' ממכ"ע שהוא בחי' א"ס הוא שבא ע"י הפסק הצמצום, והוא הצמצום הראשון שהי' באוא"ס ב"ה, דצמצום הראשון הגם שהוא סילוק האור לגמרי דאור הראשון דזהו ההפרש הכללי בין צמצום הראשון להצמצומים שבס' השתל', דהצמצומים שבס' השתל' אינם בבחי' סילוק לגמרי כ"א מה שהוא צמצום ומיעוט לבד, משא"כ צמצום הראשון דאינו רק מיעוט כ"א הוא סילוק האור לגמרי, ומ"מ הנה בזה משתנה הצמצום הראשון להצמצומים דס' השתל' דכוונתו בשביל הגילוי, ורק שהוא חלוק באופן לבד, דהצמצומים דס' ההשתל' הנה אופן צמצום הוא בדרך מיעוט וצמצום הראשון הנה אופן צמצומו שהוא בדרך סילוק אבל בכוונת הגילוי כולם שוה, וטעם הדבר מה שהצמצום הראשון הוא באופן כזה שהוא בדרך סילוק לגמרי דאור הראשון הוא מפני מעלת האור דאוא"ס שלפה"צ שהוא חלוק בענינו מהאורות דאוא"ס שלאתה"צ, דהנה אחר הצמצום הנה המדרי' העליונה שהיא שייכה להמדרי' התחתונה הרי יש לה גם ערך אל המדרי' התחתונה וא"כ ענין הצמצום הוא רק למעט שיהי' נמשך רק למקום הראוי אבל באורות דאוא"ס שלפה"צ הנה גם המדרי' העליונה שהיא שייכה אל התחתונה, וכמו התפשטות האור דאוא"ס שלפני הצמצום (שהוא ו"ה דשם הוי' דאתה הוא הוי' לבדך) שהוא האור השייך אל העולמות אבל אינו בערך המדרי' התחתונה ולזאת צ"ל הצמצום בדרך סילוק, אבל כוונתו הוא בשביל הגילוי, ולכן על ידו נתגלה האור השייך אל העולמות, ואחר הצמצום נמשך גילוי אור הקו שאינו כמהות אור הראשון, והגם שאינו אור אחר שהרי גילוי הקו הוא ע"י הקירוב דאוא"ס שחזר והאיר, ומ"מ הרי הכל הוא ע"י הצמצום, דהנה אי' בע"ח דאחר הצמצום חזר והאיר היינו דהאיר האור הראשון והמשל בזה כמו הרב שצריך להשפיע שכל לתלמידו, הנה התלמיד אינו בערך כלל אל הרב, וצריך הרב להעלים אור שכלו העצמי לגמרי כאלו לא השכיל שכל כלל, ואח"כ הנה לצורך ההשפעה צריך להמשיך אור שכל, והיינו שבא לכלל שכלו הקדום ואז נמצא אצלו אור שכל השייך אל המקבל היינו מה שלפ"ע המקבל, ומקשינן בזה דמאחר שלצורך ההשפעה

צריך להמשיך שכלו הקדום א"כ מהו התועלת של הצמצום, ומתריצין דבזה שסילק וצמצם אור שכלו העצמי נתגלה חיצוני האור שכל שיש שייכות אל המקבל, וגם זה הוא אצלו כמרחף על מוחו בלבד, ועומק נקודת ענין זה הוא דע"י הנחת המשפיע שמניח א"ע לסלק אור שכלו העצמי הנה ע"י מתגלה חיצוני אור שכלו ונמשך בזה עצם עצמותו ממש, וכמו"כ הוא באור הקו שהוא המשכה מפנימי' האוא"ס הבל"ג, וזהו חזר והאיר שהאיר אור הראשון, אבל מ"מ הוא בא ע"י צמצום ורשימו לכן הנה המשכת הקו נק' בשם מזל וכמא' הוהר האי חוטא יקירא קדישא כו' אקרי מזל דהיינו המשכה בבחי' שערות דהשערות יונקים מהמוח אבל ע"י הפסק עצם הגלגלת, ולכן גילוי הקו נק' בחי' יש מאין כמ"ש בלקו"ת ד"ה תקעו ה'.

קיצור. צמצום הראשון בבחי' סילוק, צמצומים דסדר השתל' בבחי' מיעוט, כולם כונתם בשביל הגילוי, הקו הוא מה שחזר והאיר אור הראשון אבל בא ע"י הצמצום.

מז) והנה זהו הטעם מה שהמשכות דס' השתל' אינם בבחי' ערך ממש, והיינו דמה שנמשך מהעליון אל התחתון אין זה שמהות העליון נמשך אל התחתון כ"א רק חיצוני' שבעליון נמשך אל התחתון והחיצוני' שבעליון הוא מהות המדרי' התחתונה שנמצא כלול בהמדרי' העליונה וכמ"ש הפרדס שכל ספי' יש בה ששה מדרי' ובכללות הוא ג' מדרי', והוא מדריגה עצמה ומה שנמצא כלול בה הספי' שלמטה ממנה, ומה שהיא מאצילה הספי' שלמטה כו', הרי ההמשכה אינה במדרי' העליונה כ"א המדרי' התחתונה הכלולה בה, דכך הוא במדרי' השתלשלות זמ"ז בסדר והדרגה שאין מהות העליון נמשך רק החיצוני' שזהו מהות התחתון הכלול בו וז"ע השתל' עו"ע וכמו שכל ומדות הרי אין עצמות השכל נמשך בהמדות רק בחי' מדות שבשכל הוא שנמשך בהמדות ונעשים מוחין למדות ועם היות דמשו"ז הרי אינו בבחי' התחדשות רק בבחי' גילוי העולם כנ"ל מ"מ הרי אין זה מהות המדרי' העליונה, וכמו שהמדות אינם מהות המוחין ואדרבא הן מהותם נבדלים, וכמו"כ בינה אינה מהות החכ', והנה באמת מה שהם בהעדר ההתחדשות הוא רק מפני שנמצא כלול בהמדרי' העליונה, והיינו דלהיות שהמדות כלולים כבר בהמוחין או שהבינה כבר כלולה בחכ' ע"כ ההתגלות אינו התחדשות לגבי המדות העלולים או לגבי בינה, אבל עצם הדבר הוא בהתחדשות ממש לגבי המדרי' העליונה מאחר שהוא מהות אחר לגמרי מהמדרי' העליונה וכמב' במ"א שבאמת ענין התכללות הכחות זב"ז הו"ע נפלא איך ימצא במוחין בחי' המדות שהן מהות אחר, ועוד שיהי' נמצאים ממנו ומבואר הטעם בזה שזהו מפני שבעצם הנפש הם כלולים בהתאחדות ע"כ בהתגלותם הם כלולים זב"ז אבל בעצם ה"ז התחדשות, והנה ידוע שבכל עולם יש הע"ס של העולם דאצי' שהם ההיכלות דאצי' ומבואר באנה"ק ס' כ' דהיכלות דאצי' הוא שנברא מאין ליש שזהו בבחי' התחדשות ממש, וגם הע"ס דאצי' שהן אלקות ממש והן בבחי' השתל' זמ"ז ה"ז ג"כ בבחי'

התחדשות, וטעם הדבר הוא מפני שכללות האור המשכתן מן העצמות לא בבחי' ערך, וזהו המחדש בטובו בכי"ת מע"ב, דהתהוות העולמות הוא בבחי' התחדשות לא מבעי עולמות בי"ע שהן בבחי' התחדשות בעצם מציאותם וגם בחי' החיות שבהנבראים הוא בהתחדשות, אלא דגם כללות האור דבחי' ממכ"ע ה"ז בבחי' התחדשות, דכללות העולמות שמבחי' ממכ"ע הן עלמין דאתגלין שזהו בבחי' התחדשות, ואו' המחדש בטובו דבאמת זהו מטובו וחסדו ית' דטבע להטיב שיהי' בנבראים גילוי אלקות דלולא הצמצום וההמשכה באופן כזה שנת"ל שהצמצום הראשון הוא בבחי' סילוק לגמרי ואח"כ המשכת הקו ובי' הענינים שבו כנ"ל לא הי' ביכולת הנבראים לקבל את האור, ועיי' הצמצום הוא שיכול להיות גילוי אלקות בעולמות וכלים זהו המחדש בטובו.

קיצור. בס' השתל' רק חיצוני' שבעליון, היינו מדרי' התחתון הכלול בעליון, נמשך אל התחתון אבל עצם התחתון הוא בהתחדשות ממש לגבי העליון, טעם הדבר, והמחדש בטובו כי עיי' הצמצום וההמשכה באופן כזה ביכולת הנבראים לקבל האור.

(מח) **והנה** אנו אומרים נורא תהלות אדון הנפלאות המחדש בטובו, אדון הנפלאות, נפלאות הוא בחי' סוכ"ע, דהנה המשכת בחי' סוכ"ע הוא לא בסדר השתל' והדרגה, דבבחי' ממכ"ע ההמשכות הן בסדר והדרגה, אבל בחי' סוכ"ע ההמשכה הוא שלא בס' והדרגה, וכידוע דע"ס דעיגוליי' אינם משתלשלי' זמ"ז כ"א הכל הוא שנמשך מבחי' עצמות אוא"ס, דהנה עיגולים ויושר הם בחי' ממכ"ע ובחי' סוכ"ע והע"ס דבחי' ממכ"ע הם משתל' זמ"ז אבל הע"ס דעיגולים אינם משתל' זמ"ז, והדוגמא מזה בנפש הוא ההפרש שבין כחות הגלויים וכחות הנעלמים דכחות הגלויים הוא שמשתל' זמ"ז ולכן יש בהם קדימה ואיחור, ומאחר שמשתל' זמ"ז ממילא ההמשכה היא בס' והדרגה דרק חיצוני' שבעליון נמשך אל התחתון אבל כחות הנעלמים אינם משתלשלי' זמ"ז רק כולם נמשכים מעצמות הנפש, ולכן יכולים להיות בגילוי כולם כא', וכל כח הוא בא בתוקף האור כמו מצד העצמות וכמו"כ הוא בבחי' סוכ"ע שזהו שנמשכים מבחי' עצמות אוא"ס שהן בבחי' תוקף האור והגילוי וגם זה מה דהשתל' הכתרים הוא זמ"ז הנה הענין בזה הוא מה שזהו המשכה ממהות למהות, והיינו מפני שכללות האור דסוכ"ע הוא שנמשך שלא עיי' צמצום כ"כ, והיינו שזהו בחי' האוא"ס שלפה"צ ע"כ ההמשכה היא ממהות למהות ולכן בחי' סוכ"ע הוא למע' מבחי' התלבשות בעולמות רק בבחי' מקיף לבד, ויש ג"כ עולמות שנתהוו מבחי' סוכ"ע והם העולמות שהן בבחי' פלא וכמא' דבגולגלתא יתבין תליטר אלפיין עלמין כו', והן בחי' עלמין סתימין דלא אתגליין שהן בבחי' סתים שהתהוותם הוא מאור דבחי' סוכ"ע, ולזאת הנה כשם שהאור דסוכ"ע הוא סתום ונעלם כמו"כ העולמות המתהווים מבחי' האור דסוכ"ע הם ג"כ סתימים ונעלמים וז"ע הנפלאות שהן בבחי' פלא, אך מ"ש אדון הנפלאות הוא כמ"ש עשה פלא שגם בחי' פלא הוא בחי' עשי' לגבי עצמו' שגם זה הוא באין ערוך לגבי העצמו' שהרי גם סוכ"ע

הוא רק בחי' אור וגילוי מן העצמו' והוא בבחי' סובב ומקיף על העולמו' אשר כן הוא גם בשרשו בהאוא"ס שלפה"צ שהוא בחי' האור המאיר לעצמו לגלות עצמותו כבי' והוא בחי' אור וגילוי, והגם שהוא בחי' עצם האור הנה נת' במ"א דעצם האור להיותו אור וגילוי הוא שייך להתפשטות האור להיותו אור וגילוי וזהו מה שבחי' סוכ"ע נק' פלא שהוא מל' כי יפלא ממך דבר, הרי דהפלא שייך במה שהוא מציאות דבר, והיינו כשהוא מושג קצת עכ"פ דדבר שאינו מושג כלל שאינו שייך לומר שנפלא שהרי אינו יודע כלל ממנו רק בדבר שאפס קצהו מושג שייך לומר פלא היינו שאינו מושג לתכליתו ולעומקו, וכמו אחכמה והי רחוקה ממני דשייך לומר אחכמה רק שהוא נפלא, וכמו סודות התו' שנק' נפלאות מפני שאינם מושגים לתכליתם כמו גלי' דתו' שמושג בהשגה גמורה ופנימי' התו' שאינו מושג בהשגה גמורה ה"ז נק' נפלאות, ומ"מ הרי אפס קצהו מושג, ויכול לבוא לידי השגה וכמו רשב"י וחבריו שהשיגו פנימי' התורה, וכמו"כ סוכ"ע נק' פלא.

קיצור. נפלאות הוא סוכ"ע, המשכה שלא בס' והדרגה, בבחי' מקיף, ועצמות נק' אדון הנפלאות עושה פלא כי גם בפלא יש קצת השגה.

מט) והנה כ"ז בהגילוי' דאוא"ס ב"ה דגם בחי' סוכ"ע הוא ג"כ בחי' גילוי אוא"ס ב"ה, אבל עצמו' א"ס הוא שאינו מושג כלל בשום השגה דלית מתב"כ שאינו שייך שם השגה כלל, וכמ"ש באדר"ר תלת רישין אינון מו"ס וגלגלתא ורדל"א, מו"ס נק' פלא שסתום ונעלם ומ"מ הרי מקור החכ' שאפס קצהו מושג ויכול לבא לידי השגה וכן גלגלתא הוא בחי' סוכ"ע שנק' פלא ומ"מ אינו נפלא לגמרי מהעולמו' ושייך בזה ידיעת השלילה עכ"פ שזה בבחי' הפלאה דאוא"ס, אבל רדל"א הוא בחי' רישא דלא ידע ולא אתידע כלל היינו שאינו בבחי' מהות ידוע בעצמו וממילא לא אתידע כלל היינו שסתום ונעלם שאינו שייך שום השגה כלל, וכמ"ש האריז"ל בספרא דצניעותא ודע דהוא רישא דלאו רישא אשר שם חביון עוון העצמו' הוא עצמו אינו משיג מה שיש בו, וזהו פי' דלא ידע ולא אתידע מה דהוה ברישא דא כבי' כאדם שאינו משיג ממהות הנשמה שבו ונת"ל בענין ידיעת הנפש הגם שאנו יודעים ברור בהשגה גמורה שיש בנו נפש ואשר הוא העיקר מ"מ הנה ידיעתנו בו הוא רק בדרך ידיעת מציאות המציאות בלבד, ומכש"כ להבדיל הבדלות אין קץ בעצמו' א"ס ב"ה שאינו מושג כלל בשום השגה, דאינו שייך שם שום ענין השגה כלל, וזה נורא תהלות שיראים להללו, דהילול ושבח שייך במקום ששייך השגה אפי' השגה במקצת עכ"פ כמו בהגילוי' דבחי' מו"ס ובחי' גולגלתא, אבל עצמות א"ס שאינו שייך שם השגה כלל ה"ה נורא תהלות שיראים להללו, וזהו קישור וחבור הג' עניני' נורא תהלות אדון הנפלאות המחדש בטובו כו' דהמחדש בטובו הוא בחי' ממכ"ע ובחי' התהוות העולמות דעלמין דאתגלין שזהו בבחי' התחדשות כו', ואדון הנפלאות הוא בבחי' סוכ"ע שנתהו מזה עולמות שבבחי' פלא והן עלמין סתימין דלא אתגלין, וגם זה הוא בחי' עשי' לגבי עצמות א"ס שעז"א נורא תהלות שיראים להללו.

קיצור. עצמות א"ס אין שייך בו השגה כלל, דלא ידע ולא אתידע, וזהו גורא תהלות עצמות א"ס, אדון הנפלאות סוכ"ע עלמין סתימין דלא אתגלין, המחדש בטובו ממכ"ע עדאת"ג.

בס"ד, י"ט כסלו, ש"פ וישלח, תש"ו

זה היום תחלת מעשיך, שלימות הכוונה האמיתית בבריאת האדם עלי ארץ להמשיך גילוי אור פנימי תורתנו הקדושה אשר נמשך ביום הזה בבחי' המשכה כללית על כללות השנה (לשון אגרת הקדש, ט"ז כסלו, תרס"ב), והנה ר"ה הוא יום ארוך דב' הימים דר"ה כיומא אריכתא דמיא, והיינו דביום ארוך הרי אין בו ההתחלקות דלילה ויום, ואור וחשך משמשים בו בערבוביא, וצ"ל מהו המעלה דיום ארוך, דהנה כתיב ויקרא אלקים לאור יום ולחשך קרא לילה, דאור וחשך הם יום ולילה, והיום הוא שכלול מערב ובקר, דכתי' ויהי ערב ויהי בקר יום אחד דהכ"ד שעות שבמעל"ע מתחלקים לי"ב שעות הלילה והם חשך וי"ב שעות היום שהם אור ואם כל הכ"ד שעות הם חשך א"ז יום וכן אם כל הכ"ד שעות הם אור א"ז יום, והיום הוא כשכלול מאור וחשך והלילה קודמת להיום, דבכדי שיהי' הבקר אור צ"ל תחלה ערב, וא"כ מהו מעלת יומא אריכתא מה שאינו מתחלק ליום ולילה ואור וחשך משמשים בו בערבוביא, ובאמת הלא יומא אריכתא שהו"ע אריכות ימים הוא מעלה גדולה ושכר טוב וכפול, וכמא' כל המאריך באחד מאריכ"י לו ימיו ושנותיו, דהשכר דאריכות ימים הוא כפול בזה שהוא שכר גלוי בעלמא דין וענינו כפול כאמרם ז"ל יפה שעה אחת בתשובה ומעש"ט, הלא באריכות הימים מוסיף בכל יום לקיים תורה ומצות, וצ"ל מהו מעלתו של יום ארוך, והנה טעם הדבר דערב קודם ליום הוא כמא' בתחלה עלה במחשבה לברוא את העולם במדה"ד ראה שאין העולם מתקיים שיתף עמו מדה"ר, דבאמת הרי א"ז רק מה שעלה במח' לבד לברוא את העולם במדה"ד אלא שכן הוא בפועל, דהתהוות העולם הוא ע"י מדה"ד כמ"ש בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ דאלקים הוא מדה"ד והצמצום, שהתהוות בפועל הוא ע"י שם אלקים, ואח"כ כתי' ביום עשות הוי' אלקים ארץ ושמים דשיתף עמו מדה"ר, והענין בזה הוא דהנה בריאת העולמות הם בכוונה, והכוונה היא להוות עולם שיהי' בבחי' יש ומציאות, ונשמה אלקי' תתלבש בגוף גשמי, והכוונה הלוו יש לה תכלית, ותכליתו שהאדם ע"י עבודתו בלימוד התורה וקיום המצות יזכך את גופו הגשמי וימשיך גילוי או"א"ס למטה להאיר את העולם באור תורה, דהנה כתי' כי שמש ומגן הוי' אלקים, דיתוד הוי' ואלקים הוא כדוגמת השמש ומגן השמש, דהכוונה העליונה היא שבנבראים תהי' השגה בענינים אלקיים שיהיו מושגים בהשגתם בשכלם האנושי,

ולזאת כל הגילויי אורות הרוחנים העליונים הנפלאים מהבנת והשגת שכל אנושי, הרי יש בדוגמתן גם בעניני הנבראים הנתפסים בהבנת והשגת שכל האנושי, אשר מהם יובן ויושג אפס קצהו איך הוא במדרי' העליונות, שזהו מבשרי אחזה אלקה, דהענינים שהם קרובים אל הבשר הרי שכל האנושי תופס בהם הנה ע"י דוגמתם אחזה אלקה להבין לכה"פ אפס קצהו בהענינים האלקיים הרוחנים, וזהו שמש ומגן ה"א, דהיחוד דהוי' ואלקים הוא יחוד רוחני המופלא משכל אנושי הנה אפס קצהו מובן מהשמש והנרתיק שלה, דהנה מגן ונרתק השמש הוא מכסה ומעלים על אור השמש, דאור השמש כמו שהוא בעצמו אין ביכולת העולם לקבלו והי' מתבטל לגמרי, וע"י המגן ונרתק שמכסה ומעלים על עצם האור דהשמש הנה או ביכולת העולם לקבלו, ולא זו בלבד לקבלו בקבלה כללית היינו שאינו מתבטל, אלא עוד זאת להיות נהנה לאורו וחומו, דכתיב ממגד תבואות שמש וממגד גרש ירחים הרי ישנם פעולות הנמשכות מהשמש והירח, והוא דוקא ע"י כיסוי והעלם המגן והנרתק, דהגם דעצם הפעולה היא מהשמש עצמה, דהשמש עצמה היא שמש צדקה ומרפא, אמנם בכדי שיתקבל הוא ע"י המגן המכסה על השמש, כמו"כ הוא בהוי' אלקים דההתהוות הוא ע"י שם הוי' דהוי' הוא מהוה והיו"ד דשם הוי' מורה על תמידות ההתהוות, דהוי' ואלקים הם אורות וכלים דהוי' אור ואלקים כלים, וזשארז"ל באגרת הקדש סי' כ' דהאור הוא מהוה היינו שההתהוות הוא משום הוי' אמנם ההתהוות בפועל הוא ע"י שם אלקים, וזהו כי שמש ומגן ה"א כמו בהשמש ומגן עם היות דכל הפעולות הן מהשמש עצמו ובאים בפועל ע"י המגן דוקא, כמו"כ עם היות שההתהוות היא משם הוי' אבל בפועל הוא בא ע"י הכיסוי וההעלם דשם אלקים.

קיצור. יקשה מהו המעלה דיום ארוך, ערב קודם ליום, מדה"ד למדה"ר הוי' ואלקים שמש ומגן, אור וכלי, ההתהוות מהוי' ע"י שם אלקים.

ב) וביאור הענין הוא, דהנה אם ההתהוות בפועל הי' משם הוי' עצמו או לא היו העולמות בבחי' יש ומציאות כלל, כ"א היו בבחי' תכלית הביטול כזיו השמש בשמש וע"י שההתהוות היתה ע"י הארת שם הוי' שמתלבש בשם אלקים הנה נתהווה עולמות ונבראים בבחי' יש ומציאות, וההתהוות דעולמות ונבראים בבחי' יש ומציאות הוא ממדת טובו וחסדו ית' דגם בנבראים שהם בבחי' יש ומציאות יהי' בהם גילוי אור אלקי, דזהו מצד טבע הטוב להיטיב דגם נבראים שהם יש ומציאות יהי' בהם גילוי אלקות, דהנה טעמי הבריאה נעלמי' מאתנו, וכל ידיעתנו בזה הוא האמור שוקיו עמודי שש, וארז"ל שוקיו זה העולם שנשתוקק הקב"ה לבראותו, וזהו מפני שטבע הטוב הוא להיטיב, וכמ"ש בע"ח שער הכללים בהתחלתו דכשעלה ברצונו ית' להאציל ולברוא את העולמות כדי להיטיב לברואיו שיכירו גדולתו ויזכו להיות מרכבה למעלה להדבק בו ית', דטבע הוא שם המושאל לכל דבר שאינו בבחי' טו"ד, וטבע הטוב דעצמות א"ס הוא בבחי' א"ס, כדוגמת ענין אוא"ס הוא דהאור הוא כמו העצם, דכשם שהעצם הוא בבחי' א"ס כך האור הוא בבחי' א"ס, כמו"כ הוא בטבע הטוב דא"ס, שהוא בבחי'

א"ס ומגיע הטוב גם בבחי' יש ומציאות, והיינו טבע הטוב דא"ס הוא שא"ס להתפשטותו ונותן כח גם בהיש והנברא להמשיך בעבודתו כל הגילויים היותר געלים, ויובן דבר זה כמ"ש במ"א בענין ההפרש בין פי' ענין א"ס כמו שהוא למעלה מאצי' ובין פי' וענין א"ס כמו שהוא באצי', דהנה אי' בס"י ע"ס בלי מה מדתן עשר שאין להן סוף, הרי אומר כאן דבר וענינו, דהספי' דאצי' הן ע"ס מוגבלים במספר, שהן עשר ולא תשע, עשר ולא אחד עשר, דזהו מדתן עשר, ועם זה אין להם סוף, והיינו דע"ס דאצי' א"ס להתפשטותן, דעם היות דא"ס להתפשטותן מ"מ הרי זהו רק באצי' ולא חוץ לאצי', משא"כ בחי' אוא"ס שלמע' מאצי' הנה פי' ענין א"ס להתפשטותן שהן בחי' א"ס גם מחוץ לאצי', והיינו דבכל מקום הוא בבחי' א"ס, וכמו"כ בטבע הטוב דעצמות א"ס דא"ס להתפשטותו ומגיע גם ביש ומציאות וגם שם הוא בבחי' א"ס, ועוד זאת יתרון במעלת טבע הטוב דא"ס לגבי פי' וענין א"ס כמו שהוא למעלה מאצי' דלהיות טבע הוא שם מושאל לכל דבר שאינו בבחי' טו"ד, א"כ הרי מצד טבע הטוב דא"ס הוא שא"ס להתפשטותו גם בהיותו בהיש הנברא דזהו"ע גתינת הכח שהאדם בעבודתו בתומ"צ יוכל להמשיך כל הגילויים היותר געלים עליונים, ויובן זה יותר בכחות הנפש, דעשר כחות הנפש הם כנגד ע"ס והיינו דשרשם הוא בע"ס דאצי', ורעו"ד שהיא גקודת הלב ונקודת היהדות הם מהאוא"ס שלמעלה מאצי' ולואת הנה בכחות הנפש הרי יש התחלקות בהתגלותן, דישנם כאלו אשר אצלם כל הכחות הם בהתגלות טובה, וישנם שרק מדה אחת היא אצלם בהתגלות וישנם כאלו אשר ר"ל כחות הנפש אינה בהתגלות, דמצד העצם הנה גם הם שלמים המה בכחותיהם דהנפש עצמו הרי אין בו חסרון רק שאינה בהתגלות, אבל הרעו"ד שהיא נקודת היהדות הוא בכולם בשוה, דזהו אמונה פשוטה שכל ישראל שוין לטובה, וזהו טבע הטוב להטיב דעצמות א"ס הוא מגיע גם למטה מטה שיהי' בהם גילוי אלקות, והגילוי הוא הארה דהארה מאור האצי' והיינו גילוי בחי' טהורה היא שזהו עצם הנשמה שהיא באצי', אמנם אור האצי' הנה מה שא"ס להתפשטותו הוא רק באצי' אבל לא חוץ לאצי', וע"י טבע הטוב דעצמות שמגיע גם למטה היינו שיהי' הגילוי של הארה דהארה דבחי' טהורה, דכל זה הוא מה שההתהוות היא ע"י שם אלקים, שאם היתה ההתהוות בפועל ע"י שם הוי' עצמו הנה אז לא הי' מציאות היש ולא הי' בהם אלקות, ועי"ז שההתהוות היא מהארת שם הוי' שבאה ע"י שם אלקים נתהווה העולם בבחי' יש ומציאות, וגם בהם יש גילוי אלקות, דזהו החיות שבכל אר"א מהנבראים שהוא אלקות, והגם שהנברא אינו יודע ומרגיש שהחיות הוא אלקות מ"מ הלא הנברא הוא יודע ומרגיש שיש בו חיות המחי' אותו, דבאמת החיות הוה הוא אלקות וע"י העבודה הוא מרגיש בעצמו שחיות זה הוא אלקות וכן כל השגות האלקיים (געטליכע פארשטאנדען) והרגשות אלקי' (געטליכע געפילען) ווארום די אמיתית פון השגה איז ניט נאר פארשטיין נאר הערען דעם ענין און דערהערען אים, דכל זה הוא גילוי אור אלקי הנה כל זה הוא דוקא כשהתהוות בפועל הוא ע"י שם אלקים.

קיצור. יבאר שע"י ההתלבשות בשם אלקים נתהווה יש ומציאות שמצד טבע הטוב להיטיב גם בהם יהי' גילוי אור אלקי, א"ס שלמע' מאצי' וא"ס כמו שהוא באצי'.

ג) וזהו בראשית ברא אלקים שההתהוות בפועל דעולמות ונבראים הוא ע"י שם אלקים ואח"כ שיתף עמו מדה"ר הוא גילוי שם הוי' עצמו, והיינו דלאחר שנתהוו העולמות ע"י הארת שם הוי' בשם אלקים הנה אח"כ יכולי' לקבל גילוי שם הוי' עצמו, דבוה הרי מבואר מ"ש בע"ח בכללות ענין הצמצום וגילוי אור הקו, שמקשה בע"ח דמאחר שעיקר הכוונה העליונה היא שאחר הצמצום ימשיכו את האוא"ס שלפה"צ, ומבואר ענינו במ"א שע"י העבודה הרי ההמשכה היא מדרי' עליונה יותר בהגילוי דאוא"ס שלפה"צ גופא מכמו גילוי האוא"ס שלפה"צ כמו שהוא קודם הצמצום, דמבו' שם בזה ב' ענינים, הא' דאוא"ס שלפה"צ הגם דכללותו הוא בבחי' בל"ג מ"מ הרי גם כח הגבול הי' כלול בו, שזוהו"ע פעולת הצמצום מה שמתגלה כח הגבול שבא"ס שלפה"צ, הרי קודם הצמצום הנה כח הגבול הי' כלול בהכח הבל"ג ממש, משא"כ בהגילוי אור שממשיכים ע"י עבודה הוא אוא"ס הבל"ג ממש שאין בו התכללות כח הגבול, שכבר נתגלה ע"י הצמצום, והבי' דבאמת הגילוי לעתיד שיהי' ההתגלות דכח הבל"ג שבא"ס שלפה"צ יהי' עוד מדרי' עליונה יותר בזה שההמשכה היא ע"י עבודת התחתונים דהיום לעשותם שבוה משלימים הכוונה העליונה בהתגלות העצמות, וא"כ לאיזה צורך הי' ענין הצמצום, ומתרחץ שם שע"י הצמצום הרי נתגלה האור מה שלפ"ע העולמות ובא בגילוי ע"י הקו במדידה לכל עולם ועולם לפי ערכו וענינו, ולאחר שהאור הזה מתקבל בעולמות, אז ביכולתם לקבל גם גילוי אור עליון יותר, וע"י העבודה בתומ"צ למטה דוקא הנה משלימים הכוונה העליונה בהגילויים דלעתיד, ויובן זה עד"מ משפיע ומקבל, דהמקבל הרי אינו מערכו ומהותו של המשפיע כלל ואם הרב המשפיע יגלה עומק חכמתו ופנימיותה אל התלמיד המקבל הרי יתבלבלו כל חושי המקבל ולא יוכל לקבל מאומה ולא ידע את השכל שהוא כללי, ולא זו בלבד שאינו יודע את השכל שהוא הרי יכול להיות שיתבלבל כל כך ולא יוכל לקבל גם שכל מה שלפי ערכו וכמ"ש במ"א המשל בזה דכאשר מסתכלים בהשמש הרי או נטרד כח הראי' שלו שאינו יכול לראות גם בדבר אשר קודם ההסתכלות בעצם השמש הי' יכול לראותו, כמ"כ ע"י השפעת אור שכל מה שאינו בערכו יתבלבלו חושי המקבל שלא זה בלבד שאינו משיג ההשכלה היא אלא עוד יכול לטעות בענינים שהם היפך ההשכלה, ולכן ארו"ל לעולם ישנה אדם לתלמידו בדרך קצרה, דבהקיצור הרי א"ו שמגלה לו רק אפס קצהו כ"א שאינו מעלים ממנו לא דבר ולא חצי דבר, ומגלה לו כל ההשכלה, רק שמלבישה ומעלימה בהקיצור, והשכל כמו שהוא בקיצור יכול התלמיד לקבלו, כי אריכות אין מקבל יכול לקבל, וכאשר המקבל מקבל את הדברים במכוון, דברי הרב כמו שהן, ומדייק בהם ה"ה עומד על עומק ופנימי' הכוונה, וכמא' לא קאים אינש אדעתא דרבי' עד ארבעין שנין אבל לאחר מ' שנין הוא קאים, והוא

ע"י זה שתחלה מקבל את השכל לפ"ע הכחות והחושים שלו הנה אז הוא יכול לעמוד על עומק ופנימי' המושכל שהוא ולהבינו ולהשיגו מה שבתחלה לא הי' אפשר לו לקבל כלל, וכמו"כ הוא בענין ההתהוות דאם היתה ההתהוות משם הוי' עצמו לא היו עולמות בבחי' יש או שהיו בבחי' מציאות כזו שלא הי' בהם שום השגה והרגש אלקי, וע"י שהתהוות היא מהארת שם הוי' שע"י שם אלקים הנה ההתהוות היא בבחי' מציאות יש דע"י עבודה בסדר והדרגה נעשה כלי לקבלה גם גילוי שם הוי' עצמו, שהוא אמיתית ענין להיות לו ית' דירה בתחתונים, והיינו גילוי אוא"ס ב"ה, וכמו במקום המקדש דכתי' יש הוי' במקום הזה, שהוא גילוי שם הוי', ולכן במקדש היו קורין את השם ככתבו, וזהו אור וחשך אורות וכלים שהם שם הוי' ואלקים גילוי העולם, וצ"ל תחלה ערב ואח"כ בקר והיינו דתחלה הוא ההעלם דשם אלקים ואח"כ הוא הגילוי דשם הוי' עצמו.

קיצור. יבאר דלאחר ההתהוות יכולים לקבל גילוי שם הוי', וכמו שלאחר הצמצום וגילוי אור הקו יכולים לקבל גם אור הבל"ג ממש ויובן במשל ממשפיע ומקבל.

ד) והנה להיות ההתהוות הוא משם הוי' אבל הוא הארת שם הוי' שבא ע"י התלבשות בשם אלקים שהתהוות בפועל הוא משם אלקים דהוי' ואלקים הם אורות וכלים אור וחשך, לזאת הנה בכל הנבראים שנתהוו הרי יש בהם ב' בחי' ומדרי' שהם אור וחשך, והחשך קדם לאור, דכן הוא גם באדם הרי ישנם ב' בחי' ומדרי' אור וחשך שהם נפש וגוף והחשך קדם לאור, דהתהוות הגוף קודם להתגלות הנפש, דאם היתה התגלות הנפש קודם התהוות הגוף הרי לא הי' התהוות הגוף כלל, לזאת הנה תחלה הי' התהוות הגוף ואח"כ התגלות הנשמה, דזהו מה שבנין החומר קודם לבנין הצורה, דכתי' ויצר ה"א את האדם עפר מן האדמה ואח"כ ויפח באפיו נשמת חיים, וכן הוא בעבודה הרי יש ב' בחי' ומדרי' אור וחשך והחשך קדם לאור, דהנה יש ב' סוגי עבודה, עבודה דגוף ועבודה דנשמה דהם ב' אופני עבודה, העבודה דמרירות דכובד ראש שקודם התפלה, והעבודה דתפלה עצמה שהיא בשמחה, דהנה ארז"ל אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש, שענינו הכנעה ושפלות, (דעבודה זו היא המשך העבודה דתקון חצות, ותחלת העבודה היא בק"ש שעמה"ט וכמשי"ת) והוא דכאשר מתבונן באוא"ס ב"ה כמ"ש את השמים ואת הארץ אני מלא שהוא ית' מלא את השמים ואת הארץ, דאיהו ממכ"ע ואיהו סוכ"ע, ולית אתר פנוי מיני' ובכל מקום שהוא, הוי' שם, והוא מרוחק בתכלית הריחוק בסיבת הישות והחומריות והגסות שלו, הנה בהתבוננו בזה בהעמקת הדעת הרי יתמרמר בנפשו במרירות עצומה, ונשבר לבו ורוחו בקרבו שהיא שבירת חומריות הגוף, דהנה יש חומריות וגשמיות, דחומריות אינו שייך בו ענין הזיכוך והבירור אלא שבירתו בדחי' לגמרי זהו תקנתו, והגשמי' שייך בו זיכוך ובירור, דזהו העבודה כביטול הגוף, הנה אז היא העבודה בתפלה עצמה שהיא העבודה בשמחה דהנה עיקר העבודה בתפלה היא ההשגה באלקות והתעוררות אהבה לאלקות שהיא

בשמחה, והוא ע"י הקדמת העבודה בביטול הגוף דוקא, דלא מיבעי דבעודנו קשור בחומריותו הרי אינו שייך לעבודה דתפלה כלל, אלא שגם צ"ל תחלה ההזדככות והבירור בהגשמי, וע"י הקדמת העבודה בביטול הגוף נעשה כלי להעבודה שבתפלה, וזהו הקדמת הערב אל הגילוי דיום שהוא אור, וכמ"ש רבינו ז"ל בפכ"ו בענין רוח נשברה ולב נשבר, תשמיעני ששון ושמחה וגו' השיבה לי ששון ישעך וגו' דע"י העבודה בהמרירות דכובד ראש שקודם התפלה בלב נשבר ונדכה הנה אח"כ הוא בכל עצב יהי' מותר השמחה בההשגה אלקית בהתעוררות אהוי"ר שבתפלה, וז"ש אהללה הוי' בחיי אומרה לאלקי בעודי, ואמר רבינו ז"ל בשער היחוד פ"ו שהחיים נמשכים משם הוי' והעוד שהוא הגוף הטפל משם אלקים (חיי היא הנשמה, שהגוף עצמו הוא מות ורע ונשמה היא חי בעצם, וזהו מה שע"י עבודה יודע ומשיג שהחיות הוא אלקות שהנשמה שהיא אלקות זהו חיים אמיתים, והעוד שהוא הגוף שהוא טפל ונמשך ונגרר אחר הנפש החי), והם ב' סוגי עבודה דגוף ועבודה דגילוי אור הנשמה, דתחלה הוא אומרה לאלקי בעודי שהוא עבודת הגוף בהשבירה והביטול, ואח"כ הוא אהללה ה' בחיי שהוא הנשמה, ואומר בעבודת הגוף ל' אומרה שהוא מל' לזמר עריצים, דהגוף בעצם הוא נמשך אחר הגשמי ויש לו נטי' לזה, ולכן הרי מהדברים המותרים יכול ח"ו להיות נמשך אל האיסור וזהו מצד טבע הגוף בעצמו שיש לו נטי' המשכה אל החומרי, ולכן אמר אומרה לאלקי בעודי, דהעבודה כגוף היא בהב' ענינים לומר את החוחים שהם הקוצים דענינים החומרים לדחותם בדיחוי גמור, והב' בהבירור וזיכוך של הגשמי ע"י הכפי' דנה"ב, ואהללה הוי' בחיי היא העבודה מצד הנשמה שהוא גילוי אור, ולכן אמר אהללה מל' כהלו נרו עלי ראשי שהוא גילוי אור, דבכדי שיהי' בקר אור הנה לילה קדם ליום, דתחלה היא העבודה דביטול הגוף ואח"כ היא התגלות דאור הנשמה, והיינו דתחלת העבודה היא באתכפיא ואח"כ הוא בא אל התכלית האמיתי להיות אתהפכא חשוכא לנהורא.

קיצור. יבאר ענין אור וחשך וחשך קדם, נפש וגוף, בעבודה כובד ראש ותפלה בשמחה, אהללה הוי' בחיי אחרי אשר אומרה לאלקי בעודי.

בס"ד, ש"פ וישב, שבת חנוכה, תש"ו

מא"י מברך, מברך אקב"ו להדליק נר חנוכה והיכן צונו (הא לאו דאורייתא היא אלא מדרבנן, רש"י) רב איזא אמר לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל, רב נחמי' אמר משאל אביך ויגדך זקנך ויאמרו לך, ופי' הר"ן (בדרשותיו דרוש ו') שהי' ר"א סובר דכשם שכל הגזירות והדינים הסייגים של דבריהם סומכים על לאו דלא תסור כך המצות שחדשו כגון ג"ח סמוכים על אותו הלאו בעצמו, ור"ג אמר שאין באותו הלאו אלא לדבריהם

שיש בהן עיקר מן התורה, וצ"ל דהא נ"ח היא מ"ע ואיך אפ"ל דהסמך לזה הוא לאו דלא תסור, הרי מ"ע ומל"ת הן חלוקות בענינן, ובשרשן יראה היא שרש הל"ת ואהבה היא שרש המ"ע, וצלהק"ת משנת"ל דיום ולילה אור וחשך בעבודה הם ב' סוגים דכובד ראש ותפלה בשמחה.

ה) והנה כתיב וירא אלקים את האור כי טוב ויבדל אלקי' בין האור ובין החשך, דהמובן מזה הוא שקודם ההבדלה היו אור וחשך משמשים בערבוביא, דזהו"ע יום ארוך שאין בו ההתחלקות דלילה ויום וע"ז דוקא הוא אומר וירא אלקים את האור כי טוב דעיקר הטוב הוא כמו שהוא קודם ההבדלה, והענין הוא דזהו בהאוא"ס שלמע' מהשתל' דשם הוא יום ארוך דאור וחשך משמשים בו בערבוביא, דהנה נת"ל דשמחה ומרירות הם אור וחשך וכן אהוי"ר וחסד וגבורה הם אור וחשך, דבסדר ההשתל' הם מדרי' חלוקות, דבשעת שהוא בשמחה אינו שייך לענין המרירות כלל, ובשעה שהוא במרירות אינו שייך לענין השמחה כלל דמרירות ושמחה הם ב' סוגי העבודה, דכובד ראש שקודם התפלה והעבודה דתפלה עצמה, דהכובד ראש שקודם התפלה ה"ז המשך העבודה דק"ש שעהמ"ט שזהו התחלת העבודה בהחשך שקדם אל האור והגילוי, דהנה בהעבודה דק"ש שעהמ"ט הרי כל ישראל מחוייבים בה, דכללות עבודתה היא התשבון צדק שעושה בנפשו מכל מה שעבר עליו במשך היום בכל עניניו במחדו"מ, ויש בזה חילוקי מדרי' לפי מהותי מדרי' בנ"א ומצב עניניהם וארצות חייהם, דאינו דומה הבעל עסק ליושב אהל, ובעלי מדרי' בעסקים בתורה ועבודה, והבעלי עסקים גם הטרודים ביותר הרי אינם יוצאים ידי חובתם בקיום המצות בלבד, ומחוייבים בלימוד פרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית, ועבודתו בקשעהמ"ט הוא להתבונן בהסו"מ והעשה טוב שלו, והיושבי אהל ובפרט הבעלי מדרי' בתורה שצריכים לדקדק עם עצמם ביותר וגם דקות הרע לרע יחשב ומיצר לו במאד ובא לכלל הסכמה והחלט טוב על להבא, ובממילא הרי השינה שלו היא בטוב, דלא זו לבד שאין מבלבלין אותו בחלומות של הבל ורעות רוח אלא עוד זוכה לאיזה עילוי שנופלים לו אותי' התורה במוח הזכרון שלו, ואח"כ היא העבודה בתקון חצות שמתמרמר על חורבן בית אלקינו, דשכינתא בגלותא, ומרגיש צער זה בעומק תוכיות פנימי' לבבו בהרגש הגלות והשב' דנפשו האלקית שבתוכו ובעניניו ובאמירת וקריאת פסוקי תהלים ובפרט בלימוד התורה שאחר זה מפכת צערו מעט ומתחזק בעבודתו ואח"כ בהכובד ראש שקודם התפלה כשמתבונן דלית אתר פנוי מיני' ובכל מקום שהוא שם הנה הוי' נצב עליו והוא מרוחק בתכלית הריחוק לסיבת הגסות והחמריות והישות שלו, הנה כשמתבונן בזה בהעמקת הדעת ה"ה נעשה נמאס בעיני עצמו וחושב עצמו לחוטא ופושע ובוגד בכבודו של מלך מלכי המלכים הוי' הנצב עליו, ומתמרמר במאד שמיצר לו, או אים איז באמת ניט גוט, ואינו שייך כלל לענין השמחה, ואח"כ בעבודה דתפלה דעיקר העבודה היא התגלות האור בהשגה אלקית כאשר מתבונן בענין אלקי כמו בהענין דהשגחה פרטית או בהענין דיש מאין שההתבוננות היא ההסתכלות החזקה בהענין, דהשגת

הענין ה"ה יודע מכבר לכל פרטיו ועניניו, וההתבוננות שבתפלה היא ההסתכלות החזקה היינו להשיג את הענין האלקי שבוה, פארשטיין און דער הערין די געטליכקייט, וכאשר משיג זאת היינו דהבנה זו היא אצלו בהנחה טובה עס לייגט זיך בא אים גוט אפ ומאיר לו הענין, עס לייכט אים דער געשמאק פון דעם געטליכען פארשטאנד, הנה או מתעורר באהבה ודביקות באלקות, וטוב לו באמת, און עס איז אים באמת גוט, והוא שש ושמת בגפשו על הגילוי אור ודביקות באלקות, ואינו שייך לענין המרירות כלל, והו שמרירות והשמחה הם ב' כחות מחולקים והפכי' זמ"ז, ובעת שהוא במדה א' או אינו במדה אחרת כלל.

קיצור. יקשה איך אפ"ל דסמך נ"ח שהיא מ"ע היא מל"ת דלא תסור, ויבאר דשמחה ומרירות הם ב' סוגי עבודה, הכובד ראש המשך העבודה דקשהמ"ט, מרירות, תפלה גילוי אור בהשגה והתעוררות אהבה שהיא בשמחה.

ו) והנה כשם שהוא בהב' כחות דמרירות ושמחה, הנה כמו"כ הוא בהמדות דאהו"ר כשהוא באהבה אינו ביראה וכשהוא ביראה אינו באהבה דאהו"ר הם ב' מדות, אהבה קירוב האוהב אל הנאהב והיראה היא הבריחה והנסוגה לאחור מהדבר המפחד, וידוע דמדות אינם נולדים מעצמם כ"א ע"י ההשגה וההרגש המולידים את המדה לפי ענינם, ולזאת יש התבוננות מיוחדת לאהבה, והתבוננות מיוחדת ליראה, דההתבוננות המביאה את האהבה היא באלקות שהוא בבחי' קירוב היינו בהאור האלקי המתמצם ומתלבש בעולם דבזה שייך השגה ושייך הקירוב והדביקות באהבה, ובכללותה היא האהבה שע"פ טו"ד, ויש עוד מדרי' באהבה הבאה מהקירוב כמו' בתניא פמ"ו בענין כמים הפנים שהיא מדרי' עליונה יותר, ופנימי' האהבה היא מהריחוק דאוא"ס היינו מההפלאה והרוממו' דאוא"ס דכאשר מתבונן דכל הגילויים גם הגילויים היותר עליונים הם רק הארה בלבד מה שבאין ערוך אל אוא"ס ב"ה, הנה בהעמקת הדעת בהתבוננות זו, הרי מתעורר בתוקף האה' והרצוא דמי לי בשמים ועמך לא חפצתי בארץ, והיראה באה מהריחוק בההתבוננות שהאלקי' מוסתר ונעלם בעולם, וכמו שיראת המלך היא דוקא ע"י שמרומם ומובדל מן העם, כמו"כ בההתבוננות שהאלקות מובדל מעולמות בא לכלל יראה, וכאשר מתבונן בעצם ההפלאה והרוממות דא"ס בא לידי יראת הרוממות, ובעומק יותר בהשגה זו בא לכלל אהבה, והיא אהבה בתענוגים, והיראה פנימי' באה מהקירוב בההתבוננות דכמו שהוא למעלה כמו"כ הוא למטה, נמצא הרי אהו"ר הן מחולקות הן בעצם מהותם וענינם, והן בההתבוננות המביאן, ואהו"ר הם מקור החיות בקיום המצות וכמ"ש רבינו ז"ל והמקיימן באמת הוא האוהב את שם הוי' וחפץ לדבקה בו באמת, דע"י אהו"ר יש לו חיות בהמצות וחפץ בהן, ובפרטות הנה יראה היא שרש הל"ת שירא במאד מעניני ל"ת וזהיר בזהירות גדולה בכל הגדרים והסיגים, והאהבה היא שרש החיות דקיום המצוה בהידור, נמצא דכחות הנפש הם חלוקים בשמחה ומרירות, אהבה ויראה, מ"ע ומל"ת, שכ"ז הוא בכחות הגלויים אבל בכחות העצמים, הרי שם השמחה והמרירות והאהבה

והיראה כאחד וכמא' חדוה תקיעא בליבאי מסטרא דא ובכי' מסטרא דא, דשמחה ומרירות שניהם כאחד וכמאמר (שקלים יט, ב) בכה ושחק, ועוד יותר שהשמחה והמרירות מביאות זא"ז וכהא דמצינו בבכיתו של ר' עקיבא אשר זלגו עיניו דמעות בעת ששמע הסודות התורה מר' אלעזר, וידוע דהדמעות באות מכיוון המוח דכאשר אינו יכול לקבל את הענין מוריד דמעות, וכיוון הוא מרירות, א ניט גוטקייט, וזה שזלגו עיניו דמעות הוא מפני גודל השמחה ותענוג הנפש שהם דבר והיפוכו, וטעם הדבר שהוא מפני שר"ע הי' לו חוש טוב ביותר בסודות התורה וכמא' נכנס בשלום ויצא בשלום שהו"ע הרצו"ש, ומפני זה גופא הוא אשר זלגו עיניו דמעות במרירות אמיתי מפני מה הוא אינו בעצם מהות מדרי' זו, כי ר"ע הי' חפצו ותשוקתו להיות במדרי' זו כמו-שא' על עצמו כל ימי הייתי מצטער מתי יבא לידי ואקיימנו, וכמו"כ הי' חפצו ותשוקתו להיות במדרי' אלקות, ומפני הטוב טעם שלו והעונג העצמי והפנימי ועומק נפלאות החכ' זלגו עיניו דמעות מהמרירות העצומה, והיינו מחמת גודל התענוג ושמחת הנפש נעשה הביטול בהחוששים שלו שזהו"ע הכיוון שזלגו עיניו דמעות.

קיצור. יבאר אשר כמו"כ גם אהוי"ר וגם ההתבוננות המביאן מחולקים בעצם מהותם וענינם וכן הבא ע"י, מ"ע ומל"ת, בכחות העצמי' שניהם כא' ועוד שמביאות זא"ז וכמו ברע"ק זלגו עיניו מדעות.

ז) ובזה יובן משרז"ל (חגיגה די"ג ע"א) א"ר זירא אין מוסרין ראשי פרקים אלא לאבי"ד ולכל שלבו דואג בקרבו, ואיכא דאמרי הואו שלבו דואג בקרבו, ראשי פרקים הם סתרי תורה שהם רזי תורה וזה מוסרים רק למי שלבו דואג בקרבו, ואב ב"ד, דבי"ד הוא שענינם לדון ע"פ התורה, וכן הוא בעבודה, הדין והמשפט מה שהאדם דן כל מעשיו דבוריו ומחשבותיו, בדוגמת דבר הדיין הדן בטהור וטמא כשר ופסול, ואב ב"ד הוא שדן ע"פ החכ' האלקית שבאה בהשגה דעבודה דוקא, ולבו דואג הו"ע המרירות הפנימי' הנ"ל הבאה מכיוון המוח, ואין מוסרין ראשי פרקים אלא למי שלבו דואג בקרבו היינו כשהוא בא לכלל מרירות הפנימי', דאוא"ס ב"ה הבל"ג אינו נתפס לא בחדוה ושמחה ולא במרירות, דחדוה ושמחה הוא קו, וכן מרירות הוא קו, וכל קו הוי הגבלה שאינו כלי לאוא"ס הבל"ג, דרזי תורה הם האלקות שבתורה, ההרגש האלקי שלמעלה מהשגה, דהשגה יכול להיות בכא"א, אבל ההרגש האלקי גם אם הוא אבי"ד דכל עינינו במחדו"ם הם בתכלית העילוי אלא שעוד לא בא לכלל מרירות הפנימי' אינו מגיע לראשי פרקים, דהכלי לזה היא כמאמר חדה תקיעא בליבאי מסטרא דא ובכי' תקיעא בליבאי מסטרא דא, והיינו דענין א' שיש בו ב' ההפכים החדוה והשמחה בהשגת עצם הענין בטוב טעם, והוא במרירות הפנימי' הבאה מזה שאו מגיע אל הענין, או ער איז דאס, ובאופן כך דוקא הענין נתפס, ויסוד הענין הוא כמ"ש בס"י ע"ס בלי מה בלום פיך מלדבר ולבך מלהרהר ואם רץ לבך שוב לאחור (למקום), חוה"ע והחיות רצוא ושוב, דרצו"ש הוא דפיקא דליבא שבו הוא החיות, דאהוי"ר

יכולים להיות כאחד, דוהו מה שאהוי"ר הם מחולקים הנה הוא רק בהכחות הגלויים, דהאהבה היא יש מי שאהב ודבר מה שנמשך אל איזה דבר שהוא מציאות ענין, וכן היראה היא בריחה ונסיגה לאחור מאיזה דבר מה אבל אהוי"ר העצמי הנה האהבה היא שנמשך בדרך מאליו וממילא, וכן היראה אינה ענין הבריחה, וכמו בר"ה ויוהכ"פ שאו הוא זמן היראה ונק' ימים נוראים ומ"מ הנה כל אדם עומד או בעלי' ובהמשכה למה שלמעלה, והיינו דאין זה שהוא ברצוא דרוצה בהעלי' ונמשך בההמשכה אלא בדרך מאליו וממילא הוא בבחי' עלי' וקירוב שנמשך אל כל הענינים הטובים בדרך ממילא והוא ביראה, מפני שהעבודה היא בעצם הנשמה דאהוי"ר כאחד, ולכן או הרי אין הפרש בין מ"ע למל"ת, וכנראה במוחש דאו הנה כל אדם הוא בזהירות גדולה, וירא ומתחזק במאד מאד מנגיעה גם בסייג וגדר של ל"ת, והולך ונמשך באהבה וקירוב בהידור מצוה, ובזה הנה כל ישראל כולן שוין לטובה, וזהו"ע דר"ה הוא יום ארוך דאור וחשך יום ולילה אהוי"ר הם כאחד היינו התגלות המדות העצמיים שזהו"ע אריכות ימים, דוהו כל המאריך באחד מאריכין ימיו ושנותיו שהו"ע ההתגלות המדות העצמיים הוא ע"י העבודה באריכות דאחד, אח"ד הוא היחוד האמיתי דעולם באלקות, כמו שמובן ברזי תורה שהיא הפנימי' דפנימי' התורה, שוהו ההפרש בין אחד ליחיד, דיחיד הוא מה שמיחד בעצם, ואחד הוא ההרגש הפנימי, דער טיפער דערהער הבא ע"י עבודה שבלב, איך כי הד' רוחות וו' רקיעים וארץ בטלים להא' א"ס אלופו של עולם, שוהו שלמות הכוונה האמיתית בכריאת האדם עלי ארץ דע"י עבודתו באתכפא ואתהפכא ימשיך גילוי אור פנימי' תוה"ק אשר נמשך ביום הזה דר"ה שהוא נתינת כח לבא לידי התגלות המדות עצמי', והיא רק בבחי' המשכה כללית הבאה אח"כ בהמשכה פרטית ע"י עבודה שבלב להיות כל עניניו ע"פ כוונה זו, וזוהו זה היום הוא תחלת מעשיך בהנתינת כח על עבודה זו, זכרון ליום ראשון כמ"ש החדש הזה לכם ראש חדשים ראשון הוא לכם לחדשי השנה, דניסן ראש לגאולה ותשרי ראש לעבודה מלמטלמ"ע, ובכל מועד וי"ט מתגלה ביום ההוא הגילוי שהי' ביום ראשון להתגלותו ועוד בפנימי' יותר, הנה ראשון הוא לחדשי השנה דע"י העבודה הנה יאיר אור הגאולה לחדשי השנה באור תורה ועבודה שבלב להשלים הכוונה האמיתית בכריאת האדם עלי ארץ ולראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצות.

קיצור. יבאר מארז"ל אין מוסרין רזי תורה אלא לאב"ד ולבו דואג בקרבו, כלי לאוא"ס הבל"ג הוא ענין דב' הפכים כאחד רצו"ש אהוי"ר מ"ע ומל"ת, וזוהו מעלת יום ארוך, יום ולילה כאחד התגלות מדות עצמיים, ע"י העבודה באריכות דאחד.

בס"ד, ב' ניסן, תש"ו

ומעין מבית ה' יצא והשקה את נחל השטים, בית ה' הוא בית המקדש כמ"ש ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, ופרש"י ועשו לי לשמי בית קדושה, וצ"ל מהו"ע בית קדושה, והמעין יצא מבית ה', והמעין ההוא ישקה את נחל השטים, דשטים הוא לשון שטות ונחל השטים הוא המעין שממנו נובעת השטות, דמים הם מצמיחים ומים אלו מצמיחים ומגדלים עניני שטות, וכמו שבארץ הרי יש ארץ מגדלת חכמים וארץ מגדלת טפשים, כן הוא גם במים המצמיחים, ונחל השטים מימיו מגדלים ומצמיחים עניני שטות והמעין היוצא מבית ה' הוא המשקה את נחל השטים, ולהבין זה בעבודה כנפש האדם, הנה ידוע דירידת הנשמה למטה להתלבש בגוף ונה"ב הרי ירידה זו היא בשביל העלי' שאח"כ, וצ"ל מהו מעלת העלי' הרי קודם ירידת הנשמה למטה להתלבש בגוף ה"ה עומדת במעלה ומדריגה גבוה במאד בתכלית הביטול והדבקות באלקות וכמ"ש חי הוי' אשר עמדתי לפניו דאליו אומר זה על נשמתו בעוד היותה בארצות החיים את פני ה' דעמידה זו הוא הביטול וההתכללות ע"ד דכתיב שרפים עומדים ממעל לו דעמידתם הוא ביטולם והתכללותם בדבקות באו"ס ב"ה, וכך היא עמידת הנשמות, ועוד גדלה מעלת הנשמות על מעלת המלאכים, דהמלאכים הנה שרשם הוא מחיצוניות הכלים והתהוותם הוא ע"י הדבור העליון, וכמ"ש בדבר הוי' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם, ושרש הנשמות מפנימיות הכלים והתהוותן הוא ע"י המחשבה, וכמאמר ישראל עלו במחשבה, שגם בלבושי הנפש הרי לבוש המחשבה מתאחד יותר עם הנפש מלבוש הדבור, ומכש"כ למע', א"כ מהו"ע העלי' הנעשית בהנשמה ע"י ירידה זו.

ב) אך הענין הוא, דהנה עליית הנשמה שנעשה ע"י ירידה זו, מה שהנשמה יורדת למטה ומתלבשת בגוף גשמי ונה"ב, היא מה שהנשמה מתעלית ממעלת צדיק למעלת ומדריגת בע"ת, דבעצם מהות מעלת הבחינות והמדריגות הנה מעלת בע"ת היא גבוה יותר ממעלת הצדיק, דהנה תשובה אין הכוונה על המתחרט מהעבירות אשר עשה או על העדר קיום המצות בלבד, ודאי הדבר שהמתחרט על העדר קיום מ"ע או ח"ו שעבר על ל"ת זה נקרא תשובה, אבל אין זה עיקר ענין מעלת התשובה, אלא מעלת התשובה היא כמ"ש והרוח תשוב אל האלקים בהעבודה דאורי"ח דהנשמה בהיותה למעלה היא במעלת ומדריגת צדיק, דענין הצדיק הוא זכאי, שאין לו חטא ועון כלל, דהנה חטאים ועוונות אין הכוונה שקאי על עבירות מה שהאדם עובר ח"ו על צווי הבורא ית' במ"ע ומל"ת, כ"א חטא הוא חסרון וכמ"ש והייתי אני ושלמה בני חטאים ופרש"י חסרים, דחטא הוא חסרון, וצדיק אין בו חטא שאין בו חסרון כלל, ועון פירושו עוות ועיקום, והצדיק אין בו עון כי ישירים דרכי הצדיקים בעבודתם בתורה ועבודה, והנשמות כמו שהן למעלה נקראות בשם צדיקים שהן במעלת ומדרי' הצדיקים שאינם חסרים אור ודרכם ישרה בלא עוות ח"ו,

וזהו גשמה שנתת בי טהורה היא בלי שום עכרורית חסרון ועיקום, ובירידת הנשמה למטה להתלבש בגוף ונה"ט ה"ו ירידה גדולה ועצומה במאד לעומת מעלת מדרי' עמידת הנשמה קודם ירידתה, אבל מירידה זו געשית עליית הנשמה במעלת בע"ת, וכמארו"ל (ברכות לד, ב) במקום שבע"ת עומדים אין צדיקים עומדין שם, וגדול כחם של בע"ת שאין ברי' יכולה לעמוד במחיצתם, (רש"י סנהדרין צט, א) ועלי' זו היא ע"י ירידת הנשמה ועבודתה בתומ"צ בגוף גשמי דוקא.

קיצור. להבין ענין ומעין מבית ה' וגו' השטים בעבודה, יקדים לבאר מעלת הנשמות קודם ירידתן, מדריגת צדיק, והירידה צורך עלי' למדרי' בע"ת, מעלת ענין התשובה, עבודה דאו"ח.

ג) וביאור הענין הוא, דהנה אי' בתקונים, אנת הוא דאפיקת עשר תיקונין וקרנין להון עשר ספירן לאנהגא בהון עלמין סתימין דלא אתגליין ועלמין דאתגליין, אשר דוגמתם בעוה"ז הוא ים ויבשה דכל הברואים שישנם ביבשה ישנם בים, אלא שההפרש ביניהם הוא דהברואים שבים מובלעים במי הים וזה כל חיותם, ואינם דומים לברואים שביבשה דהגם שהם ג"כ מקבלים חיותם בפנימיותם דוקא ומ"מ הם נפרדים ממקורם ואדרבה כשחופרים בעומק האדמה א"א לשהות ולהתעכב שמה אלא מעט זמן, והדוגמא מזה יובן למעלה בעלמא דאתכסיא ועלמא דאתגלייא, דנשמות כמו שהן למעלה והמלאכים נקראים נוני ימא שהם כמו הברואים שבים, דהמלאכים למעלה מובלעים באלקות המהוים ומחיים ודבוקים בו ואינם בבחי' פירוד כלל אלא דבוקים ומיוחדים, וכן הוא בנשמות הגבוהות אשר גם בירידתן לעלמא דאתגליא הן במדרי' עלמא דאתכסיא וכמ"ש במשה כי מן המים משיתיהו, שגם בהיותו למטה הי' במדרי' משיתיהו, וכן נשמת רב המנונא סבא שנקרא בשם המנונא מלשון נוני ימא והרשב"י ע"ה אמר על עצמו בחד קטירא אתקטרנא בי' אחידא בי' להיטא שהי' בתכלית הדבקות, וזהו שאמר (סנהדרין צו, ב) ראיתי בני עלי' והם מועטים כו' אם שנים הם אני ובני הם, וכן הוא בכל הנשמות בהיותם למע' קודם ירידתן למטה להתלבש בגוף הן במעלת נוני ימא שהן דבקות במקורן, דזהו חי הוי' אשר עמדתי לפניו וכתוב שרפים עומדים, וע"י ירידתן בגוף ומקיימים תומ"צ מתעלות למעלת ומדרי' הבע"ת, דהנה כתי' לרוקע הארץ על המים כי לעולם חסדו, דבתחלת הבריאה הטביע הקב"ה שהעפר יהי' למטה מן המים, דהמים הקיפו את הארץ ורוח שכן על המים, דבד"י ארמ"ע העפר שהוא כבד הוא למטה מהג"י אר"מ, ואח"כ גזר הקב"ה יקוו המים אל מקום אחד ותראה היבשה, ולא זו בלבד שהיבשה גבוה במעלה על מעלת הים אלא עוד זאת דתיקון הים הוא ע"י היבשה דוקא, והענין הוא דהנה הים הרי עיקרו הוא מים, דזהו כל ענינו של הים שהוא מים, ומי הים הם מלוחים עד שא"א לשתותם מפני מליחותם, וכאשר מי הים בוקעים את עפר הארץ ונמשכים במעינות שבעומק הארץ הנה לבד זאת שנמתקים ואינם מלוחים כלל, הנה עוד זאת נעשים מים חיים, היינו לבד זאת שהם מים מתוקים וערבים הם נעשים מים חיים, ומים חיים הם במעלה עליונה יותר

מכמו מי הים, דמים חיים מטהרים כל הטומאות חמורות, אפילו טומאת זב, ולקידוש מי חטאת צריכים מים חיים דוקא, ומי הים הרי יש דעה שמי הים הם כמקוה, ולר' יוסי שמטהרין בזוחלין מ"מ מים חיים גבוהים במעלה ממי הים, ומי הים כשעוברים דרך עפר הארץ נעשים מים חיים, וזהו יתרון המעלה שיש ביבשה לגבי הים דבתחלת הבריאה הרי מצד הטבע שהטביע הקב"ה בברואיו היו המים מקיפים את הארץ והארץ מוקפת מן המים, ואחר הגזירה הרי הארץ גבוה מן הים עד אשר ההילוך על הים בספינה נקרא בשם ירידה וכמ"ש יורדי הים, ומהאי טעמא הנה מי הים כשעוברים דרך עפר הארץ ונעשים מעיינות הנה לא זו בלבד שנמתקת מליחותה הנה עוד זאת הם נעשים מתוקים וערבים ומתעלים להיות מים חיים, והדוגמא מזה יובן במעלת ומדרי' הנשמות דבהיותם למעלה קודם ירידתן למטה להתלבש בגוף גשמי ונה"ב הגם שהן במעלה ומדרי' גבוה בדבקות וביטול ומ"מ ה"ה בדוגמת מי הים שבשעת היותם בים ה"ה מלוחים וא"א לשתותם ורק ע"י שבוקעים עפר הארץ נעשים מים חיים, הנה כמו"כ הנשמה ע"י ירידתה למטה להתלבש בגוף ונה"ט שמעלים ומסתיר על אור הנשמה, ומ"מ עוסקת בתומ"צ הנה עי"ז נעשה עליית הנשמה.

קיצור. יבאר דעלדאתכ"ס ועלדאת"ג דוגמתם הוא ים ויבשה מלאכים ונשמות למעלה הם במעלת נוני ימא, ע"י הירידה מתעלים, וכמו שמי הים שהם מלוחים נעשים מים חיים ע"י שעוברים דרך עפר הארץ.

ד) **א'מנ"ג** לפי"ז הרי מים מלוחים הם חסרון, דהלא מי הים א"א לשתותם ורק כאשר עוברים דרך עפר הארץ או דוקא נעשים ערבים ומתוקים א"כ מה ענינם בנשמה, ואיך שייך לומר דזה מה שהנשמה היא בעלדאתכ"ס הוא בדוגמת מי הים שהם מלוחים, דמאחר שמים מלוחים הם חסרון איך שייך זה במדרי' נשמה, אך הענין הוא, דהנה מלח הוא מדרי' גבוה כמ"ש ולא תשבית מלח ברית אלקיך על כל קרבנך תקריב מלח. ובאהרן כתיב ברית מלח עולם, דהנה מלח יש בו ב' ענינים, הא' שמוציא את הפסולת, והב' שנותן טעם לכל דבר ומקיימו, וכמו כאשר מולחים את הבשר במלח הרי המלח מוציא את פסולת הדם, ונותן טעם בכל דבר אשר בלי מלח א"א לאכלו, וכמ"ש היאכל תפל מבלי מלח, וממתיק את הדברים החריפים וכמו הצנן כשמולחים אותו נמתק חריפותו ומתקיים יותר, וטעם הדבר הוא לפי שהמלח שרשו מבחי' חכמה, גבורות דאבא, ובחכ' יש ב' ענינים, הא' הבירור והזיכוך, דבחכ' אתברירו, ולכן המלח מברר הפסולת, והב' שכל הטעמים בחכ', ולכן המלח נותן טעם בכל דבר ומקיימו בזמן יותר, וזהו ולא תשבית מלח ברית אלקיך וגו' שממתיק הגבורות דשם אלקים, וכן באהרן נא' מלח ברית עולם, דאי' בכתהאריו"ל דמלח עולה ע"ח כמספר ג"פ שם הוי', דשם הוי' מספרו כ"ו, וג"פ כ"ו הוא ע"ח וגבי אהרן נא' מלח שהם ג"פ הוי' דברכת כהנים שנא' יברכך הוי', יאר הוי', ישא הוי', וברכת כהנים נאמר בלשון צווי, יברכך, יאר ישא כלם בלשון צווי, היינו דגם אם ע"פ העבודה דנשיי אין מגיע להם ח"ו השפעת הטוב בגו"ר, הנה בכח הכהנים

לצוות, וזהו ברית מלח, הברית דמלח היינו ההתקשרות בשם הוי' שהוא למעלה מהשתלשלות, וכמו"כ הנה מעמד הנשמות בעלמא דאתכסיא הוא בדוגמת מי הים שהם מלוחים היינו השגות הנשמות באלקות בטוב טעם כמדרי' הצדיקים, וע"י ירידתה למטה באה למעלת ומדרי' בע"ת, והענין הוא, דהנה יש ב' מיני אהבות דבכל נפשך ואהבה דבכל מאדך, דאהבה דבכל נפשך באה ע"פ טו"ד, וכמו האדם כשמרגיש ח"ו איזה חלישות בגופו ה"ה חפץ מאד שתהי' התפשטות נפשו לפי שמבין ומשיג בשכלו שהעיקר הוא החיות, והחיות הוא מצד הנפש, והראי' שבצאת הנפש מן הגוף הנה הגם שכל האברים הם שלמים במציאותם ומ"מ אינו חי לפי שנסתלקה נפשו אי"כ העיקר הוא הנפש, ע"כ חפץ הוא במאד שתהי' התפשטות נפשו בגופו, וכמו"כ כשמתבונן שכל חיות העולם הוא מאלקות וכמ"ש ואתה מחי' את כולם ע"כ הנה כל חפצו ורצונו הוא שיהי' גילוי אלקות בעולם הזו ע"י העסק בתומצי שהן הן הכלים והאברים שבהן וע"י נמשך אור חיות אלקי בעולם, אמנם האהבה דבכל מאדך אינה באה ע"י ההתבוננות אלא מצד העלם והסתר הגוף שעייזו הם התגלות כחות פנימים, דהאהבה דבכל נפשך להיותה באה מכחות הגלויים לכן היא ע"פ טו"ד, אבל האהבה דבכל מאדך שהיא אהבה שלמעלה מטו"ד ואינה מכחות הגלויים אלא מכחות הנעלמים, הנה התגלות כחות הנעלמים בא מצד המנגד דוקא, דהנה כל כחות הנפש בין כח היותר עליון בכחות פנימים שהוא כח השכל ובין הכח היותר אחרון שהוא כח המעשה, הנה בכל כח הרי יש בו הגלוי שבו והנעלם שבו ועצמות הכח מה שהוא למע' גם מהנעלם, וכמו בכח המעשה להגביה איזה משא לשאת אותה או להסיעה ממקומה הרי בכל אדם הנה כח המעשה הוא מדוד איזה משא בכחו לשאת או להסיע, ולא הכל שוים בכחותיהם, זה יכול להגביה משקל ככר למשל וזה יותר וזה פחות, אבל בשעת פחד ר"ל משריפה או שא"ד הרי אז הנה אדם זה עצמו שביכולתו בכח הגלוי הוא רק להגביה משא קלה הנה בשעת הפחד יכול להגביה משא כבדה פי ארבע וחמש מכפי ההרגל, וטעם הדבר הוא לפי שאז מתגלה אצלו הכח הנעלם דכח המעשה, ומשו"ז יכול להגביה משא כבדה יותר, והנה כשהאדם רואה אוצר גדול מכסף וזהב ואבנים טובות ומרגליות הגם שהוא משא כבדה ביותר ומ"מ יגביהם וינשאם ולא ירגיש כובד כלל, לפי שאז מתגלה אצלו כח עצמי שהוא למעלה מכח הנעלם, ויובן זה יותר במי שבורח מן המות ר"ל, אינער אנטלויפט צו ראטעווען זיך פון א זיכערן טויט ר"ל שהוא בכח גדול במאד, וטעם הדבר הוא לפי שאז הוא ההתגלות דכח העצמי מה שישנו בכל אדם שרוצה לחיות, וכשהוא יודע אשר בכריחה זו תלוי כל חיותו ממש מתגלה אז הכח העצמי דהילוך שלמעלה מכח הנעלם.

קיצור. יבאר ענין המלח, שהוא א) מברר הפסולת, ב) נותן טעם, ברוחניות, אהבה דבכל נפשך ע"פ טו"ד, דבכל מאדך מצד ההעלם וההסתר, כחות גלויים, נעלמים, עצמיים.

ה) והנה ככל המשל הזה יובן בנשמה היורדת למטה להתלבש בגוף ונה"ט, דהנשמה קודם ירידתה למטה ה"ה עומדת למעלה בגעיה"ע ומשגת

אלקות ואופן השגתה באלקות הוא כמו הנשמה משגת אלקות, ווי א נשמה פארשטייט געטליכקייט, דבשכל אנושי אין שום השגה כלל איך היא השגת הנשמות באלקות כי מהות מעלת וגדר השכל שבנשמה מופלא משכל אנושי, והנשמה הלזו יורדת למטה, ובירידתה זו הרי הנשמה יודעת כי כל כוונת הירידה הוא בשביל קיום מצות מעשיות דהנחת תפילין וציצית, לימוד התורה ואכילת כשר, לברך תחלה וסוף על כל אכילה ושת' ולשמור את הש"ק וכן כל המצות, אשר כ"ז הוא רק בעוה"ז כמ"ש היום לעשותם ולכוונה זו היא ירידת הנשמה למטה בכדי שתקיים התומ"צ ועל ידי זה תהי' עלייתה במדרי' גבוה יותר מקודם שירדה, ובבואה למטה ומתלבשת בגוף גשמי והנפש הטבעי מבאר ומסביר להנשמה כי עניני העולם הגשמי טובים המה, ומכש"כ הנה"ב שמצייר ציורים בטובת ענינים הגשמי' די גוטסקייט פון גשמיות שכ"ז הוא ענינים של שטות ממש לגבי מעלת ידיעת הנשמה, וואס א נשמה ווייס וואס גוט איז, והוא צער גדול לנשמה, שהלא גם החכמות וההשכלות של הגוף ונה"ב ומכש"כ עניני אכו"ש ושאר מדות הגוף שהם צער גדול אל הנשמה ודוגמא לדבר חכם גדול שהוא מופלא בחכמה ומושיבים אותו בין ילדים קטנים אפילו חכמים הוא שפלות גדולה, ובפרט כשמושיבים אותו בין טפשים שהוא צער גדול עוד יותר, וכן הוא בהתלבשות הנשמה בגוף ובפרט כשהגוף ונה"ב מעלימים ומסתירים על אור הנשמה, ותמורת זה אשר כל ענין ירידת הנשמה בגוף הוא בשביל קיום מצות מעשיות והגוף ונה"ב מונעים ומעכבים זאת הנה העלם והסתור זה עצמו הרי פועל התעוררות גדולה בנשמה לעורר הכחות פנימי' שבה, וכמאמר משביעין אותו תהא צדיק, וידוע דהשבעה זו הו"ע השובע מה שנותנים כחות אל הנשמה שתוכל להתגבר על כל המניעות ועכובים של הגוף ונה"ב, ובדוגמת דבר הבורח מן המות ר"ל הנה גוף ועצם הידיעה מה שידוע אשר בברחה זו תלוי כל חיותו וקיומו הרי הידיעה הזאת מעוררת בו את הכח עצמי גם מה שלמעלה מן הכחות הנעלמים, והיינו שמתגלה כחו העצמי, הנה כמ"כ בנשמה מאחר שידועת אשר כל כוונת ירידתה הוא בשביל העלי' והעלי' הוא ע"י קיום מצות מעשיות הנה ההעלם של הגוף בכלל ושל הנה"ב בפרט גורם התעוררות גדולה בנשמה, ויובן זה עד"מ כמו נהר גדול ורחב ביותר אשר יהמו יחמרו מימיו בהתגברות גדולה על כל גדותיו, ויש מקום אשר שם הוא שפיכת המים שנמשכים לכמה נהרות קטנים ונחלים רבים אשר כלם מתמלאים מהמים הנגרים דרך שפת יציאת הנהר הגדול, והגם שהשפה שדרך שם נגרים מי הנהר הגדול לנהרות הקטנים והנחלים הוא מעפר, והמים הנגרים מהנהר הגדול הולכים בשפעת מרוצה גדולה ביותר, ומ"מ העפר שעל שפת הנהר נשאר בקיומו מפני רחבת מקום העברת המים, אבל כשסותמים מקום יציאת הנהר הגדול שהסתימה היא באבנים גדולות ועפר מהודק היטב מבלי נתון מקום להמים להתפרץ, הנה אז ורי המים מתקבצים ומתכווצים בהנהר עצמו, וכיוון זה מוסיף הגברה בכח המים שבהנהר, והיינו דהגברה זו שהיתה תחלה במרוצת המים הרי עתה, בשעת סתימת מקום יציאת המים, לא זו בלבד שישנה אלא שהיא עוד בהגברה יותר מבתחלה, דבתחלה הרי הכח הוא נכלה בהמרוצה ועתה הרי

הכל נשאר בהנהר עצמו, וכל מה שהמים מתכווצים יותר הנה יותר יהי תוקף הגבורה והתוקף בהמים עד כי בכל עזו גבורתם פותחים וסותרים את הסתימה ומתפרצים בקול רעש גדול ובשאון רב במרוצה גדולה ביתר שאת ויתר עז מבתחלה, והנה לא זו בלבד שפותחים את הסתימה וסותרים אותה אלא עוד זאת שבמרוצתם לוקחים אתם גם את האבנים והעפר, דאו הנה לא זו בלבד שבטל כחם מלהעציר את שטיפת המים אלא עוד זאת כי הם עצמם ג"כ רצים במרוצה גדולה והיינו דע"י התגברות כח המים נהפכו ממהות למהות במהות עצמם דתמורת זה שהיו מעכבים את מרוצת המים הנה הם עצמם נגררים עם זרם שטף המים, ומרוצה זו של הסותמים הרצים עם המים הנה מוסיפה נח ועוז במרץ מרוצת המים הסובבם וכמו שאנו רואים במוחש דבמקום מרוצת הסתימה הנה שאון סערת המים הוא ביותר מבמקום אחר, וטעם הדבר הוא לפי שהמנגד דוקא מעורר התגלות כח פנימי יותר, וכמו"כ הוא בהעלם והסתר הגוף שמעלים ומסתיר על אור הנשמה הנה זה דוקא גורם ופועל התעוררות פנימית בנשמה להתגבר על חומריות הגוף ולהכניעו ולבאר ולהסביר להנה"ט ענין אלקי עד אשר גם הנה"ב בא לכלל אהבת ה', וזהו ומעין מבית ה' יצא והשקה את נחל השטים, שיש נחל שמצמיח שטותים והן טענות בני אדם שאין להם זמן ללכת להתפלל בצבור ולקבוע עתים לתורה וכן בקיום המצות בטענות של הבל, הנה המעין היוצא מבית ה' משקה את נחל השטים, בית ה' בית של קדושה והוא נקודת הלב שהיא נקודת היהדות והוא הבהמ"ק שבכל א' מישראל אשר בכל זה יכול להתגבר על כל המניעות ועכובים ומשלים הכוונה העליונה דירידת הנשמה בגוף.

קיצור. יבאר דהנשמה למעלה משגת רק באלקות, בירידתה למטה הגוף ונה"ב מסבירים שכלי עולם הגשמי ומעלימים על אור הנשמה, והעלם זה גופא מעורר כחות העצמי של הנשמה, עד שגם נה"ב בא לאהבת ה' בדוגמת סתימת נהר גדול שמוסיף תגבורת המים וגם הסתימה נשטפת עם המים ויבאר ענין המעין שמשקה את נחל השטים בעבודה.

בט"ד, חה"פ, תש"ו

ועבר ה' לנגוף את מצרים וראה את הדם על המשקוף כו' ופסח ה' על הפתח, הנה הדם על המשקוף ושתי המזוזות הי' לסימן, וצ"ל מה היו צריכין לסימנים מאחר דועבר ה' לנגוף כו' וכתוב ועברתי באמ"צ לא ע"י מלאך כו' אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו מה צריכים לסימנים, וצריכים לומר שהיתה בזה כוונה אחרת לא בשביל סימן, ומ"ש ולא יתן המשחית לבא וגו' אינו קאי על השחתת דמצרים שהיתה ע"י הקב"ה בעצמו, וע' בפ"י הרמב"ן, וצ"ל מה

הכוונה בזה בהדם שעל המשקוף גם צ"ל מהר"ע ופסח ה' על הפתח שהרי אח"כ כתיב אשר פסח על בתי בניי מהו שנא' כאן על הפתח, והנה כת"א מתרגם על ופסח ה' על הפתח ויחוס ה' על תרעא ל' חוס ורחם וכן פרש"י ופסח וחמל, ועוד פי' ופסח ודלג, ויש לחבר ב' הפי', דהנה ענין ודלג הוא מה שגאולת מצרים היתה בבחי' דילוג וכמ"ש קול דודי הנה זה בא מדלג על ההרים וגו' שהי' בבחי' דילוג על סדר ההשתל' שהי' הגילוי בבחי' מל' שלא ע"י ההדרגה וסדר השתל', ודילוג זה הוא דילוג ברחמים לא בחי' דילוג שע"י הצמצום, וכמו דילוג הקו שבא ע"י דילוג הצמצום, וכידוע דצמצום הראשון הוא בחי' הסילוק דאור א"ס שלפני הצמצום דהיינו בחי' הפסק האור, ונמשך אור הקו בדרך דילוג הרי מתלבש בבחי' העלם הצמצום ובא ע"יז במדה ומשקל ובמדה וגבול, שע"יז הוא מקור ההשתל' היינו להיות במדה וגבול דוקא, אבל כאן הי' בחי' הדילוג דעצמות אוא"ס היינו שנמשך גילוי בחי' אור הא"ס שלפני הצמצום כמו שהוא, וכמא' עד שנגלה עליהם ממה"מ כו' ובמורא גדול זו גילוי שכינה כו' והיינו שהיתה האמשכה שלא ע"י הפסק והעלם הצמצום, והדילוג הוא שדלג על סדר ההשתל' להיות היציאה מן המיצרים וגבולים, הרי בחי' דילוג זה הוא דילוג ברחמים, אמנם מ"ש ופסח וחמל הרי הי' כאן שני הפכים כא' שהי' עברה ודין למצרים וחסד ורחמים לישראל והיינו כמ"ש ונגף הוי' את מצרים נגף ורפא שהי' נגף למצרים ורפא לישראל, וכמ"ש לפני זה הנה ה' רוכב על עב קל ובא מצרים, עב קל הוא בחי' חסד וגבורה, דשם ע"ב בחכמה, דחכ' היא מקור החסדים, וחסד ענף החכמה, הרי חסד עולה ע"ב, וקל הוא בחי' גבורה, וכמ"ש בלק"ת מאריו"ל בענין וירא ה' כי סר לראות סר בגימט' עשר פעמים הוי' והן ה"ה וה"ג, וקל הוא ה"פ הוי' והוא בחי' ה"ג, והו"ע נשים דעתן קלות דבנינה מהגבו', וזהו עב קל עב לישראל בחי' חסד וקל, למצרים בחי' גבורה וו"ש וה' הכה כל בכור ואי' במד"ר דבכ"מ שנא' והוי' הוא ובר"ד, הוא היינו בחי' תחסד ובר"ד בחי' גבו' והיינו שני הפכים דח"ג בזמן א' שהי' נגף למצרים ורפא לישראל, והנה רש"י פי' ע"פ נגף ורפא שאחר המכה יביא להם רפואה, וא"כ קאי על המצרים שאחר המכה יהי' להם רפואה, וכ"ה בגמ' דמגילה דלישראל בורא רפואה תחלה אבל אוה"ע בתחלה מכה אותן ואח"כ בורא להם רפואה שנא' נגף ורפא, וא"כ הרי לא היו שניהם בזמן אחד, אך בזהר מפרש נגף ורפא נגף למצרים ורפא לישראל שבאותה שעה שנגפו מצרים הי' רפא לישראל שהיו שניהם בזמן א' ממש, וי"ל שהחילוק ביניהם הוא רק בפי' הפסוק לא בעצם הענין, דבזהר מפרש מ"ש נגף וגו' נגף ורפא על מכת בכורות שזה הי' דין קשה למצרים שלא היתה אחריו רפואה, ע"כ מפרש ורפא לישראל, ובגמ' ורש"י מפרשים זה על שארי מכות שבהם היתה להם רפואה אח"כ, אבל במכת בכורות הכל מודים שהי' נגף למצרים ורפא לישראל שהרי במכ"ב לא היתה להם רפואה אח"כ ולישראל היתה הצלה בגאולה שלמה ובבחי' גילוי אור שנגלה עליהם ממה"מ, א"כ בזה לכ"ע הי' נגף למצרים ורפא לישראל, אמנם הרי בכל המכות הי' כן שהי' רפא לישראל, שהרי בישראל לא הי' ח"ו המכה וכמ"ש והפליתי ביום ההוא את ארץ גשן וגו' וכתוב והפלה הי' בין מקנה ישראל גו' ולכל בני

ישראל הי' אור במושבותם, ובכאן"א היתה הצלה פורתא, ובגמ' ר"ה אי' דמר"ה בטלה העבודה מאבותינו במצרים, והיינו דבמכות הראשונות בטלה העבודה, וא"כ בכל המכות היה נגף למצרים ורפא לישראל, ומה החידוש במכ"ב שהי' נגוף ורפא, אך צ"ל ההפרש בין מכ"ב לשארי המכות שבכולם הי' להם רפואה אח"כ שהרי סרה המכה מהם, ובפרט ע"י תפלת משה, ובמכת בכורות לא היתה להם רפואה, הענין הוא דהנה כללות ענין האותות והמופתים במצרים הי' בכדי שוידעו מצרים כי אני הוי', דמשם אלקים ידע פרעה שא"ל יוסף אלקים יענה וגו', אבל על שם הוי' אמר מי ה' אשר אשמע בקולו לא ידעתי את ה' גו', וע"ז היו המופתים להודיעו משם הוי', וזה ידע דוקא מהרפואה שאחר המכה, שהרי המכה היתה משם אלקים, וכידוע דכל דינים וגבורות הוא מבחי' אחרים דשם אלקים (והיינו באוה"ע דהכוונה היא לשברם) ואח"כ היתה הרפואה שהיא משם הוי', והראה לו בזה דבחי' החדש דשם הוי' גדול ורב כחו להתגבר על הגבו' דשם אלקים, ובתחלה היתה המכה לשבור תוקף הקלי' שלהם, ואח"כ הי' הגילוי משם הוי' ע"י התפלה דמשה שנמתקו הגבורות, ועיקר הפלא היתה הרפואה והסרת המכה שזה לא יכלו החרטומים גם לא במכת דם וצפרדע, והי' ביכלתם רק להביא את המכה מפני שינקתם הוא ממ"ח צירופים אחרונים ע"כ יכלו להביא את המכה, אבל להסיר את המכה לא יכלו וא"כ בזה דוקא ראה גילוי שם הוי'.

קיצור. ישאל מה היא הכוונה במשקוף ושתי המזוזות, ויבאר ענין ופסח שהוא דילוג ברחמים, נגוף ורפוא בזמן אחד במכת בכורות, ענין האותות להודיע משם הוי', וזהו ע"י הרפואה שמשם הוי', המתגברת על המכה שמשם אלקים.

ב) והנה לכן בשארי מכות שהי' נגוף למצרים ורפוא לישראל אין זה פלא מאחר שהמכה היתה משם אלקים וישראל הם משם הוי' וכמ"ש בנים אתם להוי' אלקיכם, ע"כ היתה רפואה לישראל, אבל מכת בכורות היתה משם הוי' וכמ"ש ועבר הוי' לנגוף וגו' וכתוב והוי' הכה כל בכור וגו' כי זה הי' גמר הדבר שהי' נצרך לשבר קליפתם לגמרי ולהוציא את הפרי, וכמ"ש או הנסה אלקים לבא לקחת לו גוי מקרב גוי, והי' בזה ג"כ ההסכם דשם הוי', וגם שעצם המכה היתה משם הוי', ולכן הי' דין קשה ביותר וכמ"ש ימינין הוי' תרעץ אויב דהכאה בימין גדולה יותר, ולכן במכה זו לא היתה אחרי' רפואה מאחר שהמכה היתה משם הוי', ובזה הוא הפלא שהי' נגוף למצרים ורפא לישראל דעם היות שהיתה משם הוי' ומ"מ הי' בזה שני הפכים דחוי"ג ובזמן א' ממש הי' משם הוי' להיות נגוף למצרים ורפוא לישראל אמנם באמת איך היו שני הפכים בנושא אחד, שהרי חוי"ג הן הפכים זמ"מ, ועד"מ למטה בשעת החדש אינו בבחי' גבו' ודין, ולהיפך אין מרחמין בדין, ואיך הי' כאן פעולת ב' המדות כא' ושיהי' נגוף למצרים ורפוא לישראל, אך צ"ל תחלה מה שמכת בכורות היתה בחצות דוקא, וכמ"ש ויהי בחצי הלילה, ומשה אמר כחצות משום דבו"ד אינו יכול לכוון, אבל הקב"ה שיודע לכוון עתיו ורגעיו כתי' בחצות למה הי' ברגע דחצות דוקא לא קודם ולא אחר חצות, אך הענין

הוא דהנה כתיב חצות לילה אקום להודות לך שדוד קם בחצות לילה דוקא וכמארז"ל כנור היתה תלוי' למעלה מראשותיו וכיון שרוח צפונית מנשבת היתה מנגנת מאליו' וכן בג"ע אי' בזהר בפלגות ליליא אתי קוב"ה לאשתעשע עם צדיקיא בגינתא דעדן וצ"ל מהו מעלת החצות והענין דכתיב ויקרא אלקים לאור יום ולחשך קרא לילה, יום הוא בחי' אור וחסד וכמ"ש חסד אל כל היום, יומם יצוה הוי' חסדו ולילה הוא בחי' חשך ודין, וידוע דיום ולילה הם בחי' ז"א ומל' דו"א עיקרו חסדים ומל' בנינה מהגבו', מפני שבחי' מל' היא מקור לעולמות והוא ע"י הגבו' וצמצומים דוקא שהוא בחי' העלם, וזהו בד"כ, אך בד"פ יש במל' ג"כ בחי' חו"ג והיינו שהלילה מתחלקת לשני חצאי לילות, חצי לילה הראשון הוא בחי' גבו' וחצי לילה השני בחי' חסד, דבחי' מל' הגם שהיא מקבלת מכל הע"ס עיקר קבלתה הוא מבחי' חו"ג וכמ"ש מלך במשפט יעמיד ארץ ובכדי שיהי' קיום הארץ וכמ"ש אנכי עשיתי ארץ ואדם עלי' בראתי, דקיום הארץ הוא ע"י האדם דקודם שנברא האדם הי' תהו ובהו, וע"כ קיום הארץ ע"י יושבי' הוא ע"י המשפט דאלמלא מוראה וכו', וגם והוכן בחסד כסאו שצ"ל ג"כ חסד, זכות ומישור לפני כסאו, והנה התחלקות שני חצאי הלילות הוא בחצות דעד חצות נמשך חצי הראשון של הלילה לבחי' גבו' ומחצות נמשך חצי השני של הלילה דבחי' החסדים, ומי הוא המחלקם הוא הרגע דחצות, וגם הוא המחברם, שהרי ב' חצאי לילות מתחברים המה, והרגע דחצות הוא המחברם, (וכמו הקרן זוית שמחבר ב' הכתלים) וידוע ובכדי שתהי' התכללות ב' הפכים זהו ע"י מדרי' עליונה הכוללת שניהם, והיינו שיש בה ב' המדרי' דשם הם בבחי' התכללות, והיינו שהם לא בבחי' מציאות ואינם הפכים כלל, והיינו שבחי' החסד אינו מציאות חסד ובחי' הגבו' אינו מציאות גבו' והוא שהחו"ג הם רק בכח ולא בפועל, ולכן שם אינם הפכים כלל וע"כ יכול להיות מזה התחברות והתכללות דבחי' חו"ג, וכמו הת"ת שכולל חו"ג שזהו מפני שמאיר בת"ת מבחי' אוא"ס דלאו מכל אינון מדות איהו כלל משם הוא שנמשך להיות התכללות דחו"ג, וכמו"כ להיות התחלקות דב' המדרי' הוא ג"כ דוקא ע"י המדרי' העליונה שלמעלה מהתחלקות, וזהו בבחי' התחלקות שיהי' אח"כ התכללות, וכידוע שיש ב' מיני התחלקות, הא' שהן בבחי' התחלקות גמורה בבחי' פירוד, והב' שהתחלקות הוא באופן כזה שיהי' התכללות, הנה התחלקות כזאת היא דוקא ממדרי' עליונה יותר, וכמו דריבוי התחלקות שבשכל הוא ע"י הדעת דוקא, ומבו' במ"א שזהו מפני שהדעת מגיע בבחי' פנימי' ועומק השכל כמו שהוא בבחי' פשיטות ומשם הוא דוקא ריבוי ההתחלקות, וכמ"ש בדעת חדרים ימלאו באלף אלפין אכסדרין ואידרין, והיינו בהתחלקות שכל הפרטים מתכללים אח"כ, ולכן בקל"י שאין בהם מוח הדעת ה"ה בבחי' התחלקות ופירוד ממש, ואם כן מובן דדוקא מאוא"ס דלאו מכל אילין מדות איהו כלל הוא שיהי' התחלקות חו"ג והתכללות שלהם, וזהו ענין החצות, שהרי רגע דחצות לא יש במציאות שכמה שיש לחלוק בזמן שייך או לחצי הראשון או לחצי השני של הלילה, וחצות עצמו לא יש במציאות, ומ"מ הרי יש חצות וכמ"ש ויהי בחצי הלילה וגו', אי"כ הרי זה למעלה מהזמן, והיינו שמאיר אז מבחי' אוא"ס דלאו מכל

אילין מדות איהו כלל וע"כ הוא למעלה מהזמן, וזהו מעלת החצות דבחצות לילה אקום להודות לך הוודאה שייך דוקא באוא"ס שלמע' מהשתל' כנודע, ולהיות דבחצות הוא הגילוי דבחי' עצמות אוא"ס ע"כ או הוא בחי' הודאה, וכן בפלגות ליליא דוקא קוב"ה אתי לאשתעשע כו' דקוב"ה הוא בחי' עצמות אוא"ס, והוא בחי' גילוי התענוג מבחי' עצמות אוא"ס שמאיר בג"ע, דהזמן הוא בפלגות ליליא דוקא, וע"כ דוקא בחצות הוא בחי' ההתכללות דחוג.

קיצור. במכת בכורות גם המכה היא משם הוי' ולכן בזה עיקר הפלא דרפוא לישראל, יבאר אשר במל', לילה, יש בחי' חוג, ב' חצאי הלילה, ורגע דחצות מחלקת ומחברם, התחלקות שאחרי' התכללות ע"י מדרי' עליונה דוקא, רגע דחצות למעלה מהזמן ולכן או אקום להודות, הוודאה לעצמות אוא"ס.

ג) וביאור הענין הוא, דהנה במאמר דפתח אלי' או' אתה הוא חד ולא בחושבן אתה הוא דאפיקת עשר תיקונין נא' ב"פ אתה, דמ"ש אתה הוא חד הוא בחי' עצמות אוא"ס שמובדל מהעולם ואינו נמנה במנין הספי' אתה הוא דאפיקת עשר תיקונין הן בחי' הע"ס שהן בבחי' ההשתל', דראשית ההשתל' היא בחי' חכ' והאי חכמה אתפשטת ונפיק מינה בינה, ומחוי"ב הוא בחי' ז"א ומל', וכמו בנפש ראשית הגילוי הוא נקודת השכל דחכ' ובא באורך ורוחב דבינה, ומהמוחין הוא הולדת המדות, והתהוות בי"ע מבחי' מל' דאצי' היא בחי' יש מאין, ואח"כ בבי"ע גופא הוא בחי' ההשתל' וכמא' אין לך עשב מלמטה שאין לו מזל מלמעלה וכו' והעשב יש בו מתיקות וחמיצות והוא מהמזל והגם דבהמזל אינו שייך מתיקות וחמיצות דחך אוכל יטעם מכל מקום הרי יש מתיקות ברוחניות כמו מתיקות דכלי זמר או ניגון או מתיקות השכל וכה"ג, והיינו דמתיקות העשב הגשמי שרשו מבחי' חסד דעשי' וגבוה מעל גבוה עד בחי' חסד דבריאה ובריאה מאצי' הוא בבחי' יש מאין, ובמ"א מבו' דבחי' השתל' הוא עד בחי' חכ' דאצי' שהרי המתיקות הוא הטעם והחיות דשרשו מבחי' ממכ"ע וכידוע דגוף הדבר היינו הגשם הוא מבחי' סוכ"ע והחיות הוא מבחי' ממכ"ע, וההשתל' דממכ"ע הוא בכללות אבי"ע וכמ"ש בע"ח דכללות אבי"ע הוא הוי' אחד, י' באצי' ה' בבריאה אבל חכ' מלמע' מהחכ' הוא שלא בבחי' השתל' וכמ"ש והחכ' מאין תמצא, דבעצמות אוא"ס אינו שייך בחי' החכ' וכנ"ל שזהו בחי' חד ולא בחושבן, והתהוות החכ' היא בדרך אין ערוך, וכמא' אבא יונק ממוזל בחי' מזלות ושערות, וכמו יניקת השערות מהמוח הוא חיות מצומצם מאד יותר מבצפורן שברגל שמרגיש כאב כשנחתך הצפרן במקום חבורו בבשר משא"כ כשגוזז השערות אינו מרגיש כאב היינו מפני שבא ע"י הפסק הגולגולת, וכמו"כ החכ' מקבלת מלמעלה מהחכ' רק בבחי' מזל ושערות בלבד, וא"כ כשמאיר מבחי' עצמות אוא"ס שלמע' מהשתלשות מתבטלים בחי' חוג, שהרי גם החכ' היא באין ערוך ואינו תופס מקום וכ"ש בחי' חוג, וע"כ בהגלות נגלות בחי' עצמות אוא"ס מתבטלים חוג ויפעלו שניהם יחד, וכמו המשל ופחד עמו עושה שלום במרומיו, מיכאל שר של מים וגבריאל שר של אש ואינם מכבים זה את זה, וכמו עד"מ ב'

שרים שהם מנגדים זליזו הרי לא יפעלו כאחד, דבשעה שהה פועל לא יפעול השני אך מחמת הביטול אל המלך יפעלו שניהם כאחד, וכמו"כ יובן בבחי' חו"ג הגם שהם הפכים זמ"ז מ"מ ע"י גילוי מבחי' עצמות אוא"ס יפעלו שתי המדות כאחת, והנה יציאת מצרים הי' מבחי' אוא"ס שלמע' מהשתל' שהרי סדר השתל' הן בחי' מיצרים וגבולים דקדושה וזוה נמשך מצרים דלעו"ז, היציאה ממצרים הי' צ"ל מאוא"ס שלמע' מהשתל' לצאת מהמיצרים וגבולים ולכן הי' בזה שני הפכים דחו"ג, אך זה הי' בחצות דוקא שאם הי' ברגע א' קודם חצות הי' הכל בבחי' גבו' ואם הי' רגע אחת אחר חצות הי' הכל בבחי' חסדים, רק ברגע דחצות שמאיר או עצמו' אוא"ס שלמע' מחו"ג או נעשה ההתכללות דחו"ג שיפעלו שתי המדות בזמן אחד ממש, אך צ"ל איך הי' ההתחלקות וההבדלה שנגוף למצרים ורפוא לישראל דוקא (דמשנת'ל דגם ההתחלקות היא מבחי' אוא"ס שלמע' מהשתל' הרי זה בהתחלקות שיהי' אח"כ בחי' התכללות, אבל כאן הי' התחלקות והבדלה גמורה) הנה ע"פ פשוט הוא שהרי מ"מ הי' כאן פעולת בחי' חו"ג רק שע"י הגילוי דא"ס שלמע' מהשתל' הוא שיפעלו שניהם בזמן אחד, אבל הפעולה היתה מבחי' המדות דחו"ג וע"כ הי' נגוף למצרים היינו שבחי' הגבו' הי' למצרים ובחי' החסד הי' לישראל שזהו בחי' ורפא לישראל (וא"כ היתה בזה בחי' התחלקות והתכללות היינו ההתחלקות שהחסד יפעול חסד והגבו' יפעול גבו' וההתכללות שיפעלו שניהם בזמן א' והוא מחו"ג דשם הוי' כנ"ל דמכת בכורות היתה משם הוי', אך לפי"ז אינו מובן מהו הפלא במכת בכורות יתר מבשארי מכות שהי' ג"כ נגוף ורפא ונת"ל דהפלא הוא מה שהכל משם הוי', ולפי הנ"ל הי' ג"כ מבחי' חו"ג דשם הוי', וי"ל דבשארי מכות הרי החו"ג הוא מב' מדרי' היינו הוי' ואלקים, דבכללות אלקים הוא בחי' גבו' והוי' הוא חסד, ובמכת בכורות הכל הוא בשם הוי' גופא בחי' החו"ג שבו ובכדי שיפעלו שניהם זהו ע"י הגילוי מלמעלה מהשתל', ובאמת גם בשארי מכות הי' בחי' היחוד דהוי' ואלקים), אך בפנימיות הענין הוא דהנה באוא"ס שלמעלה מהשתל' הרי יש ג"כ פנימי' וחיצוני' והן ב' מדרי' שבכתר, וביצי"מ הי' גילוי פנימי' ועצמי' אוא"ס ובפנימי' הרי שם הוא נש"י דוקא וכמ"ש ואוהב את יעקב דוקא, ע"כ משם נמשך להיות נגוף למצרים ורפא לישראל, וזהו מאמר ההגדה אני הוא ולא אחר, דלכאורה מה מוסיף על משי"א תחלה אני ולא מלאך, אך הכוונה אני הוא היינו בחי' הפנימי' דאוא"ס וכמא' הוא ושמך בלבד דשמו הוא התפשטות האור, ובוה יש ב' מדרי' בחי' האור והגילוי לעצמו והגילוי השייך אל הזולת, שזהו שרש ב' המדרי' דמכ"ע וסוכ"ע, והוא היינו בחי' עצם האור שלמע' מבחי' גילוי ועו"א אני הוא ולא אחר דכאשר נמשך מעצמות א"ס אין לאחר מקום כלל וכל אויביך יכרתו, והיינו שמשם הוא שיהי' נגוף למצרים ורפוא לישראל, וזהו ועי"ז הוי' שני הפכים נגוף ורפוא ושיהי' נגוף למצרים ורפוא לישראל, והנה בכדי שתהי' המשכה זו הגם דיצי"מ הי' בבחי' אתעדל"ע מצ"ע מ"מ הרי צ"ל קצת כלי לזה והיינו שיהי' מקום ראוי להמשכה זו, ועו"א ופסח ה' על הפתח, דהנה פתח הוא מל' שכל ההעלאות וכל ההמשכות הוא ע"י מל' וכמ"ש זה

השער להי' כמו השער שמשמש כניסה ויציאה, וכמ"ש בזאת יבא אהרן אל הקדש דא תרעא לאעלאה, ובעבודה הו"ע קבעומ"ש שהוא בחי' ביטול עצמי לעצמות א"ס, וכמאמר למה קדמה שמע לזאה"ש בכדי שיקבל עליו עומ"ש תחלה ואח"כ יקבל עליו עול מצות, והיינו דעול מצות הוא הביטול לרצה"ע, וקבלת עומ"ש שקודם לעו"מ הוא הביטול לאוא"ס בעל הרצון, והו"ע הקדמת נעשה לנשמע ונשמע הוא הביטול לגילוי הרצון, אבל הקדמת נעשה הוא שכל מה שבדבר ה' נעשה הוא הביטול לעצמות א"ס בעה"ר שיעשו כל מה שיהי' גילוי הרצון, וז"ע קבלת עול מ"ש שהוא הביטול עצמי לעצמות א"ס והוא בחי' הפתח שיהי' בזה גילוי עצמות א"ס.

קיצור. יבאר שחכמה היא ראשית ההשתל', ובהארה שלמע' מהשתל' מתבטלת וכ"ש חו"ג ופועלים כל אחד פעולתו, התחלקות, ובזמן א' התכללות, ביצי"מ ה' גילוי מפנימי' אווא"ס ואז אין לאחר מקום, מקום ראוי להמשכה זו הוא על הפתח, מל' קבלת עומ"ש.

ד) והנה הפתח יש בו משקוף ושתי מזוזות והן הג' קוין דתורה עבודה וגמ"ח, עבודה וגמ"ח הם שתי המזוזות ב' הקוין ותורה קו האמצעי היא בחי' המשקוף, והעיקר הוא הביטול דקבעומ"ש, רק דקבעומ"ש הוא בהעלם וג' קוין הוא העבודה בגילוי, והיינו שיהי' ג"כ בבחי' ביטול, ובפרטיות יותר בחי' המשקוף ושאר המזוזות, דהנה ארז"ל לעולם יכנס אדם שיעור שני פתחים ואח"כ יתפלל, וצ"ל והלא התפלה היא להמשיך רצון חדש שלמע' מהשתל' לרפאות את החולים ולכרך השנים, שגם אם ע"פ סדר השתל' נגזר ח"ו כו' יהי' רצון חדש מלמע' מהשתל' לרפאות וא"כ איך יהי' בזה הדקדוק שיכנס שיעור שני פתחים, ומהו"ע השני פתחים, אך הענין הוא דעם היות שההמשכה דתפלה היא מעצמות אווא"ס מ"מ צ"ל כלי לזה, וזהו"ע הפתחים שעו"ז יהי' הגילוי, וענין השני פתחים הנה הפתח הראשון ע"פ קבלה שתי המזוזות הן גו"ה והן כליות יועצות שהרי הפתח הוא שער ההמשכה וכמו עד"מ בהשפעת השכל הרי צ"ל כליות יועצות איך להשפיע, וזהו ענין גו"ה שהן שתי המזוזות, והמשקוף הוא בחי' ת"ת, ובעבודה המזווה האחת היא ההוד והוא דהתחלת התפלה היא בבחי' הודאה מודה אני לפניך, הודו לה', והוא יסוד התפלה, דביטול דהודאה הוא בהנחת עצמותו שלמע' מהביטול דשכל, וע"כ זהו יסוד התפלה אמנם לבד זאת שהתחלת העבודה היא בהודאה הנה בסוף התפלה בשמו"ע אומרים מודים אנחנו לך שאתה הוא וגו', ולכאורה א"מ דאחר העבודה דתפלה בהתבוננות ואהו"ר הנה בשמו"ע בחי' וראשו מגיע השמימה אומרים מודים אנחנו לך בבחי' הודאה בלבד, אך הענין הוא דהנה כתיב אל דעות ה' ד"ע וד"ת, ד"ת הוא שלמטה יש ולמעלה אין והיינו שהעולם הוא במציאות דבר והתהוות הוא מאין אלקי המהוה אותו, וזה מובן ומושג בשכל שהתהוות העולם הוא מאלקות שהרי אין דבר עושה א"ע וא"א שיהי' התהוות העולם מעצמו אחרי שכל עצמותו הוא מהרכבה שמורכב מד"י ומחומר וצורה, הרי זה שהעולם נתהווה מאלקות המהוה אותו הוא דבר

המושג בהשגה גמורה, וכמו"כ מוכן שצ"ל ביטול היש לאין, אמנם ד"ע הוא שלמעלה יש ולמטה אין דכולא קמי' כל"ח, וזהו למעלה מהשגה דבשכל א"א שביין איך שאינו במציאות שהרי השכל הוא מציאות ואיך יבין בלתי המציאות, וגם הביטול דכולא קמי' כלא זהו ע"י הרגש יש האמיתי וממילא מורגש איך שהכל הוא אין ואפס בלעדו (או שע"י הרגש העצמות נעשה הביטול במציאות) וכשאינו מרגיש בחי' יש האמיתי איך יהי' הביטול דכלא, והנה בהשגה הרי אנו משיגים איך שא"ס הוא יש האמיתי והכל הוא אין ואפס ממש לגבי', אך הענין הוא שיהי' זה בהשגה פנימית ובהרגשת הענין כמו בד"ת שהוא בבחי' השגה פנימית ממש שנרגש הענין בטוב ופועל בו הביטול, אבל בד"ע הוא רק בהשגה חיצונית ואינו בבחי' הביטול הזה (לבד בנשמות הגבוהות היינו בנשמות דאצי' וגם בזה יש חילוקי מדרי', וידוע דגם בד"ע יש מדרי') וע"כ בד"ע שייך רק הודאה שמודים על האמת שהוא כך הגם שאינו מושג, וז"ע מודים אנחנו לך שאומרים בשמו"ע דהיינו ההודאה בבחי' ד"ע, ומזוהו הב' הוא בחי' נצח והיינו לאחר התפלה שצ"ל בחי' ההסכם, שהרי אא"ל כל היום בהתבוננות, ובאהוי"ר רק שנשאר הסכם חזק בתפלה על כל היום כיתד חזק כל תמוט להיות סו"מ ועש"ט בפו"מ, והמשקוף הוא ת"ת מדה"ר לעורר רה"ר על נפשו איך שהנשמה למעלה עומדת באהוי"ר וכמ"ש חי' ה' אשר עמדתי לפניו וגו' וירדה ונתלבשה בגוף ונה"ב המעלים ומסתיר, וע"כ הרחמנות על הנפש גדולה מאד וברית כרותה למדה"ר שאינה חוזרת ריקם, וכמ"ש בסש"ב, והפתח הב' הוא, דהנה שתי המזוזות הן בחי' חו"ג, דחסד הוא בחי' הגילוי וההשפעה וגבו' הוא הצמצום שיהי' הגילוי באופן כזה שיוכל להתקבל, והמשקוף הוא בחי' בינה מקור המדות אם הבנים, ובעבודה הן הג' אהבות בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך, דבכל לבבך הוא בחי' חסד שהו"ע האהבה, ובכל נפשך הוא אפילו נוטל כו' שלזה צ"ל התגברות יתירה בנפש, ובינה הוא בחי' בכל מאדך וכידוע דבינה הוא אה"ר, ובמ"א מבו' דבינה הוא בחי' בכל מאדך, וז"ע וראה גו' המשקוף ועל שתי המזוזות שאין זה לסימן רק זהו בחי' הכלי שיהי' עי"ז המשכת עצמות א"ס, וזהו ועבר ה' לנגוף את מצרים וגו' דמכת בכורות היתה משם הוי' והי' בזה שני הפכים חו"ג נגוף למצרים ורפוא לישראל, ומשו"ז הי' בחצות לילה דוקא הגילוי דבחי' פנימי' ועצמות אוא"ס ועו"א ופסח ה' על הפתח שהגילוי הי' על הפתח הביטול דקבעומו"ש וזהו הכלי להמשכה זו, ובעבודה בגילוי הו"ע המשקוף ושתי המזוזות שהוא העבודה דתפלה בהג' אהבות ובהג' קוין דתורה ועבודה וגמ"ת שבוה הוא ההמשכה דבחי' פנימי' ועצמות א"ס ב"ה.

קיצור. יבאר אשר המשקוף ושתי המזוזות הם תורה עבודה וגמ"ח, ויפרש מארז"ל יכנס שיעור שני פתחים ואח"כ יתפלל, תפלה המשכה מעצמות אוא"ס והכלי לזה ב' פתחים, פתח א' נו"ה ות"ת, הודאה, הסכם

על כל היום והתעוררות רח"ר, פתח ב' חו"ג ובינה, אהבות דבכל לבבך
נפשך ומאדך, ומסיק אשר המשקוף ובי' המוזות הם כלי להמשכת פנימיות
ועצמות א"ס ב"ה.

בס"ד, שחהמ"פ, תש"ו

ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת כו', ואמרו"ל מה שביעי
רשות כך ששה רשות דאכילת מצה חובה הוא רק לילה הראשון,
ובשבעת הימים הוא רשות, ולפי"ז צ"ל מ"ש ששת ימים תאכל מצות
וכתיב מצות יאכל את שבעת הימים הרי צ"ל מ"מ אכילת מצה גם שבעת
הימים כו', גם צ"ל מ"ש מצות יאכל את שבעת הימים הול"ל בשבעת
הימים כו', ולהבין כ"ז ילה"ק מ"ש באד"ר דממצחא דז"א מתערין כ"ד בתי
דינין וכד אתגליא מצחא דעתיקא משתכין כל הדינין והגבו' וצ"ל
מה"ע מצחא ומהו מצחא דז"א ומצחא דעתיקא דממצחא דז"א מתערין כו'
וממצחא דעתיקא כל הדינין משתכין כו', הענין הוא דהנה תלת חללין
בגולגלתא הן מוח החכ' מוח הבינה ומוח הדעת (והחללים הוא שבהם
נמצאים המוחין והן כמו היכלות והמוחין הן כלים לאור השכל כו' וכמ"ש
בסי' בשער התפילין), דמוח החכ' ומוח הבינה הן מלפנים ומוח הדעת
מאחור, והמצח מכוון נגד מוח הדעת, וצ"ל שהמצח יש לו שייכות אל מוח
הדעת מאחר שהוא מכוון נגדו, וצ"ל מה שייכות מצח אל הדעת, וצריכי'
להבין כללות ענין המוחין, דהנה בכל דבר שהאדם עושה ה"ה משכיל
ומתחכם תחלה שהדבר טוב וישר לפניו, והתחלת ההתחכמות הוא בדרך
בריקה וסקירה ואח"כ בא בהשגה כו', וכמו בכל דבר מושכל הרי בתחלה
בא נקודת ההשכלה בבחי' בריקת השכל בלבד, ואח"כ בא באורך ורוחב
בהשגה והבנה כל הפרטים, וזהו מוח החכ' ומוח הבינה, ומוח הדעת הוא
להכניס הענין בפנימיות כלי מוחו שיונח הענין בטוב אצלו ויאיר הענין
במוחו, כי דעת הוא התקשרות כמו והאדם ידע כו', וגם דעת הוא הרגשת
הענין והיינו לא רק שמשיג את הענין כ"א שמרגיש בשכלו שהענין הוא
כך, והוא מפני שהדעת הוא שמתקשר בהענין ונכנס בפנימיות הענין ובעומקו
יותר ועי"ז הוא הרגשת הענין שמרגיש שהוא כך כפי שהשיג (והוא הסימן
שנכנס לפנימיות הענין כאשר בא לידי הרגשה זו כו') ואז נכנס הענין
בפנימיות בכלי מוחו שהונח אצלו בטוב (עס לייגט זעך בא עם דער ענין
שכלי זייער גוט און זייער קלאר) ויש לו חיות גדול בהענין ומאיר אצלו
במוחו כו' והנה ההתחברות דחכ' ובינה היינו שנקודת ההשכלה דחכ'
תבוא לידי השגה דבינה הוא ג"כ ע"י הדעת, דאנו רואין בחוש כאשר
נופל לו השכלה חדשה הנה בכדי שיבוא לידי השגה צריך לקשר עצמו

בנקודת ההשכלה לידע מהו שהשכיל שהרי כשבא לו ההשכלה החדשה היה יודע את הענין אבל הוא בכללות לבד והענין רק מרחף במוחו, והוא מפני שהוא למעלה עדיין מבחי' תפיסא בכלים כי האור שבהנקודה אינו מוגבל עדיין להיות בבחי' תפיסא כו', ועם היותו בבחי' אור פנימי אינו בבחי' הגבלה עדיין כו', וע"כ בכדי להביאו בהשגה צריך לקשר עצמו לידע מהו הענין שהשכיל (צו טראגין זעך צו דער נקודה וויסיך וואס איז דא) וזה מגביל את הנקודה ומביאה לידי השגה כו', ואם תבוא הנקודה לידי השגה בלי אמצעות הדעת יכול להיות שתהי' ההשגה לא אמת, כי להיות שהנקודה היא בלתי מוגבלת עדיין קרוב הדבר שההשגה לא תקח אמתת כוונת הנקודה ותהי' ההשגה לא זה מה שהשכיל (והיינו שההשגה בהפרטים שבה תהי' ענין אחר או באופן אחר לגמרי ממה שהשכיל בכח החכ' שלו) ועוד כי נקודת ההשכלה מפני שאינה מוגבלת עדיין יכול להיות שתתערב בהשכלות אחרות ולא ידע אמיתתה כ"א על ידי הדעת שמגביל את הנקודה ומברר אותה, היינו שמסלק ממנה מה שלא בא בהשכלה זאת (וזהו שהדעת הוא המברר דלכן הבדלה היא בחונן הדעת כו' וכמ"ש במ"א), ומביא את הנקודה לידי השגה שתהי' השגה אמיתית כו', וזהו שהדעת מחבר חכ' ובינה ע"י ההתקשרות שבוה נכנס לפנימיות ואמיתת הנקודה ומגביל אותה באופן שתבוא בהשגה כמו שהיא באמיתתה כו', וכן לאחר ההשגה ענין הדעת הוא שמתקשר ונכנס בפנימיות הענין עד שיהי' בבחי' הרגשת הענין ועי"ז בא בפנימיות כלי מוחו ומאיר אצלו כו', ולכן עיקר החלטת הענין הוא ע"י הדעת דוקא, דעם היות שמשיג את הענין שהוא כך מ"מ אינו מוכרח שיוחלט אצלו הענין ויכול להשתנות, וע"י הדעת הוא החלטת הענין מפני שהדעת אינו רק השגת הענין כ"א ההרגשה שמרגיש שהענין הוא כך ועי"ז הוא החלטה כו', וביותר היא החלטה ע"י הכרת הענין שבמוח הדעת שזהו למעלה מהרגשת הענין, והיינו שהוא יותר בגילוי מבהרגשה, כי הרגשה יכול להיות גם בהעלם וכמו לב יודע כו' שהוא בהעלם שמרגיש דבר שאינו יודע כו', וכמו"כ בשכל בהרגשת הענין אין עצם הענין אצלו בהרגשה ממש, והכרת הענין הוא שעצם הענין אצלו בגילוי (ולכן ע"י הכרה באים לידי ראי' כו' וכמ"ש במ"א) וע"כ עי"ז הוא החלטת הענין כך וכך דוקא, וזהו שהתוקף הוא בדעת דוקא כמו התקיף בדעתו מפני כי בדעת דוקא הוא החלטת הדבר כו', וכמו"כ התפעלות הלב הוא ע"י הדעת שנורגש הענין בלבו ומתפעל ע"ז כו', וכמו"כ הוא בעבודה כשמתבונן בגדולת הכורא בהתהוות העולם בבחי' יש מאין כו', הנה גם שמשיג הענין בטוב שהעולם נתהווה מכת אלקי המהווה אותו ויבין את הענין היטיב בכמה הסברים וראיות והוכחות כו' וכמ"ש ואתה מחי' את כולם שמהווה ומחי' ומאמתת המצאו נמצאו כל הנמצאים כו', ומ"מ אין זה נתפס ונדבק במוחו בהנחה טובה ושיאיר הענין במוחו בחיות ושמתח הנפש בהענין כ"א ע"י הדעת שהוא ההתקשרות שמקשר עצמו ונכנס בפנימיות ועומק הענין עד שבא לידי הרגשת השכל שנורגש אצלו הענין כו', אז הי' בא בפנימיות מוחו בהנחה וקליטה טובה ומאיר

אצלו הענין ויש לו חיות גדול בזה ונדבק מאד בהענין כו', וענין ההחלטה שבדעת הוא שהענין מתאמת אצלו שהוא כך והוא אצלו בפשיטות שא"צ ראיות והוכחות כלל, והוא מפני ההכרה שמכיר בשכלו עצם הענין ועי"ז מתאמת אצלו הדבר מאד כו', ועם היות שאין זה עדיין ההתאמת דבחי' ראי', מ"מ ה"ז כאלו רואה ממש מחמת הכרת הדעת כו', וכאשר אותו הענין נרגש בלבו נעשה גם התפעלות הלב באהוי"ר כו'.

קיצור. יקשה בפסוק מצות יאכל את שבעת הימים, יקדים לבאר ענין הדעת שהוא א) המחבר חו"ב, דבלאה"כ אפשר שתהי' ההשגה מוטעת או מעורבת ב) התקשרות ג) הרגשה ד) הכרה ה) על ידו ענין ההחלטות והתוקף ו) והתפעלות הלב.

ב) ומעתה צ"ל מה"ע המצחא ומהו בחי' מצחא דז"א ומצחא דעתיקא דהנה אית רצון ואית רצון, אית רצון שלמטה מהשכל ואית רצון שלמעלה מהשכל הרצון שלמטה מהשכל הוא שבא מן השכל שע"י שמשכיל ומבין בשכלו שהדבר טוב לפניו ה"ה רוצה בו כו', והוא הרצון הנולד מן השכל כו', והכוונה בזה הוא על הרצון שלמעלה מהמדות, שהרי המדות הם טבעים שהטבע היא לאהוב דבר הטוב לו, רק שקודם שמתבונן בשכלו בטוב הדבר לא יש האהבה כו' וכמ"ש במ"א (וכידוע שהשכל הוא כמו מורה דרך אל המדות להראות להם מה שיאהב כו' וכמ"ש במ"א). אך הרצון שלמעלה מהמדות והוא פנימיות המדות ומנהיג את המדות ה"ה בא מן השכל כו', וכמו שאנו רואין שיכול להיות שירצה גם היפך טבע המדות וכמו בענין הסיגופים שזה היפך טבע המדות ומ"מ ירצה ויתענג בזה כו', וכדאי' על ר"י החסיד שהי' מתענה בכל יום גם בש"ק והלא שבת מצוה לענגו, אך מפני שלא רצה ליהנות מדברי' הגשמיים ורצה להתענות הי' לו עונג בזה וקיים בזה מצות עונג שבת כו', וכן יכול להיות דבדבר שיש בזה תענוג אם יסלק רצונו לא יהי' לו תענוג בזה, וזהו הרצון הבא מן השכל כו', ואית רצון שלמעלה מהשכל והוא רצון עצמו דעצם הנפש שאינו מצד השכל, שגם אם יאמרו לו טעמים שכליים שמנגדים אל הרצון ומ"מ ירצה בזה מפני שהוא למעלה מהטעם כו', ומ"מ יש גם בזה טעם והוא הנק' טעם כמוס והיינו טעם ועונג הנפש שלמעלה מבחי' טעם ושכל כו', והנה נגד ב' בחי' רצון אלו יש ב' בחי' מצחא, דהנה בהרצון שע"פ השכל הרי בעת שמתבונן בשכלו ונולד אצלו הרצון הרי הרצון הוא בחשק ותשוקה ובהתפעלות גדולה ויש לו בזה חיות, במשך הזמן כשמסתלק השכל מזה ונשכח אצלו ונשאר הרצון לבד, הרי הגם שעוסק בזה ומדבר ועושה בזה הי' בלי שום התפעלות ובלי חיות, רק בבחי' הסכס לבד, והיינו מפני שכבר הוסכם והחלט אצלו לרצות בזה ה"ה רוצה עתה ג"כ בהסכם חזק, ובהסכם זה הוא עושה את הדבר, אבל אין בזה חיות והתפעלות, אך ההסכם הוא בתוקף, והוא שכפי אופן תוקף החלטת הרצון בעת שהי' בזה בחי' השכל והדעת כן הוא התוקף אח"כ בהרצון שבבחי' הסכם בלבד, וגם יכול להיות שיהי' בתוקף יותר שהרי השכל (גם שהוא בבחי' הדעת) מ"מ מצד השכל

יכול להיות בזה איזה שינוי, ובהרצון שבבחי' הסכם לבד לא יהי' בזה שינוי כו', ואיך שיהי' הרי מובן שהרצון שבבחי' הסכם יש בזה תוקף כמו בהדעת, כי הוא בא מהחלטה שע"י הדעת וע"כ יש תוקף גדול בהסכם כו', וכמו שהוא ברצון שע"פ השכל כן הוא גם בהרצון שלמע' מהשכל דבעת שנתעורר בהרצון מפני הטעם והעונג שבזה הי' הרצון בבחי' פנימיות הרצון בבחי' חיות ועונג, ואח"כ הרצון הוא בבחי' חיצונית שאיך בזה טעם ועונג כ"כ כו', וכמו"כ יובן בעבודה דהנה עיקר העבודה הוא בבחי' הרצון שיהי' רצונו וחפצו באלקות וזהו ואהבת את ה' אלקיך דשרש אהבה הוא אבה ל' רצון, והוא שבא ע"י ההתבוננות בה' אחד איך שזו רקיעים וארץ וד' רוחות העולם בטלים לאלקות שע"ז מורה תי' אחד שהח' וד' הן ז"ר וארץ וז"ר העולם ובטלים לא' א"ס אלופו ש"ע כו', והיינו ביטול הו"ק לאלקות כו', וכמו"כ יש ו"ק למעלה והוא מעלה ומטה היינו השגה עליונה והשגה שאינו עליונה כ"כ, וד"ר מזרח מערב כו' והו"ע לך הגדולה והגבורה כו' שהכל בטל וטפל אליו ית' וכמ"ש הנה מקום אתי שהמקום הוא אתי טפל ובטל כו', כי המקום הוא בחי' הגבול והוא באין ערוך לגבי אוא"ס הבלתי בע"ג כו', וכן הוא בזמן שהזמן הוא מוגבל שא"א להיות זמן בלתי מוגבל כו', והתהוות המקום והזמן הוא מבחי' המל' וכמ"ש מלכותך מכ"ע וממשלתך בכל דור ודור עולמים בחי' מקום ודור ודור בחי' הזמן הכל הוא מבחי' המל', ושרש שרשם הוא מבחי' ז"א וכמא' מלמד שהי' סדר זמנים קודם לכן כו' והו"ע קדימה ואיחור ומעלה ומטה כו' וכמ"ש במ"א, וכל זה הוא באין ערוך לגבי עצמות אוא"ס כו' וכשיתבונן בכ"ז בהעמקת הדעת איך שהו"ק רוחניים וגשמיים בטלים לאלקות לאוא"ס ב"ה, עי"ז יתעורר ברצון וחפץ בבחי' עצמות אוא"ס וכמ"ש מי לי בשמים ועמך לא חפצתי כו' שמים הם תענוגים רוחניים כמו בהשגות וכה"ג וארץ תענוגים גשמיים כו', וכ"ז לא חפצתי רק לדבקה בו ית' כו' (וצ"ל בעבודה מה"ע הרצון שלמעלה מהמדות והמדות, ואפשר להיות דמדת האהבה הוא שקרבת אלקים לי טוב בבחי' הרגש עצמו היינו שחפץ בחי' האור והגילוי לעצמו, ומשו"ז הרי ירצה בהשגות אלקות למטה שגם בזה מאיר לו גילוי אור כו', אבל הרצון אינו בבחי' הרגש עצמו, רק חפץ באלקות מצד האלקות הו"ע שחפץ לדבקה בו ית' היינו שחפץ באלקות מצ"ע כו' וזהו מי לי בשמים גם לא בתענוגים רוחניים היינו בהשגות אלקות מפני שבזה מאיר לו אור וגילוי, כ"א מפני האלקות היינו שהתורה היא חכמתו ורצונו ית' ובוה מתקשר ונדבק באור חכמתו ית' שבתורה ובוה הוא חפץ כו', והו"מ"ש בהבי' דעל כל כבוד שזוהו בחי' כתר דו"א, היינו בעבודה ביטול בחי' האהבה בהרגש עצמו כ"א מצד האלקות כו', וזהו שהרצון הוא פנימיות המדות כו' וכמו"כ ביראה ורחמים הכל לא מצד עצמו כ"א מצד האלקות כו', והרצון מנהיג את המדה להיות המדות ג"כ לא בבחי' הרגש עצמו כו', ולפ"ז צ"ל בעבודה שהמדות הם טבעים היינו לא טבע עצם הנפש רק טבע דבחי' ציור האדם שהוא לעצמו, והשכל הוא שלא להיות טבעי היינו לעצמו כ"א להתקשר ולהדבק בלמעלה ממנו, דבעבודה זהו הרצון באלקות

מצד הרגש עצמו והרצון באלקות מצד האלקות כו', וא"כ הרצון והמדה הוא כענין חומר וצורה ושיהי' התגברות הצורה על החומר זהו עיקר העבודה ופנימיותה כו'), והרצון שלמעלה מטו"ד הוא הרצון העצמי של הנפש באוא"ס ב"ה לא מצד השכל וההשגה כ"א מצד עצם הנשמה, וההתבוננות בזה בהפלאות ורוממות אווא"ס ב"ה הוא רק לעורר את האהבה והרצון, אבל הרצון הוא מצד עצם טבע הנשמה שנמשך ורוצה באוא"ס ב"ה כו' והוא בחי' אה"ר שלמעלה מטו"ד כו'.

קיצור. יבאר דאית רצון שלמטה מן השכל, וגם הוא למע' מן המדות, ורצון עצמי שלמע' מן השכל, כשמסתלק השכל או העונג הרצון הוא בבחי' חיצוניות והסכם בלבד, מצח מעלת ההסכם תוקף, ויביא דוגמא לכהנ"ל בעבודה.

א) והנה התגלות המוחין והתפעלות המדות הוא רק בעת התפלה שמתבונן אז בהתבוננות אלקי ומתעורר באהבה לאלקות שהרצון הוא בהתפעלות ותשוקה גדולה וברבוי חיות אלקי כו', אבל כל היום שעוסק בעניני העולם שמותר ע"פ התורה כמ"ש ששת ימים תעשה כו' הרי א"א שיהי' בהתבוננות והתפעלות אהוי"ד כו', ואפי' יושבי אהל שעוסקים בתורה כל היום אפי' תורתו אומנתו כו', הרי א"א לו להיות בהתבוננות, והגם שבעסק התורה יודע שהוא חכמתו ורצונו ית' מ"מ לא יש בחי' ההתפעלות דתפלה (אך מי שתורתו אומנתו ובכלל המתקשר ודבוק באור התורה אינו שייך בו בחי' הסכם בלבד שהרי הוא למעלה מעניני העולם ומובדל מזה כו' והוא כמא' רז"ל אין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתורה כו', ומ"מ ההתפעלות שבתפלה לא יש בעסק התורה, ובד"כ בכל אדם העובדים את ה' בתפלה הרי ההתבוננות וההתפעלות וגם ההתקשרות והדביקות שבתפלה לא יש כל היום), רק כל היום הוא בבחי' הסכם בלבד להיות סו"מ ועי"ט בפו"מ, ואין בזה התפעלות וחיות רק הסכם בלבד כו', אמנם ההסכם הוא בתוקף כיתד חזק בל תמוט בתוקף גדול, וכמו בגשמיות בעסק מו"מ שפעם התבונן בזה איך שטוב לפניו העסק וצריך לרצות בו ומתעורר ברצון, ואח"כ הרי לא יש השכל וההתבוננות בזה רק ההסכם שהוסכם והוחלט אצלו כך, והרי מצד ההסכם ה"ה עושה את המו"מ שאין שום דבר מונע אותו וכמו קלקל הדרכים וכה"ג, כמו"כ בעבודה הוא שההסכם חזק בסו"מ ועי"ט בלי שום מניעה ועיכוב כו', וכמו"כ באה"ר הנה בעת התפלה הוא בבחי' פנימיות הרצון בתוקף הרצוא בבחי' חיות ועונג כו', וא"א להיות כן כל היום, רק כל היום הוא בחי' חיצוניות הרצון לבד כו', וזהו בחי' מצחא שהוא הרצון שבבחי' הסכם לבד והוא מכוון נגד הדעת שיש בו תוקף גדול כמו בדעת, כי הוא נמשך מן הדעת והיינו מתוקף ההחלטה שע"י הדעת עי"ז הוא תוקף ההסכם כו', כי אם לא יהי' בחי' הדעת לא יהי' מתחלה הרצון בתוקף וממילא לא יהי' ההסכם כלל כדבעי ולא יהי' לו שום קיום, רק ע"י הדעת שע"ז דוקא הרצון בתוקף בעת התפלה, וזהו שהדעת הוא ג"כ רצון וכמו רק אתכם ידעתי שהפי' רציני כו', מפני כי הרצון הוא

ע"י הדעת דוקא, ובגילוי הדעת הרצון הוא בבחי' התפעלות כנ"ל, ומזה הוא תוקף הרצון בבחי' הסכם כו', והדוגמא מכ"ז יובן ג"כ למעלה בבחי' ז"א דאצי' הרי ידוע דז"א הוא בבחי' ו"ק ויש בו ג"כ בחי' המוחין רק שהן בחי' מוחין דקטנות כו', והגדלת הו"א הוא שנמשך בו בחי' מוחין דגדלות ומאירים בו בחי' המוחין בגילוי דאו המדות הן בבחי' גדלות כו', אבל כשמסתלקים המוחין אז המדות הן לא בבחי' גילוי אור, ואז הוא בחי' מצחא דהיינו בחי' הרצון שזהו בחי' ת"ת דאימא שנעשה כתר לז"א הרי בעת שמאירים המוחין הוא בבחי' גילוי אור, אבל כאשר המוחין מסתלקים ה"ז עד"מ כמו הרצון שבבחי' הסכם לבד שאין בזה גילוי אור וזהו בחי' מצחא דז"א כו', וכמו"כ הוא בא"א שהוא בחי' הרצון יש בזה בחי' פנימיות וחיצוניות דפנימיות הרצון הוא שיש בזה גילוי העונג וכאשר הטעם והעונג הוא נעלם ה"ז בחי' חיצוניות הרצון כו' וכמו שא' שתוק כך עלה במח' שזהו כמו רצון בלא טעם, ובאמת הרי יש בזה טעם כמורס רק שהוא נעלם ומה שבא בהתגלות הוא בחי' הרצון בלבד כו', וזהו כך עלה במח' שיש בזה טעם רק שכעת הטעם נעלם והוא כמו הסכם בלבד שכך הוסכם להיות הרצון כך, וזהו בחי' מצחא דעתיקא כו' ובאמת בהריגת רע"ק שסרקו את בשרו כו' דהשאלה וכי זו תורה חו שכרה גדולה היא צ"ל שהי' בזה תענוג גדול למעלה בבחי' עונג פנימי ועצמי, רק שהי' נעלם שא"א שיתגלה למטה ובהתגלות הוא כמו רצון בלא טעם ומשו"ז נק' מצחא מפני שנראה כמו בחי' הסכם בלבד בלי טעם ועונג כו', והיינו דהרצון דמצות עד"מ ובפרט הרצון שבתורה נראה ונגלה בזה הטעם והעונג וזהו בחי' פנימיות הרצון, והרצון בהריגת רע"ק הגם שיש בזה ענג למעלה (והוא עונג פנימי יותר וכידוע דהעלאת מ"ן דעשרה הרוגי מל' הוא עד ביאת משיח כו' וכמ"ש במ"א) ה"ז בחי' חיצוניות הרצון כו'.

קיצור. פנימיות הרצון התגלות המוחין והתפעלות המדות הם בעת התפלה, כל היום רק הסכם, דוגמא לכל הנ"ל למעלה.

ד) ומעתה צ"ל מה שמצחא מתערין דינין, וממצחא דעתיקא משתככיין כל הדינין כו', דהנה אנו או' אבינו אב הרחמן אבינו הוא בחי' חכ', דחכ' הוא מקור החסדים כו', וכמו עד"מ באדם. בעת שמאיר בו גילוי החכ' והשכל יכול לקבל היפוכו, דמצד מרחב השכל ימצא טעם גם למנגד, וכמו שביכולת למצוא זכות להצדיק את החיוב, והוא מפני שזה שמחייבו הוא מצד הטעם, וע"כ יכול למצוא ג"כ טעם לזכותו, דכאשר החיוב הוא לא ע"פ טעם ושכל לא יועיל טעמים לזכות, אבל כאשר החיוב הוא ע"פ השכל יכול למצוא ג"כ שכל וסברא לזכות, וזהו שמצד מרחב השכל יכול לקבל את המנגד, אבל כאשר השכל מסתלק ונשאר רק ההסכם לבד לא יוכל לקבל המנגד אליו וכל הטעמים ואמתלאות לא יועילו במאומה מפני שאינו כעת בהתגלות השכל רק בהסכם לבד שכך הוסכם הרצון, ע"כ לא יועיל הטעם ושכל, וכמו התיבוק שמלא דינין וגבורות ומחכעס ומתקצף מאד על העושה היפך רצונו שזהו מצד קטנות הדעת שלו, אבל הגדול ששכלו

רחב אינו מתפעל מהמנגד ולא יכעוס כלל מפני שמוצא גם לו טעם כו', וכמו"כ הוא בענין ההסכם מאחר שהוא בבחי' סילוק המוחין לא יוכל לקבל את המנגד כו', אמנם מובן דוהו דבמוחין דקטנות שאינו מקבל את המנגד הרי שעושה בו שינוי והתפעלות שמתכעס בדינין וגבו' כו', משא"כ במוחין דגדלות שאינו מתפעל מהמנגד הרי אינו עושה בו שום שינוי כלל כו', וזהו שא' בזהר סבא דעתוהי סתים כחמר טב דשקיט ושכיך כו', היינו שאינו מתפעל משום דבר, וממילא אין מזה שום יניקה כלל מאחר שאין בזה דינין וגבורות, אדרבה בזה מברר את הדבר המנגד או שנדחה לגמרי כו', וכידוע דמ"ש סבא דעתוהי סתים קאי על מו"ס דמשם שרש כל הברורים כו' כמ"ש במ"א והוא כמו עד"מ במוחין דגדלות שמקבל את המנגד מפני שמוצא לו טעם כני"ל, הרי יכול אח"כ להראות בטעם ושכל איך שבאמת אינו כן, שהרי האמת הוא אתו דוקא ורק שיכולים למצוא טעם ושכל גם להמנגד, והוא רק לפי שעה והיינו שלא יהי' בזה התפעלות מזה ומזה כו', אבל אח"כ מראה טעם לשבח איך שהאמת אינו כן ונדחה המנגד כו' אם שנדחה לגמרי או שמתבררים חלקי הטעות והפסולת כו', אבל במוחין דקטנות שאינו מקבל את המנגד הרי אינו מתברר ואדרבא יונק מבחי' הדינין וגבורות כו', וז"ע עה"ד טו"ר דמבחי' הדעת כשבא בהשתל' בבחי' מצחא שהוא ההסכם לבד יכול להיות בזה אחיזה כו', והדוגמא מזה יובן למעלה דכאשר מאירים המוחין בז"א הוא בבחי' חסדים וכמו לא אוסיף עוד לקלל כו' מפני כי יצר כו', דבתחלה הי' זה טעם לחוב ואח"כ נהפך הטעם לזכות כו' (ועמ"ש בהביאור דעל כל כבוד חופה) אבל כאשר המוחין מסתלקים או אינו מקבל את המנגד ונעשה בחי' דינים וגבו' כו', וע"ד מ"ש הנני שולח מלאך כו' אל תמר בו כי לא ישא לפשעכם, כי השליח באיזה דבר חזקה שעושה שליחותו, וכמו עד"מ כשמוסרים דבר לשליח ואין אומרים לו הטעם, לא ישנה ולא יהי' מועל בשליחותו, וגם אם שכלו אינו מחייב כן מ"מ לא ישנה, שהרי לא אמרו לו טעם ע"ז, אבל כאשר אומרים לו טעם יכול לשנות כשמשתנה הטעם כו', וכמו"כ הוא בבחי' הסכם מאחר שאין בזה גילוי המוחין לא יתקבל שום מנגד אדרבא נעשה בחי' דינים וגבו', וזהו שממצחא דז"א מתערין דינין כו', וכן הוא בעבודה בכל היום שנשאר רק ההסכם בלבד ה"ה בקירוב אל הישות, הגם שההסכם הוא בתוקף וחזוק כני"ל, מ"מ ה"ה בקירוב אל הישות ומתפעל מזה ויכול ליפול בתאוה, משא"כ בשעת התפלה מצד גילוי המוחין והתפעלות המדות ה"ה למעלה מזה לגמרי שאין לו שייכות אל הישות ואינו מתפעל מזה כלל כו'.

קיצור. יבאר המאמר ממצחא דז"א דינין מתערין, במוחין דקטנות מתפעל מהמנגד מתעורר בדינין ויכול להיות יניקה, משא"כ במוחין דגדלות.

(ה) וכ"ז הוא במצחא דז"א אבל מצחא דעתיקא לא יש שם בחי' דינין וגבורות אדרבא כל הדינין והגבורות משתכין כו', להיות דמצחא דעתיקא הוא בחי' הרצון שלמעלה מהשתל' הנה גם חיצוניות הרצון הוא

בחי' רצון שמרוצה תמיד כו' ואין זה כמו בחי' ז"א שגם בהגדלת הו"א בבחי' המוחין ה"ז מבחי' החכ' שיוגק ממזלא בחי' מזלות ושערות כו' ובא ב"ז"א בבחי' צמצום וגם המדות הן בצמצום דמשו"ז נק' זעיר אנפין כו' וכמ"ש במ"א, וע"כ בהסתלק המוחין מתערין משם בחי' הדינים כו' אבל בחי' א"א שהוא בחי' הגילוי מאוא"ס שלמעלה מהשתל' ה"ז תמיד בבחי' רצון שמרוצה לעולם כו' וכמ"ש השל"ה דענין הרצון הוא שמרוצה לעולם כו', וכמו אה"ר שאינו נפסק לעולם וכמ"ש במ"א ד"ה חכלילי בהפרש בין אה"ע לאה"ר כו' וגם באמת יש בזה בחי' המוחין גם בבחי' מצחא וע"ד המבואר במ"א דאהבה שע"פ טו"ד כאשר אינה בהתגלות לא יש האהבה כלל, אבל אהבה עצמיות גם כשהיא בהעלם ישנה מ"מ האהבה וכמו אהבת האב אל הבן ואהבת הבן אל האב הרי ישנה תמיד גם בעת שהיא בהעלם כו' ועד"ז יוכן גם בהטעם דבו"א כשמסתלק הטעם לא יש בזה גילוי המוחין כו', אבל בא"א גם כשהיא בהעלם מ"מ יש בזה טעם וענג כו', ולפי משנת"ל בענין שתוק כך עלה במח' מובן דגם במצחא יש בחי' גילוי הענג ואדרבא הוא ענג נעלה ופנימי יותר וההעלם הוא רק לגבי למטה אבל בהרצון מאיר הטעם והענג כו' וע"כ הוא תמיד בבחי' רעווא כו' (והגם דלכאוי' הי' מזה מ"מ דינין למטה באמת אין זה דינים וגבו' שהרי הי' בזה כוונה פנימיות לטובה כו', ורע"ק הי' מאריך באחד וא' מתי יבוא לידי כו' ובוה דוקא נכלל ביחודו ית' כו' וכמ"ש במ"א) וע"כ כאשר אתגליל' מצחא דעתיקא במצחא דז"א משתכנין כל הדינין והגבו' גם בבחי' מצחא דז"א כו', וזהו דבמנחה דשבת או' ואני תפלתי לך עת רצון כו', דמנחה דחול הוא זמן הדין, כי בשחרית מאירים בחי' המוחין בז"א ע"י התפלה למטה שהיא בבחי' המוחין דגדלות נמשכים בחי' המוחין למעלה כמ"ש בפע"ח וכמ"ש בסש"ב, ואחר חצות מסתלקין המוחין או הוא בחי' מצחא לבד כו', אבל במנחה דשבת מאיר בחי' מצחא דעתיקא במצחא דז"א או הוא עת רצון בחי' רעדכ"ר כו' כמ"ש במ"א, וע"כ או' ואני תפלתי לך ה' עת רצון אלקים ברב חסדך שגם שם אלקים הוא בבחי' רב חסד כו', וע"פ כל הנ"ל יובן מ"ש ששת ימים תאכל מצות כו', דהנה מצה הוא בגימט' ע"ב ס"ג דע"ב הוא בחי' חסד, וחמץ הוא בחי' גבו' וכמו בגשמיות חמץ הוא בהגבהה והתנשאות ויש בו טעם, ומצה הוא בלי הגבהה והתנשאות ורק קמח ומים מעורבים שאין בזה טעם כו', והיינו דמצה הוא בחי' ביטול בחי' ענוה ושפלות כו', והנה חמץ ושארור הוא בחי' חו"ג שבגבו', והוא בחי' חו"ג שבאים מבחי' הרעת דבוה יש אחיזה בבחי' החיצוניות דהיינו בבחי' הרצון שבמצחא כו' כנ"ל, וזהו שהתחלת שבה"כ הוא מבחי' הדעת דמלך הראשון דו' מלכין קדמאין הוא בלע בן בעור שהוא בחי' הדעת כמ"ש בע"ח וזוה משתלשל בחי' החמץ כו', וזהו דחמץ אותיות מצה דכמו שיש מצה דקדושה כמ"כ יש מצה דלעו"ז והוא מצה אשה זונה כו', גם חמץ אותיות מחיצה והוא כמא' רז"ל מחיצה של ברזל מפסקת כו' ברזל בגימ' עמלק שהוא לעו"ז דבחי' דעת דקדושה כו', והיינו ששם לא יש בחי' דעת והרגש אלקי וכמ"ש אין דעת אלקי' בארץ, רק שידוע את רכונו ומכוין למרוד בו

והוא בהגבהה והתנשאות שבבחי' חוצפה שהוא בתוקף גדול, וכמו תוקף ההסכם בקדושה שנת"ל כמו"כ הוא ענין עמלק הוא תוקף ההסכם שלא להתפעל מאלקות ולעמוד כנגד כו' וכמ"ש במ"א, וזהו לעו"ז דבחי' הדעת כו', וזהו האיסור דאכילת חמץ מפני שמשתלשל מבחי' דעת דלעו"ז כו', אבל מצה הוא בחי' ע"ב ס"ג דשם ע"ב בחי' דימותו ולא בחי' דבחי' לא הי' שבירה כו', וגם בשם ס"ג הי' השבירה רק בז"ת שבו כו' כנודע, וזהו דמצה היא בחי' שפלות דחכ' הוא בחי' כח מ"ה בחי' ביטול עצמי לא הביטול שמהשגה והתבוננות כ"א בחי' ביטול בעצם כו' (וכמו הרצון שלמעלה מהשכל שהוא רצון עצמי, כמו"כ חכ' הוא בחי' ביטול עצמי כו', רק שזהו בבחי' רצון ואה"ר וזה בבחי' ביטול כו'), וזהו ששת ימים תאכל מצות וכן מצות יאכל את שבעת הימים להמשיך בחי' הביטול דחכ' בבחי' המדות שהן מבחי' הדעת יהי' בהם בחי' הביטול העצמי שמבחי' החכ' כו', ואז לא יהי' יניקה מהמדות גם בכל היום שנשאר רק ההסכם לא יפול ח"ו ברע כו', וזהו מצות יאכל את שבעת הימים היינו להאכיל את שבעת הימים ששה מדות להמשיך בהם בחי' הביטול דחכ' ואז גם מבחי' מצחא בחי' הסכם לא יהי' בזה שום אחיזה כו', וזהו שאחר הפסח מותר חמץ דאחר שממשיכים בחי' הביטול בהמדות אז גם מחיצוניות המדות לא יהי' יניקה כנ"ל לכן מותר אכילת חמץ כו', וזהו שתליית המן הי' ביום שני של פסח, דהרי בזמן ההוא מה ראו על ככה והיינו שנמשך בחי' מה גם בבחי' ככה שזהו כמו כה ועוד בחי' העלם יותר דככה הוא בחי' עשי' (ועמ"ש בתו"א והוספות ד"ה השמים כסאי פ"ב בענין אלף פעמים ככה) והיינו שע"י מס"נ שלהם המשיכו בחי' מ"ה גם בעשי' וע"כ נתלה המן שהי' מזרעו של עמלק כו', וזהו ששת ימים תאכל מצות להיות דממצחא דו"א מתערין דינין שזהו בחי' חמץ שע"כ אסור אכילת חמץ כו' אך כד אתנהיר ואתגליא מהמצחא דעתיקא במצחא דו"א כדין משתכנין כל הדינין כו', כמו"כ הו"ע בחי' מצה שזהו בחי' מ"ה צריכים להמשיך בז' מדות בכדי שלא יהי' יניקה ואחיזה גם בבחי' חיצוניות שלהם כו', והחיוב דאכילת מצה הוא לילה הראשונה שאז הוא גילוי דבחי' מ"ה ממש מצה זו שאנו אוכלין ע"י מ"ה כו', וצריכים לאכול מצה גם בשאר ימי המן כו', וזהו ששת ימים תאכל מצות ומצות יאכל את שבעת הימים להמשיך בחי' מ"ה דחכ' בהי' מדות כו'.

קיצור. יבאר המאמר ממצחא דע"ק משתכנין הדינין, מנחה דשבת, דחול, יתרץ קושיהו, דמצה הוא ביטול עצמי וצריך להאכילה את ז' הימים, מדות ועיקר הגילוי בלילה הראשון.

בס"ד, שביעי ש"פ, תש"ו

ויט משה את ידו על הים ויולך ה' את הים ברוח קדים עזה כו' ויבקעו המים, הנה במד"ר בשלח פכ"א אי' דבזכות יעקב נקרע הים שנא' ופרצת ימה וקדמה, וצ"ל היכן מרמוז קרי"ס במ"ש ופרצת ימה וקדמה שלמים מזה דבזכות יעקב נקרע הים כו', גם צ"ל מה"ע ויט משה את ידו על הים שהרי לפי האמור בפסוק זה ה' בקיעת הים ע"י הרוח קדים דקודם לזה נא' וילך ה' את הים ובקעהו שתהי' הבקיעה ע"י ידו של משה, וכאן נא' וילך ה' את הים ברוח קדים כו' ויבקעו המים, וא"כ מה"ע נטיית ידו של משה על הים כו', ובאמת ה' קרי"ס ע"י משה דוקא וכמ"ש מוליך לימין משה וכמ"ש במד"ר שם, גם צ"ל מפני מה ה' קרי"ס בשביעי של פסח דוקא שבאותו היום דוקא ה' קריעת הים כו', ולהבין כ"ז צ"ל תחלה ענין קרי"ס, דהנה ידוע דים ויבשה הוא בחי' עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא דכל מה שיש ביבשה יש בים וההפך הוא דברואים שבים מובלעים במי הים שהמים מכסים עליהם והם מובלעים בהמים שהוא מקורם וגם כל חיותם וקיומם הוא בתוך המים, אבל ברואים שבארץ הגם שמקבלים חיות מן הארץ כמ"ש ארץ אשר ממנה תוצא לחם הנה גם בעת קבלתם מן הארץ ה"ה מופרדים מן הארץ ויכול להיות שט באויר או ע"פ המים ומקבל גם או מן הארץ כו', והדוגמא מזה הוא בנבראים דעדאת"כ דאוא"ס מכסה ומקיף עליהם מכל צד ופינה והוא כמ"ש בע"ח דבעיגולים העיגול העליון טובב ומקיף את העיגול התחתון כו', דבד"כ נבראים דעדאת"כ הוא בחי' עיגולים כמ"ש במ"א בענין יקוו המים כו', והם מובלעים במי הים שהם בטלים במקורם וכאשר יהי' האופן בתוך האופן שהעיגול התחתון בטל ונכלל בהעליון והר"ע ההתכללות כו', דביושר הוא בחי' התלבשות שהעליון מתלבש בהתחתון והיינו שהתחתון הוא מציאות דבר בפ"ע רק שהעליון מתלבש בתוכו כו', אבל בעיגולים הוא בחי' התכללות והיינו שהתחתון נכלל ובטל בהעליון כו' ועמ"ש בלק"ת ד"ה להבין המשנה יו"ט של ר"ה, וגם כל חיותם וקיומם הוא בתוך מקורם כו', שהרי גם בעיגולים הוא שמחי' בבחי' פנימיות וכמ"ש בסש"ב דהארץ הלזו הגשמי הנה האוא"ס הסוכ"ע הוא בתוך תוכה ופנימיותה ומחי' אותה כו', ומכ"ש שהוא כן בבחי' נבראים דעלמא דאתכסיא כו', רק שג"ז אינו בבחי' התלבשות אבל מ"מ הוא שמקבלים חיות כו' וכ"ז הוא בבחי' ביטול במקורו היינו שאינו תופס החיות לעצמו כ"א הוא בבחי' ביטול בתכלית כו', משא"כ נבראים דעדאת"ג הנם שמקבלים חיות מאלקות ה"ה מ"מ בבחי' יש ודבר נפרד כו', ומבשרי אחזה עד"מ בנפש האדם שיש ה' מדרי' גר"ג ח"י, וידוע דגר"ן העבודה היא בבחי' מוחין ומדות בהשגה אלקית שמתבונן בזה ומתפעל באהויר הרי גם שמשיג הענין האלקי בטוב ומתבונן בזה בהתבוננות טובה ה"ה מ"מ בבחי' מציאות דבר כו' שהרי כללות ענין ההשגה הוא ענין המציאות וכידוע דכל השגה הוא יש, וא"כ גם מה שמשיג ההשגה

האלקית ה"ז בבחי' מציאות כו', וגם בחי' האור המאיר לו בהשגה זו דכאשר ההשגה היא בטוב מאיר הענין האלקי במוחו כו', ה"ז שתופס האור לעצמו היינו שטוב לו האור המאיר לו ונעשה לו זה בחי' חיות לנפשו ושמה הוא בנפשו על האור והגילוי כו' (וכמ"ש במ"א דבעבודה דמוחין יכול להיות שמרוה צמאנו בהאור והגילוי המאיר לו בההשגה וההתבוננות כו', וזהו הסיבה דהעבודה במוחין אינה מביאה לידי קיום המצות בפו"מ כו' וע"כ צ"ל התפעלות המדות דוקא כו' וכמ"ש במ"א) וכאשר מתפעל באהו"ר הרי כל ענין המדות הוא בחי' הרגש עצמו כו' כנודע, וגם אם רוצה באלקות מצד האלקות, ה"ז מ"מ בבחי' הרגש וכמ"ש קרבת אלקים לי טוב דבבחי' קרבת אלקים גם שהוא מצד האלקי מכל מקום הוא בבחי' לי טוב כו' והיינו שהוא בבחי' הרגש ובבחי' מציאות כו', אבל העבודה בבחי' מקיפים דנשמה והוא בחי' רעו"ד בבחי' רצון עצמי דנשמה כו' ה"ז בבחי' ביטול במציאותו כו', ואין זה מה שרוצה לעצמו כ"א אדרבא להיכלל בבחי' עצמות אוא"ס כו', ועם היות שגם בזה יש התבוננות והיינו בבחי' הפלאה דעצמות אוא"ס כו' כנודע, הרי ההשגה בזה היא השגת השלילה כו', שהרי באוא"ס שלמעלה מהשתל' אינו שייך השגה כ"א בבחי' שלילה לבד כו', דהשגה זו אינה בבחי' השגה גמורה בבחי' תפיסא בכלים כו', ועוד זאת שהעיקר בזה הוא ההרגש דהאוא"ס (דער דערהער פון דעם אוא"ס). שהרי האוא"ס הוא בלתי מושג וא"כ התעוררות הרצוא אין זה מן ההשגה כ"א שע"י השגת השלילה שהוא השגת ההפלאה כו' הוא שנרגש אצלו האוא"ס המופלא, שההרגש הוא למעלה הרבה מההשגה כו' (וע"ד תכלית הידיעה שלא נדע, הידיעה וההרגש דהאוא"ס שלא נדע כו') (והגם דבכל השגה והתבוננות צ"ל בחי' ההרגש והוא בחי' הדעת שזהו העיקר כו' ועמ"ש מזה בד"ה ששת ימים הגה שם הוא ההרגש במה שמושג והוא הרגשת הענין המושג כו' וכאן הוא ההרגשה דאוא"ס הבלתי מושג כו' והענין הוא דשם הוא הרגשת הענין האלקי המושג, דההשגה הוא בחיצוניות הענין וההרגשה היא בעצם ופנימיות הענין כו', וכאן הרי ההשגה היא בהשלילה מהגילוי' דהשתל', והיינו שההשגה בעיקרה הוא בהאור דהשתל', ויבין איך שהאוא"ס מושלל ומופלא מזה, וההרגשה היא בהאוא"ס המופלא כו') והרצוא הוא בבחי' יציאה וביטול מעצמותו כו', וגם מה שהוא בבחי' אור פנימי והו"ע בחי' אהבה בתענוגים כו', אין זה שתופס האור לעצמו בבחי' הרגש עצמו שטוב לו האור והגילוי כו', שהרי אדרבא הוא בבחי' כליון הנפש שז"ע אהבה בתענוגים להתענג על ה' עד כלותה כו', רק שבתקון א"צ להיות בחי' כליון לגמרי כ"א צ"ל השוב כו', אבל האהבה ענינה הוא בבחי' כליון כו', א"כ אין זה שתופס לעצמו כ"א אדרבא בחי' ביטול עצמותו כו' וכמו שהוא בכל נשמה בפרט בבחי' גר"ן וח"י, כמ"כ בכללות הנשמות יש נשמות שעבודתם הוא בבחי' העבודה שע"פ טו"ד (שזהו עבודת רוב הנשמות) שיש בזה כמה חלוקי מדר' באופן העבודה אם בבחי' פנימיות או בבחי' חיצוניות, דהעבודה בבחי' פנימיות הוא בבחי' קירוב ודביקות יותר באלקות (וזהו כמשל שגם בעת שמקבל חיות ממקורו

הוא בבחי' נפרד ממקורו (כו') ובבחי' היצונית אינו בבחי' דביקות כ"כ כו', וגם שההתבוננות והתפעלות הלב הוא רק בשעת התפלה, וכל היום הוא בבחי' הסכם לבד כו', ויש נשמות שעבודתם הוא בבחי' מס"נ וביטול כל מציאותם כו' וכמו במשה דכתי' בו ונחנו מה בבחי' ביטול במציאות לגמרי ולכן הי' כבוד פה וכבוד לשון כי התגלות הדבור הוא בחי' יש והוא הי' בבחי' ביטול בתכלית כו', והיינו מפני ששרש נשמתו הי' לא מבחי' פה העליון דבחי' מל' שהוא בחי' הגילוי כ"א מבחי' ההעלם וכמ"ש מן המים משיתיהו בחי' עדאת"כ כו' ע"כ הי' בבחי' ביטול בתכלית כו'.

קיצור. יקשה באופן קרי"ס וזמנה, ויקדים ענין נבראים דעדאת"כ ועלדאת"ג, ים ויבשה, עבודה דגר"ן ומקיפים דנשמה, לי טוב וביטול.

(ב) והנה בעולמות עלדאת"כ ועלדאת"ג הן כריאה ויצירה וכמ"ש יוצר אור ובורא חשך שהברי' היא בחי' חשך והעלם ויצירה בחי' אור וגילוי כו', וכמו עד"מ מח' ודבור שהמח' היא בחי' העלם ודבור הוא התגלות כו', אמנם ידוע דבחי' מל' דאצי' נקרא לפעמים בשם ים ולפעמים בשם ארץ וכמ"ש כל הנחלים הולכים אל הים שהנחלים הן הששה מדות המשפיעים אל הים בחי' מל' כו', וכתי' והארץ הדום רגלי שהמל' נק' ג"כ בשם ארץ כו', ובחי' ים הוא בחי' המל' כמו שהיא באצי' שהיא במדר' האצי' כו', הגם שהיא שרש ומקור ביע' שבאצי' מ"מ ה"ה בכלל ע"ס דאצי' והיא במדר' אצי' ממש כו', דהארת הקו שמאיר בע"ס דאצי' מאיר גם בבחי' מל' (דה' ספי' הראשונות דמל' מאירים תמיד בבחי' גילוי אוא"ס כו' וכמ"ש בס' בשבת ברכות * בענין ישיש כגבור כו') והיא בבחי' ביטול ויחוד בתכלית באוא"ס כו', דכמו דכללות הע"ס דאצי' הן בבחי' איהו וחיהו חד ואיהו וגרמוהי חד, כן הוא גם בבחי' המל' כמו שהיא באצי' כו' וכמ"ש לך ה' הממלכה כו' דכמו שלך ה' הגדולה כו' כן הוא לך ה' הממלכה כו', ומה שנא' בבחי' מל' לך בפ"ע הוא להיות דבחי' המל' היא בחי' רוממות והתנשאות והרי התנשאות הוא בחי' יש כו', ע"כ או' לך ה' הממלכה דבאמת היא לך כו' כי התנשאות דבחי' מל' כמו שהיא באצי' אינו בבחי' התנשאות על עם כ"א בבחי' רוממות והתנשאות עצמי שמושא בעצם כו', ומ"ש אח"כ ואתה מושל בכל זהו בחי' מל' כמו שהיא בבי"ע בבחי' התנשאות על עם שהיא מקור לבי"ע להוותם ולהחיותם כו', והוא בבחי' מיעוט האור וכמא' לכי ומעטי א"ע להיות ראש לשועלים כו', והיינו שבוקעת את הפרסא ויורדת לבי"ע הרי האור שבבי"ע הוא בחי' אור של תולדה שבאין ערוך לגבי האור כמו שהוא באצי' וכמ"ש באורך נראה אור דבאורך שבאצי' נראה אור בבי"ע בחי' הארה דהארה בבחי' אור של תולדה בלבד הבא ע"י העלם והפסק הפרסא כו', וגם בחי' אצי' שבבי"ע, והיינו בחי' הלמ"ד כלים דאצי' שנעשים גר"ן לבי"ע וכ' באגה"ק סי' כ'

בשבת ברכות: ל' זה ישנו ג"כ בקונטרס העבודה ע' 6 ושם נסמן בהערה "צ"ע
פ"י תיבה זו".

שהקו בקע הפרסא עמהם ומאיר בהם בבי"ע כמו באצ"י כו', הנה הגם שנמשך בזה הארת הקו ואינו בבחי' הארה דהארה לבד מ"מ אינו כמו באצ"י ממש כו', דהנה לבד זאת דהאור מאחר שהוא בבחי' יציאה חוץ לאצ"י אינו כמו שהוא באצ"י וכמו בהתגלות האצ"י מאוא"ס המאציל, שאינו אותו מהות האור כו' כ"ש מאצ"י לברי' כו' וכמ"ש במ"א, הנה בחי' המל' כמו שהיא באצ"י שהיא בכלל ע"ס דאצ"י הרי מאיר שם כללות האור מהקו שבבחי' התכללות הע"ס בכלל כו' והוא בחי' האור העולה על כללנה שזהו דוקא כאשר כל הע"ס הן ביחד כו', וכאשר נפרטה בחי' המל' בפ"ע וירדה לברי' הרי בחי' אור הקו שמאיר בה הוא רק להספי' הפרטיות ואינו מאיר שם בחי' כללות האור כו', וע"ד אכל בי עשרה שכינתא שריא הרי על עשרה דוקא, אבל יחיד הגם שיהי' יחיד בודרו וצ"ג כמו מרע"ה ה"ה מ"מ יחיד כו' ודוקא על עשרה שכינתא שרי' מפני שזהו שיעור קומה שלימה כמו הע"ס למעלה כו' (ובמ"א דיחיד שהרבים צריכים לו והיינו שהוא נשמה כללית ומשו"ז הוא מנהיגם כו' וכמ"ש במ"א, ה"ה נענה כמו בתפלת צבור כו'), ועד"ז יובן דבע"ס דאצ"י מאיר בהם כללות אור הקו שלמעלה מהאור פנימי כו' שזה מאיר גם בבחי' המל' וכאשר ירדה בברי' מאיר בה רק הארת הקו השייך לבחי' מל' בלבד כו', וזהו בבחי' כללות האור, אמנם ידוע דבזה שנפרטה בבחי' ספי' בפ"ע נעשה מיעוט גם בהאור פנימי וכמו עד"מ אות בי"ת שהי' תחלה בת' ברוך שהי' בו גילוי אור שכל ואח"כ כשנפרט בפ"ע הגם שיש בו מאותו האור מ"מ אינו כמו שהי' תחלה כשהי' מצורף בהתיבה כו' וכמ"ש במ"א, וכמו"כ יובן בבחי' המל' כשיורדת בברי' הגם שמאיר בה אור הקו, אין זה כמו האור המאיר בה בהיותה באצ"י כו', ויובן זה ע"ד ההפרש בין בחי' פנימיות הכלים וחיצוניות הכלים, דהנה הכלים בכלל הן בבחי' מציאות וגבול דענין בחי' חכ' בינה חג"ת זהו בבחי' הכלים שהן בבחי' מציאות חכ' וחסד כו', דהאורות הן פשוטים בעצם שהרי הן המשכה וגילוי מבחי' או"ס הפשוט בתכלית ע"כ גם האורות הן פשוטים כו', ולכן יכול להיות אחליפו דוכתייהו אור החסד בכלי הגבו' ואור הגבו' בכלי החסד מפני שהאור פשוט וגם כשמתלבש ומאיר בכלי החסד אינו בבחי' חסד בעצם כו' לכן יכול להיות אחליפו דוכתייהו הן בחי' הכלים ולהיות בכלי הגבו' כו', וההגבלה דחו"ג הוא בבחי' הכלים והן מגבילים את האור כו' ומ"מ יש הפרש בכלים בין פנימיות הכלים וחיצוניות הכלים, דפנימיות הכלים יש להם ערך והשתוות אל האור ולכן היא מקבלת את האור ומתאחד עם האור כו', ועד"מ באדם למטה בהתלבשות הכחות באברי הגוף כמו אור השכל במוח שבראש ואור הראי' בחומר העין כו', הרי החומר הוא באין ערוך לגבי האור וצורת הנפש שזה גשמי וזה רוחני כו', ומ"מ בהכרח לומר שיש איזה השתוות בהכלי אל האור דמשו"ז האור מתלבש בהכלי כו', וכמו בחומר העין הוא הספיריות והבהירות שבו דמשו"ז מקבל אור הראי' כמו זכוכית בהירה שמקבלת אור השמש, והרי הספיריות שבעין אינו דבר חומרי כמו עצם העין שהוא חומרי וגשמי, אבל הספיריות הוא כמו דבר רוחני, וזהו הכלי לקבל אור

הראי' כו', וכן בחומר המוח יש בו לחלוחית הרוחני שבו שזוהו הכלי לקבל אור השכל כו' הרי שיש בהאברים בפנימיותם איזה השתוות אל האור כו', והדוגמא מזה יובן בבחי' הכלים למעלה דפנימיות הכלי הוא שיש לה ערך והשתוות קצת אל האור דמשו"ז היא כלי לקבל את האור ומתאחדת ממש עם האור כו', ועיקר ענין איהו וגרמוהי חד הוא בבחי' פנימיות הכלי שאינו עדיין בבחי' גבדל מן האור ומתאחד עם האור כו', אבל בחי' חיצוניות הכלי הוא בבחי' גבדל ואינו בערך אל האור כו', ומה שמבו' בכ"מ דכלים דאצי' הן בחי' בריאה שבאצי', זהו בבחי' חיצוניות הכלים כו', דפנימיות הכלי היא בבחי' אין לא בבחי' מציאות עדיין כו' (ועם היותה בבחי' חכ' וחסד אין זה בבחי' מציאות עדיין כו') ומה שמהתעבות האור נעשה הכלי בבחי' יש מאין זהו בחי' חיצוניות הכלי כו', ומ"מ הרי אור הקו מאיר גם בבחי' חיצוניות הכלי, רק ההפרש הוא דבפנימי' הכלים מאיר בתי' עצם האור כמו שהוא לעצמו ומתאחד ממש עם הכלי כו', ובחיצוניות הכלי מאיר רק האור שהוא בבחי' השפעה והתגלות חוץ לעצמותו כבי' דהיינו לצורך ההתהוות ואינו בבחי' התאחדות ממש כו' רק איהו וגרמוהי חד לברוא בהם וע"י מאין ליש כו', וכמו"כ הוא ההפרש בבחי' המל' דכמו שהיא באצי' מאיר בה עצם האור ובבחי' התאחדות כו', וכמו שהיא בבי"ע מאיר בה רק בחי' חיצוניות האור ולא בבחי' התאחדות ממש כמו באצי' כו', ויובן זה ג"כ מענין הנשמות, דהנשמה כמו שהיא למעלה ה"ה בתכלית היחוד והביטול שלמעלה מהביטול דמלאכים כו', דעבודת המלאכים גם דיצי' וברי' הרי למעלה הרבה מהעבודה דלמטה ועבודת הנשמה למע' גבוה מעבודת המלאכים אפי' דאצי' דנשמתם הוא מיחוד או"א כמ"ש באנה"ק סי' כ' ובירידתה למטה הרי אף מי שהוא צ"ג עובד ה' ביראה ואה"ר בתענוגים לא יגיע למעלת דביקותה בה' בדו"ר טרם ירידתה בעוה"ז כו' כמ"ש בטש"ב פל"ז, ועד"ז יובן בבחי' מל' שאינו דומה יחודה ודביקותה בא"ס ב"ה כמו שהיא באצי' וכמו שירדה לבי"ע כו', וזהו ב' המדרי' בחי' ים וארץ שבמל' כו'.

קיצור. יבאר ב' בחי' מל' באצי' או בבי"ע, ויביא דוגמא פנימיות הכלים וחיצוניות הכלים, הנשמה למעלה ובירידתה בעוה"ז.

ג) והענין הוא דהנה מל' הוא בחי' ממוצע בין אצי' לבי"ע להיות דבי"ע הוא באין ערוך לגבי אצי', דאצי' הוא אלקות ובי"ע בחי' יש ודבר נפרד צ"ל ממוצע ביניהם, וכמו שאנו רואין גם בגשמי' כאשר המשפיע והמקבל רחוקין זה מזה צ"ל ע"י ממוצע וכמו המתורגמן שהי' בימיהם להיות כי הרב הדורש הי' למעלה מהעם שלא יכלו לקבל מהרב עצמו והי' צ"ל ע"י ממוצע שמקבל מהרב ומשפיע אל העם כו', שהמתורגמן הי' לו איזה ערך ושייכות אל הרב שיכול לקבל השפעת הרב, וגם יש לו שייכות אל העם שיוכלו לקבל מאתו כו' ומובן שהמתורגמן אינו שמשפיע מה שהוא מקבל מהרב כ"א שהשפעת הרב מתעלם בו ומוזה נמצא אצלו ההשפעה שמשפיע אל העם כו', וכמו"כ יובן בבחי' מל' שבבחי' עליונה שבה דהיינו

בבחי' המל' שבאצי' ה"ה מקבלת האורות דאצי' שהן מתעלמים בבחי' מל', ובחי' ארץ שבמל' משפיע בבי"ע כו', וזהו ואמונה כל זאת וקיים עלינו שהמל' היא בחי' משפיע וגם בחי' מקבל, ובחי' מקבל שבה למעלה מבחי' משפיע שבה כו', והיינו שמקבלת האורות דאצי' ומתעלמים בה ע"י בחי' התנשאות דמל' דכל התנשאות הוא בחי' העלם כו', ואח"כ משפיע בבי"ע כו', וכשם שבחי' מל' היא בחי' ממוצע בין אצי' לבי"ע. כמו"כ בחי' הכתר ממוצע בין אוא"ס המאציל אל הנאצלים כו', שהרי האורות הרי באים מ"מ בבחי' הגבלה כו', וכידוע שיש ג' מדרי' בהאורות הא' כמו שכלולים באוא"ס המאציל שעז"א אנת הוא חד ולא בחושבן שהן בבחי' חד ממש כו', הב' כמו שנמשכים ממקורם ועדיין לא נתלבשו בכלים שעז"א בסי' ע"ס בלי מה שהן בבחי' ע"ס ומ"מ הן בלי מה בלי מהות ומציאות דבר כו', ועיקר ענין איהו וחיוהי חד הוא במדרי' זו כו', והג' כמו שהן מתלבשים בכלים שבאים בבחי' מהות ומציאות דבר כו' וכמ"ש במ"א, דכמו שהאו' הן בכלים ה"ה בבחי' ציור וגוון וכמו הוי' בניקוד פתח בחכ' ובניקוד צירי בבינה כו' שהניקוד הוא בחי' הציור בהאור כו' וכמ"ש במ"א, ובעצמות אוא"ס בחי' אל מי תדמיוני ואשוה שאין שם שום דמיון וציור כלל כו' וכמ"ש בזהר בא דמ"ב ע"ב, ובכדי שיהי' אצי' האורות מאוא"ס ב"ה הוא ע"י ממוצע והוא בחי' הכתר דבחי' עליונה שבו הוא בחי' תחתונה שבעצמות, ובחי' התחתונה שבו הוא שרש ומקור הנאצלים והיינו בחי' עתיק ואריך דבחי' עתיק הוא בחי' תחתונה שבמאציל ובו מתעלם בחי' מל' דא"ס כו', ובחי' אריך הוא ריש ומקור לנאצלים ונק' עתיק יומין ואריך אנפין דאריך אנפין הוא שגם בחי' האריכות שייך מ"מ לבחי' אנפין היינו בחי' הפנימיות דז"ת דאריך מתלבשין באצי' דאו"א מלבישין לזרועות דאריך כו', ובחי' עתיק יומין דבחי' היומין שהן ז"ת הגם שמתלבשים בא"א ה"ה מ"מ בבחי' העתקה והבדלה כו' וכמו"כ בחי' מל' דא"ס הוא בחי' ממוצע בין עצמות אוא"ס ובין כללות הגילויים בעולמות כו', שהרי הקו בכללות נק' שכינה ע"ש ששוכן בעולמות שנמשך להאיר את העולמות כו' וכמ"ש במ"א ועצמות אוא"ס הרי אינו בערך העולמות ושהוצרך להיות הצמצום באוא"ס שנתעלם האור שבבחי' א"ס ובבחי' בל"ג ונמשך ע"י הצמצום בחי' אור הקו שבבחי' מדה וגבול כו', שזהו ג"כ בחי' ים וארץ דבחי' ים הוא בחי' העיגול הגדול שלפני הקו ששם נתעלם האוא"ס הבל"ג כו', או דבחי' ים הוא בחי' הרשימו שזהו רושם מהאוא"ס הבל"ג היינו שהוא האור שלא נגע בו הצמצום דמשו"ז הוא בחי' רושם דאוא"ס שלפני הצמצום כו' וכמ"ש במ"א, רק שהאור נתעלם בבחי' אותיות הרשימו כו', והקו הוא בחי' הגילוי שבא במדה וגבול ובבחי' מדה ומשקל להיות בבחי' גילוי בעולמות כו', וכ"ז הוא כשהמשכה היא בסדר והדרגה ע"פ מאמר קו המדה דבחי' בוצד"ק שמוודד מדידת האורות והכלים שצ"ל ההמשכה ע"י בחי' ממוצע בכל המדרי' הנ"ל בב' המדרי' דים וארץ כו', אבל קרי"ס הי' שנקרע הים דבחי' מל' שלא יעלים על האורות דאצי' ויהי' גילוי אור האצי' בבריאה כו', והו"ע הפך ים ליבשה דבחי' ים שהוא ההעלם נהפך ליבשה

להיות בבחי' גילוי כו' וכן הוא עד רום המעלות בבחי' פנימיות הכתר ובבחי' אוא"ס שלפני הצמצום שהאיר בגילוי כמו שהוא כו', וזהו דבקר"ס כאו"א מראה באצבע זה אלי בבחי' גילוי המהות כו' שזהו בגילוי אור האצי' כו', שהרי בבי"ע גם במדרי' היותר עליונות לא יש בחי' גילוי המהות כ"א ידיעת המציאות לבד כו', ובקר"ס הי' בבאו"א גילוי המהות כו' וראתה שפחה על הים מה שלא ראה גדול הנביאים שגם במדרי' הפחותות הי' גילוי אור כו', והיינו מפני שנתגלה בחי' עצם אור האצי' וכן עד רום המע' בבחי' עצמות אוא"ס הוא שנתגלה בחי' הים בחי' ההעלם כו', וזהו דבקר"ס הוא לידת הנשמות שבבחי' עיבור בבחי' מל' שהן מבחי' זיווג דגדלות כו' כמ"ש בפע"ח, והיינו שנתגלו בחי' אורות דאצי' שבהעלם במל' כו', ובכדי שיהי' התחברות זאת דבחי' אצי' יאיר בגילוי בברי' ובכללות שיהי' התחברות בחי' ים וארץ, זהו ע"י גילוי מבחי' עצמות אוא"ס שלמע' מב' המדרי' וזהו ויולך הי' את הים ברוח קדים מבחי' א"ס קדמונו ש"ע כו', דמבחי' עצמות א"ס נמשך להיות התחברות דבחי' ים וארץ שהעלם יהי' בבחי' גילוי כו' וזהו דקר"ס הי' הכנה למי'ת, דבתורה הרי נמשך בחי' עצמות א"ס וכמ"ש ויקחו לי תרומה אותי אתם לוקחים כו' מכרתי לכם את תורתי כבי' נמכרתי עמה כו', והקדמה לזה הי' קרי"ס שהי' או המשכת בחי' עצמות א"ס בחי' קדמונו ש"ע כו'.

קיצור. המל' ממוצע בין אצי' ובי"ע ע"י ב' בחי' ים וארץ, הכתר בין המאציל והנאצלים ע"י ב' בחי' עתיק ואריך, מל' דא"ס בין עצמות אוא"ס והגילוי ע"י ב' בחי' עיגול הגדול (רשימו) והקו, בקרי"ס גילוי ההעלם ע"י בחי' שלמעלה מב' המדרי', קדמונו ש"ע.

ד) וזהו דקר"ס הי' בשש"פ דוקא, דהנה אמרו"ל מה שביעי רשות אף ששי רשות דחובת אכילת מצה הוא לילה הראשונה, אבל השבעה ימים הן רשות, ומה שנא' בהדי' בתורה שהוא רשות הוא ביום השביעי שהי' בכלל שבעת ימים תאכל מצות ויצא מן הכלל כו' כדאמרינן בגמ', דהנה יש במצות ב' ענינים הא' בחי' אורות שביכולת להמשיך ע"י אתדל"ת והן בחי' האורות שנמדדו לפי אופן הכלים, וע"כ ע"י תקון ועשיית הכלים ממשיכים את האור כו', וע"כ הן בבחי' חובה מאחר דבאתדל"ת אתעדל"ע צריך להיות העבודה באתעדל"ת להמשיך בחי' האור והגילוי כו' וגם בחי' חובה הוא כמ"ש בעה"ק דשכר המצות הו"ע הכרחי שע"י העבודה והזיכוך יומשך בחי' האור כו', ואין הכוונה שמוכרח ח"ו, רק מפני שכך עלה ברצונו במחה"ק להיות באתעדל"ת אתעדל"ע כו' כמ"ש במ"א בדרוש לרוקע הארץ כו', ע"כ הוא כמו ענין הכרחי כו', והב' הוא אורות עליונים שא"א להמשיך ע"י אתעדל"ת כ"א מה שנמשך בבחי' אתעדל"ע מצ"ע כו', וזהו בחי' רשות שאין זה בכח אתעדל"ת כו', ושרש ענין הרשות הוא הגבה למעלה מאד וכמ"ש בוהר בהתחלתו בריש הורמניתא דמלכא פי' רשות ורצון המלך כו' דרשות הוא בחי' עצמות א"ס שאינו מוכרח בשום דבר

כו', דבגילויים מן העצמות הוא בחי' מוכרח מאחר שהוא בחי' גילוי לבד ה"ה מוכרח בעצמו ומוכרח בהגילויים ממנו כו', אבל עצמות אינו מוכרח ח"ו בהגילויים כו', וכמ"ש במ"א, וז"ע שביעי רשות להיות שאז הוא המשכת בחי' עצמות א"ס שלמעלה מכל הגילויים כו', וכידוע דשביעי ש"פ הוא כמו לעתיד ובמדרי' העליונה דעוה"ב אין בו אכילה ושתי' כו', וזהו דבשביעי ש"פ גא' עצרת לה' אלקיך ולא נא' לכם כמו בשמע"צ, וגם כתיב לא תעשה מלאכה דמשמע אפילו מלאכת אכל נפש כו' וכמ"ש בלק"ת ובס"י בד"ה ששת ימים והיינו כדוגמת לעתיד שאין בו אכילה ושתי' ויקבלו חיות מבחי' עצמות א"ס וכמ"ש ביום השלישי יקימנו ונחי' לפניו בבחי' פנימיות ועצמות א"ס כו', וידוע דמ"ש יחינו מיומיים קאי על ב' ימים דר"ה והן ב' המדרי' דסוכ"ע וממכ"ע כו', וביום השלישי הוא גילוי בחי' עצמות א"ס שלמעלה מבחי' סוכ"ע וממכ"ע כו' וקאי על יוהכ"פ שאין בו אכוש' דיוה"כ שהוא מעין לעתיד כמ"ש בלק"ת ע"פ זה, כמו"כ הוא בשביעי של פסח כו', ולכן הי' קרי"ס שהים והעלם יהי' בגילוי מפני הגילוי דבחי' עצמות א"ס כו' וזהו ובנ"י הלכו ביבשה בתוך הים דכמו שהן ביבשה בבחי' יש הלכו בתוך הים כו' שהי' בהם גילוי מבחי' א"ס יש האמיתי וע"כ הי' היש בבחי' ביטול בתכלית כו', עמ"ש בבה"ז בשלח בבי' המא' התוספתא בד"ה עוי"ל באופן אחר כו', וזהו דקרי"ס הי' בזכותו של יעקב, דהנה יעקב הוא בריח התיכון המברית מן הקצה אל הקצה, היינו מבחי' קצה היותר עליון דת"ת מגיע עד הכתר בחי' פנימיות הכתר כו' כנודע, ולכן יעקב תיקן תפלת ערבית שהיא רשות, כי המשך מבחי' עצמות א"ס ששם ענין הרשות כו' כנ"ל, ואי' בזה ע"פ הנה ישכיל עבדי ירום ונשא וגבה מאד ונשא מסט' דאברהם וגבה מסט' דיצחק מאד מסט' דיעקב והן בחי' חג"ת דעתיק דת"ת דעתיק מגיע בבחי' פנימיות עתיק כו' כמו בחי' ת"ת דאצי' מגיע בבחי' פנימיות הכתר כן בחי' ת"ת דעתיק מגיע בבחי' פנימיות עתיק כו', היינו בחי' רדל"א ששם חביון עוז העצמות כו' ולכן ע"י בזכותו דוקא הי' קרי"ס להיות הפך ים ליבשה כו' ולכן יעקב ברך את בנו יוסף וידגו לרוב בקרב הארץ שגם בארץ עלדאת"ג יהיו בבחי' דגים שבים שהי' ביכולתו להמשיך בחי' זו מפני שהמשיך מבחי' פנימיו' ועצמו' א"ס כו', וזהו ופרצת ימה וקדמה ימה היא בחי' ים דוקא והמשיך בזה בחי' קדמה בחי' רוח קדים שעיי"ז יהי' ופרצת בחי' פרצה וקריעת הים כו', ופרצת הוא כענין עלה הפורץ שזהו הגילוי דמשיח כו' כנ"ל בהגילוי דלעתיד כו', אמנם מ"ש ויט משה את ידו הוא דהנה אי' בילקוט פ' חקת דמטה משה הוא המטה דיעקב מ"ש כי במקלי עברתי כו', דמטה ויעקב שניהם בחד דרגא דשניהם בקו האמצעי ומשה מלגאו ויעקב מלבר כו', וע"כ מה שנקרע הים בזכות יעקב הוא ע"י משה דוקא כו', וענין נטיית ידו של משה הוא ע"ד אלה תולדות יעקב יוסף דעם היות שיעקב הוא בריח התיכון כו' ה"ז מקצה השמים עד קצה השמים כו' דהיינו שההמשכה הי' בבחי' יסוד כו' ויוסף ממשך הגילוי בבחי' מל' להיות הגילוי למטה בר'

וכמ"ש במ"א, וכמו"כ משה דוקא המשך להיות הגילוי למטה כו', רק דיוסף הוא למטה במדר"י מיעקב והוא בחי' י' רברבא י' זעירא כו' (ובשרשו הוא למעלה כו') ומשה הוא למעלה ממדר"י יעקב כו' וע"י הוא הגילוי למטה כו', דמשה ענינו הי' להמשיך האור והגילוי למטה כו' וכמ"ש כי מן המים משיתיהו כו' וזהו ויט משה את ידו כו' דהנה בסדר השתל' הוא ע' בחי' ים וארץ העלם וגילוי כו', ובקרי"ס הי' שההעלם יאיר בגילוי והוא ע"י רוח קדים שלמע' מבחי' ים כו', וזה הי' בזכות יעקב בריח התיכון כו' וצ"ל ויט משה שהוא המשך את הגילוי למטה כו'.

קיצור. יתרץ קושייתו דקרי"ס הוא בשש"פ, רשות למעלה מאתעדל"ת, בזכות יעקב בריח התיכון וע"י משה שהוא הממשיך למטה.

בס"ד, ליל א' דחה"ש, תש"ו

וכך העם רואים את הקולות ואת הפידים ואת קול השופר ואת ההר עשן, וירא העם וינעו ויעמדו מרחוק, דבמ"ת היו גילויים נעלים ונפלאים ביותר אשר פעלו גם בכחות הגלויים שבנפש דזהו רואים את הקולות דרואים את הנשמע ושומעים את הנראה, וצ"ל מהו"ע הרעש והרעם שהי' במ"ת כדאי' במדר"ר (שמות פ"ה) הה"ד (איוב לו, ה) ירעם אל בקולו נפלאות, מהו ירעם כשנתן הקב"ה את התו' בסיני הראה בקולו לישראל פלאי פלאים, וצ"ל מהו הרעם והרעש כ"כ שהי' במ"ת הלא הדבורים והצווים דמ"ת בעשה"ד רובם הם דברים פשוטים מה שהשכל מחייב שצ"ל כך, דלא מיבעי עניני המדות וההנהגות בעשה דכבוד אב ואם ול"ת דלא תגנוב וגו' ולא תחמוד דאפילו אם לא היינו מצווים ע"ז הרי האדם באשר הוא אדם צ"ל נזהר בזה וכמארז"ל (עירובין ק, ב) א"ר יחנן אלמלא לא ניתנה תורה היינו למדין צניעות מחתול וגזל מנמלה כו', הרי הבע"ח שאין מעלתן מעלת השכל מ"מ ה"ה גזריהם בענינים אלו כש"כ האדם שמעלתו הוא מעלת השכל וביכלתו להשכיל גם בדבר המופלא הרי מדעתא דנפשי' צ"ל נזהר בזה ועכ"פ ללמוד מהגבראים הבע"ח במדות טובות שיש בהם, ואפי' גם הענין דהאמונה והדעת לידע אלקות ולהאמין באל יחיד, הוא ג"כ מה שהאדם בא ע"ז בהכרח שכלי וכמו באאע"ה שבא לענין הידיעה והאמונה באלקות בהכרח שכלי וכמ"ש במ"א בארוכה, וא"כ מהו"ע הצווי בדברים אלו בכלל, אמנם ענין הצווי הוא מפני שגדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה וכמבואר בסוגיא דב"ק דל"ח ע"א דהנ"מ הוא לענין השכר, ומפני

החבה שחבב הקב"ה את ישראל נצטוונו גם דברים פשוטים כדי להרבות בשכר המקיימים את הצווים, ועוד זאת דבצווים אלו הנה באה הוראה כללית בענין המצות דהמקיימן באמת הנה ענין הקיום אינו לפי שהוא דבר שהשכל מחייבן כ"א לפי שהן רצון העליון ופקודותיו ית', דהנה במצות יש כמה חלוקי דרגות, משפטים עדות וחוקים, דמשפטים הן המצות שגם השכל האנושי מחייבם וכמו כבוד או"א מצות צדקה וכו' עדות כמו תפילין שבת וכו' חוקים הם המצות שאין עליהם טעם שכלי, והנה טבעי בנ"א דקיום דבר שהשכל מחייבו עושים בחיות יותר מכמו דבר שאין עליו טעם, וישנם הטועים לחשוב כי המעלה בקיום המצות היא כאשר מקיים מצות החוקים בחיות כמו מצות המשפטים, אבל באמת טעות הדבר אלא עיקר המעלה הוא כאשר מקיים מצות המשפטים בחיות פנימי דקבועמ"ש כמו שמקיים המצות דחוקים, והכוונה בזה הוא דקיום המצות אינו בשביל הטעם וההבנה שכלית ישיש לו בהמצוה כ"א לפי שהיא מצות ה' אשר כך צונו ית', אבל אחר כ"ז אינו מהראוי לכאורה להרעיש ע"ז מאחר שעצם הדבר הוא דבר פשוט שראוי לעשותו גם בלא צווי, א"כ מהו ירעם אל, ומהו"ע אומרו עוד שבהקול הראה הקב"ה לישראל פלאי פלאים, ובילקוט איתא א"ר לוי נראה להם הקב"ה כאיקונין זו שמראה פנים לכל צד, אלף בנ"א מביטין בה, והיא מבטת בכלן, כך הקב"ה כשהי' מדבר כל אחד מישראל הי' אומר עמי הדבור מדבר, אנכי הי' אליכם אין כתיב כאן אלא אנכי הי' אליקך היינו לשון יחיד ולא נאמר אליכם לפי שהדבור נתיחד לכאו"א ביחוד, וצ"ל מהו"ע עמי הדבור מדבר, ובכללות הענין צ"ל מהו החדוש דמ"ת דהלא מקרא מלא דבר הכתוב (בראשית כו, ה) עקב אשר שמע אברהם בקלי וישמר משמתי מצותי חקותי ותורת, וארז"ל (יומא כח, ב) קיים אברהם אבינו אפי' ערובי תבשילין שנא' תורת אחת תושב"כ ואחת תושבע"פ, והיינו דכל עניני המצות כמו שבאו אח"כ במ"ת בתושב"כ ובתושבע"פ קיימם אאע"ה, וכן כל האבות וא"כ מה נתחדש בנתינתה לישראל, אך הענין הוא דהנה כתיב (שה"ש א, ג) לריח שמניך טובים שמן תורק שמך וגוי ואי' במד"ר כל המצות ש'עשו לפניך האבות ריחות היו, אבל אנו שמן תורק שמך, רמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ה, דריח הוא לא עצמו' הדבר, והראי' שאינו חסר כלום, שאם אפי' יריח כל היום וכל הלילה לא יחסר מאומה, הי' הוראה שהריח אינו מקבל עצמות דבר כ"א רק הארה לבד, אבל אנו שמן תורק שמך דבר שמריקין מכלי אל כלי שנמשך עצם הדבר כמו שהוא, והיינו דהאבות בעבודתם ברו"ש וכמ"ש באברהם הלוך ונסוע הנגבה בבחי' רו"ש ובהענינים הרוחני' שלו, שזה הי' קיום המצות שלו, שהרי לא הי' יכול להיות הקיום בגשמי' וכמו במצות תפילין עד"מ שנא' בהם יצי"מ הרי לא הי' אפשר להיות קודם שהי' שעבוד מצרים וכמו"כ בשארי מצות הי' הכל בענינים רוחני', לכן נקראים בשם ריחות, אבל אנו שמן תורק שמך רמ"ח מ"ע ושס"ה ל"ת שהם בפועל דוקא.

קיצור. יקשה מהו הרעש דמ"ת כיון שעשה"ד רובם דברים פשוטים, יבאר אשר המעלה הוא בקיום המשפטים ע"ד החוקים, ויביא אשר מצות האבות ריחות היו, משא"כ במ"ת.

ב) וביאור הענין הוא, דהנה ארז"ל (יומא לא, א) אמר אביי ש"מ עין עיטם (ממנו באה אמת המים לבית טבילת שער המים שעל החומה, רש"י) גבוה מקרקע עזרה עשרים ושלש אמות (כמדת גובה שער המים ובגין כלי של שלש אמות מלמעלה להחזיק ארבעים סאה, שאי אפשר למים לעלות להר שהוא גבוה ממקום שנובעין משם, רש"י) דתנן כל הפתחים שהיו שם גובהן עשרים אמה ורחבן עשר אמות חוץ משל אולם (שגבהו ארבעים ורחבו עשרים, רש"י) ותניא ורחץ בשרו במים במי מקוה כל בשרו, מים שכל גופו עולה בהן, וכמה הן אמה על אמה ברום שלש אמות, ומבואר בתוס' שם בהכרח הגובה דג' אמות, דבשביל השיעור דמ' סאה אינו מוכרח שיהי' דוקא הגובה ג' אמות ויכול להיות גובה אמה על רוחב אמה ואורך ג' אמות, אמנם בשביל למעט טרחת הכה"ג ודאי כי הי' הג' אמות בגובה ולא בהאורך או ברוחב, ומזה אנו למדין שהמעין עין עיטם אשר משם נובעין המים גבוה מקרקע העזרה כ"ג אמה, לפי שא"א שהמים יעלו מעצמן לגובה יותר גבוה ממקור מוצא המעין, אשר מזה מובן לכל דבר שא"א שיתעלה מעצמו למעלה משרשו ומקורו ואשר ע"כ הנה התו"מ שקיימו האבות הי' בכח עצמן שבעבודתן הגיעו לזה לכן לא הגיעו בזה רק לשרשן ומקורן לבד מפני שזהו כלל שהנברא בעבודתו בכח עצמו לא יוכל להגיע למע' משרשו ומקורו, ומובן דבר זה במוחש מענין ירידת הגשמה בגוף, דירידת הגשמה בגוף היא ירידה צורך עליה, והיינו דבכדי שתהי' עליית הגשמה למדרי' יותר עליונה ממקום עמידתה באוצר הנשמות הוא ע"י ירידתה תחלה למטה ומתלבשת בגוף וע"י ירידה כזו כשהגשמה פועלת פועלתה כפי הכוונה העליונה בירידה זו הנה בצאת הנפש מן הגוף הגשמה עולה למדרי' יותר עליונה מהיותה שם קודם ירידתה להתלבש בגוף, ועם היות דירידת הגשמה אינה בשביל עצמה שהרי הגשמה עצמה א"צ תקון, כ"א כל ענין ירידתה הוא לתקן את הנה"ב ולברר ולזכך עניני עולם, אבל היא עצמה א"צ תיקון מכל מקום הנה ירידה זו היא גם בשביל עצמה רק שאינו בשביל התיקון כ"א בשביל העלי' דבכדי שהגשמה תתעלה למעלה משרשה ומקורה הגלוי, היינו מקום עמידתה למע' הנה זהו דוקא ע"י הירידה, והענין הוא דהנה בכללות ענין ירידת הגשמה למטה והתלבשותה בגוף גשמי נא' בזה ל' הפחה כמ"ש ויפח באפיו נשמת חיים ויהי האדם לנפש חי', וכן הוא בכל נשמה בפרט כמו שאנו אומרים אלקי נשמה שנתת בי טהורה היא, טהורה קאי על עולם האצ"י אשר שם הוא מעמד הנשמות, ומשם נסעה וירדה דזהו אתה בראתה אתה יצרתה אתה נפחתה בי, וכמ"ש רבינו נ"ע ונפש השנית בישראל היא חלק אלקה ממעל ממש כמ"ש ויפח באפיו נשמת חיים ואתה נפחת בי וכמ"ש בזהר מאן דנפח מתוכי

נפח, פני מתוכיותו ופנימיותו שתוכיות ופנימי' החיות שבאדם מוציא בנפיתתו בכח, והיינו דלא כמו בדבור שהכל הלב בזה הוא רק הארה חיצוני', אבל נפיתה היא בכח שזהו פנימי' ההבל, וגבי ירידת הנשמה למטה בגוף נא' ל' נפיתה ויפח באפיו דמתוכי' נפח, דהנה בהתגלות מהעלם יש ב' אופנים, הא' שהגילוי מההעלם הוא בסדר והדרגה, וכמו גילוי השכל ממקור השכל שזהו המשכה שבהדרגה, דכח המשכיל הוא מקור לשכל, והגם דכח המשכיל הוא רק כח היולי של השכל, וזה הכלל כי כל היולי הוא עצמו מושלל מהגילויים אשר באים ממנו מ"מ מאחר שנמשך מהנפש להיות מקור לשכל הגלוי הנה עם היותו היולי ה"ה מ"מ ענין שכלי והשכל המתגלה כבר נמצא בכח המשכיל, רק שאופן המציאות של השכל כמו שהוא בא אח"כ בשכל גלוי אבל עם זה הנה שכל זה עצמו נמצא בכח המשכיל בהעלם, וכידוע שיש העלם שישנו במציאות והעלם שאינו במציאות כההפרש הידוע בין אש הגחלת לכח האש שבצור החלמיש, דשניהם הם בהעלם, שהאש שבגחלת עם היותו טמון וגנוז בתוך הגחלת אבל מ"מ הנה בהגחלת עצמו היינו בהעלמו ישנו אש במציאות ומציאותו הוא באותו המציאות כמו שהוא כשמתגלית ע"ג הגחלת, אבל כח האש שבחלמיש הרי בהעלמו אינו במציאות כלל, ולכן אינו נכלה ונפסק משא"כ האש שבגחלת יש בו כליון והפסק, הנה השכל שבכח המשכיל הוא העלם שישנו במציאות אשר ע"כ התגלות השכל ממנו הוא בהדרגה, וכן הוא בהתגלות התנועה מכח התנועה הפרטי כמו לצייר איזה ציור או לעשות איזה מלאכה ה"ז רק הארה והתפשטות מכח התנועה, מ"מ מאחר שכח התנועה הוא מקור התנועה להניע, הרי כל התנועות נמצאים כלולים בו, ועם היות דזה מה שכל המיני תנועות נמצאים כלולים בכח התנועה הרי אין זה באותה המציאות כמו שהם באים במציאות התגלותן, מ"מ מאחר שהן נמצאים כלולים בכח התנועה ע"כ התגלות התנועה בפועל מכח התנועה הפרטי היא המשכה שבסדר והדרגה, וכמו"כ בכח ההילוך שברגל הגם שהוא כח היותר אחרון שבכחות הגלויים מ"מ הנה המשכתו מהחיות הכללי שבמוח הוא בהדרגה.

קיצור. יבאר אשר א"א לעלות למעלה משרשו, ועלית הנשמה היא דוקא ע"י הירידה בגוף יציע אשר ירידת הנשמה היא ע"י הפחה, פנימיות החיות ולא בדבור הארה חיצונית, ויבאר אופן א' בהתגלות מן ההעלם בסדר והדרגה, בשכל תנועה והילוך.

ג) אמנם כ"ז הוא ההתגלות שבסדר והדרגה, ואופן הב' הוא ההתגלות שלא בהדרגה, וכמו גילויי שכלים הבאים מכח השכל ההיולי העצמי שנטוע ומושרש בנפש שהוא היולי עצמי על כל המיני חכמות ושכלים, הנה גילוי זה המשכתו שלא בהדרגה, דהנה כל כח איזה שיהי' יש לו מקור שרש והיולי, דהמקור הוא התחלת הגילוי של הכח ההוא כמו שבא בפועל, וכידוע דכח ענינו רוחני פרטי מוגבל ופועל דבר במה

שחוף לעצמו, ואופן פעולתו הוא בהתלבשות דוקא, דגדרים אלו הם גדרים הכח מהכח היותר עליון שבכחות הגלויים הפנימיים שהוא כח השכל עד כח היותר אחרון שהוא כח התנועה בהילוך והדומה לו דכח השכל הוא רוחני והוא פרטי שהוא רק להשכיל ולא לראות או לשמוע, ופועל דבר במה שחוף ממנו להשכיל ולהבין במציאות דבר מה שאינו הוא, כי הדבר המושכל והמושג אינו עצמי השכל ומהותו, וגם בהתעצמות המושג בהמשיג הוא רק דתמצית המושכל והמושג מתעצם עם המשכיל והמשיג, אבל גוף מציאות המושכל והמושג הוא דבר נפרד משכל המשיג והמשכיל להיות דענין הכח הוא מה שפועל בדבר שחוף לעצמו, ואופן פעולתו הוא בדרך התלבשות דוקא דזהו ההפרש הכללי בין הכחות פנימיים לכח הרצון שהוא מקיף דהרצון פעולתו בדרך גזירה אבל הכחות פנימיים פעולתם בהתלבשות דוקא, דענין ההתלבשות הוא מה שהכח פועל ועושה שהנפעל עצמו נעשה כן, וכמו בכח השכל כשמתלבש בהכלי שלו שהוא חומר המוח הנה פעולתו של כח השכל הוא אשר חומר המוח עצמו משכיל ומבין ההשכלה ההיא וכן הוא בכל כח מהכחות פנימיים שמוגדרים בכל הגדרים הנ"ל הנה כל כח יש לו מקור ושרש, דהמקור הוא גלוי ושרשו הוא נעלם, וכמו בכח השכל, הרי כל עיקר ענינו הוא שהדבר ההוא שעוסק בו יהי מושג לו בהשגה ברורה הנה השגה זו יש לה מקור והוא נקודת ההשכלה דחכמה, דהשגה היא רחובות הנהר דבינה ומקורו הוא המעיין שהוא נקודת ההשכלה דחכ', והמעין דחכמה גם לו יש מקור והוא השרש הנעלם בכח המשכיל שהוא המקור דנקודת ההשכלה, ועם היותו מקור לנקודת ההשכלה מ"מ לגבי ההשגה דבינה הוא שרש נעלם כעין היולי, והשרש הנעלם דשכל הגלוי בכח המשכיל גם הוא יש לו שרשו הנעלם והוא כח ההיולי העצמי דשכל הנטוע ומושרש בעצם הנפש, דהנה כח המשכיל עם היותו שהוא שרש נעלם דשכל עד שמפני זה נקרא בשם היולי מ"מ הנה לגבי החכמה הוא שרש בלבד ובדרך אר"ח דחכ' הוא גם מקור לחכ', והיינו דכשם שבהשכלה והשגה הרי ההשכלה אינה שרש הנעלם להשגה כ"א מקור גלוי, הנה כמו"כ הוא בחכ' וכח המשכיל דבדרך אר"י הרי כח המשכיל הוא רק שרש להחכ' ולא מקור גלוי והטעם לזה הוא לפי דחכ' היא התחלת הפרצופים דכחות הגלויים שמוגדר בגדר שכל, וכח המשכיל הוא סוף הפרצופים דכחות הנעלמים שהוא למעלה מן השכל, הנה הלמעלה מן השכל לשכל הוא רק שרש בלבד ולא מקור, אמנם בדרך אר"ח הוא מקור לחכ' הגלוי להיותו ההיולי פרטי דשכל הגלוי, אבל הכח ההיולי העצמי דשכל הנטוע ומושרש בעצם הנפש הוא היולי עצמי לכל מיני החכמות ושכלים, אשר כן הוא בכל כח וכח מכח הנפש דיש לו מקור שרש והיולי העצמי עד הכח היותר אחרון בכחות הגלויים שהוא כח ההילוך דישנו גם בבע"ח להיותו מכחות הנמוכים שבנפש, וכמו שאנו רואים בענין הקפיצה שהוא מתיחס לכח התנועה וההילוך ומ"מ אין ענינו ענין ההילוך כ"א בא ע"י גילוי כח פנימי ועצמי דכח ההילוך דהדולג ממקום למקום שאין זה מכח ההילוך שברגל שהוא להלך בלבד, אבל הדילוג הוא

בכח דוקא, והכח הוא התגלות פנימי והעלם שבנפש, שבהתגלותו משעבד כל הכחות שבנפש לפעול הפעולה ההיא, וכהוא עובדא דר"ל (ב"מ פ"ד ע"א) יומא חד הוה קא סחי ר' יוחנן בירדנא חזי' ריש לקיש (שהי' ליסטים, רש"י) ושורר (קפץ, רש"י) לירדנא אבתרי', א"ל (ר' יוחנן, רש"י) חילך לאורייתא (כמה כחך יפה לסבול עול תורה, רש"י), להיות הכח והגבורה בא מכח פנימי ונעלם שבנפש, אשר כן אנו רואים בכח התנועה להגביה משא כבדה שזהו בכח דוקא, דכאשר מגביה משא שהיא בערכו בלתי כבדה א"צ כח לזה, אבל בשביל להגביה משא כבדה כמו אבן גדולה עד"מ צריכים ע"ז כח מיוחד, והיינו ע"י התגלות כח הנעלם דכח התנועה, שזהו עיקר ההפרש בין חלוש לגבור, דלכך זאת מה שבהגבור הנה התלבשות החיות בכחות הגלויים שבכח התנועה הוא בו יותר מכמו בחלוש הנה עיקר ענין גבורתו הוא בזה מה שבכחו ויכלתו להביא כחות הנעלמים שבכח התנועה לידי גילוי בכל ענין שירצה, ואז בהתגלות כחו הנעלם לא יכבד עליו שום דבר מפני התגלות כחו הנעלם, וזהו דכתיב (יואל ד, י) החלש יאמר גבור אני, דלכא"ו איך יהי' החלש גבור, אך זהו כאשר רוצה ברצון חזק והענין נוגע לו, די זאך רירט אים אן טיף און ער וויל באמת, מתגלים לו בזה כחות נעלמים, דבהתגלות כחות הנעלמים הנה גם הוא גבור, דמצד הנפש הרי גם החלש הוא שלם בכל שלימות הכחות נעלמים שבגבורה כמו הגבור אלא שאין ביכלתו לגלות כחותיו הנעלמים בעצמו כמו שהוא בגבור, ולכן אנו רואים במוחש דלעת מן העתים בסיבה מסיבות הפחד או השמחה ביותר הנה גם בחלש מתגלים כחות הנעלמים דגבורה, הרי שאינו חסר רק היכולת להביא לידי גילוי, ויכולת זו באה ע"י תוקף הרצון כשהענין נוגע לו.

קיצור. יתחיל לבאר אופן הב' בהתגלות, יציע אשר לכל כח יש לו מקור גלוי שרש נעלם והיולי עצמי, ויבארם בכח השכל ותנועה והילוך, ענין הגבור הוא שמביא כחות הנעלמים לידי גילוי.

ד) והנה כמו שהוא בכח היותר אחרון שבנפש שהוא כח התנועה וההילוך, כן הוא גם בכח היותר עליון דכחות פנימי' שהוא כח השכל הבא בדרך א"ח דוקא שמתגלים שכלים רבים עד אין שיעור ושכלים נעלים ביותר, דהנה כאשר לומד איזה סוגיא הנה סדר הלימוד שלומד המשנה שהיא ההנחה יסודית בהסוגיא היא ולימודו בעיון עם פרש"י ותוס' שהם מבארים עניני המשנה כפי הפלפול דהשקלא וטריא שבגמרא המישרת דברי המשנה בדקדוק ענינים וג"ז הוא לומד בעיון עם פרש"י ותוס' המקרבים עניני הסוגיא בהנוגע להלכה פסוקה, ולומד הסוגיא ההיא פעם שתיים ושלוש עד כמה פעמים עד אשר כל פרטי הסוגיא היא מושגים לו בבירור, אשר בכל פעם ופעם שלומד עם היות שמתוסף לו ריבוי שכל וחכמה בשכלים גדולים מ"מ הנה כל השכלים האלו הם גילויי שכלים מכח המשכיל לבד, דכח המשכיל עם היותו כח היולי דשכל, אבל הוא רק ההיולי דשכל גלוי, וכל ההמשכות הן בדרך א"י, ולכן היא המשכה

שבהדרגה אבל כאשר לאחר שלמד הסוגיא בעיון הגמור הוא מייגע את שכלו למצוא קושיות הסותרות ומטריח את כלי שכלו בטרחה גדולה ביגיעת בשר ויגיעת נפש ומיישב את הסוגיא, הנה ביגיעה זו מגיע, רירט אך, בכח השכל ההיולי העצמי שהוא העלם שאינו במציאות, ומשם נמשכים גילויים עד אין שיעור ושכלים נעלים ביותר, וזהו הגבור בחכמה שהוא כמעין המתגבר בריבוי נביעה יתרה שזהו מתוס' הכח במקור השכל לגלות ריבוי שכלים גלויים, וכמו עד"מ כשלומד בפנימי' התורה הענין דמוחין חכמה ובינה, דחכמה היא נקודה ובינה התפשטות ויודע דענין הנקודה אינו ענין הקיצור או העלם והראי' שבהנקודה עצמה יש בה הטעמה שכלי' ודבקות הנקרא קלעפ, דזהו מה שטבע המים לדבק, ומ"מ הנה היא רק נקודה וברק המבריק לבד, דאם לא ימצא אותיות במה להחזיק הנקודה תתעלם לגמרי, וכמו שאנו רואים במוחש דעלול יותר לשכוח נקודה שכלית מכמו לשכוח השגה שכלית, ויודע דחכמה מעין ובינה נהר, אשר בכל הידיעות האלו כשלומד בעיון פעם שתיים ושלש הרי גיתוספים לו ריבוי שכליים בידיעה זו אשר מבין כולם הוא יודע מעלת החכ' על הבינה כי החכמה מאין תמצא, אבל כל השכלים האלו עם היות שזהו ידיעה פנימי' בהשגה גמורה מ"מ הוא רק גילויי שכליים מכת המשכיל שהוא המקור דשכל הגלוי, אבל כאשר לומד הסוגיא זו עצמה במעלת שרש הבינה על החכ', היינו שמטריח כלי שכלו ביגיעה גדולה להשכיל ולהבין בענין הב' כחות דחויב כמו שהם עצמם עומדים ונמצאים בכח המשכיל, עם היות שיודע דכל השגה היא בריחוק מן העצם מ"מ הנה הבינה כמו שהיא בכח המשכיל גדלה מעלתה על מעלת החכמה ומשיג כי ההתפשטות דכח הבינה כמו שהיא עומדת בכח המשכיל הו"ע מרחב עצמי, ובוזה ישכיל להבין בהא דכתיב והחכמה תחי' בעלי', דבינה נקראת בעלי' של החכמה, והא דאיתמר דהתגלות עתיק הוא בבינה דוקא, דביגיעת הבנה כזו הוא מגיע, רירט ער אך, בכח השכל ההיולי העצמי אשר משם נמשכים גילויים עצמים שלמעלה מהמקור דשכל הגלוי, אשר מכ"ז מובן דהתגלות שאינו בהדרגה הוא בכח וגבורה דוקא, וענין הכח הוא שנמשך מכת הפנימי והנעלם שבנפש וכמו"כ יובן בענין התלבשות הנשמה בגוף שזהו המשכה שלא בהדרגה, דהנה השתלשלות עו"ע ה"ז המשכה שבסדר והדרגה ובריאה יש מאין הגם שזהו בדרך אין ערוך, מ"מ ה"ז ג"כ בהדרגה עדיין מפני שהאין המהווה יש לו קירוב הערך אל היש והיש תופס מקום אצל האין, וכמבואר בענין אין ערוך לך, דזה מה שאנו אומרים אין ערוך לך הוא דלגבי עצמות ב"ה הוא אין ערוך לגמרי אבל לגבי האין המהווה אין זה בדרך אין ערוך לגמרי, ועם היות דההתהוות הוא לא שהאין נעשה יש כ"א רק מה שהאין מהווה את היש, מ"מ הרי יש לו קירוב הערך אל היש, אבל בנפש וגוף הרי גוף ונפש רחוקים ומובדלים זמ"ז לגמרי, שהרי הנשמה היא במדרי' היותר גבוה בדצח"מ והגוף הוא נמוך ביותר שהוא דומם, ולא כמו גופות הבע"ח שהן במדרי' הצומח וכמ"ש תוצא הארץ נפש חי' דבקומתן נבראו ובצביון נבראו,

והיינו דגופן ונפשן נתגלו כאחד ביחד מפני שהן קרובים זל"ו שזהו צומח וחי, אבל גוף האדם הוא במדרג' הדומם וכמ"ש וייצר ה"א את האדם עפר מן האדמה, וכתוב גלמי ראו עיניך, דתחלה הי' בריאת ויצירת הגוף ואח"כ ויפח באפיו נשמת חיים וכו', וברוחני' הרי הנשמות עלו במחשבה בבחי' מחשבתא עילאה, ומצד הגוף ונה"ב הוא למטה במדרגה מכל הבע"ח שהרי האדם יכול להיות חי' היפך מאלקות, משא"כ כל הנבראים שאינם יכולים להיות היפך רצה"ע, שזהו מ"ש אחר וקדם צרתני וגו' דהאדם הנה מצד נפשו ונשמתו יש בו מעלות גדולות גם על כל הנבראים העליונים ביותר, ומצד גופו הוא למטה ונמוך גם מכל הנבראים היותר שפלים, ואשר על כן הנה בכדי שהנשמה שהיא גבוהה במדרג' תתלבש בגוף הנמוך במאד להחיותו הי"ו שלא בהדרגה, וע"כ צ"ל בכח וגבורה דוקא, וזהו ויפח באפיו נשמת חיים דמתוכו דוקא נפח, פי' שהוא התגלות הרצון וחפץ ה' אשר כך הוא רצונו ית' להיות ירידת והתלבשות הנשמה בגוף, כדכתיב כל אשר חפץ ה' עשה, ועם היות דכל ההתהוות היא מחפץ ה' שע"ז אומר כל אשר חפץ ה' עשה דקאי על כללות ההתהוות, מ"מ הנה בכל ההתהוות עם היותו מחפץ ורצון ה' אבל ההתהוות בפועל הוא ע"י דבר ה' וכמ"ש בדבר ה' שמים נעשו, אבל ירידת הנשמה למטה והתלבשותה בגוף הוא מבחי' רצון וחפץ ה' עצמו שבא בהתגלות ממש.

קיצור, יבאר אשר בדרך א"ח מגיע בהיולי העצמי, העלם שאינו במציאות, והיא התגלות שלא בהדרגה (חו"ב חלוקן ומעלתן זע"ז), יסביר אשר התלבשות הנשמה בגוף היא שלא בהדרגה, משא"כ עו"ע ואפי' יש מאין, וע"כ צ"ל בכח דוקא.

בס"ד, ליל ב' דחה"ש, תש"ו

לריח שמניך טובים שמן תורק שמך, והנה שמניך הוא השמן שלמעלה וכדאיתא במד"ר במקומו ר' אחא בשם ר' תנחום בר' חייא שני שמנים שמן כהונה ושמן מלכות ורבנן אמרי שתי תורות הן תושב"כ ושבעל פה, וזהו שמניך השמן שלמע' א"כ מה בא להוסיף באמרו שמן תורק שמך שהוא עוד מדרגה במעלת השמן, וצ"ל מהו מעלתו דשמך זה לגבי שמניך ומהו"ע שמך שנא' גבי שמך זה דוקא, והנה במד"ר שם אי' ר' ינאי ברי' דר"ש אומר כל השירים שאמרו לפניך האבות ריחות היו אבל אנו שמן תורק שמך כאדם שמריק מכלי אל כלי חברו, כל המצות שעשו לפניך האבות ריחות היו אבל אנו שמן תורק שמך רמיח

מ"ע ושס"ה מל"ת, והנה שירים קאי על התורה דתורה נק' שירה וכמארז"ל (חגיגה יב, ב) אר"ל כל העוסק בתורה בלילה הקב"ה מושך עליו חוט של חסד ביום שנאמר (תהלים מב, ח) יומם יצוה ה' חסדו ומה טעם יומם יצוה ה' חסדו משום ובלילה שירה עמי, וזהו כל השירים שאמרו לפניך האבות היינו שכל ענין לימוד התורה שלהם הוא רק ריחות לבד אבל אנו שמן חורק כאדם שמריק מכלי לכלי חברו, וצ"ל מהו המעלה בהרקה מכלי לכלי ומהו לכלי חברו.

ולהבין כ"ז ילקח"ת כי הנברא בעבודתו בכח עצמו אינו יכול להגיע למע' משרשו ומקורו, ונת' כי בירידת הנשמה למטה והתלבשותה בגוף נאמר ל' הפחה שהוא בכח פנימי כי בגילוי מההעלם יש על ב' אופנים, א' הגילוי בהדרגה כמו גילוי השכליים מכח המשכיל אשר שם השכל הגלוי במעלת העלם שישנו במציאות, וגילוי תנועה בפועל מכח התנועה הפרטי וגילוי כח ההילוך מהחיות כללי שבמוח, והב' גילוי שלא בהדרגה, ויבאר כי כל כח יש לו מקור שרש והיולי, וע"י או"ת מעורר כח היולי העצמי שהוא העלם שאינו במציאות, שהגילויים ממנו שלא בהדרגה כמו בקפיצה וכן בהשכלה ויסביר זה דבאו"י משיג מעלת החכ' על הבינה ובאו"ח משכיל ומבין מעלת הבינה על החכמה, כי כל המשכה שלא בהדרגה בא על ידי כח פנימי, וכן הוא בהתלבשות הנשמה בגוף דאינו דומה להשתל' עו"ע שזהו בדרך הדרגה ממש ובריאה יש מאין הוא ג"כ בדרך הדרגה עדיין, לכן הוא על ידי התגלות כח פנימי דרצון וחפץ ה' שבא בהתגלות ממש.

ה) והנה ההתהוות והתגלות הרצון מא"ס ב"ה בירידת הנשמה למטה והתלבשותה בגוף הוא ג"כ בא בבחי' דילוג וצמצום גדול שהרי הרצון למעלה אינו כמו רצון למטה, דבכחות הנפש הנה כח הרצון הוא כח המשלים שמשלים את מחסורו אשר יחסר לו, דכאשר האדם רוצה באיזה דבר, הרי הדבר שהוא רוצה בו, הנה הדבר ההוא חסר להאדם, דמשו"ז הוא רוצה בו, שאם הי' לו הדבר לא שייך או לומר שרוצה בהדבר כ"א שמתענג בהדבר, ואז התואר רצון הוא מושאל, ורק כאשר חסר הדבר אז הוא רוצה בו, ובזה כלומר ע"י הרצון הוא משלים את מחסורו אשר יחסר לו ויודעים אנחנו מזה ב' ענינים, הא' דהדבר החסר לו יש לו שייכות אל הרצון ותופס מקום אצל הרצון דמשו"ז רוצה בהדבר, ועוד זאת דמאחר שהרצון הוא במה שחסר לו הנה יודעים אנחנו מזה עוד דבר והוא ענין הב' שהי' לו הרצון גם קודם שנתעורר ברצון, ומוכרח דבר זה בהכרח שכלי, שהרי תחלה הוא המחסור שחסר לו ובמחסור זה קשור רצון להשלים המחסור, א"כ המחסור והרצון הם סבה ומסובב, דהמחסור סבה והרצון הוא המסובב הרי בהכרח דגם קודם שנתעורר ברצון גלוי הרי כבר הי' אצלו הרצון רק שהי' בהעלם ועתה הוא שנתגלה, דכ"ז הוא למטה בכחות הנפש דכח הרצון הוא גם כח המשלים, משא"כ למעלה הרי אין הרצון להשלים ח"ו וכמאמר אנת הוא שלימו דכולא,

וכלום חסר, וא"כ מובן אשר במה שהוא הרצון שלמעלה הרי הדבר
 ההוא אין לו שייכות אל הרצון, ולא זו בלבד שהדבר ההוא אינו תופס
 מקום כלל אלא עוד זאת שאין להדבר ההוא ערך אל הרצון כלל, והנה
 מאחר דהרצון אינו להשלים איזה דבר כי הדבר אינו בערך הרצון כלל,
 א"כ מובן דקודם שנתהווה הרצון לא הי' הרצון כלל בעצמותו ית'
 ונתהווה הרצון בבחי' התחדשות והוא ע"י הצמצום ובבחי' דילוג שלא
 בהדרגה, הרי אשר התהווה הרצון הוא ג"כ בבחי' כח וגבורה כבי' והיינו
 שבבחי' כח נעלם דא"ס נתהווה הרצון להיות ירידת הנשמה למטה
 והתלבשותה בגוף, ולכן הנה עי"ז דוקא הוא העלי' שלו דבהנשמה כמו
 שהיא למעלה לא הי' בה העלי' למעלה מן שרשה ומקורה ורק בירידתה
 בגוף נעשה בה העלי' שנעשית בבחי' מהלך שזוהו בחי' הילוך בבחי'
 א"ס, דוהו מ"ש טוב לי תורת פיך מאלפי זהב וכסף, וידוע דכסף וזהב
 הם אהוי"ר, דהנה הנשמה בהיותה למעלה היא בתכלית הביטול לאלקות
 ולמודה ורגילה באהוי"ר, הנה טוב לי תורת פיך של הנשמה היורדת
 למטה ועוסקת בתורה ומצות מהאהוי"ר שהי' לה קודם ירידתה, דדוקא
 בירידה זו נעשית בבחי' מהלך וכמ"ש ונתתי לך מהלכים בין העומדים
 האלה, דהנשמות כמו שהם למעלה הי' במדרי' עומדים וכמו המלאכים
 שנק' עומדים וכמ"ש שרפים עומדים ממעל לו, וכתיב ויעמידם לעד
 לעולם, והיינו שעומדים תמיד במדרי' אחת וכמו מיכאל וגבריאל עומדים
 מששת י"ב תמיד במדריגה א' זה באהבה וזה ביראה לא יוסף ולא יגרע,
 וכמו"כ הנשמות למע' קודם ירידתן למטה הן בבחי' עומדים וכמ"ש
 גבי אלי' חי הוי' אלקי ישראל אשר עמדתי לפניו נזכר לי עמידה ובוהר
 אי' כל נשמתא ונשמתא הוה קיימא בדיוקנאה קמי' מלכא קדישא וידוע
 דמלכא קדישא הוא בחי' ז"א דאצי', והיינו דהן נשמות דבין והן נשמות
 דמ"ה הי' למעלה בבחי' עומדים, דלכאורה א"מ מפני מה הנשמות ומלאכים
 למעלה נק' עומדים והרי עבודתם שם הוא באהוי"ר, ואהוי"ר שהם קירוב
 ונסיגה לאחור הם רצוא ושוב א"כ מפני מה נק' כ"ז בשם עומדים, אך
 הענין הוא דהנה כל המדרי' שלמעלה הכל נמדד ע"פ קו המדה שהוא
 בחי' הקו הנמשך מאזא"ס שהוא מקור האורות ומקור הכלים והוא עצמו
 המודד מדידת האורות והכלים, וגם היחוד בע"ס הן בחי' יחוד פנימי שלצורך
 הנשמות, והן בחי' יחוד חיצוני שלצורך המלאכים הכל נמדד ע"פ מאמר
 קו המדה היינו בחי' הקו, וכל האורות דבחי' ממכ"ע וסוכ"ע הכל הוא
 בבחי' מדה ושיעור, דבחי' סוכ"ע עם היות שהוא בחי' טובב ומקיף הי'ה
 מ"מ בערך אותו העולם שהוא טובבו, וכמו בעולם זה הנה שמים וארץ
 הם טובב וממלא דהשמים טובבים את הארץ ומקיפים אותה, ושמים
 לרום, ומ"מ יש מדה ושעור בריחוק השמים מן הארץ, דשיעור ריחוקם
 זמ"ז הוא באופן כזה שתהי' מ"מ ההשפעה משמים לארץ, וכמו"כ הוא
 בסוכ"ע שהוא מ"מ בערך העולם א"כ הי'ז ג"כ בבחי' מדידה, ולכן הנה כל
 העליות בכל המדרי' דממכ"ע וסוכ"ע הכל הוא בבחי' עמידה מפני שהכל
 הוא בחי' מדה ושיעור, ובחי' מהלך הוא ההילוך בבחי' א"ס ממש שלא

ע"פ קו המדה כלל, וזה דוקא בבחי' עצמות א"ס שלמעלה מכל הגילויים, הנה עלי' זו הוא דוקא ע"י ירידתה למטה מפני שבירידה זו דוקא יש התגלות כח הנעלם דא"ס ב"ה שמתוכו ופנימיותו נפת.

קיצור. יציע אשר התהוות הרצון בירידת הנשמה בגוף בא בבחי' דילוג, ויבאר דלמטה (א) הרצון הוא כח המשלים, (ב) דבר הנרצה שייך ותופס מקום ברצון (ג) הרצון ישנו בהעלם קודם שנתעורר, מה שאין כל זה למעלה בירידת הנשמה מתגלה כח נעלם ולכן עי"ז עולה למעלה משרשה, נעשית בבחי' מהלך שלא ע"פ קו המדה.

(ו) והנה בירידה זו שהנשמה יורדת למטה ומתלבשת בגוף הרי נעשה חידוש דבר מה שהנשמה בהיותה למעלה קודם ירידתה למטה לא ידעה מזה כלל ורק בבואה למטה להתלבש בגוף נתחדש לה דבר זה והוא מה שהגוף והנה"ב מעלימים על אור הנשמה שהוא הנה"א, ונת"ל דכל עיקר ענין ירידת הנשמה הוא לתקן את הנה"ב ולברר עניני העולם, שהסדר בזה הוא שהגוף ונה"ב מעלימים ומסתירים על אור הנשמה, וכאשר הנשמה על ידי עבודתה ע"י אור המתגלה מאתה שהוא הנה"א מסירה ההעלמות וההסתרים ועובדת עבודתה בקיום התומצ"ה הנה עי"ז נעשה העלי' דנה"א, והיינו שעל ידי ההסתר דנה"ב מגיע להכח דא"ס שמשם הוא כח ירידת הנשמה דויפח באפיו מתוכו ופנימיותו, אשר מכ"ז מובן דהנברא בכח עצמו א"א לו לעלות למעלה משרשו רק ע"י הירידה שבוה דוקא יש כח עליון הנעלם, וע"י הסרת ההסתר דנה"ב הוא העלי' דנה"א, דהנה שרש הנבראים ה"ה רק הארה לבד וכמ"ש אלה תולדות השמים והארץ בהבראם וגו' וארז"ל (מנחות כט, ב) א"ת בהבראם אלא בה' בראם ואי' בזה דאות ה' הוא אתא קלילא דלית בי' מששא, ובמדרש אי' בהבראם אותי' באברהם שהוא ג"כ ה' אברם וידוע דאברהם אברהם פסיק טעמא בגווייהו, דנשמת אברהם כשירדה לבריאה אינו כמו שהיא באצילות וע"כ ע"י עבודתו שבכח עצמו הגיע רק לשרש הנבראים, וגם כמו שנעשה בבחי' מרכבה דהאבות הן הן המרכבה לבחי' חג"ת דאצי', הרי המדות דאצי' הן גם כן שרש העולמות וכמ"ש זכור רחמיך וחסדיך כי מעולם המה, א"כ הרי הגיעו רק אל בחי' שרש ומקור התהוות העולמות, ועם היות דנשמת אברהם ג"כ ירדה ונתלבשה בגוף, א"כ הי' צ"ל גם באברהם ע"י עבודתו עלי' למעלה משרשו, אך הענין הוא דהעלי' שע"י הירידה הוא ע"י ב' ענינים, הא' הוא ע"י הסתר והעלם הנה"ב שהרי תוקף הרצון בנה"א בא ע"י הסתר דנה"ב דוקא ועד"מ הידוע דאמת המים הנה עי"ז שסותמים אותה נעשית ההתגברות המים ביותר, אשר בלתי סתימה הנה הילוכם הוא בהדרגה ורק ע"י הסתימה או נעשה התוקף וההתגברות ביותר, וכמו"כ הוא בהעבודה הרוחני' דתוקף הרצון בנה"א הוא ע"י שהנה"ב מעלים ומסתיר עליו שמונע ומעכב בדרך עבודתו, הנה מהירחוק דוקא נעשה הרצוא בנה"א בבחי' אה"ר שלמעלה מטו"ד, דאה"ר זו זהו העלי' בהנשמה, דהרי שרשה של הנה"א הוא בבחי' אדה"ע

וכמ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה, דציור אדם הוא מחזין ומדות וכנ"ל להנשמה כמו שהיא למעלה עבודתה באהוי"ר היינו עבודת המדות הבאה ע"פ השכלת והשגת המוחזין שכ"ז הוא בסדר והדרגה וא"כ עבודתה הוא ע"פ טו"ד אם כן האה"ר שלמעלה מטו"ד ה"ז עלי' בהנשמה ובאה ע"י הריחוק שמהנה"ב, אמנם אמיתית העלי' של הנה"א הוא כאשר הנה"א בעבודתו עושה ופועל שהנה"ב עצמו יתעורר בתוקף הרצוא לאלקות, דהנה האה"ר שלמעלה מטו"ד עם היות שזהו עלי' להנה"א אבל אין זה התחדשות בנה"א שהרי יש בה אהבה זו דהיא היא האהבה מסותרת שיש בכל אחד ואחד מישראל מצד שרש נשמתו שהיא מקושרת באוא"ס ב"ה, שהנשמה יש לה תענוג באוא"ס ב"ה, וכאשר האה"ר באה בהתגלות דוהו לסיבת הריחוק כנ"ל הנה הריחוק הוא אינו מצד הנה"א כ"א מצד הנה"ב, כי הנה"א הרי יש לו תענוג האלקי בנפשו, ע"כ גם בהתעוררות שמצד הריחוק יש בזה גם התענוג של הקירוב בהנה"א דוהו פי' המא' חדוה תקיעא בליבאי מסטרא דא בהקירוב דנה"א וככ"י תקיעא בליבאי מסטרא דא מהריחוק דנה"ב, וכמשל הבן תורה ועובד ה' שמצטער על ריחוקו של הפורק עול כו' אבל הנה"א עצמו יש לו עונג באלקות וע"י הריחוק מתקרב יותר ומתגדל העונג, הנה מאחר אשר להנה"א יש לו עונג מזה הרי לא הגיע בזה לבחי' העצמות כ"א בבחי' הגיליים לבד, אבל כאשר ההתעוררות היא בהנה"ב שלו לא טוב מהריחוק, הרי הנה"ב אין לו שייכות כלל לאלקות והיינו דמעצמו אין לו שום ידיעה ומושג באלקות ואין לו שום טוב טעם ותענוג באלקות, וא"כ ההתעוררות שלו הוא רק מפני שלא טוב לו מזה שהוא היפך רצה"ע, וזה נעשה בו ע"י עבודתו של הנה"א שמתלבש בהנה"ב עד שפועל כי הנה"ב מתעורר בתוקף הרצוא מן הריחוק שלו, וידוע דנה"א ונה"ב הם אדם ובהמה, וההתפעלות היא בבע"ח יותר מכמו באדם הנה בהתעוררות התפעלות זו הרי נפסד כל צורתו של הנה"ב ונשבר לגמרי מכל וכל, וזה פועל בדרך או"ח גם בהנה"א שמתבטל מכל עצמותו, כמו שאנו רואים במוחש דמי שהוא חכם ימשכיל אמיתי אינו נוח להתפעל וגם כאשר ישמע חכמה עמוקה הנה מצד גודל רוחב חכמתו בינתו ודעתו הרי לא יתפעל מזה כלל, רק כאשר רואה האמיתית, די ערנסקייט, של איש פשוט ותוקף האמונה פשוטה בעת אמירתו מזמורי תהלים הנה מזה הוא מתפעל בהתפעלות גדולה, וכן הוא בהנה"א דהתעוררות הנה"ב פועל בו ביטול גדול עד כי בהתעוררות הרצוא שלו שוכח לגמרי על התענוג בהקירוב, ורצוא כזה הוא התחדשות בהנה"א, וכזה הוא מגיע בעצמות א"ס דכי לא אדם הוא, דהיינו בבחי' א"ס שגם הרצון בהתלבשות דנשמה בגוף בא ממנו בבחי' דילוג כנ"ל.

קיצור. יבאר אשר בירידת הנשמה בגוף ומסירה הסתר הנה"ב מגיעה למעלה משרשה משא"כ מצד עצמה, ויבאר אשר זהו ע"י א' הסתר הנה"ב פועל אה"ר שלמעלה מטו"ד בנה"א, שמצ"ע עבודתה ע"פ טו"ד, וביותר כשנה"א פועל תוקף הרצוא בנה"ב ה"ז פועל באו"ח ביטול בנה"א.

ז) אמנם זהו ענין הא' מהב' ענינים שיש בהעלי' דנשמה, וענין הב' הוא שנעשה העלי' ע"י למוד התורה למטה בהבנה של שכל אנושי דוקא וע"י קיום מצות מעשיות בגשמי' דוקא, דהנה כתיב (הושע יד, ט) אני כברוש רענן ממני פריך נמצא, ופרש"י אני כברוש רענן אני לד' נכסף להיות אוחו ידי בו, כברוש רענן הנכסף לארץ שאדם אוחו בענפיו כלומר אהי' מצוי לו, ממני פריך נמצא, והלא אני הוא שכל טובתך מאתי באה והיינו דברוש הוא היותר חשוב ומשובח במיני הארזים וכדאי' במד"ך (בראשית פט"ו) כ"ד מיני ארזים הן, ואין לך משוכחים מכולם אלא ז', ר' אחא אמר ג' ברוש תדהר ותאשור, וחשיב ברוש לראשונה מכולם, כי הוא ארו גבוה ביותר ורך, שיכולים לכופף אותו למטה, וכשנותנים עליו איזה דבר הוא מגביה אותו למעלה, וזהו אני כברוש רענן דעצמות א"ס כופף קומתו כבי' בזה שנתלבש בדברים התחתונים במצות מעשיות, וע"י קיום המצות בגשמיות מתעלה האדם בעלי' שלא בהדרגה כלל, וכמ"ש והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים וגו' כצורר אבן במרגמה שהעלי' הוא למעלה מאד, וזהו ב' הענינים שבהם ועל ידם נעשה עליית הנשמה במדרי' נעלית וגבוה ביותר, הא' ע"י העלם והסתר של הנה"ב שמעלים ומסתיר על הנה"א, והנה"א מסיר ההעלם וההסתר שנעשה ע"י העלי', והב' הוא בירור השכל האנושי בחכמת התורה וקיום מצות מעשיות, והנה ב' דברים אלו חסרו לאברהם ושארי האבות שלא הי' להם העלמות והסתרי' מצד הגוף וכמ"ש רבינו נ"ע שהאבות כל אבריהם קדושים ומובדלים מעניני עוה"ז, כי האבות היו נשמות שירדו למטה רק בשביל להמשיך גילוי אלקות למטה ולא הי' בהם כ"כ ענין ההתלבשות בחומריות, וטעם הגילוי וירידת נשמת האבות לעוה"ז הוא דכמו בכללות ענין הגילויים בריש כל דרגין הרי תחלה הי' בחי' גילוי העצמות והיינו לגלות עצמותו לבד, ואח"כ הוא הגילוי להאיר את העולמות, כמ"כ הנה בענין כללות הירידה והגילוי דנשמות למטה הוא ג"כ באופן סדר כזה דתחלה יהי' גילוי כללי כמו גילוי העצמות לגלות עצמותו ואינו בשביל להאיר את העולמו' ואח"כ הוא הגילוי להאיר, וזהו שבתחלה ירדו נשמות כאלו אשר כל ענין ירידתם הוא רק בשביל להמשיך גילוי אלקות בעולם כמו חנוך והאבות ואח"כ נמשכו נשמות שלצורך התקון בסדר והדרגה, וא"כ מובן דהגם דנשמת אברהם בא ג"כ בירידה להתלבש בגוף, אבל התלבשות זאת אינה התלבשות גמורה הן מצד הנשמה והן מצד הגוף שלא העלים והסתיר על אור הנשמה, וכן בענין המצות הרי לא הי' להם מצות גשמי' שלא נצטוו בזה, וע"כ הנה בכל גודל עבודתם הגיעו לשם שדי כמ"ש וארא וגו' באל שדי וגו' דשם שדי הוא שאמר לעולמו די, אך שם שדי שהגיעו האבות הוא ע"ש שדי באלקותי לכל ברי' אשר משם נמשכים ענין הנסים, אבל הם הנסים המלוכשים בדרכי הטבע לפי שבי"ז הוא מהאור השייך אל העולמות, וזהו כל השירים שאמרו לפניך אבות ריחות היו, דלימוד התורה של האבות עם היות שזהו שמניך ממש אבל הוא ברוחניות לבד שהרי ההלבשה שלהן לא היתה הלבשה גמורה ממש, אבל אנו שמן תורק שמך כאדם שמריק מכלי לכלי חברו דלימוד התורה

שלנו היינו מה שניתן במ"ת הוא בהבנה שכלית דשכל אנושי שעיז מתברר השכל וכלי המוח, וזהו כאדם שמריק מכלי לכלי חברו, שחכ' התורה היא שכל אלקי והשגת האדם הוא בשכל אנושי, וכאשר משיג בשכלו האנושי את השכל דתורה הוי הרקה מכלי לכלי אשר בזה נטהר הכלי שלו, כל המצות שעשו לפניך האבות ריחות היו שקיימו את המצות ברוחני אבל אנו שמן תורק שמך רמ"ח מ"ע ושס"ה מל"ת, שמן הוא בחי' חכמה והיינו בחי' חכמה הנעלמה בחי' ח"ס וכמ"ש שמן משחת קדש שהשמן מושח את הקדש דהיינו בחי' ח"ס שהוא מקור ושרש להתהוות החכ', וזהו שהמצות עשה ולא תעשה הן שמן תורק בחי' ח"ס ולהיות דשמן תורק הוא בחי' ח"ס שמושח הנה מהאי טעמא נוסח ברכות המצות הוא אשר קדשנו במצותיו שעל ידי המצות נתקדשנו אנחנו גם כן כמ"ש כי עם קדוש אתה, והתקדשתם והייתם קדושים, קדושים תהיו, להיות שזה שמן משחת קדש ע"כ נתקדשנו גם אנחנו בקדושת המצות, וכח זה הוא שניתן לנו במתן תורה שהי' התגלות שם הוי' וכמ"ש וירד ה' על ה"ס, וזהו שמן תורק שהם המצות הוא שמך דכל המצות תלויים בהד' אותיו' דשם הוי' כמ"ש במ"א באורך, ולכן הנה האבות היו מחולקים בעבודתם כ"א מהם לפי שרשו ומקורו אברהם ששרשו הי' במדת החסד היתה עבודתו בהכנסת אורחים ובגמ"ח וזכאי' בפרד"ס בשם ס' הבהיר אמרה מדת החסד לפני הקב"ה רבש"ע כל ימי היות אברהם בארץ לא הוצרכתי אני לעשות מלאכתי שהרי אברם עומד ומשמש במקומי, יצחק היתה עבודתו בחפירת בארות דנביעת הבאר הוא מתתא לעילא, ועבודת יצחק היתה בעלאה מלמטלמ"ע מפני ששרשו במדת הגבו', וגבו' דקדושה הוא בחי' העלאה ולכן הנה בכל תפלה אומרים אנא בכח להיותו שם דגבורה שהוא בחי' העלאה, ויעקב עבודתו במקלות ובירוד צאן לבן לפי דשרשו במדת הת"ת, והיינו דבכל אחד הנה כפי אופן שרשו כן הי' ענין עבודתו דכ"ז הוא קודם מ"ת והעבודה היתה בכח עצמן, אבל לאחר שניתנו תומ"צ במ"ת הרי כלם שוים בקיום המצות, דשמאי והלל שהן בחי' חו"ג שוין בקיום המצות, והוא מפני שאין זה עבודה מה שלפי שרש ומקור הנברא כ"א מה שניתן מלמעלה למעלה משרש ומקור הנבראים והוא בחי' המשכת עצמיות ע"כ הנה הכל שוים בזה, וזהו לריח שמניך טובים, דהטובים שהם האבות עם היות דעי' עבודתם בכח עצמם הנה המשיכו בחי' שמניך שהוא תומ"צ אבל הוא רק ריח להיותו ברוחני לבד, אבל אנו שמן תורק שמך שעי' קיום התומ"צ שניתנו במ"ת ממשיכים המשכה עצמית.

קיצור. יבאר ענין הב', כשהעלי' עיי' ת"ת בשכל אנושי ומצות מעשיות, ויסביר אשר ירידת נשמות האבות הי' בשביל גילוי אלקות ולא בשביל לתקן את העולמות ולכן א) לא הי' גופם מסתיר, ב) לא היתה התלבשות גמורה בגוף, ג) תומ"צ שלהם רוחני ולזה לא היתה עלי' למעלה משרשם, ד) דכאו"א עבודתו לפי שרשו, משא"כ לאחר מ"ת העבודה לפי מה שניתן מלמעלה.

בס"ד, יום ב' דחה"ש, תש"ו

אריב"ל בשעה שעלה משה למרום אמרו מה"ש לפני הקב"ה רבש"ע מה לילוד אשה בינינו, אמר להן לקבל תורה בא, אמרו לפניו חמדה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות שבעים וארבע דורות (באלפים שנה שקדמה תורה לעולם היו עתידין דורות הללו להבראות רש"י) קודם שנברא העולם אתה מבקש ליתנה לבשר ודם, מה אנוש כי תזכרנו ובן אדם כי תפקדנו, ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אשר תנה הודך על השמים, ופרש"י אדיר הוא הרבה בארץ ואין ראוי לך ליתן הודך שם כי אם על השמים, א"ל הקב"ה למשה החזיר לתן תשובה, אמר לפניו רבש"ע מתירא אני שמא ישרפוני בהבל פיהם, א"ל אחוז בכסא ככודי והחזר להן תשובה אמרו לפניו רבש"ע תורה שאתה נותן לי מה כתיב בה אנכי ה"א אשר הוצאתיך מאמ"צ, אמר להן למצרים ירדתם, לפרעה השתעבדתם, תורה למה תהא לכם כו' כלום אתם עושי' מלאכה שאתם צריכינן שבות, משא ומתן יש ביניכם, אב ואם יש לכם, קנאה יש ביניכם, יצה"ר יש ביניכם (שבת פח, ב) וצ"ל מהו"ע הקטרוג דמה"ש בנתינת התורה לב"י ותפסו בהשמות אנוש ואדם, באמרם מה אנוש כו' ובן אדם וגו' הלא ד' שמות יש לו למין המדבר אדם אנוש איש גבר, ומהו טענתם מה אדיר שמך בכל הארץ אשר משו"ז אין ראוי לתת התורה בארץ, ומה חדש רש"י בפירושו אדיר הוא הרבה בארץ דמשמע שבזה הוא מטעים טענת מה"ש שאין ראוי לתת התורה בארץ, וצ"ל מהו ההטעמה, וכשרצה הקב"ה להשיב מענה למה"ש אמר למשה להתזויר להן תשובה, הלא בהקטרוגים הדמלאכים על בריאת העולם ועל בריאת האדם החזיר להן הקב"ה בעצמו, וכאן אמר למשה החזיר להן תשובה, ומהו תשובתו של משה להקב"ה שהוא מתירא שמא ישרפוהו בהבל שבפיהם, הלא מה"ש הם המלאכים דעולם הבריאה דעליהם נא' משרתיו אש ליהט, דכולן אש ונקראי' שרפים, הגה מהאש שלהם לא נתיירא ורק נתיירא מהבל שבפיהם, ועוד זאת הגה הטעם שמה"ש נקראים שרפים לפי שנשרפים באור ההשגה שמשגיגים באור האצ"י כמ"ש במ"א בפי' ענין אמירתם ג"פ קדוש שהם בעלי השגה וידיעה רחבה באלקות א"כ להיות נשרף בהבל שבפיהם הבא מאמירת קדוש הוי מדריגה גבוה ביותר ומפני מה לא חפץ משה בזה, ולא זו שלא חפץ עוד התיירא, דענין היראה מורה על דבר שאין חפצים בזה מפני שהוא דבר לא טוב, וגם מהו"ע העצה שנתן לו הקב"ה אחוז בכסא ככודי, ובכללות ענין התשובה דמשה למה"ש אינו מובן מה שטוען עליהם למצרים ירדתם וכו' דמהיותר ראוי לו לטוען בענין האמונה בפסוק דאנכי ה"א וגו' יש בו ב' ענינים הא' האמונה במצוי ראשון שהוא אל יחיד אלקי השמים ארון העולם, וכמ"ש הרמב"ם וידיעת דבר זה מ"ע שנא' אנכי וגו' והב' הו"ע יציאת מצרים והו"ל למשה לטוען בענין האמונה דחשיב יותר מענין יצי"מ, ומהו טענתו

בענין יצי"מ בכלל וכן כל הטענות דשבות ומו"מ קנאה ויצה"ר, דהלא המלאכים בקשו תנה הודך על השמים שיותן התו' ברוחניות, אשר או הרי לכאורה אין מקום לתשובתו של משה.

ולהבין כ"ז יש להקדים תחלה משנת"ל דהגם דנשמת אברהם והאבות ירדו למטה ונתלבשו בגופים ומ"מ עבודתם בתומ"צ נק' בשם ריחות לפי שהתלבשותם בגופים אינה הלבשה גמורה וקיום המצות הי' ברוחני' אבל אנו שמן תורק כאדם שמוריק מכלי אל כלי חבירו בכירור שכל האנושי בחכמת התורה ובקיום המצות מעשיות שבוז דוקא ממשיכים המשכת העצם ב"ה.

(ח) **אמנם עדיין צ"ל דעם היות דריח הוא אינו עצמות הדבר כ"א הארה לבד, אבל עם זה הרי כללות ענין הריח בכל מדרי' שהיא ה"ה מדרי' גבוה ביותר, דהנה ארו"ל (ברכות מג, ב) אמר רב זוטרא בר טובי' אמר רב מנין שמברכין על הריח שנא' (תהלים קנ, ו) כל הנשמה תהלל יה, איזהו דבר שהנשמה נהנית ממנו ואין הגוף נהנה ממנו הוי אומר זה הריח והכוונה בזה דריח מגיע באור וחיות הנפש שלמעלה מהחיות שמתלבש בגוף, דוהו שהנשמה נהנה ממנו, דהנאה הו"ע העונג דהעונג עושה התרחבות והתפשטות בכל דבר כמ"ש (משלי טו, ל) שמועה טובה תדשן עצם, דהעצמות גידולם אינם בהתרחבות כמו הבשר, ומ"מ הנה הענג דשמועה טובה מושך גם את העצמות לפי שהענג והנאת דבר פועל התרחבות והתפשטות והריח להיותו מגיע בחיות הנפש מה שלמעלה מהחיות המתלבש בהאברים להחיותם, היינו שגורם התפשטות החיות במה שלמעלה מהתלבשות, ולכן הנה הנשמה נהנית ממנו ואין הגוף נהנה ממנו להיותו חיות שלמעלה מהתלבשות בגוף ומהאי טעמא הנה פי' הריח משיב את הנפש שוהו מפני שמגיע למעלה מהחיות המתלבש, וכאשר האדם מתעלף ל"ע והתפשטות החיות מסתלק מהאברים ונכלל בעצם נפשו, הנה ע"י ריח חזק משיבים נפשו לפי שהריח ממשיך חיות חדש מהנפש שלמעלה מהתלבשות, אשר הדוגמא מזה למעלה הוא האור דאוא"ס שלמעלה מהשתל', דוהו פי' וביאור המא' וכמה גופין תקינת לון דקאי על ספירות העליונות דקא חשיב להו חסד דרועא ימינא, גבורה דרועא שמאלא, תפארת גופא כו' וההוא נביעו דקאי על אור הקו הנמשך מהאוא"ס ב"ה לכל הספירות איהו כנשמתא לגופא דאיהו חיים לגופא, דכ"ז הוא האור המתלבש בכלים, אבל הריח שהנשמה נהנית ממנו הכוונה על בחינת האור א"ס שלמעלה מהשתל', א"כ הנה האבות שהמצות שלהם היו בחי' ריח זהו שהמשיכו בחי' אוא"ס שלמע' מההשתל', א"כ מהו ההתחדשות דמ"ה, אך הענין הוא דהנה באמת האבות המשיכו מדריגות גבוהות ונעלות שהרי עבודתם היתה במס"ג ובפרט ע"י הנסיונות המשיכו ג"כ גילויים מעצמות אוא"ס ב"ה רק עיקר הפרש הוא שהאבות המשיכו רק הארה לבד ובמ"ת ניתן המשכת העצמות, וזהו"ע מתן תורה שניתנה מתנה זו לכל ישראל שכל א' מישראל בכחו להמשיך ע"י עבודתו בתומ"צ**

המשכת העצמות ומצינו דבחי' העצם אפי' במדרי' תחתונה היא גבוה יותר מהארה של מדרי' עליונה, דהנה ידוע דכל נבואה היא מנו"ה דאצי', ועם היות דנו"ה ה"ה לבר מגופא מ"מ הם מדרי' אצי' ממש, דנבואת ישעי' הי' מנו"ה דבריאה, ונבואת יחזקאל הי' מנו"ה דיצי' וכ"ז הוא מבחי' נו"ה דאצי' כמו שנתלבשו בנו"ה דברי' ויצי' דהנה ארז"ל (תגיגה י"ג, ב) אמר רבא כל שראה יחזקאל ראה ישעי' למה יחזקאל דומה לבן כפר שראה את המלך ולמה ישעי' דומה לבן כרך שראה את המלך, דכרך וכפר הם בריאה ויצי' דהכרך מוקף חומה, דבעולם הבריאה מושג אפס קצה מהאור והגילוי דאצי' והוא מוקף מאור האצי', משא"כ יצי' הוא כפר, ונבואת משה הי' מיסוד אבא מלובש בבחי' נהי' דז"א, וג"ז מבחי' אחוריים לבד כמ"ש וראית את אחורי לפני לא יראו, תרי מצינו שהרשב"י והארז"ל השיגו למעלה הרבה מנו"ה, שה"ה מדברים ומבארים עניני פרצופי אר"א עתיק ואריך, וגם בענין פרצוף א"ק, וידוע הענין בזה דהשגת הרשב"י והארז"ל בעולם האצי' הוא בבחי' ידיעת המציאות לבד לא השגת המהות, ועם היות שהשגתם היתה ברוה"ק, אמנם ידוע דרוה"ק הוא בעולם היצי', היינו בהאורות דעולם היצי' עצמו, והשיגו עי"ז באצי' בבחי' ידיעת המציאות ומה שראה ר' ישמעאל כה"ג הוא בהיכלות דיצי' וכן ד' שנכנסו לפרד"ס, דכל מה שהשיגו עי"ז באצי' הוא רק בחי' ידיעת המציאות בלבד, דמהות האצי' לא השיג אדם מעולם, וזה תהי' ההשגה דלעתיד שיהי' מושג מהות האצילות, משא"כ נבואה הוא גילוי מהות נו"ה דאצי' ממש וכמ"ש הרח"ו ז"ל בשעה"ק אשר הנבואה היא דבאותה המדרי' שהי' הנבואה הנה אותן האורות נחקקו ונצטיירו במח' הנביא היינו שתחלה נחקקו בהנביא האורות דנו"ה דאותו עולם שהוא במדריגתו כמו בישעי' הנו"ה דברי' וביחזקאל הנו"ה דיצי' ואח"כ מצטיירים בו הנו"ה דאצי' המתלבש בהם, ובוה יובן ל' הרמב"ם (הל' יסוה"ת פ"ז ג) הדברים שמודיעים לנביא במראה הנבואה דרך משל מודיעים לו (היינו הנו"ה דמדרי' שלו) ומיד יחקק בלבו פתרון המשל במראה הנבואה, וידע מה הוא, (היינו הנו"ה דאצי') ומשו"ז מעלת הנבואה היא למע' הרבה מהחכ', והגם שיש מעלה ג"כ בחכ' וכמרז"ל (ב"ב יב, א) אמר אמימר וחכם עדיף מנביא שנא' (תהלים צ, יב) ונביא לבב חכמה מי נתלה במי הוי אומר קטן נתלה בגדול, הנה הטעם הוא מפני שההשגה היא במדריגות גבוהות יותר מ"מ הרי מעלת הנביאים הרבה יותר ממעלת החכמה, כמ"ש במ"א בארוכה, הרי דבחי' העצמי גם ממדרי' התחתונה גבוה ולמע' מההארה של מדרי' עליונה.

קיצור. יקשה דמצות האבות ריחות היו וריח ממשיך מה שלמעלה מהתלבשות ומהו ההתחדשות דמ"ת, ויתרון דהאבות המשיכו הארה ובמ"ת המשכת העצמות עצמות התחתון גבוה מהארת העליון וראי' ממעלת הנבואה על החכמה.

ט) והנה בעומק הענין הוא שבבחי' העצמי גם שהוא ממדרי' תחתונה יש בזה גם בחי' העצמי שלמע' במדרי'. ויובן זה מענין השפעת השכל והשפעה עצמית. דהשפעת השכל עם היות שזה השפעה רוחנית ה"ה רק הארה לבד שנשפע מן המשפיע אל המקבל, דלכן הנה דוקא כאשר המקבל הוא בעל שכל בעצמו או הנה נתוסף לו שכל ע"י ההשפעה, אבל כאשר שומע ההשפעה אינו בעל שכל בעצמו הרי ע"י השפעה זו לא יתהווה מאומה, אבל בהשפעה עצמית הגם שהיא השפעה גשמי' נעשה מזה מהות שכל אצל הנולד מפני שזהו המשכת העצם מה שלמע' ממה שבגלוי אצל המשפיע, והיינו דהאב נותן לו בהשפעתו מהעצמות שלו ממש שלמע' מכל גילוי הרי דהשפעה זו אינה בערך לגבי מעלת השפעת השכל, מ"מ הנה בזה דוקא נמשך כל העצמות ממש ומה שבא בהשפעה גשמי' זהו מפני שהוא עצמי כהלל הידוע דכל הגבוה גבוה יותר יורד למטה מטה יותר, וזהו ההפרש בין קיום המצות של האבות אל המצות שניתנו במ"ת דהאבות שהיו קדושים ומובדלים מעניני עוה"ז הרי הגוף לא הסתיר כלל, וגם עניני המס"נ וגודל הנסיונות הי' באופן אחר והמצות עצמן היו ברוחני, ולכן הנה כל ההמשכות שהמשיכו מעצמות א"ס ב"ה הוא רק הארה לבד, ובמ"ת ניתן המשכת העצמות, וזהו ממני פריך נמצא, דאני הוא שכל טובתך מאתי באה, וזהו הטעם מה שהמצות הנה רובם נתלבשו בדברים גשמי', תפילין בקלף גשמי, ציצית בצמר גשמי וכו' וגם המצות דחובת הלבבות והמוח דאהוי"ר וידיעת אלקות הנה שיעור מצותן הוא דהאהוי"ר הי' נרגש בבשר הלב הגשמי באהבה וזראה ממש כמו אהוי"ר גשמי' עכ"פ, דבאמת הנה כל מה שהוא רוחני וגבוה במעלה הוא בתוקף יותר, א"כ האהוי"ר הרוחני צ"ל ביתר שאת יותר עז מכמו אהוי"ר גשמי', ועכ"פ יהיו נרגשים ממש בבשר הלב כמו אהוי"ר גשמי', וידיעה באלקות הנה שיעור מצוה זו שיהי' נרגש במוחו הגשמי ממש, והוא ע"י יגיעה בלימוד מסודר בהבנת הענין בטוב טעם ובהשגת הענינים באלקות מה שאפשר לו להשיג, דהנה ענין האמונה באלקות, עם היות שאמיתתה הוא אמונה פשוטה כלי שום הסבר שכלי כלל, והיא אמיתית האמונה בהוי' אלקינו שהוא אל יחיד בורא עולם ומנהיגו בהשגחה פרטית, אבל עם זה הנה שיעור המצוה היא דכל מה שביכולתו להבין ולהשיג צריך לייגע בזה עד שמוחו הגשמי יבין וישיג וירגיש זאת כמו שמבין ומשיג ומרגיש סוגיא בש"ס ופוסקים, וכמ"ש הרמב"ם יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון, הרי אומר ל' לידע ולא רק להאמין בלבד כ"א על האדם כל א' לפי טיב שכלו ודעתו עליו להשתדל לידע בידיעה שכלית כי הוא ית' ממציא כל נמצא, וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו, ואשר הוא ית' אלקי העולם אדון כל הארץ והאדם צריך לייגע מוחו ולהטריח שכלו בהבנת דבר זה בהבנה שכלית, וידיעת דבר זה מ"ע והמצוה באה בהלבשה גשמי' היינו שמוחו החומרי ושכלו האנושי ישיג זאת, והאמונה היא במה שלא יוכל להשיג, וכן התורה הנה מלבד זאת שנתלבשה בהלכות גשמי' להורות כל פרטי דיני

המצות בהסבר שכלי המובן בשכל האנושי הנה שיעור מצות תלמוד תרי הוא שיהי' הענין שלומד מושג בשכלו בהשגה גמורה כמו שמבין ומשיג דבר גשמי ממש הנה מלבד זאת הרי ענין התורה הוא הלימוד בהתוכן פנימי דכל דבר סוגיא והלכה, שהוא מעין לימוד התורה שבג"ע, דבג"ע לומדי' כל עניני ההלכות בפנימיותן דשם הרי אין הגשמי' דפרה וחמור, או דשנים אוחזין בטלית ומדיינים ביניהם דזה אומר אני מצאתי' וכולה שלי וזה אומר אני מצאתי' וכולה שלי, אלא דשם הוא הלימוד בהענין פנימי דמחליף פרה בחמור, היינו מי שמחליף אופן הבירור דשור שהוא רתיחת הדמים בעניני עולם לאופן בירור החמור דחמרא אפי' בתקופת תמוז קירא לי', דהיינו דגם כשרואה השגחה פרטית בכל עניניו ומ"מ נשאר קר כחמור לבלתי התעורר לגשת אל הקדש לעבוד את ה' דנת"ל דכל עיקר ענין ירידת הנשמה למטה הוא בשביל תקון הנה"ב ובהנה"ב הרי יש כמה חלוקי מדרי' כמ"ש במ"א, וכל דרגא אם שור שהוא רתיחה או חמור שהוא קרירות יש לו תקון באופן מיוחד, ובוה הוא הלימוד בסוגיא זו דהמחליף כו' מה יהי' משפט הנשמות ההם כו' וכן בהסוגיא דשנים אוחזין בטלית כו' דענין המציאה הו"ע הבירורים דעבודת האדם צ"ל לפעול גם בחברו וחברו בחברו להתקרב אל ה' בקיום התומ"צ, וכאשר שנים באים לעולם האמת ושניהם אוחזים בטלית שהוא האור מקיף של הבירורים זה טוען אני מצאתי' דבהתעסקותו נתקרב זה אל עבודת ה' ולכן הנה כולה שלי כו' וכן הוא בכל סוגיא והלכה שיש בה הפנימי', וזהו"ע מצות תלמוד תורה ללמוד להשכיל ולהבין הפנימי' שבכל סוגיא והלכה, אשר שיעור מצוה זו דת"ת בפנימי' התורה הוא שיהי' הענינים מושגים במוחו הגשמי ממש להיות שבזה הוא המשכת העצמות.

קיצור. יבאר אשר בעצמות התחתון יש גם מעצמות העליון, ויסביר חלוק השפעת השכל והשפעת עצמית, העצמות בא בגשמיות דוקא ולכן המצות צ"ל נרגש בגשם גם מצות אהוי"ר, אמונה, ידיעה ולימוד פנימית התורה, ויבאר פנימיות ההלכה דהמחליף פרה בחמור ושנים אוחזין.

י' והנה המשכת העצמות יכול להיות רק בדברים גשמי', וכמו עדי"מ אותי' החותם החקוקות על אב"ט הרי מצד בהירות האב"ט א"א לקרוא אותן ורק כשחותמין על השעוה שבאו על דבר נבדל בריחוק מן האב"ט יכולים לקרוא אותן, דהדוגמא מזה למעלה הוא דחותמו של הקב"ה אמת היינו שם הוי' והו"ע אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים ותומ"צ הם גילוי שם הוי' שנק' תורת הוי' ומצות ה', והמשכה זו היא דוקא בדברי' גשמי', ובפע"ח שער השבת בכוננת הבדלה אי' דשעוה הו"ע ש"ע נהרין דא"א המאירין בו"ה דשם הוי', דו"ה הם תומ"צ, תורה היא ו' דשם ומצות באות ה' אחרונה דשם הוי' ונק' מצות המלך, ואמר רבינו ג"ע דשבת הוא יומא דמיני' מתברכין כולהו יומין, הנה בעת ההבדלה שיוצא האדם מקדש לחול צריך לקבל עליו עומ"ש בקביעות עתים לתורה וקיום המצות על כל השבוע ואז הוא שעוה, שמאירים לו

ש"ע נהורין גם בכל עניניו, להיות שאז הרי כל עניניו הם כפי הכוונה העליונה וראויים לקבלת הש"ע נהורין דא"א, במילא הנה אז מקבל השפעתו הגשמי ג"כ בדרך מלמעלה מן הטבע בלבושי הטבע להיות דכל ענין התו"מ לעשות את המטה כלי לאלקות, וזהו בשעה שעלה משה למרום קטרגו המלאכים והזכירו רק התוארים דאדם ואנוש ולא הזכירו התוארים דאיש וגבר לפי שתוארי איש וגבר הם תוארי המדות שהם ממעלת המלאכים שהן בעלי מדות. וגבורי כח בעצם מהותן לזה הנה המדות והגבורה מעלה אצלן, אבל תואר אדם שמורה על השכל אצלם אינו מעלה כלל, ומכ"ש אנוש שהוא ענין החלישות שהיא חסרון, וטענתם הוי' אדוננו מה אדיר שמך בכל הארץ, דהנה ארץ היא ספי' המל', ואדיר הוא העלם, דהמלאכים יודעים דההתהוות הוא ע"י ספי' המל' והמל' הוא בחי' העלם ורש"י מטעים זה בפירושו אדיר הוא הרבה בארץ ופי' דשרשה מבחי' מל' דא"ס ולמטה בארץ נרגש יותר תוקף ההעלם, וא"ל הקב"ה למשה החזיר להם תשובה בשביל שיכירו המלאכים מעלת הנשמה שהיא פנימי והנשמות שהם מבחי' פנימית האור הנה הם דוקא יודעים הכוונה פנימית דההתהוות העולמו' והם יודעים דספי' המל' דשרשה גבוה על כל הספירות דהמלאכים דשרשם מהחיצוניות ומקיף אינם יודעים זאת אבל הנשמות יודעים ולכן א"ל הקב"ה למשה החזיר להם תשובה, אמנם מהאי טעמא גופא נתיירא משה שלא ישרפוהו בהבל שבפיהם שהוא או"מ ולא חפץ בזה מב' טעמים, הא' להיותו מקיף וכל מקיף אינו עדיין העצמות כ"א הארה והב' דגם דעלי' כזו היא מדרי' גבוה ביותר אבל הוא ענין פרטי בהנוגע לו לעצמו דלו הי' טוב מזה וכמ"ש במ"א בענין אאע"ה שהי' נדיב בנפשו והוא להיותו משכיל נפלא בהשגת אלקית עכ"ז הניח את עצמו ונתן זמנו וכחו להסביר עניני אלקות לאנשים פשוטים, אשר עי"ז פרסם אלקותו ית' בעולם דזהו מס"נ דנדיבות הנפש וכן הוא במשה שהניח טובו הפרטי ומסר נפשו בשביל קבלת התורה ומסירתה לישראל, א"ל הקב"ה אחוז בכסא כבודי דענין הכסא הוא לשבת דההפרש בין עמידה לישיבה הוא דכשעומד הרי הראש מוגבה מן הארץ יותר. מכמו בישיבה והיינו דעיקר הכוונה הפנימי' היא ההמשכה למטה, ואז השיב להמלאכים ודוקא בענינים אלו שהסביר להם הכוונה העליונה להיות המשכת העצמות דוקא והמשכה זו היא דוקא בב' תנאים, הא' כשהתומצ' מלובשים בדברים גשמי', ונשמה המלובשת בגוף תקיים המצות כתקונן ועי"ז דוקא ממשיכים בחי' העצם, והב' כשיש מגיעות ועיכובים בהרבה מיני נסיונות והוא עומד חזק ומקיים את המצות או ממשיכים את העצם, וזהו שהשיב להם כלום למצרים ירדתם כי שעבוד מצרים הוא הקדמה למ"ת, דבכדי להיות כלי להמשכת העצם הי' צ"ל תחלה הצירוף דמצרים שהרי הגוף יש בו תערובות טו"ר וגם הנשמה כמו שבאה בגוף באה בהגשמה, ועי"ז הי' בתחלה שעבוד מצרים שהי' כור המצרף ומוכך שיוכלו לקבל את התורה שע"ז תהי' המשכת העצמות, והיינו דע"י קדימת שעבוד מצרים הי' מ"ת שנא' אנכי הוי' אלקיך דבכאו"א מישראל האיר שם הוי' בנפש

בגילוי, וזהו שא' בילקוט דכאו"א מישראל הי' אומר עמי הדבור מדבר היינו שכאו"א הרגיש בנפשו את השם הוי' שהאיר בנפשו בגילוי, וכן עכשו ע"י עסק התורה מתגלה שם הוי' שבנפש דכל הקורא בתורה הקב"ה קורא ושונה כנגדו, וממשיכים בחי' עצמות א"ס ועל המשכה כזו שיידך שיהיו קולות וברקים והיא הנותנת דלהיות שהי' גילוי עצמות א"ס נאמרו דברים פשוטים שבהן ועד ידן הוא המשכת העצמות ב"ה, וזהו וכל העם רואים את הקולות דהראה להם פלאי פלאים שהוא הגילוי העצמי דאדון הנפלאות בקירוב פנימי וביראה עצמית, ולכן וירא העם ויגעו ויעמדו מרחוק שנעשו כל ישראל כלים פנימי' לאהוי"ר אמיתים שיורגשו בבשר הלב ממש.

קיצור. יסביר המשכת העצמי בגשמי מאותיות החותם בשעוה (מאמר רבינו בכוננת שעוה) יפרש פרטי הסוגיא בשעוה שעלה משה למרום, יתרץ הקושיות שבתחלת ההמשך.

בס"ד, י"ב תמוז, תש"ו

מ"י יתן מציון ישועת ישראל בשוב הוי' שבות עמו (תהלים י"ד), דפי' הכתוב הוא, דישועת ישראל בא מציון ע"י בחי' ומדרי' מי, שזהו מי יתן דבחי' מי הוא הנותן היינו הגורם שתהי' ישועת ישראל, וצ"ל מהו מדרי' ציון ומדרי' מי, שבהם ועל ידם הוא ישועת ישראל. והנה פסוק זה נכפל פעמים בתהלים, נאמר כאן, ונאמר (בקפיטל נ"ג) מי יתן מציון ישועת ישראל בשוב אלקים שבות עמו, ואי' במד"ת משל לבן מלך שאירס לבת מלך וקבעו פרוסטגמיא (זמן קבוע) ליום פלוני, בנו של מלך מצפה לשמחתו, בתה של מלך מצפה לשמחתה, ומי מעכב, הוי אומר פרוסטגמיא מעכב, כך הקב"ה מצפה לישועתן של ישראל, וישראל מחכינ' לישועתו של הקב"ה, ומי מעכב פרוסטגמיא שנא' כי יום נקם בלבי ושנת גאולי באה (ישעי' סג), וצ"ל דכיון שהקב"ה וישראל שניהם רוצים בגאולה מהו"ע היום שמעכב, והנה בגמרא (סנהדרין דצ"ט ע"א) אי' מאי יום נקם בלבי א"ר יוחנן ללבי גליתי לאברי לא גליתי, וצ"ל מהו"ע דללבי גליתי ולאברי לא גליתי, והנה כל המשכות וגילויים למטה הוא ע"י עבודת הנשמות דע"י ירידת הנשמות למטה ומתלבשות בגוף ועוסקות בתורה ועבודה הנה עי"ז ממשיכים גילוי אורות העליונים דהנה אנו אומרים נשמה שנחת בי טהורה היא, אתה בראתה אתה יצרתה אתה נפחתה בי, וחשיב כאן ד' מדרי' טהורה בראתה יצרתה נפחתה, דטהורה קאי על הנשמה כמו שהיא באצי', דהד' מדרי' טהורה בראת יצרת נפחתה

הן נגד ד' אותי' דשם הוי' וד' עולמות אבי"ע, דטהורה היא מדרי' הנשמה כמו שהיא באצ"י, דהנשמה כמו שהיא באצ"י נקראת טהורה, ופי' טהורה הוא מלשון טהר יומא וכמו שת"א על צהרים טיהרא, לפי שבעת הצהרים הוא תוקף הבהירות שאור השמש מבהיק ביותר, ונמצא דפי' טהורה הוא מל' בהירות ויש עוד פי' בטהורה כמ"ש כעצם השמים לטהר, לשון ברור וצלול (רש"י), ובתרגום פי' לטהר לברירו, והם ב' פי' בטהורה הא' מלשון בהירות, אמנם אור הוא הארה לבד ואינו עצם הדבר, והב' טהורה ל' צלול וברור שהוא עצם הדבר בלא שום כסוי, וכדאי' במשנה (יומא פ"ה מ"ו) הוזה על טהרו של מזבח, וארו"ל (שם דנ"ט ע"א) מאי טהרו אמר רבא בר רב שילא פלגי' דמזבח, באמצע גובה כותלו (רש"י) כדאמרי אינשי טהר טיהרא והוי פלגא, שהוא בחצי היום (רש"י), והוא דפי' טהורה ל' בהירות, וכשם שבענין האור הרי צהרים שהוא באמצע היום הוא תוקף זריחת השמש ומבהיק ביותר כן פלגא דמזבח שהוא באמצע גובה כותלו, מיתבי כשהוא מזה אינו מזה לא על גבי האפר ולא על גבי הגחלים אלא חותה גחלים אילך ואילך ומזה, אלא אמר רבה בר רב שילא על גלויי' דמזבח, וזהו טהרו של מזבח שהוא העצם שלו שאינו מכוסה לא באפר ולא בגחלים, וכן הוא בענין טהורה דנשמה דיש בזה ב' פי', הא' הוא תוקף האור והגילוי והב' שהוא עצם הדבר שאין עליו שום כיסוי כלל, וקאי על הנשמה כמו שהיא באצ"י שמאיר בה תוקף האור האלקי, והיא בתכלית היחוד והדבקות במקורה ושרשה באלקות, ואין שום דבר המסתיר כלל, דוהו פי' וביאור המשנה דע מאין באת, דשרש הנשמה היא מבחי' אין המוחלט, ובהיותה למע' באצ"י היא בבחי' אין, ובראת קאי על הנשמה כמו שבאה בעולם הבריאה, דשם הנה הנשמה היא בבחי' מציאות דבר מה, ויצרת קאי על הנשמה כמו שיורדת בעולם היצ'י' דשם היא בבחי' מציאות ממש, ונפחת קאי על הנשמה היורדת למטה בעולם העשי' ומתלבשת בגוף ונה"ב, שהגוף ונה"ב אינם בערך כלל לגבי הנשמה כמו שהיא למעלה, ורק לאחר שהנשמה יורדת ביצ'י' ועשי' יכולה היא לבוא בהתלבשות בגוף ונה"ב.

קיצור. ישאל מהו מדרי' ציון ומי, ופי' הענין שהיום מעכב הגאולה, יבאר המדרי' טהורה בראתה יצרתה נפחתה שהם כנגד אבי"ע ויביא ב' פי' בטהורה, אור ועצם.

(ב) וביאור הענין הוא, דהנה כתיב (ישעי' מ"ג) כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו דקאי על ד' עולמות אבי"ע, דכל הנק' בשמי קאי על עולם אצ"י דעולם האצ"י נק' שמי וכמ"ש (ישעי' מ"ב) אני הוי' הוא שמי וגו' שמי המיוחד בי, דעולם האצ"י הוא עולם האחדות וכמאמר איהו וחיהו' חד, איהו וגרמוהי חד, ובראתיו יצרתיו אף עשיתיו קאי על ג' עולמות ביי"ע, דכללות ההשתל' מריכ"ד עד סוכ"ד נחלק בג' מדרי' אלו דבי"ע וכדאי' ברמ"ז דכשם שיש ד' עולמות

אבי"ע הפרטים הגה כמו"כ יש ד' עולמות אבי"ע בכללות, ואצי' הכללית הוא כללות האוא"ס שלפה"צ וכללות ההשתל' שאחה"צ הוא ג' עולמו' בי"ע הכללים, ובפרטיות הגה א"ק הוא אדם דבריאה דכללית, עתיק ואריך אדם דיצי' דכללית, ואצי' הפרטית הוא אדם דעשי' דכללית, וכן הוא בכל עולם בפרט יש בו ג' מדרי' בי"ע שהם הט' ספירות שבכל עולם, חב"ד הם בחי' בריאה, חגית' יצי', נהי' עשי' וספי' המל' הוא בחי' כתר של העולם שלמטה ממנו, והנה בעולם הבריאה הוא ראשית התהוות היש, דוהו שם ברי' המורה על התהוות חדשה בריאה יש מאין, ואינו עדיין יש ממש, שלהיותו יש הראשון שנתהוות מן האין האלקי ה"ה בקירוב אל האין ואינו עדיין מציאות יש, וידוע דעולם הבריאה הוא רק אפשרי המציאות והיינו שיצא מכלל אפיסת המציאות והעדרו לכלל אפשר, דהנה באצי' הוא אפיסת המציאות והעדרו שאין שייך שם ענין המציאות כלל, ויובן זה מאצי' דכללות, דאצי' דכללות הוא האוא"ס שלפה"צ, והיינו דכשם שבאצי' דכללות אינו שייך לומר שם ענין המציאות כלל שהרי רק לאחה"צ הוא שנעשה האור בבחי' מציאות, אבל כמו שהוא לפה"צ אינו בבחי' מציאות כלל, הנה כמו"כ הוא באצי' דפרטות שאינו שייך שם ענין המציאות כלל והוא אפיסת המציאות והעדרו, ומ"מ הגה אצי' הוא ג"כ בבחי' ומדרי' ונק' בשם אצי' והיינו דקריאת שם אצי' מורה על שהוא בחינה ומדרי' מוגבלה בגדר האצי', דכן הוא גם באצי' דכללות דנחשב למדריגה, והיינו דבאצי' דכללות יש גם בחי' ומדרי' שמדריגתה היא מה שהיא גילוי מן העצם ואינה העצם, ולהיותה רק גילוי מן העצם הרי יש בזה מדרי' שיש לה שייכות דשייכות אל העולמות ושע"י הצמצום היא נעשית ניכרת ונבדלת עד שבאה להיות מקור להתהוות בפועל, ועם זה הרי ענין המציאות אינו שייך שם כלל, כמו"כ יובן באצי' דפרטות שאין שייך שם ענין המציאות כלל, ומ"מ הרי עולם האצי' נחשבת בהד' מדרי' שהם ד' עולמות אבי"ע, ונקראת עולם האצי', דעולם הוא העלם ותוקף ומוגדר בהגדרה דזמן ומקום, וטעם הדבר הוא לפי שלגבי האוא"ס ב"ה שלמעלה מהאצי' הנה עולם האצי' הוא בחי' תוקף והגדרה, וזהו דאצי' הוא הפרשת הארה מאלקות, וכן אצי' ממוצע בין המאציל ב"ה אל הנבראים וה"ה מקור לעולמות בי"ע, ועם היות דאצי' הוא בכלל הד' מדרי' שהם הד' עולמות אבי"ע, הנה עם זה ה"ה מובדלת מעולמות בי"ע, ולכן הנה בהד' יסודות ארמ"ע שלמעלה הנה עולם האצי' הוא יסוד האש כמ"ש כי הוי' אלקיך אש אוכלה הוא, דכשם שיסוד האש הגם שהוא בכלל הד' יסודות ומ"מ ה"ה מובדל מהג"י, כך עולם האצי' הוא מובדל מעולמות בי"ע, ואינו שייך שם ענין המציאות דבי"ע, והוא אפיסת המציאות והעדרו, אמנם עולם הבריאה הוא אפשר המציאות.

קיצור. יפרש מדרי' בי"ע דכללות פרטות ובכל עולם בפרט, ויבאר אשר אצי' הוא אפיסת המציאות ומ"מ הוא גילוי ולא עצם ולכן הוא מוגדר ושייך אל העולמות.

ג) והנה אפשרי המציאות אינו מציאות בכלל, אפשרי המציאות אינו דאך בכלל ניט קיין מציאות ומכש"כ שאינו מציאות יש, דמציאות היש ממש הוא רק כשיש הסתר והעלם אלקות, והיינו דכאשר אור האלקי מוסתר וזעלם הנה המציאות ההיא מעלמת ומסתרת והוא יש ממש, אבל כאשר מאיר גילוי אלקות אין שם מציאות יש ממש, ולזאת הנה בעולם הבריאה שמאיר שם גילוי אלקות, והיינו שמאיר האין דאצי, והיש הוא בקירוב אל האין, אינו מציאות יש ממש, וענין קירובו של היש אל האין הוא דבעולם הבריאה הנה מושג שם מציאות אלקות, דמהות אלקות אינו מושג בעולם הבריאה דאלו הי' מושג שם מהות אלקות הנה אז לא היתה גם אפשרית המציאות, ומהות אלקות אינו מושג רק בעולם האצי, ובעולם הבריאה מושג רק מציאות אלקות, וכמא' אימא עילאה מקננא בכורסיא, דעולם הבריאה הוא עולם הכסא, ואימא עילאה הוא בחי' בינה, והיינו דבעולם הבריאה הוא הגילוי דבחי' בינה, ובחי' בינה הוא ידיעת המציאות, דזהו ההפרש בין חכ' לבינה, דחכ' היא ראית המהות ובינה הוא ידיעת המציאות, לזאת הנה באצי' דשם מאיר בחי' חכ' וכמא' אבא עילאה מקננא באצי' הנה שם מושג מהות אלקות, אבל בעולם הבריאה דשם הוא הגילוי דאימא עילאה הוא רק ידיעת המציאות ולא השגת המהות, והנה עם היות דבעולם הבריאה הוא רק ידיעת המציאות בלבד, הנה ידיעה זו מושגת ומורגשת בהנבראים דעולם הבריאה וזה פועל בהם הביטול שלא יהיו בבחי' מציאות יש ממש רק בבחי' אפשרי המציאות, ואפשרי המציאות אינו מציאות עדיין, ועולם היצי' הוא מציאות יש, ולכן הנה בריאה ויצי' נקראים חשך ואור, וכמו שאנו מברכים יוצר אור ובורא חשך, דיצי' נק' אור ובריאה נק' חשך, ואי' בכתהאריו"ל דכשאומר יוצר אור ימשמש בתפילין ש"י, וכשאומר ובורא חשך ימשמש בתפילין ש"ר, ובעולמות הרי עולם הבריאה הוא למעלה במדרי' מעולם היצי', דעולם הברי' עם היות דשם רק ידיעת המציאות בלבד, ומ"מ הרי בכללותו הוא רק אפשרות המציאות, דאפשרי המציאות הרי עדיין אינו מציאות, ועולם היצי' הוא מציאות ממש, וכן במעלת מדרי' התפילין הרי תש"ר גבוהים במעלה ומדרי' על תש"י, ועם היות דבשניהם הם ד' פרשיות שהם ד' מוחין, ומ"מ ה"ה חלוקים במדריגתן דתש"ר הם ד' מוחין דו"א, ותש"י הם ד' מוחין דמ"ל, וא"כ למה באמירת יוצר אור ימשמש בתש"י ובאמירת ובורא חשך ימשמש בתש"ר, אך הענין הוא דפי' ובורא חשך, הנה חשך ענינו הוא העלם ומניעת קבלת האור הבא מתוקף הארתו, ועד"מ המסתכל בשמש נחשכו עיניו, שמפני תוקף בהירת האור א"א לקבלו, וכן הוא בהגילוי אור דעולם הבריאה שמפני תוקף האור והגילוי הוא חשך והעלם לגבי העלם עולם היצי', דזה הכלל דגילוי העליון הוא העלם לגבי התחתון, והיינו שאינו יכול לקבלו, והעלם העליון היינו מה שהעליון מתעלם ומתמצם ה"ז גילוי לגבי התחתון, ולזאת הנה בעולם הבריאה שמאיר שם תוקף האור והגילוי והוא בבחי' ידיעת המציאות והיינו שמהות המציאות מושג ומורגש שם, הנה הוא העלם לגבי עולם היצי' שאינו מושג שם, דהרי גם אפי'

הנבראים דעולם הבריאה ה"ה מכוסים ונעלמים ואינם מושגים בעולם היצי, והמשל בזה בכחות ולבושי הנפש הוא כמו לבושי המח' ודבור, דהמח' הוא העלם ומכוסה שאינו ידוע לזולתו, ורק דבור הוא גילוי אל הזולת, ולמעלה הוא בחי' עדאתכ"ס ועדאת"ג, דעדאת"ג הרי אין הכוונה על עוה"ז התחתון אלא אפילו עולם היצי' שהוא עולם המלאכים הוא ג"כ בכלל עדאת"ג, והגם דנבראים דעולם היצי' הם בבחי' ביטול וכמא' וכולם עומדים ברום עולם כו' והאופנים כו' אמנם כ"ז הוא בחי' ביטול היש בלבד, אבל הנבראים דעולם הבריאה שהוא עדאתכ"ס הם בבחי' ביטול במציאות.

קיצור. יבאר מדרי' בריאה שהוא רק אפשרי המציאות מפני שמושג שם מהות האלקות, ויצירה הוא מציאות ממש, ולכן הם הושך ואור, תש"ד ותש"י, מח' ודבור, עדאתכ"ס ועדאת"ג, ביטול במציאות וביטול היש.

ד) אמנם צ"ל הלא בריאה היא אפשרית המציאות, והגם דאפשרי המציאות הרי אינו מציאות ממש, אבער אפשר המציאות איז ער, והן אמת דלגבי מציאות ממש הרי אפשרי המציאות אינו מציאות, אבל לגבי אפיסת המציאות הרי אפשרי המציאות הוא ג"כ איזה מציאות, דזהו ההפרש בין עולם הבריאה לעולם האצי' דעולם האצי' אינו כלל ענין המציאות דבי"ע והוא אפיסת המציאות והעדרו, ועולם הבריאה הוא אפשרות המציאות, ומאחר דעולם הבריאה הוא אפשר המציאות ועם זה הנה הנבראים דעולם הבריאה הם בבחי' ביטול במציאות, א"כ צ"ל איך הנה מציאותם העצמי אינו היפך מהביטול שלהם ולכאורה הרי גם אפשרית המציאות איז גיבוג א מציאות שיהי' היפך ענין הביטול ואיך הוא שניהם כאחד שהם אפשרי המציאות ובבחי' ביטול במציאות, אך הענין הוא דהנה עולם הבריאה הוא עלמא דאתכסיא והנבראים דעולם הבריאה מאוחדים במקורם, דהנה ארז"ל (חולין דקכ"ז ע"א) כל מה שיש ביבשה יש בים, ים ויבשה הם עדאת"ג ועדאתכ"ס וכל מה שיש ביבשה יש בים, היינו דבעלמא דאתכסיא ישגם ג"כ ברואים כמו בעדאת"ג, אלא שהברואים דעדאתכ"ס הם מיוחדים במקורם כדוגמת ברואי הים שהם מובלעים במי הים, וכל מציאותן של הנבראים דעולם הבריאה הוא הרגש חיותן, היינו הרגש האלקות, והרגש חיותן הוא כשימיוחדים ובטלים לאלקות, ולזאת הנה כל מה שהן מרגישינן חיותן ביותר הן בטלים לאלקות ביותר, וא"כ מובן דמציאותם וביטולם מתאחדים מאחר דביטולן הוא חיותן, אמנם להיות דהנברא הוא דבר חיוני שיש בו ריבוי ומיעוט, והיינו למעלה במדריגה ולמטה במדריגה, לכך שייך לומר שהוא מרגיש חיותו, והרגש החיות מורה על המציאות, ועם היות דהמציאות אינו היפך הביטול והם כעין דבר אחד, אבל עם זה הרי הביטול גופא מורה על זה שיש לו איזה מציאות, ומציאות זה הוא אפשרות המציאות, ולכן הנה בעולם הבריאה מתחדש דבר מה שאינו בעולם אחר, וההתחדשות שבעולם הבריאה הוא הרגש החיות, דהנה הרגש החיות אינו שייך רק בעולם הבריאה, דבעולם היצי' שהוא מציאות יש אינו שייך לומר הרגש החיות, לפי שהמציאות והחיות הם ב' ענינים, א"כ הרי יש הרגש מציאותן גם

מלבד הרגש חיותו, ובעולם האצ"י אינו שייך לומר הרגש החיות דבאצ"י הרי איהו וחיותו חד איהו וגרמוהי חד, ואינו שייך לומר ענין ההרגש כלל, והיינו דבעולם היצ"י החיות המציאות ב' ענינים, א"כ הרי ההרגש הוא חיותם ולא מציאותם, ובעולם האצ"י אין ענין ההרגש כלל, ורק בעולם הבריאה שייך לומר הרגש החיות, ועם היות הדגבראים דעולם הבריאה ה"ה מיוחדים במקורם וזה כל מציאותם, הרי שיש בהם איזה מציאות ומ"מ הנה מציאותם אינו מציאות ממש כ"א אפשרות המציאות, אמנם עם היות דעולם הבריאה הוא רק אפשר המציאות, אבל לגבי מציאות ממש הנה אפשרות המציאות הוא ביטול במציאות, ופי' ביטול במציאות היינו דכל מציאותו הוא בחי' ביטול, וכמו מרע"ה כמו שהי' למטה מלובש בגוף הי' בבחי' מ"ה וביטול, דגבי משה דכתיב כי מן המים משיתיהו דנשמת משה הוא מעדאתכ"ס, וכמו שהיא למעלה ירדה למטה, דזהו ההפרש בין נשמת משה לשארי נשמות דהרי כל הנשמות הם מעדאתכ"ס וכמא' ישראל עלו במח' ועולם המח' הוא עלדאתכ"ס, רק דכל הנשמות הנה אופן נסיעתם וירידתם הוא ע"י ריבוי השתל' וצמצומים ביצ"י ועשי', אבל נשמת משה אף שירדה ג"כ דרך יצ"י ועשי' אמנם זה הי' בדרך מעביר ולא בדרך התלבשות, והיינו דנשמת משה כמו שהיא בעדאתכ"ס ירדה ונתלבשה בגוף, וגם הגוף שלו הי' מוזכך ביותר והי' כלי לאלקות, וזהו דכתיב ותרא אותו כי טוב הוא כשנולד נתמלא הבית כולו אורה (רש"י) דהטוב הוא מצד עצם הגשם שהי' מאיר והיינו שלא זו בלבד שלא הי' בו תערובות לא טוב, אלא דגוף עצם החומר שלו הי' מוזכך בתכלית ההודכות והי' כלי לאלקות.

קיצור. יבאר אשר בבריאה מציאות הנבראים הוא הרגש חיותם, וחיותם הוא ע"י שבטלים במקורם, באצ"י אין שייך לומר הרגש החיות וביצירה החיות והמציאות ב' ענינים, ביטול במציאות, שהמציאות הוא ביטול, ויבא דוגמא ממרע"ה.

(ה) **אמנם** צ"ל והלא גופו של משה הי' גוף גשמי בדומה ממש לכל שארי הגופים ונקרא ילוד אשה וכמארז"ל (שבת פ"ח ע"ב) כשעלה משה למרום אמרו מה"ש לפני הקב"ה מה לילוד אשה בינינו, ובהיותו במצרים הי' בסכנת גופו וברח מפני יראתו של פרעה, וגופו של משה טעון קבורה, ומשה קם בתחה"מ בגופו א"כ הי' גוף גשמי ואיך הגשמי הוא כלי לאלקות, ולכאורה הרי הגשמי הוא יש ומציאות ממש, והמציאות הגשמי הוא מסתיר ואיך הוא עוד כלי לאלקות, אך הענין הוא דהנה רבינו ג"ע אומר (אגה"ת פ"ה) אך באמת אין שום דבר גשמי ורוחני חוצץ לפניו ית', דהרוחניות אנו מבינים שאינו מסתיר על אלקות, ומבאר רבינו ג"ע שהגשמי הוא שזה לרוחני, דכשם שהרוחני אינו מסתיר כמו"כ הנה הגשמי ג"כ אינו מסתיר, דבאמת הרי רוחני' הוא ג"כ איזה מציאות, רק שהוא מציאות רוחני, וכמו אור השמש שהוא מציאות רוחני ואימתי נעשה

המציאות של האור והזיו הוא רק בהתגלותו מחוץ לכדור השמש, שהרי אור זה בהיותו עוד בגוף כדור השמש הרי אינו מציאות ואינו עולה בשם אור זיו כלל, ורק בהתגלותו מחוץ לכדור השמש או הוא אור במציאות, אמנם המציאות שלו הוא מציאות רוחני, ועם היות שהוא מציאות ומ"מ אינו מסתיר שהרי האור הוא מעין מקורו ואלו ה' מסתיר הרי או לא ה' מעין מקורו, א"כ הרי אנו יודעים מזה ב' ענינים, הא' דרוחני הוא ג"כ מציאות, והב' דיכול להיות שהי' מציאות ואינו מסתיר, הנה מזה יובן דהגשמי אע"פ שהוא מציאות יש ומ"מ אינו מוכרח שיסתיר, והראי' דרוחני הוא ג"כ מציאות ומ"מ אינו מסתיר, א"כ מזה מובן דהמציאות מצד עצמו הרי אינו מוכרח שיסתיר, והראי' שיש דבר שהוא מציאות ומ"מ הרי אינו מסתיר, וא"כ הרי חלק המציאות שבגשמי הרי אינו מוכרח שיסתיר, וכאשר הגשמי מסתיר הנה בהכרח שיש בו איזה סבה אחרת לבד ענין המציאות, מה שהדבר ההוא מסתיר, ומה הוא דבר המסתיר הוא חטא ועון, דחטא ועון לפי שהוא היפך ומנגד לאלקות וכמ"ש כי אם עונותיכם היו מבדילים ביניכם לבין אלקיכם לכן הוא מסתיר, אבל הגשמי מצ"ע היינו מצד מציאותו אינו מסתיר, כי מציאות אינו מסתיר, וכשם שאינו מסתיר כך אינו נפרד, כי הסתר ופירוד הו"ע אחד, כי מי שהוא נפרד הוא מסתיר ומי שאינו נפרד אינו מסתיר, וכיון שהגשמי הרי מצד עצם המציאות שלו הרי אינו מוכרח שיסתיר כנ"ל, הרי אינו נפרד ג"כ, כי הנה סיבת הדבר מפני מה הגשמי מסתיר על אלקו' ה"ו אינו מצ"ע כ"א מפני התערובות רע שבו, כי הנה בעלדאת"ג בכלל ובעוה"ז בפרט הנה בכל דבר ודבר יש בו תערובות טו"ר, וכידוע שע"י חטא עה"ד נעשה טו"ר בכל חלקי הדצח"מ, והוא דע"י חטא עה"ד הנה האור האלקי בא בהתלבשות בלבושי נוגה, כי מצד הכח האלקי עצמו הנה אפילו מהבחינה היותר תחתונה שהיא בחי' מל' מאצ"י, דבחי' מל' דאצ"י היא סופא דכל דרגין דאצ"י וגם כמו שבחי' מל' דאצ"י בוקעת את הפרסא שבין אצ"י לבריאה מ"מ לא ה' מתהווה העוה"ז כמו שהוא עתה אם לא ע"י התלבשות של האור האלקי בלבוש דנוגה, ונוגה הוא מעורב טו"ר, וקודם חטא עה"ד היו העולמות במדרגי' גבוה יותר מכמו שהם עתה, וזהו דאחר החטא כתיב ויעש הוי' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבשם, דעור הוא משכא דחויא, וזהו אחר החטא, אבל קודם החטא ה' גופו של אדה"ר משוב שבנוגה, ולפעמים מבואר שהוא ממדרגי' גבוה יותר והיינו מלבוש החשמל שהוא פרסא המפסיק בין אצ"י לבי"ע, ומקום דירתו ה' בג"ע והיינו דגופו ה' כלי לקבל הגילוי אור שבג"ע, וכן כל העולמות היו במדרגי' עליונה שלא ה' בהם תערובות רע, ורק ע"י חטא עה"ד נעשה תערובות טו"ר בכל חלקי דצח"מ, ומהאי טעמא הנה הגשמיות דעכשיו מסתיר על אלקות, אבל מציאות הגשמי מצד עצמו אינו מסתיר כלל, ולזאת הנה גופו של מרע"ה שלא ה' בו שום תערובות פסולת, הנה לכן ה' כלי לאלקות גם מצד עצם גשם גופו, כי הגשמי כאשר הוא ע"פ התורה אינו מסתיר על אלקות, וע"י העבודה הנה הגשמי נעשה כלי לקבלה ולהמשיך כל הגילויים הנעלים ביותר.

קיצור. יקשה דגם גוף מרע"ה הוא גשמי ואיך הוא כלי לאלקות, ויבאר אשר מציאות הגשמי מצ"ע אינו מסתיר (וראי' ממצאות הרוחני) כי"א מצד תערובות רע שבתוכו שנעשה ע"י חטא עה"ד.

ו) וזהו נשמה שנתת בי טהורה היא, דכל הנשמות הנה שרשן הוא באצ"י, והגם כי אתה בראתה יצרתה נפחתה בי היינו שהנשמה באה בעולם הברי' ויורדת לעולמות יצירה ועשי' שהן עלמא דאתגליא. הנה ע"י ירידה זו נעשה עלי' ביותר, דהנה אי' במד"ר ע"פ גם את העולם נתן בלבם וגוי' (קהלת ג, יא) העולם, הועלם מהם שם המפורש, דכל ישראל שמעו שם המפורש במקדש ביוכ"פ נשכח מהם שלא ישתמשו בו, והועלם זה הוא בלבם, ורבינו נ"ע פי' גם את העולם נתן בלבם וגוי' שדבר הנעלם מעין כל והוא קץ הגאולה ניתן בלב כאו"א מישראל, והענין הוא דהנה כתיב בקש קהלת למצא דברי חפץ, וכתוב ישר דברי אמת (שם יב, י) ואי' במד"ר במקומו בקש קהלת לעמוד על הקץ מתי שנא' (שה"ש ב) אם תעירו ואת תעוררו את האהבה עד שתחפץ, אל הקב"ה כבר הכתבתיהו על ספר הישר (ישעי' סג) כי יום נקם בלבי וגוי' לבא לפומא לא גליא פומא למאן גלי, וכמאמר ר' יוחנן הנ"ל דלבי גליתי לאברי לא גליתי, דהנה אברי ופומא הם ז"א ומל', דפרצוף ז"א הוא בעל ט"ס, ופרצוף ז"א הוא תקון וההתכללות דתקון הוא דכל ספי' כלולה מט' ספירות, וט' פעמים ט' עולה פ"א ובכל ספי' וספי' יש ראש תוך סוף הם ג"ם פ"א ועולה מספר רמ"ג, והאברים מתגדלים מזמן לזמן והגדלתם הוא ע"י הה"ח המגדילים ועולה מספר רמ"ח, ופומא הוא בחי' מל' וכמא' מלכות פה, דכל הגילויים הם ע"י ספי' המל', וזהו לאברי ולפומא שהם בחי' ז"א ומל' לא גליתי, לפי שבבחי' ז"א ומל' אינו מאיר גילוי זה, אבל ללבי גליתי דלבי הוא בחי' בינה, וללבי גליתי דהתגלות עתיק הוא בבינה, והעיקר בשער הגו"ן דינה דשם מאיר פנימי עתיק, ופנימי עתיק הוא הגילוי דלעתיד, וזהו שאמר רבינו נ"ע שדבר הנעלם מעין כל ניתן בלב כאו"א מישראל, דהנה כתיב ולעבדו בכל לבבכם, שהעבודה היא בלב ועם הלב, אין הארצען און מיט דער הארץ, וכתוב לבבכם שהם ב' לבבות, היינו ב' בחי' ומדרי' שבלב והם חיצוני' הלב ופנימי' הלב, חיצוני' הלב הוא בינה ליבא ובה הלב מבין שהיא האהבה ע"פ טעם ודעת הבאה מההשגה בהתבוננות, וכאשר מתבונן דואתה מחי' את כולם, והיינו שבכל דבר יש חיות אלקי, והעיקר הוא החיות, ממילא מתעורר באהבה וקירוב אל האלקות שבעולמות, דזהו דכתיב לאהבה את ה' אלקיך כי הוא חייך, דכמו שהאדם אוהב חיי נפשו לפי שיודע שהעיקר הוא חיות הנפש, הנה כן כשנחלט אצלו האמת שהאלקות ב"ה הוא חיי החיים, יאהב את העיקר ולא יחפוץ בחיצוני' העולמות, והנה גם האהבה הבאה מההתבוננות דאני ה' לא שנית, והיינו דכללות ההתהוות הוא מבחי' הארה לבד, דבהתבוננות זו ה"ה בא לידי תשוקה להאוא"ס שלמעלה מהעולמות, הנה אהבה זו היא ג"כ בכלל חיצוני' הלב כיון שהאהבה היא

ע"פ השגה והבנה, ולפי שכלו יהולל איש, אבל פנימי' הלב הוא רעו"ד והוא הרצון פשוט שלמעלה מטו"ד, והיא נקודת הלב שהיא נקודת היהדות וישנו בכאו"א מישראל, והיא ההתקשרות עצמי שכאו"א מישראל לאו"א"ס, שע"י תופס כבי' בהעצמות וכמא' לית מח' תפיסא כך כלל אבל נתפס איהו ברעו"ד, וכידוע דרעו"ד הוא מהאור א"ס שלמעלה מאצי', דעשר כחות הנפש הם מע"ס דאצי' אבל רעו"ד הוא מהאוא"ס ב"ה שלמע' מאצי', ולכן רעו"ד תופס בהעצמות שהוא הגילוי דלע"ל, וזהו מי יתן, דמ"י הוא בחי' בינה ומספרו נו"ן שהוא פנימי' בינה פנימי' הלב, והוא רעו"ד דעי"ז הוא ישועת ישראל, וישועה זו באה מציון שהוא בחי' יחידה ומקיף דחי' דבזה הרי כל ישראל שוין לטובה, והגילוי הוא ע"י בחי' מ"י, וזהו הקב"ה וישראל שניהם מצפים ומחכים לגאולה, ומי מעכב, היום, דיום הוא גילוי והיינו שיתגלה פנימי' נקודת הלב, והיינו דבהגלות נגלות בכאו"א מישראל נקודת היהדות, שהוא הגילוי דשם הוי' שבנפש, הנה או תחי' ישועת ישראל בגאולה שלימה בכ"א.

קיצור. יבאר דלאברי ולפומא, ז"א ומל', לא גליתי, ללבי בינה התגלות עתיק בבינה גליתי, מ"י יתן, פנימי' הלב, רעו"ד תופס העצמות שהוא גילוי דלע"ל.

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
ראשון

היכל
שמיני

ספר המאמרים ה'תש"ז

מכבוד קדושת

אדמו"ר יוסף יצחק

זצוקלה"ה נבגי"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת
"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות ארבעים ושש לבריאה

מכתב *

כ"ק אדמו"ר (מהורוי"צ) נ"ע

○

ב"ה. טו"ב אלול, ערב ח"י אלול תש"ו.

אל ידידינו אנ"ש וביחוד אל יקירי וחביבי תלמידי התמימים.

ה' עליהם יחיו.

שלום וברכה!

כללות ענין ירידת הנשמה האלקית והרוחנית להתלבש בגוף החומרי והגשמי מבואר בארוכה בהרבה מאמרי חסידות, אשר תכלית הכוונה בירידת הנשמה בגוף הוא בשביל העלי' שנעשה בנשמה ע"י ירידה זו, וכמאמר ירידה צורך עלי', היינו העילוי שנעשה בנשמה על ידי ירידתה והתלבשותה בגוף גשמי, גשמיות איז מגלה די מעלת הרוחניות, וואָס דורך דעם ווערט אַ עלי' אין עצם הנשמה.

ביומני מבוארים בארוכה דיבורי הקדש של הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק וצוקלה"ה נבג"מ זי"ע אשר הואיל בחסדו להגיד לי באחד הטילים בחדש תמוז תרנ"ה, בנאות דשא באליווקא.

ירידת הנשמה בגוף איז צוליב דער עלי' אין דער נשמה. וואָס ווערט דורך דער ירידה, און די עלי' איז דער תכלית פון דער ירידה.

כל הנשמות זיינען מושרשות אין עצמות, ומשם נסעה וירדה הנשמה להתלבש בגוף גשמי, און דורך דער הלבשה אין אַ גוף און שכל אנושי, וואָס איז זיך מתעסק אין השגה פון עניני אלקות, דורך דעם ווערט די עליית הנשמה.

ירידת הנשמה בגוף איז פועל אַ עלי' אין כללות ההשתלשלות, אַז כללות ההשתלשלות, פון חכמה דאצילות ביו מלכות שבמלכות דעשי, ווערט נתעלה אין אַ עלי' עצמית, און דאָן ווערט אויסגעפירט די כוונה עצמית וואָס איז מושרשת אין עצמות אין סוף ב"ה.

(* גופס כאן בשייכות עם ד"ה אתם נצבים (לעיל ע' 256).

הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק הואיל או לבאר לי מעלת עליית הנשמה שנעשה ע"י ירידתה להתלבש בגוף גשמי, או דורך דער ירידה אין גוף ווערט א עלי' אין דער נשמה, אפילו אין א נשמה דאצילות, וואס דער עילוי פון א נשמה דאצילות איז אין עצם עצמותו פון עצמות אין סוף ב"ה.

ובאחד הפעמים ביאר לי הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק, או דער עילוי וואס ווערט אין א נשמה דורך ירידתה למטה להתלבש בגוף איז אין דער הארת הנשמה, אבער אויך אפילו בא א זא נשמה וואס בירידתה למטה בגוף איז אין איר אויך מאיר דער אור העצמי אזוי ווי בהיותה למעלה, איז אויך בא א זא נשמה דורך דער ירידה אין גוף והתעסקותה בתורה ועבודה ווערט א עילוי אין דער עצם הנשמה, וואס אט דער עילוי איז א עילוי עצמי.

הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק האט מבאר געווען וואס איז דער מין פון א עילוי עצמי, וואס לכאורה איז די אויסשפראך עילוי עצמי א דבר והיפוכו בעצם מהותו, ווי עס איז מבואר באריכות אין חסידות אז עילוי ענינו ענין הגילוי, והעצמי ענינו ענין ההעלם, נאר דער מין פון עילוי עצמי איז א דער עצמי איז בגילוי, און ווען דער עצמי איז בגילוי דאן דערהערט מען דעם עילוי העצמות ב"ה, און דער דערהער איז ווי דער אופן הגילוי פון פרוצין החכמה, אז עס איז מיט א השכלה-דערהער.

דעם השכלה-דערהער, דאס דערהערט א חסיד א עובד, און הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק האט מבאר געווען באריכות גדולה, די מדריגת עילוי המעלה פון א עובד לגבי א משכיל, א משכיל פארשטייט דעם יתרון המעלה וואס איז דא אין ירידת הנשמה בגוף, און א עובד פיהלט דעם עילוי.

באריכות גדולה האט הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק מבאר געווען דעם הפרש פון א משכיל ביו א עובד, א משכיל פארשטייט און א עובד פיהלט.

צווישן די דרכי העבודה וואס מורנו הבעש"ט האט מגלה געווען איז, אז מען בעדארף האלט האבן א אידן וייל ער איז א איד, דער הפרש פון א איש פשוט ביו א משכיל איז נאר אין דער התפשטות פון אור הנשמה אבער אין עצם הנשמה איז כל הנשמות מתאימות הנה.

און אט דעם דרך העבודה פון אהבת ישראל, האלט האבן א אידן וייל ער איז א איד האט רבינו הזקן מקבל געווען אין מעזריטש.

הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק האט מיר דערציילט אז הוד כ"ק אביו הרה"ק אאזמו"ר מוהר"ש האט אים דערציילט בשם הוד כ"ק אביו הרה"ק אדמו"ר בעל צמח צדק, אז אט דעם דרך העבודה האט רבינו הזקן מקבל געווען ביים מגיד.

ווען רבינו הזקן איז געקומען פון מעזריטש האט ער געבראכט דעם דרך פון אהבת ישראל מיט א מסירת נפש בפועל.

רבינו הזקן האט געהאט מסירת נפש אויף תורת הבעש"ט און זייענדיק

א נשמה חדשה האט בא רבינו הזקן מאיר געווען די עצם הנשמה אין התלבשות בגוף ונפש השכלי און ער האט געפילט דעם אור הנשמה אין א פנימיות.

בא יעטווידער אידן — אמר לי הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק — איז מאיר דער אור הנשמה בהעלם, און דער רבי וואס ער איז געווען א נשמה החדשה האט פועל געווען אז בא חסידים בעלי עבודה זאל דער אור הנשמה זיין בגילוי, און אז דער אור הנשמה איז מאיר בגילוי פועלט מען א עילוי אין חכמה דאצי' אז חכמה דאצילות ווערט נתעלה אין עצמות אין סוף ב"ה דורך דער עבודה פון נשמה שבגוף.

באריכות גדולה ביאר לי הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק את העילוי שנעשה בנשמה ע"י ירידתה בגוף, וואו זי האט העלמות והסתרים אויף דעם אור הנשמה. און א חסיד וואס לערנט חסידות און מיט דער חסידות איז ער עוסק אין עבודה שבלב דערהערט נשמתו עצמות אין סוף און עס ווערט א עילוי אין זיין נשמה. וואס דער עילוי איז א עילוי עצמי, און דאס איז דער מיין אין דעם מאמר ירידה צורך עלי', וואס די עלי' איז הן אין דער עצם הנשמה וואס זי איז עולה אין עצמות אין סוף ב"ה און הן אין דער הארת הנשמה וואס זי פירט דורך די עלי' דורך איר עבודה אין תורה ומצות און עבודת הברורים.

דער זיידע — הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק מוהר"ש — האט איבערגעגעבן להוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק א תורה וואס דער רבי צמה צדק האט געהערט פון זקנו הוד כ"ק רבינו הזקן במעמד חותנו הוד כ"ק רבינו האמצעי אז א חסידישער דאווען איז פועל עליית הארת הנשמה און נשמה שבגוף.

דער גוף פון א חסיד וואס איז זיך עוסק אין עבודת התפלה, איז לבד זאת וואס שכרו איז אז די השכלה איז א טיפע הבנה שכלית, איז ער אויך פועל א עלי' עצמית אז עצם הנשמה איז מאיר אין עניני השכלה און דאס איז דער מיין אין דעם נשמת אדם תלמדנו, און אז עצם הנשמה איז מאיר בגילוי דאן פועלט דאס א עלי' כללית אין עולם הגשמי.

דער עילוי כללי אין גשמיות העולם איז לבד זאת וואס דאן ווערט אויסגעפירט די כוונה פון ירידת הנשמה בגוף ווערט אויך די עליית הנשמה אין עצמות אין סוף וואס אין סוף ב"ה האט מכוון געווען אין בריאת העולם הגשמי און דער עונג כביכול של העצמות א"ס ב"ה איז מאיר אין דער הארת הנשמה וואס איז מחי' דעם גוף, אז עס ווערט א כלי קיבול טוב צו דעם גילוי כחות הנפש.

אין א בעזונדער השכלה אריכות האט מיר הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק מבאר געווען דעם ענין פון ירידת הנשמה בגוף מיט דער מעלה עצמית וואס ווערט אין דער נשמה פון א עובד, אז דער גאנצער סדר השתלשלות, פון חכמה דאצילות ביז מלכות שבמלכות דעשי', ווערט נתעלה און אין דעם

בעל עבודה'ס גשמי דערהערט זיך דער עילוי עצמי וואָס ווערט אין גאַנץ סדר השתלשלות.

הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק זאָגט מיר אַז עס איז ניט גרינג צו מבאר זיין אין השכלה די מעלה נפלאה פון דער עלי' וואָס ווערט אין עצם הנשמה דורך ירידת הנשמה בגוף.

בשעת איינעם אַ שפּאַציר-גאַנג האָט מיר הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק מבאר געווען דעם עילוי עצמי וואָס ווערט אין דער עצם הנשמה וואָס איז אין אצילות העליון, אַז אצילות העליון איז מקנא דער נשמה פון אַ עובד, און דער שכר פון אַ עובד איז אַז דער אַפלייג אין חסידות איז אַ נשמה'דיקער אַפלייג.

הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק דערציילט מיר וואָס הוד כ"ק אביו אאמו"ר הרה"ק האָט אים דערציילט וועגן אַ יחידות וואָס הוד כ"ק חותנו אדמו"ר האמצעי האָט געהאַט באַ זיין פאָטער הוד כ"ק רבינו הזקן אין דעם ענין העילוי וואָס ווערט דורך דעם וואָס אַ נשמה איז יורדת למטה אין אַ גוף און איז זיך עוסק בעבודת התפלה, אַז דער עילוי איז אַ עילוי עצמי וואָס איז פועל עליית עצם הנשמה אין עצמות א"ס ב"ה.

חכמה דאצילות, ווי זי שטייט אין אצילות, איז מקנא דעם עילוי וואָס ווערט אין אַ נשמה וואָס איז זיך מתלבש אין אַ גוף און דער גוף מיט די כחות הנפש זיינען זיך עוסק אין עבודת התפלה און פועלן אַ זיכוך אין גוף הגשמי.

באריכות גדולה איז הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק מבאר דעם ענין ההפרש צווישן דער מעלה עצמית פון אַ עובד ביו אַ משכיל. חכמה דאצילות כמו שהיא במקומה באצילות העליון איז אַ משכיל נפלא אין השכלה והשגה אלקית, אָבער דעם אור האמת פון דער השכלה דערהערט אַ עובד. און דער דערהער פועלט אַ עלי' אין עצם הנשמה אַז אצילות העליון ווערט נתעלה אין עצמות אין סוף ב"ה, און דער גילוי העונג פון חכמה דאצילות בעלייכט דעם עובד אַז די נשמה שבגוף ווערט נתעלה אין אַ עילוי עצמית.

אין אַ אריכות השכלה עיונית איז הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק מבאר דעם ענין פון עילוי עצמי, אַז עצמות ווערט נתעלה און דער עילוי באַלעבט און באַלייכט את נשמת העובד.

קומענדיג פון מעזריטש, זאָגט רבינו הזקן אין אַ תורה ברבים, אַז דער אין סוף פון חכמה דאצילות איז מקנא די הארת הנשמה וואָס איז מלובש אין גוף גשמי און איז זיך עוסק אין עבודה שבלב בתפלה.

באַ דעם וואָס איז זיך עוסק בעבודת התפלה — זאָגט רבינו הזקן — אין אַ תורה ברבים פאַר פעטערבורג — איז דער אור עצם הנשמה — וואָס איז דאָך בהעלם — איז באַ דעם עובד מאיר בגילוי.

הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק האט מיר דערציילט בארוכה וועגן איינע א יחידות וואס ער האט געהאט בא הוד כ"ק אביו הרה"ק מוהר"ש וואס עס האט זיך גערעדט דער ענין וואס בא א עובד איז עולמך תראה בחיך און עצמות א"ס בענטשט דעם עובד.

א עוסק בעבודת התפלה בהתבוננות — זאגט הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק — פועלט א עילוי נפלא אין חכמה דאצילות, און חכמה דאצילות ווערט נתעלה אין דעם עילוי העצמות און פאר אונז עבודה — זאגט הוד כ"ק אאמו"ר — צאלט מען מלמעלה א עובד מיט א גילוי אור עצמי.

א ליכטיקן גן עדן זאלן האבן די רביים וואס האבן דערלויכטן אונזער שכל והשגה, און עס זאל מקויים ווערן די ברכה מיוחדת וואס דער רבי — לדורותיו — האט געבענטשט חסידים בעלי עבודה אז זיי זאלן מצליח זיין אין עבודה, וואס דורך דער עבודה אין התעסקות התפלה ווערט אויסגעפירט די כוונת העלי' ע"י ירידת הנשמה בגוף.

לעבן זאלן אידן בכלל און חסידים בפרט און זאלן מצליח זיין אין אויספירן די כוונת העצמות ב"ה אין ירידת הנשמה בגוף, און געבענטשט זאלן זיין אלע אידן בגשמיות וברוחניות.

לשנה טובה תתברכו אתם ובני ביתכם בתוך כלל אחינו בני ישראל בגשמיות וברוחניות.

המברכם

יוסף יצחק

הוספה *

הפרקים כפי שנחלקו ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר בפעם הראשונה

- פרק א.** פדה בשלום... שע"ז הוא ההעלאה.
(בהוצאה זו — ע' 201).
- פרק ב.** והנה עוד יובן... גבוה יותר).
(בהוצאה זו — ע' 203).
- פרק ג.** וביאור הענין... עצמות א"ס כו'.
(בהוצאה זו — ע' 204 שורה 17).
- פרק ד.** ולהבין ענין... עד גמירא.
(בהוצאה זו — ע' 205 שורה 25).

הקיצורים כפי שנכתבו בפעם הראשונה

יבאר כי תורה תפלה וגמ"ח הם ג' קוין. ע"י המשכת המוחין או לא יהי' יניקה לחיצונים גם מהמדות. וזהו דקדק"ד שחייטתן בצפון שהוא גבורה. וע"י גבורת התפלה גשרף הרתיחה דנה"ב. וזהו"ע דמעות מכבסין.

יבאר כי תפלה היא בחי' שמאלו תחת לראשי. שע"י שהוא ממארי דחושבנא. נעשה שמאל דוחה להרע, ובא לבחי' ראשי, שרש הנשמה. מאן דאיהו זעיר איהו רב, שע"י הקדמת פסוד"ז ברכת ק"ש וק"ש, הנה או בשמו"ע שנתקרב יותר או הוא דוקא מרגיש חטאיו ואומר סלח לנו.

יבאר כי בקרבנות הי' תרומת הדשן, ובה ב' מדרי' הא' מה שנבלע במקומו. והב' שמוציאו לחוץ. ובעבודה הא' הוא מרירות שיש בו ענין ותכלית. והב' עצבות שצריכין לדחות לגמרי, וכנה איש החסד הוא המעלה את הקרבן ועי"ז נעשה המשכה וגילוי, והו"ע גמ"ח שאחר התפלה, וכן ע"י התורה הוא המשכת פנימיות המוחין, משא"כ במע"ב היא חיצוניות החכ'.

יבאר כי בכאו"א מישראל יש ש' הוי' שבנפש, שורש הנשמה כמו שהיא באצי' רואה מהות אלקות ונשמת שד"י תבינם גם בנשמה המלוכש בגוף, והוא הביטול והנחת עצמותו. ער איז בעצם א' בטלדיקער שזהו היו"ד. ה"א ראשונה בינה השגה, ו' מדות שגם בהם יהי' הביטול דאיתן שבנפש, ה"א אחרונה לימוד תושבע"פ ולזכור את נותן התורה.

(* לדיה פדה בשלום תשי"ז (לעיל ע' 201). — הוספה זו נערכה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפסה בקונטרס קיט.

הערות* כ"ק ארמו"ר שליט"א

למאמרי תש"ורתש"ז

תש"ו

זה היום . . מאי מברך : מאמרים אלו הם מי"ט כסלו תרצ"א.
ומעין מבית הוי' : מאמר זה הוא ד"ה זה דשנת תר"ץ.
ועבר הוי' . . ויט משה : ראה ד"ה אלו דשנת תרע"ח.

תש"ז

אנכי הוי' אלקיך : נדפס בקונטרס מט.
מים רביע . . אריב"ל כו' נמוכי הרוח : מאמרים אלו נדפסו בקונטרס
בו"ן.
מצה זו . . אז ישיר : ראה ד"ה אלו דשנת עזר"ת. נדפסו בקונטרס קיו.

* נעקרו מרשימת מאמרי ארמו"ר מהוריי"צ (נמצא בדפוס).